

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตรประยุกต์)
ปริญญา

ภาษาศาสตรประยุกต์ สาขา ภาควิชา

เรื่อง อุปถัมภ์เชิงมนทัศน์ในบทเพลงที่ประพันธ์โดย นิตพงษ์ ห่อนาค

Conceptual Metaphor in the Songs Composed by Nitipong Hornak

นามผู้วิจัย นางสาวอันธิกา คิชฐกิจ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ทัศนาลัย บุรพาชีพ, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พุทธชาติ โปธิบาล, อ.ค.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในบทเพลงที่ประพันธ์โดย นิติพงษ์ ห่อนาค

Conceptual Metaphor in the Songs Composed by Nitipong Hornak

โดย

นางสาวอันธิกา ดิษฐกิจ

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์ประยุกต์)

พ.ศ. 2555

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อันธิกา ดิษฐกิจ 2555: อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในบทเพลงที่ประพันธ์โดย นิติพงษ์ ห่อนาค
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์
ภาควิชาภาษาศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ทัศนาลัย บุรพาชีพ, Ph.D.
185 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณ์ และมโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ ที่พบ
จากอุปลักษณ์ในบทเพลงซึ่งประพันธ์โดยนิติพงษ์ ห่อนาค โดยใช้ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานและแนวคิด
อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson) ในการวิเคราะห์

ผลการวิจัย บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก พบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ดังนี้ 1. อุปลักษณ์
เกี่ยวกับความรัก สะท้อนว่า ความรักเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ธรรมชาติ สุขภาพ การเดินทาง การศึกษา
การแข่งขัน การทำงาน การค้าการลงทุน การแสดง 2. อุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้มีความรัก สะท้อนว่า ผู้มีความรักเป็น
สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ธรรมชาติ 3. อุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิง สะท้อนว่า ผู้หญิงเป็นสิ่งมีชีวิต ธรรมชาติ
สิ่งเหนือธรรมชาติ 4. อุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้ชาย สะท้อนว่า ผู้ชายเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ธรรมชาติ 5. อุปลักษณ์
เกี่ยวกับใจ สะท้อนว่า ใจเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ธรรมชาติ สถานที่ 6. อุปลักษณ์เกี่ยวกับธรรมชาติ สะท้อนว่า
ธรรมชาติเป็นสิ่งมีชีวิต

บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต พบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ดังนี้ 1. อุปลักษณ์เกี่ยวกับชีวิตและ
การใช้ชีวิต สะท้อนว่า ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นสิ่งไม่มีชีวิต การเดินทาง การแข่งขัน 2. อุปลักษณ์เกี่ยวกับมนุษย์
สะท้อนว่า มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ธรรมชาติ 3. อุปลักษณ์เกี่ยวกับความฝัน ความหวัง สะท้อนว่า
ความฝัน ความหวังเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ธรรมชาติ 4. อุปลักษณ์เกี่ยวกับความสำเร็จ สะท้อนว่า ความสำเร็จเป็น
ธรรมชาติ 5. อุปลักษณ์เกี่ยวกับอุปสรรค สะท้อนว่า อุปสรรคเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ธรรมชาติ 6. อุปลักษณ์เกี่ยวกับใจ
สะท้อนว่า ใจเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต 7. อุปลักษณ์เกี่ยวกับธรรมชาติ สะท้อนว่า ธรรมชาติเป็นสิ่งมีชีวิต
สิ่งไม่มีชีวิต

บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ พบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ดังนี้ 1. อุปลักษณ์เกี่ยวกับ
พระมหากษัตริย์ สะท้อนว่าพระมหากษัตริย์เป็นบุพการี 2. อุปลักษณ์เกี่ยวกับประชาชน สะท้อนว่า ประชาชน
เป็นบุตร ธรรมชาติ 3. อุปลักษณ์เกี่ยวกับประเทศ สะท้อนว่า ประเทศเป็นบ้าน 4. อุปลักษณ์เกี่ยวกับประโยชน์ที่
พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ สะท้อนว่า ประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศเป็น
สิ่งมีชีวิต 5. อุปลักษณ์เกี่ยวกับปัญหาของประเทศ สะท้อนว่า ปัญหาของประเทศเป็นธรรมชาติ

Antika Dittakit 2012: Conceptual Metaphor in the Songs Composed by Nitipong Hornak.
Master of Arts (Applied Linguistics), Major Field: Applied Linguistics, Department of Linguistics.
Thesis Advisor: Associate Professor Tasanalai Burapacheep, Ph.D. 185 pages.

The purpose of this research is to study metaphors and concepts in the songs composed by Nitipong Hornak. The analysis is based on Lakoff and Johnson's cognitive semantics and conceptual metaphor theories

The study reveals that the conceptual metaphors found in the love songs composed by Nitipong Hornak are as follows; 1. conceptual metaphors for love which reflect that; love is animate, inanimate, nature, health, journey, education, competition, work, commerce and drama. 2. conceptual metaphors for lovers which reflect that; lovers are animate, inanimate and nature. 3. conceptual metaphors for women which reflect that; women are animate, nature and supernatural. 4. conceptual metaphors for men which reflect that; men are animate, inanimate and nature. 5. conceptual metaphors for heart which reflect that; heart is animate, inanimate, nature and place. 6. conceptual metaphors for nature which reflect that nature is animate.

The conceptual metaphors found in the songs about life are as follows; 1. conceptual metaphors for life and living which reflect that; life and living are inanimate, journey and competition. 2. conceptual metaphors for humans which reflect that; humans are animate, inanimate and nature. 3. conceptual metaphors for dream and hope which reflect that; dream and hope are inanimate and nature. 4. conceptual metaphors for success which reflect that success is nature. 5. conceptual metaphors for obstacles which reflect that; obstacles are inanimate and nature. 6. conceptual metaphors for heart which reflect that; heart is animate and inanimate. 7. conceptual metaphors for nature which reflect that nature is animate and inanimate.

The conceptual metaphors found in the songs about the king are as follows; 1. conceptual metaphors for the king which reflect that the king is a parent. 2. conceptual metaphors for citizens which reflect that citizens are sons or daughters and nature. 3. conceptual metaphors for a country which reflect that a country is a house. 4. conceptual metaphors for royal duties which reflect that royal duties are animate. 5. conceptual metaphors for a country's problems which reflect that a country's problems are nature.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

____ / ____ / ____

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รศ. ดร. ทศนาลัย บุรพาชีพ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ อีกทั้งให้กำลังใจในการเรียนและการดำเนินชีวิตมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ อ.ดร. ปันนดา เลอเลิศยุติธรรม ประธานการสอบ และ รศ. ศิริพร แต่งเที่ยง ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก สำหรับคำแนะนำต่างๆ ระหว่างการสอบ และขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่านที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาภาษาศาสตร์และคำแนะนำต่างๆ เสมอมา

ผู้วิจัยขอขอบคุณรุ่นพี่และเพื่อนๆ สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ทุกท่านที่ให้คำปรึกษา ข้อมูลต่างๆ และช่วยเหลือกันและกันมา รวมทั้งเพื่อนๆ ท่านอื่นๆ ที่เป็นกำลังใจให้กันมาตลอดการทำงานวิจัยนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณนิติพงษ์ ห่อนาค ซึ่งบทเพลงที่ท่านประพันธ์เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดวิทยานิพนธ์นี้ขึ้น

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และพี่สาว ที่สนับสนุนทั้งกำลังใจ และกำลังใจ เป็นแรงผลักดันในการทำวิทยานิพนธ์และการดำเนินชีวิต

อันธิกา ดิษฐกิจ
กรกฎาคม 2555

สารบัญ

หน้า

สารบัญภาพ	(3)
คำอธิบายสัญลักษณ์ และ อักษรย่อ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	5
ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง	5
ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน	5
แนวคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์	7
ประวัติของ นิติพงษ์ ห่อนาค	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในบทเพลง	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในงานประพันธ์ชนิดอื่น	13
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในบทเพลง	16
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	17
บทที่ 4 ผลการวิจัย	23
บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก	23
อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความรัก	24
อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้มีความรัก	63
อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิง	75
อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชาย	80
อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับใจ	87

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับธรรมชาติ	100
บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต	103
อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับชีวิตและการใช้ชีวิต	104
อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับมนุษย์	112
อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับความฝัน ความหวัง	118
อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับความสำเร็จ	122
อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับอุปสรรค	124
อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับใจ	129
อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับธรรมชาติ	133
บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์	137
อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์	138
อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับประชาชน	139
อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับประเทศ	143
อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ	144
อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับปัญหาของประเทศ	146
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	149
สรุปผลการวิจัย และ อภิปรายผล	149
ข้อเสนอแนะ	159
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	161
ภาคผนวก	164
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	185

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	อุปถัมภ์เชิงมนโพนทศน์ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก	152
2	อุปถัมภ์เชิงมนโพนทศน์ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต	155
3	อุปถัมภ์เชิงมนโพนทศน์ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์	157

คำอธิบายสัญลักษณ์ และ อักษรย่อ

→ = สัญลักษณ์แสดงการถ่ายโยงความหมาย จากแวดวงความหมายต้นทาง สู่แวดวงความหมายปลายทาง

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

บทเพลง มีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานว่า คำประพันธ์สำหรับขับร้อง, คำร้อง เนื้อร้อง หรือ บทร้อง ก็ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 602) บทเพลง เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์ และสังคมมาเป็นเวลานาน ในสังคมไทยก็เช่นกัน คนไทยมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับบทเพลงมา โดยตลอด เช่น ในสมัยโบราณ มีบทประพันธ์จำพวกเพลงยาว เพลงแหล่ เพลงพื้นบ้านต่างๆ และ พัฒนาผ่านยุคสมัย กระทั่งถึง เพลงลูกกรุง เพลงลูกทุ่ง เพลงไทยสากลในปัจจุบัน บทเพลงมีอิทธิพล ต่อมนุษย์และเป็นสิ่งสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ได้ การที่บทเพลงจะไพเราะและเข้าถึง ผู้ฟังซึ่งเป็นผู้รับสารได้นั้น นอกจาก เสียงร้อง และ ทำนองเพลงแล้ว คำร้อง หรือ เนื้อเพลง ภาษาที่ ใช้ก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ผู้ประพันธ์เพลงซึ่งเป็นผู้ส่งสารจึงมักใช้ภาษาที่มีความสละสลวย มีความ พิถีพิถันในการเลือกใช้คำ โดยนอกจากการใช้ภาษาที่สื่อความแบบตรงตามความหมายแล้ว ผู้ประพันธ์เพลงยังมักจะใช้ความหมายเปรียบเทียบหรืออุปลักษณ์ เพื่อบอกเล่าเรื่องราวในบทเพลง ให้น่าสนใจ เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกคล้อยตาม เพิ่มอรรถรส ให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการตามบทเพลง และ นอกจากนั้นยังสามารถสะท้อนมุมมองความคิดและวัฒนธรรมของนักประพันธ์และสังคมได้ เช่นกัน

อุปลักษณ์ ซึ่งจะกล่าวในที่นี้คือ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) ซึ่งเป็น ส่วนหนึ่งของทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาณ (Cognitive Semantics) และเป็นแนวคิดของ Lakoff and Johnson (1980) ซึ่งกล่าวว่า อุปลักษณ์เกิดขึ้นในการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันทั่วไปของมนุษย์ และ ไม่ได้มีรูปแบบ โครงสร้างทางภาษาที่เปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งเท่านั้น อุปลักษณ์สามารถ สะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิดของผู้ที่ใช้ภาษาได้ โดยการเชื่อมโยงความคิดระหว่างแวดวง ความหมาย (Domain) ถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง (Source Domain) ไปสู่แวดวงความหมายปลายทาง (Target Domain) เมื่อนำแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์มาวิเคราะห์ภาษาใน บทเพลง จึงจะทำให้เกิดความเข้าใจการเชื่อมโยงความหมาย และสะท้อนให้เห็นระบบความคิดของ ผู้ประพันธ์เพลงอย่างชัดเจน

เพลงไทยสากล กำเนิดขึ้นในประเทศไทยในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำเครื่องดนตรีสากลจำพวกแตรวงเข้ามาใช้ในการบรรเลงเพลงเพื่อฝึกทหารตามแบบของชาวตะวันตก เรียกว่า “วงโยธวาทิต” ต่อมาในปี พ.ศ. 2446 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ซึ่งทรงได้รับยกย่องให้เป็น พระบิดาแห่งเพลงไทยสากล ได้ประพันธ์เพลงไทยตามหลักโน้ตเพลงสากลขึ้นเป็นเพลงแรกในประเทศไทย ชื่อว่า “เพลงว้อยส์ปลื้มจิต” นับเป็นจุดกำเนิดของเพลงไทยสากลในประเทศไทย (พูนพิศ อดมัยกุล, 2514, 2529; จันทน์ รังสิกุล, 2517) หลังจากนั้นเพลงไทยสากลได้มีการพัฒนาสืบมาและเริ่มแพร่หลายสู่ประชาชนทั่วไป มีการประพันธ์เพลงไทยสากลเพื่อนำมาประกอบละคร ร้อง ประกอบในภาพยนตร์ ประพันธ์เพลงปลุกใจ เพลงชาติไทย ฯลฯ มีการปรับเปลี่ยนทำนองเพลงผสมผสานวัฒนธรรมไทยระหว่างดนตรีไทยเดิมและดนตรีตะวันตก กระทั่งถึงการนำเครื่องดนตรีสากลแบบตะวันตกมาใช้เป็นหลัก การกำเนิดค่ายเพลง และการแตกแขนงของแนวเพลงไทยสากลที่หลากหลาย เช่น เพลงป๊อป เพลงร็อก ซึ่งในปัจจุบันนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะมีการรับเอาวัฒนธรรมเพลงตะวันตก เพลงสากล หรือเพลงเอเชียประเทศอื่นๆ เข้ามาอย่างหลากหลาย แต่เพลงไทยสากลซึ่งประพันธ์โดยภาษาไทย ประพันธ์และขับร้องโดยคนไทยเป็นหลัก ยังคงได้รับความนิยมและมีอิทธิพลต่อคนไทยและสังคมไทยเช่นเดิม

ในปัจจุบัน ซึ่งวงการเพลงไทยสากลมีพัฒนาการไปอย่างต่อเนื่องนั้น นิติพงษ์ ห่อนาค นับเป็นนักประพันธ์เพลงท่านหนึ่งที่มีผลงานที่ได้รับความนิยมอย่างสูงต่อเนื่องมากกว่า 25 ปี โดยนิติพงษ์ ห่อนาค เริ่มเข้าสู่วงการเพลงไทยสากลโดยเป็นหัวหน้าวงเฉลียง ผู้ขับร้องบทเพลงดัง “ไขเถี่ยว” และต่อมาจึงประพันธ์เพลงให้เกิดศิลปินท่านอื่นๆ โดยมีผลงานการประพันธ์มากกว่า 300 บทเพลง และหลากหลายนามปากกา เช่น โอภาส พันธุ์ดี, อำพน พันธุ์เดิม, สีห์ ชาราสด, บางนาท่าเรือ เป็นต้น มีบทเพลงที่ได้รับความนิยม เช่น เพลง “หมั่นคอยดูแลและรักษาดวงใจ” ของ ธงไชย แมคอินไตย์ เพลง “แพ้ใจ” ของ ใหม่ เจริญปุระ เพลง “อยากได้ยีนว่ารักกัน” ของ อัสนี วสันต์ เป็นต้น รวมถึงได้ประพันธ์บทเพลงในโอกาสต่างๆ อีกหลายบทเพลง เช่น เพลง “ของขวัญจากก้อนดิน” และเพลง “ต้นไม้ของพ่อ” ซึ่งประพันธ์เพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เป็นต้น (นรรมล วงศ์สว่าง, 2550)

นิติพงษ์ ห่อนาค ได้รับรางวัลพระพิณเนศทองคำพระราชทาน ประพันธ์คำร้องยอดเยี่ยม 2 รางวัล ในปีแรกคือ พ.ศ. 2539 จากเพลง “แค่เสียใจไม่พอ” และเพลง “เหนื่อยไหม” ได้รับรางวัลชนะเลิศการประพันธ์เพลงดีเด่นด้านภาษาไทย ประเภทเพลงไทยสากลจากโครงการ “เพชรใน

เพลง” ของกระทรวงวัฒนธรรม จากเพลง “ก๊อนหินก๊อนนั้น” ในปี พ.ศ. 2548 ฯลฯ รวมถึงมีผู้ให้คำ
นิยมแก่ผลงานของ นายนิติพงษ์ ห่อนาค ไว้อย่างมากมาย เช่น

คุณดี นิติพงษ์ เป็นทั้งศิลปินและนักแต่งเพลงที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ชัดถึง
ความสามารถเชิงดนตรี รวมถึงการแต่งเพลง โดยเฉพาะการนำเรื่องราวรอบๆ ตัว นำมา
เรียบเรียงผ่านประสบการณ์เชิงดนตรี จนเป็นบทเพลงที่มีความลงตัวในเนื้อหา คำร้อง
ทำนองที่ไพเราะกินใจ และตรงเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังตามโจทย์เพลงและความเหมาะสมของ
ศิลปินผู้ร้องได้เป็นอย่างดี ทั้งยังปรับมุมมองความคิดไปตามสมัยนิยมได้อย่างที่เรียกว่า
ไม่ตกยุค (นรรมล วงศ์สว่าง, 2550)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า นิติพงษ์ ห่อนาค ถือว่าเป็นผู้ที่ใช้ภาษาไทยในการ
ประพันธ์เพลงได้อย่างดีเยี่ยม ได้รับรางวัลเกียรติยศจากหลายสถาบันและหน่วยงาน แสดงให้เห็น
ถึงความยอมรับจากสังคมและบุคคลทั่วไป เมื่อภาษาเป็นส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของบทเพลง
นักประพันธ์เพลงจึงเป็นบุคคลสำคัญในการสร้างสรรค์บทเพลงให้มีความไพเราะ ให้ผู้ฟังได้เกิด
อารมณ์ส เกิดมโนภาพคล้อยตาม และนักประพันธ์เพลงที่มีชื่อเสียงและได้รับความยอมรับอย่าง
กว้างขวางเช่นนี้น่าจะมีการใช้ภาษาที่สละสลวย และรูปแบบภาษาที่หลากหลาย อีกทั้งบทเพลงของ
ผู้ประพันธ์นั้นน่าจะมีอิทธิพลต่อสังคม สามารถสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของตัวผู้แต่งและสังคม
ได้ตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้ภาษาในการ
ประพันธ์เพลงของนาย นิติพงษ์ ห่อนาค โดยจะศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในบทเพลงว่ามีการใช้
อุปลักษณ์ในเรื่องใดบ้าง มีการเชื่อมโยงความหมายในเรื่องใด เพื่อแสดงให้เห็นการใช้อุปลักษณ์ใน
การประพันธ์เพลงของผู้ประพันธ์ และสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์เพลงรวมถึงสังคมไทย โดยใช้
แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson) ในการวิเคราะห์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในบทเพลงที่ประพันธ์โดย
นิติพงษ์ ห่อนาค
2. เพื่อวิเคราะห์มโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ ที่พบจากอุปลักษณ์ในบทเพลงที่ประพันธ์โดย
นิติพงษ์ ห่อนาค

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์จากบทเพลงที่ประพันธ์โดยนิติพงษ์ ห่อนาค จากหนังสือรวมเพลง 25 ปี นิติพงษ์ ห่อนาค จำนวน 331 เพลง
2. วิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ตามแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงรูปภาษาที่เป็นใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในบทเพลงที่ประพันธ์โดยนิติพงษ์ ห่อนาค
2. เพื่อให้ทราบถึงมโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ ที่พบจากอุปลักษณ์ในบทเพลงที่ประพันธ์โดยนิติพงษ์ ห่อนาค
3. เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางต่อการประพันธ์เพลงไทยในปัจจุบันและอนาคต

นิยามศัพท์

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) หมายถึง การเปรียบเทียบโดยถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายซึ่งเป็นแวดวงความหมายต้นทาง (Source Domain) ไปสู่อีกแวดวงความหมายหนึ่งซึ่งเป็นแวดวงความหมายปลายทาง (Target Domain) ซึ่งมุ่งเน้นศึกษาระบบความคิด หรือ มโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษา โดยมองว่าภาษาสามารถเป็นสิ่งที่ใช้สะท้อนระบบความคิด รวมถึง ความรู้สึก นึกคิด ของมนุษย์ได้ (Lakoff and Johnson, 1980)

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

งานวิจัยเรื่อง “อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์โนบพเพลงที่ประพันธ์โดยนิตพงษ์ ห่อนาค” นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

1. ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

1.1 ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริธาน

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับอุปถัมภ์

2. ประวัติของ นิตพงษ์ ห่อนาค

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์โนบพเพลง

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์โนบพในงานประพันธ์ชนิดอื่น

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในบพเพลง

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริธาน

ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริธาน (Cognitive Semantics) เป็นการศึกษาที่ประยุกต์มาจาก ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริธาน ซึ่งนักภาษาศาสตร์ปริธาน มีความเชื่อว่า ภาษาและความคิดของมนุษย์นั้นมีความสัมพันธ์ต่อกัน ความรู้ทางภาษาศาสตร์ (Linguistic Knowledge) และความคิดทั่วไป (General Thinking) หรือการปริธาน (Cognition) ของมนุษย์นั้น ไม่แยกออกจากกัน โดยสนใจศึกษาความเกี่ยวข้องระหว่างภาษาและระบบโครงสร้างมนโพนธ์พื้นฐานซึ่งมองว่าเป็นประสบการณ์โดยทั่วไปของมนุษย์ (Finch, 2000: 153) มนุษย์มีกระบวนการปริธาน (Cognitive process) ซึ่งหมายถึง

กระบวนการเรียนรู้ซึ่งเริ่มจากการรับรู้สรรพสิ่งทางประสาทสัมผัส มนุษย์สร้างมโนทัศน์ (Concept) จากการรับรู้สิ่งต่างๆ หลายครั้ง ภาพหรือมโนทัศน์ที่สร้างขึ้นจะโยงให้สัมพันธ์กับมโนทัศน์อื่นๆ กลายเป็นระบบมโนทัศน์ ระบบมโนทัศน์หลายระบบจะถูกรวมกันเป็นองค์ความรู้ในสมองของมนุษย์ เมื่อมนุษย์สร้างมโนทัศน์ขึ้น มนุษย์จะสร้างคำที่ใช้เรียกมโนทัศน์นั้นด้วย ระบบมโนทัศน์จึงประกอบด้วยคำศัพท์ที่สัมพันธ์กันและองค์ความรู้ของสังคมจะเกิดขึ้นไม่ได้หากมนุษย์ไม่มีภาษาที่เป็นตัวแทนมโนทัศน์ เพื่อใช้สื่อมโนทัศน์ และสืบทอดมโนทัศน์ไปยังสมาชิกอื่นๆ ในสังคม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553: 70)

นอกจากนี้ วิโรจน์ อรุณมานะกุล (2550: 189-192) กล่าวว่า งานด้านอรรถศาสตร์ปริธาน (Cognitive Semantics) “สนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ โครงสร้างมโนทัศน์ การสร้างความหมายที่ซ่อนอยู่ (Encoded) ในภาษา ภาษาจึงเป็นเหมือนแว่นส่องดูระบบปริธานเพื่อเข้าใจแบบจำลองของจิต” การศึกษาด้านอรรถศาสตร์ปริธานมองว่า โครงสร้างทางความหมายของภาษามีรูปแบบเดียวกับโครงสร้างมโนทัศน์ในจิตและความหมายไม่ใช่เรื่องเฉพาะภาษาเท่านั้น แต่ต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับโลกและประสบการณ์ที่มนุษย์ได้สร้างมโนทัศน์ไว้ การศึกษาด้านอรรถศาสตร์ปริธานเชื่อว่า “การสร้างความหมายต่างๆ จากภาษาเป็นเรื่องของการสร้างในระดับมโนทัศน์ ความหมายเป็นกระบวนการทางปริธานมากกว่าที่จะเป็นสิ่งที่ (entity) ที่ผูกติดมากับคำในภาษา”

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ภาษาไม่ได้มีความเกี่ยวเนื่องกับวัตถุหรือความจริงในโลกโดยตรง แต่สัมพันธ์กับระบบความคิดของมนุษย์ ประสบการณ์ สังคมและถ่ายทอดออกมาเป็นการสร้างคำและการใช้ภาษา

Lakoff (1987: 217 – 218) ศึกษาความสัมพันธ์ของระบบความคิดมนุษย์และความหมายของตัวภาษาโดยเลคอฟได้กล่าวว่าการใช้ภาษาของมนุษย์ เป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนการรับรู้ การทำความเข้าใจโลก และประสบการณ์ต่างๆ ของมนุษย์ได้ โดยการศึกษาความหมายนั้น จะต้องนำประสบการณ์ต่างๆ ของมนุษย์มาวิเคราะห์ร่วมกับการใช้ภาษา

เลคอฟนำทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริธาน มาศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ หรืออุปลักษณ์ โดยกล่าวว่า อุปลักษณ์ เกิดจากการเปรียบเทียบ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ ความคิด หรือค่านิยมของมนุษย์ และถ่ายทอดออกมาเป็นภาษา ในทางกลับกัน อุปลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนระบบความคิดหรือมโนทัศน์ของมนุษย์

2. แนวคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์

อุปลักษณ์ (Metaphor) มีความหมายตามพจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ว่า “คำพูดที่เปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อทำให้ความหมายชัดเจนขึ้นหรือทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553: 286)

แนวคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แนวคิด คือ อุปลักษณ์ตามแนวความคิดเดิม (Traditional Theory) ซึ่งมองว่า อุปลักษณ์เป็นภาพพจน์ (Figure of Speech) ชนิดหนึ่งที่เปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553: 286) และ อุปลักษณ์เชิงภาษาศาสตร์ปริฐาน (Cognitive Linguistic) ซึ่งเป็นแนวคิดของจอร์จ เลคอฟ และ มาร์ก จอห์นสัน (1980) ที่มองว่า “อุปลักษณ์ไม่ได้หมายถึงภาพพจน์ดังกล่าว แต่หมายถึง การเปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งซึ่งเกิดในมโนทัศน์” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553: 286)

แนวคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์ทั้ง 2 แนวคิด สามารถอธิบายได้ ดังนี้

2.1 อุปลักษณ์ตามแนวความคิดเดิม

Ullmann (1962: 212) กล่าวว่า โครงสร้างพื้นฐานของอุปลักษณ์มีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ Tenor สิ่งที่ถูกเปรียบ หรือ สิ่งที่ต้องการจะสื่อ และ Vehicle หรือสิ่งที่นำมาเปรียบ โดยที่ทั้ง 2 สิ่งนี้จะต้องมีความหมายที่สื่อถึงกัน หรือ คล้ายคลึงกัน

แนวคิดของอูลแมนน์สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องอุปลักษณ์ของ Ungerer and Schmid (1996: 116) ซึ่งกล่าวว่า อุปลักษณ์เป็นคำที่มีความคล้ายคลึงกัน (Similarity) และการเปรียบเทียบกัน (Comparison) เป็นความคล้ายคลึงและการเปรียบเทียบระหว่างความหมายประจำรูปของคำนั้นๆ และความหมายที่ทำให้เห็นภาพ

ยกตัวอย่างเช่น เมื่อ เปรียบผู้หญิงเหมือนดอกไม้ จากแนวคิดของอูลแมนน์ จะเห็นว่า ผู้หญิง คือ Tenor หรือสิ่งที่ต้องการจะสื่อ ส่วน ดอกไม้ คือ สิ่งนำมาเปรียบ โดยทั้ง 2 เพื่อให้ผู้รับสารทราบเห็นว่า ดอกไม้ และ ผู้หญิง มีความหมายที่คล้ายคลึง และไปในทางเดียวกัน คือ ความสวยงาม ในขณะที่เดียวกันจากแนวคิดของอูเงอเรอร์ และ ชมิด ก็ให้เห็นลักษณะที่ความคล้ายคลึงกัน

(Semilarity) ของ ผู้หญิง และ ดอกไม้ คือมีความสวยงามเหมือนกัน ทำให้เห็นภาพของถ้อยคำได้ชัดเจนขึ้น

ในทางภาษาไทย อุปลักษณ์จัดเป็นภาพพจน์ (Figure of Speech) ประเภทหนึ่ง ราชบัณฑิตยสถาน (2553) ได้ให้ความหมายคำว่า ภาพพจน์ (Figure of Speech) ไว้ว่า ภาพพจน์ หมายถึง “คำหรือวลีซึ่งใช้เพื่อให้ผลทางการสื่อสารมากกว่าปกติ เป็นคำหรือวลีที่ไม่มีความหมายตรงตัว” และ อุปลักษณ์ คือ “คำกล่าวซึ่งใช้สิ่งอื่นเปรียบเทียบโดยไม่ต้องใช้คำไวยกรณ์” เช่น “ตาคม” หมายถึง ตาสวย เป็นการเปรียบเทียบ ไม่ได้หมายถึงความคมแบบคมมีด คำว่า “ทะเลเพลิง” เป็นการเปรียบเทียบที่กว้างใหญ่ที่อุกไฟไหม้เป็นท้องทะเล และ “พ่อแม่เป็นพระที่บ้าน” เป็นการเปรียบเทียบพ่อแม่เป็นพระ ไม่ได้หมายความว่าพ่อแม่เป็นพระจริงๆ

โดยสรุป อุปลักษณ์ตามแนวคิดเดิม คือ การเปรียบเทียบสิ่งสองสิ่งที่มีความเกี่ยวเนื่องคล้ายคลึงกัน เพื่อทำให้เกิดภาพพจน์ หรือ แสดงให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น เป็นการเพิ่มความหมายของคำประจำรูปของคำออกไปจากเดิมซึ่งทำให้เกิดความเปรียบ ซึ่งอุปลักษณ์ตามแนวคิดเดิมนี้นี้จะเน้นที่ความหมายและรูปภาพเป็นหลัก โดยไม่มุ่งเน้นศึกษากระบวนการความคิดของมนุษย์

2.2 อุปลักษณ์เชิงภาษาศาสตร์ปริชาน

อุปลักษณ์เชิงภาษาศาสตร์ปริชาน หรือ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) หมายถึง “การเปรียบเทียบหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งปรากฏในชีวิตประจำวันบ่อยมากจนกลายเป็นมโนทัศน์ที่บรรจุไว้ในระบบปริชาน” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553: 90) อุปลักษณ์เชิงภาษาศาสตร์ปริชาน หรือ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ เป็นแนวความคิดของ Lakoff and Johnson (1980: 3-4) ซึ่งมองว่า อุปลักษณ์มิได้จำกัดอยู่ในเรื่องของภาษาหรือรูปแบบโครงสร้างทางภาษาในการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งหรือเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ใช้ในวรรณคดีเท่านั้น แต่อุปลักษณ์เป็นสิ่งที่อยู่ในระบบปริชาน เกี่ยวข้องกับความคิดและการกระทำของมนุษย์ กล่าวคือ อุปลักษณ์เป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนระบบความคิด การกระทำ หรือ มโนทัศน์ของมนุษย์ได้ โดยมองว่าอุปลักษณ์เกิดขึ้นโดยทั่วไปในภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยที่มนุษย์จะใช้การอุปลักษณ์ เปรียบเทียบสิ่งต่างๆ ไปโดยธรรมชาติ โดยไม่รู้ตัวกำลังใช้ภาษาที่เป็นการอุปลักษณ์อยู่ เป็นการเชื่อมโยงความคิดระหว่างแวดวงความหมาย (Domain) โดยถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง (Source Domain) ไปสู่แวดวงความหมายปลายทาง (Target Domain) ดังตัวอย่าง

Argument is war

He attacked every weak point in my argument.

I've never won an argument with him.

You disagree? Okay, shoot!

(Lakoff and Johnson, 1980: 4)

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า attacked, won และ shoot มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับ สงคราม แต่ในที่นี้ได้นำมาใช้กับการโต้เถียง เป็นการเชื่อมโยงความคิดระหว่างแวดวงความหมาย (Domain) โดยมี สงคราม เป็นความหมายประจำรูป อยู่ในแวดวงความหมายต้นทาง (Source Domain) ถ่ายโยงความหมายไปยัง การโต้เถียง ซึ่งเป็นแวดวงความหมายปลายทาง (Target Domain) หรือความหมายใหม่ โดยสามารถสะท้อนความคิดหรือโน้ตทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ว่า ผู้ใช้ภาษามอง การโต้เถียงเหมือนกับสงคราม (Argument is war)

นอกจากนี้ เลคอฟ ได้ทำการศึกษาโน้ตทัศน์เรื่อง “เวลา” ในสังคมของผู้ใช้ ภาษาอังกฤษเพื่ออธิบายความเกี่ยวข้องของอุปลักษณ์กับความคิดหรือโน้ตทัศน์ของมนุษย์ โดย ศึกษาจากการใช้คำในภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเวลา ดังนี้

You're wasting my time.

This gadget will save your hours.

How do you spend your time these days?

That flat tire cost me an hour.

I've invested a lot of time in her.

You're running out of time.

Is that worth your while?

(Lakoff and Johnson, 1980: 7-8)

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในสังคมของผู้ใช้ภาษาอังกฤษ มีการใช้คำที่มี แวดวง ความหมายต้นทาง (Source Domain) เกี่ยวกับ เงิน นั่นคือคำกริยาที่ใช้กับเงิน เช่น waste, save, spend, cost, invest, running out of, worth ถ่ายโยงไปยังความหมายปลายทาง (Target Domain) คือ

เวลา โดยการนำคำกริยาเหล่านั้นไปใช้กับประโยคที่เกี่ยวข้องกับเวลา ดังนั้น จะสามารถสะท้อน มโนทัศน์ของสังคมผู้ใช้ภาษาอังกฤษได้ว่า มองว่า เวลา เป็น เงิน หรือ สิ่งมีค่า (Time is money)

ในทางภาษาไทย ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2523: 212 – 214) ได้นิยาม อุปลักษณ์ โดย เรียกอุปลักษณ์ว่าภาษาอุปมาไว้ว่าเป็นการนำเอาสิ่งของ 2 สิ่ง หรือตั้งแต่ 2 สิ่งขึ้นไป หรือการนำเอา มโนทัศน์ 2 อย่างหรือตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป มารวมเป็นสิ่งเดียวหรือความคิดอย่างหนึ่ง ภาษาอุปมา ไม่ได้บอกความหมายของคำอย่างตรงไปตรงมา แต่บอกความหมายโดยนัย ยกตัวอย่างเช่น

- (1) รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ประกาศใช้แล้วหรือมีผลบังคับใช้แล้ว
- (2) รัฐธรรมนูญฉบับใหม่คลอดแล้ว

(ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, 2523: 213)

จากตัวอย่างที่ (1) เป็นการกล่าวอย่างตรงไปตรงมา ในขณะที่ตัวอย่างที่ (2) เป็น อุปลักษณ์ เป็นการเปรียบเทียบให้รัฐธรรมนูญเป็นทารกในครรภ์ ซึ่งสามารถคลอดออกมาได้

ภาษาอุปมาช่วยสร้างภาพพจน์และทำให้เกิดภาพในจิตแก่ผู้ใช้ภาษา ผู้ใช้ภาษาต้องใช้ มโนทัศน์หรือจินตนาการของตน จึงกล่าวได้ว่าแนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดอุปลักษณ์เชิง มโนทัศน์ เนื่องจากการนำมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาเข้ามาเกี่ยวข้องในการใช้อุปลักษณ์

โดยสรุป อุปลักษณ์เชิงภาษาศาสตร์ปริชาน หรือ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ นั้นจะมุ่งเน้น ศึกษากระบวนการคิด หรือ มโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษา โดยมองว่าภาษาสามารถเป็นสิ่งที่ใช้สะท้อน ระบบความคิด รวมถึง ความรู้สึก นึกคิด ของมนุษย์ได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อเปรียบเทียบ การศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวคิดเดิม และอุปลักษณ์ เชิงภาษาศาสตร์ปริชาน จะพบว่า อุปลักษณ์ตามแนวคิดเดิม จะให้ความสำคัญเพียงการเปรียบเทียบ และการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำ ในขณะที่ อุปลักษณ์เชิงภาษาศาสตร์ปริชาน หรือ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์จะให้ความสำคัญไปยังการถ่ายทอดความหมายของคำ และเชื่อมโยงเข้ากับ ระบบความคิด หรือ มโนทัศน์ของมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ใช้ภาษาด้วย ซึ่งผู้วิจัยจะนำแนวคิดอุปลักษณ์เชิง มโนทัศน์ของเลคอฟ และ จอห์นสัน (Lakoff and Johnson) นี้ มาใช้เพื่อวิเคราะห์บทเพลงที่ ประพันธ์โดย นิติพงษ์ ห่อนาค ในงานวิจัยชิ้นนี้ เพื่อสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์และสังคมได้ อย่างชัดเจน

ประวัติของ นิติพงษ์ ห่อนาค

นิติพงษ์ ห่อนาค หรือ ดี เกิดเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2503 ที่จังหวัดลพบุรี เป็นบุตรคนสุดท้องของครอบครัวในจำนวนพี่น้อง 8 คน สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.ศ. 5) จากโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี และสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2527 (นรรมล วงศ์สว่าง, 2550)

นิติพงษ์ ห่อนาค มีชื่อเสียงโด่งดังในฐานะหัวหน้าวงดนตรีเฉลียง มีบทเพลงที่ได้รับความนิยม เช่น เพลง ไข่เจียว และเป็นนักประพันธ์เพลงให้ศิลปินนักร้องในเครือแกรมมี่ มีผลงานการประพันธ์บทเพลงมากกว่า 300 เพลง โดยประพันธ์บทเพลงให้แก่ศิลปินระดับชั้นนำของประเทศ เช่น ชงไชย แมคอินไตย์, อัสนี-วสันต์, ไมโคร, บิลลี่ โอแกน, ใหม่ เจริญปุระ, กอล์ฟ-ไมค์, โรส ศิรินทิพย์, ออฟ ปองศักดิ์ เป็นต้น ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของ บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) นอกจากนั้นยังเขียนบทละครและกำกับรายการโทรทัศน์ มีผลงานการเขียนหนังสือหลายเล่ม เช่น คนดนตรี, กระเจี๊ยบ, D-Type, รักปักใจ โอโห่ช่วยฉันที เป็นอดีตกอลัมนิสต์ นิตยสารชั้นนำ เช่น นะกะ (นะครีบ) ผู้หญิง ไปยาลใหญ่ ตลอดจนเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้ให้แก่นักศึกษา องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชนต่างๆ (นรรมล วงศ์สว่าง, 2550)

นามปากกาที่ใช้ในการประพันธ์เพลงซึ่งได้รับการเปิดเผยแล้ว ได้แก่ นิติพงษ์ ห่อนาค, โอภาส พันธุ์ดี, บางนา ท่าเรือ, อำพน พันธุ์เดิม, จักรวรรดิ พัฒน์พิบูลย์ (จักรวรรดิ พ.), ประดับ ปนทอง, ประภา จันเนิน, สี่ ธาราสด, เพียงอ้อ, สี่ ธาราใส, สี่ เทกิด้า, สี่ สามัคคีประชาชื่น, สี่ ธาราเขียว, บดินทร์ พงศ์นาค, ดี, หมู, มวลหมู, แมวหมู, นาถวลี อัครเมธากุล, เทียม จริงใจ, คนเดิม เปียบเลย, หน้าสิ่ว หน้าขวาน (นรรมล วงศ์สว่าง, 2550)

รางวัลด้านงานเพลงที่นิติพงษ์ ห่อนาคเคยได้รับ เช่น รางวัลพระพิณเนศทองคำ พระราชทาน ประพันธ์คำร้องยอดเยี่ยมจาก 2 รางวัล จากบทเพลง แค่เสียใจไม่พอ (สาวลักษ์ณ์ ลีละบุตร) และเพลง เหนื่อยไหม (ชงไชย แมคอินไตย์) ในปี พ.ศ. 2539 และ รางวัลชนะเลิศการประพันธ์เพลงดีเด่นด้านภาษาไทย ประเภทเพลงไทยสากล จากโครงการเพชรในเพลง ของกระทรวงวัฒนธรรม จากเพลง ก้อนหินก้อนนั้น (โรส ศิรินทิพย์) ในปี พ.ศ. 2548 ฯลฯ (นรรมล วงศ์สว่าง, 2550)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่ผ่านมา มีการศึกษาเกี่ยวกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในบทเพลง รวมถึงการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในงานประพันธ์ชนิดอื่น และการใช้ภาษาในบทเพลงไว้หลายงาน อาทิเช่น

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในบทเพลง

1.1 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย โดย มรินดา บุรรุ่งโรจน์ (2548)

มรินดา บุรรุ่งโรจน์ (2548) ศึกษาเรื่อง “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย” วิเคราะห์จากเพลงลูกทุ่งไทยจำนวน 3,994 เพลง ขับร้องโดยนักร้องชายจำนวน 2,674 เพลง และ นักร้องหญิง จำนวน 1,320 เพลง โดยใช้ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริฐาน อุปลักษณ์และมโนทัศน์ในการวิจัย พบอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย ทั้งหมด 168 อุปลักษณ์ แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิต อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิต อุปลักษณ์ธรรมชาติ และอุปลักษณ์การเดินทาง และแสดงให้เห็นมโนทัศน์ที่มีต่อผู้หญิงว่า ผู้หญิงเป็นสิ่งมีชีวิต ผู้หญิงเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ผู้หญิงเป็นธรรมชาติ และ ผู้หญิงเป็นการเดินทาง

ยกตัวอย่างเช่น

แม่ดอกพะยอมเคยหอมกลางทุ่ง อย่าหลงเมืองกรุงให้สิ้นบ้าน

(มรินดา บุรรุ่งโรจน์, 2548: 47)

ดอกพะยอม มีความหมายประจำรูป ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน คือ “ดอกของไม้ต้นขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง ดอกสีขาว กลิ่นหอม เป็นพวง” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 778) แต่เมื่อมาปรากฏในบริบทนี้ ดอกพะยอม หมายถึง ผู้หญิงชนบทที่เข้าเมืองกรุง จึงจัดคำว่า ดอกพะยอม เป็น อุปลักษณ์พืช ซึ่งเป็นอุปลักษณ์ที่มีความหมายเกี่ยวกับพืช ชื่อพืช มาเปรียบเทียบกับผู้หญิง โดยผู้วิจัยจัดให้พืชอยู่ในหมวดอุปลักษณ์สิ่งมีชีวิต และสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ว่า ผู้หญิง เป็น พืช หรือผู้หญิงเป็น สิ่งมีชีวิต

1.2 อุปลักษณะแสดงอารมณ์รักในเพลงไทยสากลสำหรับวัยรุ่นไทย โดย สินีนาฏ วัฒนสุข (2549)

สินีนาฏ วัฒนสุข (2549) ทำการศึกษารูปภาษาที่ใช้เป็นอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์แสดงอารมณ์รักและศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับความรักในเพลงไทยสากล โดยวิเคราะห์จากเพลงไทยสากลที่ตีพิมพ์ในหนังสือเพลงระหว่างปี พ.ศ. 2542 – 2546 จำนวน 500 เพลง และใช้ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานในการวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์แสดงอารมณ์รักจำนวน 12 ประเภท คือ อุปลักษณะสิ่งมีชีวิต อุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิต อุปลักษณะธรรมชาติ อุปลักษณะสิ่งเหนือธรรมชาติ อุปลักษณะการเดินทาง อุปลักษณะความเจ็บป่วย อุปลักษณะการเรียนรู้ อุปลักษณะการแข่งขัน อุปลักษณะธุรกิจ อุปลักษณะการแสดง อุปลักษณะการพนัน และ อุปลักษณะการกระทำ โดยแสดงให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาไทยที่มีต่ออารมณ์รักว่า อารมณ์รักเป็นสิ่งมีชีวิต อารมณ์รักเป็นสิ่งไม่มีชีวิต อารมณ์รักเป็นธรรมชาติ อารมณ์รักเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ อารมณ์รักเป็นการเดินทาง อารมณ์รักเป็นความเจ็บป่วย อารมณ์รักเป็นการเรียนรู้ อารมณ์รักเป็นการแข่งขัน อารมณ์รักเป็นธุรกิจ อารมณ์รักเป็นการแสดง อารมณ์รักเป็นการพนัน และ อารมณ์รักเป็นการกระทำ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในงานประพันธ์ชนิดอื่น

2.1 อุปลักษณะสงครามในข่าวกีฬาในหนังสือพิมพ์ไทย โดย จิตติมา จารยะพันธ์ (2539)

จิตติมา จารยะพันธ์ (2539) ศึกษาอุปลักษณะสงครามในข่าวกีฬาจากหนังสือพิมพ์ภาษาไทย โดยศึกษาจากรูปภาษาที่เป็นอุปลักษณะ และใช้แนวคิดอุปลักษณะของของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson) ในการวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า คนไทยมีมโนทัศน์ว่า กีฬาเป็นการทำสงคราม และพบว่าความถี่ในการใช้อุปลักษณะสงครามมีจำนวนมากขึ้นอยู่กัลักษณะของการแข่งขัน และ กระทบกระทั่งในการแข่งขัน โดยเรียงลำดับจากความถี่มากที่สุดไปหาความถี่น้อยที่สุด คือ มวย บาสเกตบอล ฟุตบอล ฟันดาบ รักบี้ ตะกร้อ วอลเลย์บอล เทนนิส ยูโด และ กอล์ฟ

2.2 การศึกษาอุปลักษณะเรื่องการเมืองในภาษาไทยตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน โดย อุษา พฤทธิชัยวิบูลย์ (2544)

อุษา พฤทธิชัยวิบูลย์ (2544) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาอุปลักษณะเรื่องการเมืองในภาษาไทยตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน” โดยใช้ทฤษฎีวรรณศาสตร์ปริชาน ทฤษฎีวิเคราะห์ วรรณลักษณะ และแนวคิดอุปลักษณะของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson) ในการวิเคราะห์รูปภาษาที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณะจากข่าวการเมืองไทยและบทวิเคราะห์ข่าวการเมืองไทยในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ 5 ฉบับ คือ ฐานสัปดาห์วิจารณ์ ผู้จัดการรายสัปดาห์ เนชั่นสุดสัปดาห์ มติชนสุดสัปดาห์ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ซึ่งออกจำหน่ายในปีตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคมในปี 2542 ทุกฉบับ

ผลการวิจัยจากการศึกษาพบว่า อุปลักษณะเรื่องการเมืองในภาษาไทย มีทั้งหมด 10 ประเภท คือ อุปลักษณะสงคราม อุปลักษณะการแข่งขัน อุปลักษณะการพนัน อุปลักษณะธุรกิจ อุปลักษณะการแสดง อุปลักษณะการศึกษา อุปลักษณะการเดินทาง อุปลักษณะการโจรกรรม อุปลักษณะเครื่องเรือน และ อุปลักษณะสิ่งมีชีวิต โดยแสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์ทางการเมืองของคนไทยว่าการเมืองเป็นสงคราม การเมืองเป็นการแข่งขัน การเมืองเป็นการพนัน การเมืองเป็นธุรกิจ การเมืองเป็นการแสดง การเมืองเป็นการศึกษา การเมืองเป็นการเดินทาง การเมืองเป็นการโจรกรรม การเมืองเป็นเครื่องเรือน และ การเมืองเป็นสิ่งมีชีวิต

ยกตัวอย่างเช่น

ในทางการเมือง พล.ต.สนั่น เป็นผู้จัดการรัฐบาล

(อุษา พฤทธิชัยวิบูลย์, 2544: 77)

ความหมายประจักษ์รูปของคำว่า ผู้จัดการ หมายถึง “บุคคลที่มีหน้าที่บริหารและควบคุมดูแลกิจการ” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 738) แต่ในที่นี้ ผู้จัดการ มีความหมายในบริบทที่ว่า “บุคคลที่มีหน้าที่ บริหารและควบคุมดูแลพรรค ในที่นี้หมายถึง เลขาธิการพรรค” (อุษา พฤทธิชัยวิบูลย์, 2544: 77) คำว่า ผู้จัดการ ซึ่งเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ จึงจัดอยู่ใน อุปลักษณะธุรกิจ ซึ่งหมายถึง อุปลักษณะที่เกิดจากการนำรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับธุรกิจมากล่าวถึงเรื่องการเมือง โดยการถ่ายโยงความหมายธุรกิจซึ่งเป็นแวดวงความหมายต้นทางมายังแวดวงความหมาย

การเมืองซึ่งเป็นแวดวงความหมายปลายทาง และสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ทางการเมืองของคนไทย ที่มองว่า การเมือง เป็น ธุรกิจ

2.3 อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของการใช้คำว่า “ใจ” ในภาษาไทย โดยสุกัญญา รุ่งแจ้ง (2548)

นอกจากการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ แล้ว ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายของคำเมื่อนำมาใช้เป็นอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ ดังเช่นในวิทยานิพนธ์เรื่อง “อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของการใช้คำว่า “ใจ” ในภาษาไทย” โดยสุกัญญา รุ่งแจ้ง (2548)

จากงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความหมายของคำว่า “ใจ” เมื่อนำมาใช้เป็นอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ รวมถึงวิเคราะห์มโนทัศน์ทางความหมายของคำว่า “ใจ” ในรูปของอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ โดยศึกษาจากคำที่ประกอบด้วยคำว่า “ใจ” ในลักษณะของคำประสมสองส่วน ในตำแหน่งแรกหรือตำแหน่งที่สองของคำ เช่น ใจเย็น ใจบาป สบายใจ สะเทือนใจ เป็นต้น โดยการเก็บข้อมูลจาก พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ปี 2542, คลังคำ 2544 ของ นววรรณ พันธุเมธา และหนังสือรวบรวมคำว่า “ใจ” ชื่อว่า Heart Talk ของ มัวร์ (Moore) และใช้ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน และ ทฤษฎีต้นแบบในเรื่องการจำแนกประเภททางความหมายในการวิจัย

สุกัญญา รุ่งแจ้ง (2548: 33) ได้วิเคราะห์ความหมายอุปลักษณะ “ใจ” โดยสรุปว่า เมื่อ “ใจ” ไปปรากฏร่วมกับคำต่างๆ ล้วนแต่มีความหมายที่หลากหลาย คำว่า “ใจ” ตามราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้คำนิยามว่า “ใจ” หมายถึง “สิ่งที่ทำหน้าที่รู้สึกนึกและคิด” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 329) แต่เมื่อไปปรากฏร่วมกับคำอื่นๆ เช่น ดีใจ ใจร้าย คำว่า “ใจ” นั้นกลับมีความหมายอ้างอิงถึงอีกสิ่งหนึ่ง เช่น ใจดี หมายถึง “มีใจเมตตากรุณา ไม่โกรธง่าย” มิได้เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ทำหน้าที่รู้สึกนึกและคิด แต่จัดอยู่ในกลุ่มความหมายของลักษณะนิสัย หรือ การแสดงนิสัยของมนุษย์ จึงจัดคำว่า “ใจ” นี้ เป็นอุปลักษณะ

ผลของการวิจัย พบว่าความหมายของ “ใจ” เมื่อนำมาใช้เป็นอุปลักษณะ มีทั้งหมด 5 ความหมาย คือ ความหมายแสดงถึงคน ความหมายแสดงการกระทำ ความหมายแสดงสภาพ ความหมายแสดงความรู้สึก ความหมายแสดงนิสัย และแสดงให้เห็นมโนทัศน์ของคนไทยว่า “ใจ” คือ มนุษย์และคุณสมบัติของมนุษย์

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในบทเพลง

3.1 การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยลูกทุ่ง ศึกษาเฉพาะกรณีของราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์ โดย ศกุนตลา กระลาสัย (2549)

ศกุนตลา กระลาสัย (2549) ได้ศึกษาวิเคราะห์เพลงไทยลูกทุ่งยอดนิยมนิยามของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จำนวน 90 เพลง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งประเภทของโวหารภาพพจน์ที่พบในบทเพลง รวมถึงศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยม

ผลการศึกษาพบว่า ในบทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 90 เพลง มีการใช้โวหารภาพพจน์สูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ ภาพพจน์ประเภทคำถามเชิงวาทศิลป์ ภาพพจน์ประเภทอุปมา และ ภาพพจน์ประเภทอุปลักษณ์ ตามลำดับ และไม่พบภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ ในบทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ นอกจากนี้การศึกษาโวหารภาพพจน์ยังสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม อุปนิสัยต่างๆ ของคนไทยในชนบท โดยสะท้อนให้เห็นถึงการมีพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางและความยึดมั่นในประเพณีที่สำคัญ เป็นต้น

3.2 การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในบทเพลงของคาราวาว โดย ศิวาพร พิรอด (2550)

ศิวาพร พิรอด (2550) ศึกษาการใช้ภาพพจน์ในบทเพลงของคาราวาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพพจน์ประเภทต่างๆ ที่ปรากฏในบทเพลง รวมถึงความถี่ในการใช้ภาพพจน์ประเภทต่างๆ และศึกษาภาพสะท้อนสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่ปรากฏ โดยวิเคราะห์จากบทเพลงคาราวาวจำนวน 153 เพลง จาก 15 ชุด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 - 2538

ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้ภาพพจน์ในบทเพลงของคาราวาวจำนวนทั้งสิ้น 11 ประเภท โดยมีภาพพจน์ประเภทคำถามเชิงวาทศิลป์เป็นภาพพจน์ที่นิยมใช้มากที่สุด และภาพพจน์ประเภทปฏิพจน์ และภาพพจน์ประเภทการเลียนเสียงธรรมชาติ เป็นภาพพจน์ประเภทที่ใช้น้อยที่สุด นอกจากนี้การศึกษาดังกล่าวยังช่วยให้เข้าใจสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ในช่วงปี 2524 - 2538 ได้เป็นอย่างดี

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ในงานวิจัยเรื่อง “อุปถัมภ์เชิงมโนทัศน์ในบทเพลงที่ประพันธ์โดย นิติงษ์ ห่อนาค” นี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริฐาน (Cognitive Semantics) อุปถัมภ์ (Metaphor) อุปถัมภ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) ประวัติของ นิติงษ์ ห่อนาค และงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ภาษาในบทเพลง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 รวบรวมบทเพลงที่ประพันธ์โดยนิติงษ์ ห่อนาค จากหนังสือ รวมเพลง 25 ปี นิติงษ์ ห่อนาค (นรรพพล วงศ์สว่าง, 2550) จำนวน 331 เพลง ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมบทเพลงที่ประพันธ์โดยนิติงษ์ ห่อนาค ไว้จำนวนมากและครบถ้วนที่สุด

2.2 เก็บข้อมูลอุปถัมภ์ทั้งหมดที่พบในบทเพลงที่ประพันธ์โดยนิติงษ์ ห่อนาค ตามแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 จำแนกบทเพลงที่ประพันธ์โดย นิติงษ์ ห่อนาค จากหนังสือ รวมเพลง 25 ปี นิติงษ์ ห่อนาค จำนวน 331 เพลง ออกตามความหมายของเนื้อหาในบทเพลง เพื่อสะดวกต่อการจัดกลุ่มและวิเคราะห์ความหมายของอุปถัมภ์เชิงมโนทัศน์ต่างๆ ที่พบในบทเพลง โดยสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภทคือ

3.1.1 บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก

รัก มีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานว่า มีใจผูกพันด้วยความห่วงใย เช่น พ่อแม่รักลูก รักชาติ รักชื่อเสียง, มีใจผูกพันด้วยความเสนาหา, มีใจผูกพันฉันคู่สาว, เช่น

ชายรักหญิง, ชอบ เช่น รักสนุก รักสงบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 938)

บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก หมายถึง บทเพลงที่กล่าวถึงการมีใจผูกพันด้วยความห่วงใย ด้วยความเสน่หา หรือฉันคู่สาว ผู้วิจัยจึงจำแนกบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับการมีใจผูกพัน ความห่วงใย ด้วยความเสน่หา หรือ ฉันคู่สาว เป็นประเภทบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก ทั้งนี้หมายรวมถึงบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรักในทุกรูปแบบ เช่น ความรักของชายหญิง ความรักต่อบิดามารดา ความรักระหว่างเพื่อน ความรักที่สมหวัง ความรักที่ผิดหวัง การแอบรัก การถูกปฏิเสธความรัก หากในบทเพลงนั้น มีเรื่องราวเกี่ยวกับความรักเป็นองค์ประกอบผู้วิจัยจัดให้อยู่ในประเภทบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรักทั้งสิ้น

ยกตัวอย่างบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก

แต่ถามว่ารักไหม เหนื่อยนักแล้วรักไหม ฉันยังคงมีใจตอบว่ารัก
แต่ถามว่าท้อไหม ฉันตอบเลยว่ามาก ยากเย็นจนเกินความเข้าใจ

(เพลง ก้อนหินกับนาฬิกา / ธงไชย แมคอินไตย์: 97)

ช่างไม่รู้อะไรบ้างเลย ในความคุ้นเคยกันอยู่
มันแฝงอะไรบางอย่างที่มากกว่านั้น
ช่างไม่รู้อะไรบ้างเลย ว่าเพื่อนคนหนึ่ง
มันแอบมันคิดอะไรไปไกล กว่าเพื่อนกัน

(เพลง ช่างไม่รู้เลย / สมประสงค์ สิงหวนวนวัฒน์: 45)

3.1.2 บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต

ชีวิต มีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366)

บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต หมายถึง บทเพลงที่มีการกล่าวถึงความ เป็นอยู่ของมนุษย์ ผู้วิจัยจึงจำแนกบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของมนุษย์ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ การใช้ชีวิตของมนุษย์ ชีวิตประจำวันของมนุษย์ เช่นการทำงาน การเรียน แ่งคิดในการดำเนินชีวิต กำลังใจในการดำเนินชีวิต เป็นบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต

ยกตัวอย่างบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต

หนูโตขึ้นไปอยากเป็นคนดี หนูอยากมีแต่คนรักใคร่
จะทำสิ่งใด ก็อะไร หนูคงได้ตั้งใจเสมอ
ดวงดาวสายรุ้งจะเป็นเพื่อนเรา ความหอยเหงาก็ไม่เจอะเจอ
เป็นคนดีคงดีนะเธอ ทำดีเสมอ ตลอดไป

(เพลง หนูอยากเป็นอะไร / ชงไชย แมคอินไตย์: 116)

คนจะยืนหยัดอยู่ยืนยง ไม่หลงมัวเมาเป็นอื่น
เอาใหม่เมื่อล้ม สลบแล้วฟื้น กลับมาขึ้นได้เอง

(เพลง ยืนหยัด ยืนยง / อัสนี – วสันต์ โชติกุล: 201)

ทั้งนี้ จากการจำแนกบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก และบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต ผู้วิจัยพบว่า มีบทเพลงบางเพลงที่มีความหมายทั้งในแง่ของความรักและชีวิตในบทเพลงเดียวกัน ผู้วิจัยจะจำแนกตามความหมายหลักของบทเพลง และสังเกตจากอุปสรรคที่พบในบทเพลง หากในบทเพลงนั้นมีอุปสรรคที่เกี่ยวกับความรัก จะจัดเป็นบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก หากพบอุปสรรคที่เกี่ยวกับชีวิต จะจัดอยู่ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการจำแนกประเภทของอุปสรรคต่อไป

3.1.3 บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

กษัตริย์ มีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานว่า พระเจ้าแผ่นดิน, ใช้เต็มว่า พระมหากษัตริย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 85)

บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ หมายถึง บทเพลงที่กล่าวถึงพระเจ้าแผ่นดิน ผู้วิจัยจำแนกบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ หรือพระเจ้าแผ่นดิน ซึ่งเป็นเพลงที่กล่าวถึงการเทิดทูนพระมหากษัตริย์ อยู่ในประเภทบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

ยกตัวอย่างบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

เรารู้ พ่อต้องเหนื่อยสักเพียงไหน ต้องลำบากใจกายไม่เคยสิ้น
เพราะพ่อรู้พ่อคือ พลังแห่งแผ่นดิน ให้เราพออยู่พอกินกันไป

(เพลง ของขวัญจากก้อนดิน / ธงไชย แมคอินไตย์: 128)

นานมาแล้ว พ่อได้ปลูกต้นไม้ไว้ให้เรา เพื่อวันหนึ่งจะบังลมหนาว
และคอยเป็นร่มเงา ปลูกไว้เพื่อพวกเราทุกคน
พ่อใช้เหงื่อแทนน้ำรดลงไป เพื่อให้ผลดกใบออกผล
ให้เราทุกคน เติบโตอย่างร่มเย็นในบ้านเรา

(เพลง ต้นไม้ของพ่อ / ธงไชย แมคอินไตย์: 129)

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลอุปสรรคที่พบในบทเพลงที่ประพันธ์โดยนิติพงษ์ ห่อนาค โดยศึกษาความหมายประจำรูปตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน และศึกษาความหมายในบริบทของบทเพลงนั้นๆ ยกตัวอย่างเช่น

รักมันจาง ก็เพราะเธอไปกับเขา

(เพลง หมดคำถาม / นูโว: 205)

จาง มีความหมายประจำรูปตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานคือ น้อยไป, ลดไป, ไม่เต็ม, (โดยมากใช้แก่สี รส กลิ่น) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 303)

จาง มีความหมายในบริบทคือ ความรักที่น้อยลง ลดลง เมื่อคนรักมีคนอื่น เมื่อความรักมีน้อยลง ความสัมพันธ์จึงเปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดี

3.3 จำแนกประเภทอุปสรรคเชิงมโนทัศน์ตามความหมายต้นทาง โดยการจำแนกอุปสรรคที่พบตามความหมายประจำรูป และจัดกลุ่มตามความหมายที่มีลักษณะเหมือนหรือใกล้เคียงกันเช่น อุปสรรคสิ่งมีชีวิต อุปสรรคสิ่งไม่มีชีวิต อุปสรรคการเดินทาง อุปสรรคการแข่งขัน ยกตัวอย่างเช่น

ยังมีคนนี่ที่ยังรัก รอเธอมาพักและคอยเป็น หลุมหลบภัย

(เพลง หลุมหลบภัย / นูโว: 207)

ไม่ใช่ถนน สร้างไว้ ให้เธอเดินผ่าน

ไม่ใช่สะพาน ข้ามน้ำ ให้ข้ามไป

ไม่ใช่บันได ทอดไว้ ให้เธอปีนป่าย

(เพลง ใจไม่จริง / วิยะดา โกมารกุล ฐ นคร: 243)

คำว่า หลุมหลบภัย ถนน สะพาน บันได เป็นคำที่มีความหมายประจำรูปเกี่ยวกับ สิ่งก่อสร้าง จัดอยู่ในวงความหมายสิ่งก่อสร้าง หรือ วงความหมายสิ่งไม่มีชีวิต เมื่อนำมาใช้ในเชิง เปรียบเทียบจึงจัดอยู่ในประเภท อุปลักษณ์สิ่งก่อสร้าง หรือ อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิต

3.4 จำแนกประเภทอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ตามความหมายปลายทาง กล่าวคือวิเคราะห์ อุปลักษณ์ที่พบว่าเป็นการนำรูปภาษามาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับเรื่องใด เช่น อุปลักษณ์เชิง มโนทัศน์เกี่ยวกับความรัก อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิง อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับ ผู้ชาย อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิต อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น

ใครที่ทำอะไรแล้วแพ้อาย ใครที่เดินแล้วล้มบอย อย่าเสียใจ

(เพลง แพ้แก้ตัวใหม่ / บิลลี่ โอแกน: 170)

กลัวไขว่ใครก็ดี ต่างก็มีความหวัง ขอแต่มีพลังฉันจะเดินต่อไป

(เพลง กลัวไขว่ / สมประสงค์ สิงหวนวัฒน์: 186)

หากใครสักคนหนึ่ง ที่เคยพ่ายแพ้ แค่ในบางอย่าง

แต่ทำเหมือนเส้นทาง ดั่งคนสิ้นหวัง

(เพลง สวรรค์ยังมีที่พอ / ศรีณย่า ส่งเสริมสวัสดิ์: 232)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการนำรูปภาษาที่มีความหมายประจำรูปการเดินทาง และ การแข่งขัน มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ หมายถึงการดำเนินชีวิต หรือการใช้ชีวิต จึงจัดอยู่ในประเภท อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิต

3.5 วิเคราะห์หมโนทัศน์ โดยอธิบายการถ่ายทอดความหมายจากแวงวงความหมายต้นทางไปยังแวงวงความหมายปลายทาง ตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงหมโนทัศน์ของเลคอฟและจอห์นสัน ยกตัวอย่างเช่น

จีนรักแล้วหลง ใหลันมอมเมา ก็โดนมันแผดเผาเจียนตาย

(เพลง ทิ้งรักลงแม่น้ำ / Y not 7: 73)

จากตัวอย่างข้างต้น แผดเผา เป็นคำที่มักใช้กับไฟ จึงจัดอยู่ในวงความหมายไฟ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับความรัก จึงเป็นการถ่ายทอดจากแวงวงความหมายต้นทาง ไฟ สู่แวงวงความหมายปลายทาง ความรัก สะท้อนหมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นไฟ โดยเห็นวาลักษณะของความรักเป็นลักษณะของไฟ เช่นข้อเสียของความรักเป็นข้อเสียจากไฟ

4. สรุปและอภิปรายผลพร้อมข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากบทเพลงที่ประพันธ์โดย นิติพงษ์ ห่อนาค ในหนังสือ รวมเพลง 25 ปี นิติพงษ์ ห่อนาค จำนวน 331 เพลง ผู้วิจัยได้ทำการจำแนกบทเพลงตามเนื้อหาของบทเพลงเป็น 3 ประเภท ได้แก่ บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก จำนวน 267 เพลง บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต จำนวน 62 เพลง และ บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ จำนวน 2 เพลง ซึ่งมีบทเพลงบางบทเพลงที่มีความหมายทั้งความรักและชีวิตอยู่ในบทเพลงเดียวกัน ผู้วิจัยจะจัดประเภทของเพลงเหล่านี้จากความหมายของอุปลักษณ์ที่พบในเพลงนั้นๆ เป็นหลัก อาทิเช่น หากพบอุปลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความรัก แต่ไม่พบอุปลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของชีวิตในเพลงนั้นๆ จะจำแนกเพลงนั้นอยู่ในประเภทบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก ทั้งนี้ เพื่อให้สะดวกและสอดคล้องต่อการวิเคราะห์อุปลักษณ์ต่างๆ ที่พบ และให้สามารถเห็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์จำแนกตามเพลงประเภทต่างๆ ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยพบอุปลักษณ์ซึ่งสามารถจำแนกและยกตัวอย่างอุปลักษณ์ในเรื่องต่างๆ ตามลำดับประเภทเนื้อหาของบทเพลงได้ดังต่อไปนี้

บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก

รัก มีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานว่า มีใจผูกพันด้วยความห่วงใย เช่น พ่อแม่รักลูก รักชาติ รักชื่อเสียง, มีใจผูกพันด้วยความเสนาหา, มีใจผูกพันฉันชู้สาว, เช่น ชายรักหญิง, ชอบ เช่น รักสนุก รักสงบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 938) บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก จึงหมายถึง บทเพลงที่กล่าวถึงการมีใจผูกพันด้วยความห่วงใย ด้วยความเสนาหา หรือฉันชู้สาว ทั้งนี้ หมายรวมถึงบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรักในทุกรูปแบบ เช่น ความรักที่สมหวัง ความรักที่ผิดหวัง

จากการวิเคราะห์บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก พบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความรัก
2. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้มีความรัก
3. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิง

4. อุปลักษณ์เชิงมนโพนัศน์เกี่ยวกับผู้ชาย
5. อุปลักษณ์เชิงมนโพนัศน์เกี่ยวกับใจ
6. อุปลักษณ์เชิงมนโพนัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติ

1. อุปลักษณ์เชิงมนโพนัศน์เกี่ยวกับความรัก

รัก มีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานว่า มีใจผูกพันด้วยความห่วงใย เช่น พ่อแม่รักลูก รักชาติ รักชื่อเสียง, มีใจผูกพันด้วยความเสน่หา, มีใจผูกพันฉันชู้สาว, เช่น ชายรักหญิง, ชอบ เช่น รักสนุก รักสงบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 938) ดังนั้น อุปลักษณ์เชิงมนโพนัศน์เกี่ยวกับความรัก จึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเปรียบเทียบกับความรัก คือ มีใจผูกพันด้วยความห่วงใย เสน่หา หรือฉันชู้สาว เป็นความหมายปลายทาง ทั้งนี้หมายถึงรูปภาพที่เปรียบเทียบกับอารมณ์ต่างๆ ที่มีความรักเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นการมีอารมณ์รัก อารมณ์ผัดหวังในความรัก และรวมถึงคำว่า ใจที่มีความหมายเปรียบเทียบกับความรัก ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในอุปลักษณ์เชิงมนโพนัศน์เกี่ยวกับความรักทั้งสิ้น

อุปลักษณ์เชิงมนโพนัศน์เกี่ยวกับความรักที่พบในกลุ่มตัวอย่าง สามารถจำแนกประเภทตามแนวดวงความดันทางได้ดังนี้

1.1 อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งมีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่มีความเป็นอยู่ มีชีวิต มีลมหายใจ อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิตจึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่มีชีวิต มีลมหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ความรัก

อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิตที่นำมาเปรียบเทียบกับความรักซึ่งพบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ อุปลักษณ์มนุษย์

มนุษย์ มีความหมายว่า สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล, สัตว์ที่มีจิตใจสูง, คน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 832) อุปลักษณ์มนุษย์ หมายถึงรูปภาพที่มีความหมายถึง คน หรือมีลักษณะของคน มาเปรียบเทียบกับให้เกิดความหมายปลายทาง ในที่นี้คือความรัก

รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณมนุษย์ที่นำมาเปรียบเทียบกับความรักในงานวิจัยนี้ได้แก่ แกร่ง
ตัวการ ดังนี้

(1) ไม่มีรักไหน ที่ดีทุกวัน ยิ่งนานยิ่งผ่าน เรื่องราวมากมาย

เข้ามาทดสอบ เข้ามาลองใจ ว่าความรักของใครแกร่งจริง

(เพลง เกียงกันทำไม / ธงไชย แมคอินไตย์: 343)

แกร่ง มีความหมายว่า แข็ง, แข็งกร้าว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 150) เป็นคำที่ใช้กับ
สิ่งมีชีวิต หรือสิ่งไม่มีชีวิต แต่ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คำว่า แกร่ง เป็นคำที่มักจะใช้เพื่อ
ขยายมนุษย์ เช่น เขาเป็นคนที่แกร่งมาก มีความหมายว่า เขาเป็นผู้ที่แข็งแรงมาก จึงจัดคำว่า แกร่ง อยู่
ในวงความหมายของมนุษย์

จากตัวอย่างที่ (1) คำว่า แกร่ง ในที่นี้ มีความหมายว่า ความมั่นคงของความรัก ที่จะทำ
ให้สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ไปได้ โดยเปรียบเทียบความมั่นคงของความรักกับความแข็งแรง
ของมนุษย์ เป็นการนำคำที่โดยปกติใช้กับมนุษย์ มาใช้กับความรัก เพื่อให้ความรักซึ่งมีความหมาย
อยู่ในรูปของนามธรรมเป็นรูปธรรมขึ้นมา ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงนำความแกร่งของมนุษย์มา
เปรียบเทียบกับความรัก

(2) รู้แล้วครั้งนี้รักคือตัวการ ทำคนเบิกบานให้กลายเป็นเศร้า

(เพลง ทิ้งรักลงแม่น้ำ / Y not 7: 73)

ตัวการ มีความหมายว่า ผู้ก่อเหตุ หรือมีความหมายทางกฎหมายว่า ตัวการหมายความว่า
ถึงบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งร่วมกระทำความผิดด้วยกัน ความหมายตามกฎหมายแพ่ง คือ ตัวการ
หมายความว่าถึงบุคคลซึ่งมอบอำนาจโดยตรงหรือโดยปริยายให้บุคคลอีกคนหนึ่งทำการแทนตน
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 452) คำว่า ตัวการ จึงถือเป็นตัวบุคคล หรือมนุษย์ จัดอยู่ในวงความหมาย
ของมนุษย์

ในบริบทในตัวอย่างที่ (2) ตัวการ มีความหมายว่า ความรักเป็นเหตุต่อผู้มีอารมณ์รัก ทำ
ให้ผู้มีอารมณ์รัก จากเคยเป็นคนเบิกบาน กลักลับกลายเป็นคนที่มีความเศร้าหมอง เปรียบได้กับมนุษย์
ซึ่งเป็นตัวการก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ มีลักษณะสอดคล้องกันของมนุษย์ซึ่งสามารถกระทำการ

ต่างๆ ไปด้วยความรักซึ่งเป็นเหตุให้เกิดอารมณ์ต่างๆ เช่นกัน จึงเปรียบตัวการซึ่งเป็นมนุษย์กับความรัก

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า แกร่ง และ ตัวการ ล้วนเป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับมนุษย์ จึงจัดอยู่ในประเภทอุปลักษณ์มนุษย์ ซึ่งอยู่ในแวดวงความหมายต้นทาง เมื่อมีความหมายในเชิงเปรียบเทียบเป็นความรัก จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจาก มนุษย์ ไปสู่แวดวงความหมายปลายทาง ความรัก การถ่ายโยงความหมายดังกล่าว สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นมนุษย์ โดยเปรียบเทียบความรักซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรมสามารถกระทำการหรือมีลักษณะได้อย่างมนุษย์

อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิตที่เปรียบเทียบกับความรัก มีเพียงประเภทเดียวคือ อุปลักษณ์มนุษย์ จึงกล่าวโดยรวมได้ว่าเป็นการนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายสิ่งมีชีวิต มาใช้เปรียบเทียบให้เกิดความหมายใหม่ คือ ความรัก ถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งมีชีวิต สู่แวดวงความหมายปลายทางความรัก สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นสิ่งมีชีวิต อันได้แก่ความรักเป็นมนุษย์

1.2 อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งไม่มีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิต จึงหมายถึงรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ความรัก

อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิตที่ใช้ในการเปรียบเทียบกับความรัก ได้แก่ อุปลักษณ์สิ่งของ อุปลักษณ์สิ่งก่อสร้าง และ อุปลักษณ์อาหาร

1.2.1 อุปลักษณฺ์สิ่งของ

สิ่งของ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า วัตถุต่าง ๆ เช่น ก่อนลงจากรถควรตรวจสิ่งของให้ครบถ้วน ของ หรือ ข้าวของ กี่ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1191) อุปลักษณฺ์สิ่งของ มีความหมายว่า รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับวัตถุโดยทั่วไป มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบในที่นี้คือ ความรัก

รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณฺ์สิ่งของเปรียบเทียบกันความรักที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ฝาก เหลือ หาย แบ่ง ปัน แบ่งปัน เก็บ ให้ ได้รับ ส่ง รับคืน ขอ ขอยืม มอบ คืน แยก สลาย มลาย ยับเย็น ลอย กอง ฝัง แบก โยน ทิ้ง หมด ปัก งก มอง เจอ ยกตัวอย่างเช่น

(3) ฝากหัวใจให้กันเอาไว้ก่อน ที่เราจะต้องห่างเหินไป

(เพลงหมั่นคอยดูแลและรักษาดวงใจ / ธงไชย แมคอินไตย์: 11)

(4) อยู่กับเธอ เพราะฉันเอาใจไปฝากกับเธอ

(เพลง เทน้ำบนกองทราย / สุนิตา ลีติกุล: 283)

ฝาก มีความหมายว่า มอบให้ไว้เป็นต้นว่าเพื่อให้ช่วยดูแลคุ้มครองหรือพิทักษ์รักษา เช่น ฝากตัว ฝากบ้าน, ให้ปรากฏเป็นเกียรติ เช่น ฝากชื่อเสียง ฝากฝีมือ, ให้นำไปหรือให้ทำแทนตัว เช่น ฝากจดหมาย ฝากหน้าที่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 749) คำว่า ฝาก เป็นคำที่สามารถใช้กับสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต แต่ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คำว่า ฝาก มักจะใช้กับวัตถุสิ่งของ จึงจัดให้อยู่ในวงความหมายของสิ่งของ

จากตัวอย่างที่ (3) และ (4) หมายถึง การที่บุคคลมีอารมณ์รักและต้องการให้คนรักรับรู้ความรู้สึกรักของตนอยู่ตลอดเวลา จึงเปรียบเทียบว่าตนได้นำหัวใจ หรือใจ ซึ่งเปรียบเป็นอารมณ์ความรู้สึกรัก ไปฝากไว้กับคนรัก เปรียบเทียบเหมือนการนำสิ่งของไปฝากไว้ เป็นการนำคำว่า ฝาก ซึ่งมักใช้กับสิ่งของ มาใช้กับ ความรักซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นามธรรม ด้วยความสอดคล้องกันนี้ สิ่งของจึงเปรียบได้กับความรัก

(5) แสนจะเจ็บและซ้ำไปนาน เมื่อรู้ว่าเธอปันใจ

(เพลงเธอปันใจ / อัสนี – วสันต์ โชติกุล: 41)

(6) รักแท้แต่ฉัน อย่าปันใจให้ใคร

(เพลง เพราะรักหรือคะ / นันทิดา แก้วบัวสาย: 148)

ปัน หมายถึง แบ่ง เช่น ปันเป็นส่วน ๆ, แบ่งซื้อ ในคำว่า ขอปัน, แบ่งขาย ในคำว่า ปันให้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 689) เป็นคำที่มีความหมายแสดงการกระทำต่อสิ่งของ จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ

คำว่า ปัน ในตัวอย่างที่ (5) และ (6) มีความหมายในบริบทว่า การที่บุคคลมีความรู้สึกรักให้กับผู้อื่นพร้อมกันหลายๆ คน โดยการแบ่งความรักออกเป็นส่วนๆ และให้ไปเปรียบเหมือนกับการปันสิ่งของ แบ่งสิ่งของออกเป็นส่วนๆ และแจกให้กับหลายๆ คน ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันนี้ สิ่งของจึงเปรียบได้กับความรัก

(7) รักคนมีเจ้าของ ต้องทนเก็บมันในใจ

(เพลง กลับไม่ได้ ไปไม่ถึง / ธงไชย แมคอินไตย์: 133)

เก็บ มีความหมายว่า เอาไปหรือเอามาจากที่ เช่น เก็บผ้า เก็บผลไม้, เอาเข้าที่ เช่น เอาหนังสือไปเก็บ เอารถไปเก็บ, เอาสิ่งของที่ตกหล่นอยู่ขึ้นมา เช่น เก็บของตก, รวบรวมไว้ เช่น เก็บคะแนน, เรียกเอา เช่น เก็บค่าเช่า เก็บค่าน้ำ, รักษาไว้ เช่น ห้องเก็บของ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 139) คำว่า เก็บ เป็นคำที่ใช้แสดงการกระทำต่อทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต แต่ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เก็บ เป็นคำที่มักใช้กับวัตถุ สิ่งของ จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ

จากตัวอย่างที่ (7) ต้องทนเก็บมันในใจ หมายถึง ผู้มีความรักไม่สามารถให้อีกฝ่ายที่ตนรักรับรู้ความรู้สึกของตนได้ โดยการเก็บความรู้สึกนั้นเอาไว้กับตน ไม่แสดงความรู้สึกรักให้อีกฝ่ายทราบ เปรียบเทียบเหมือนการเก็บสิ่งของไว้กับตนเอง ไม่มอบให้กับผู้อื่น ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบว่าความรักเป็นสิ่งของ

(8) เพียงแต่อยากจะขอยืมใจ วันใดเธอจะให้คนอื่น

ฉันพร้อมคืนใจกลับคืน คืนให้เธอเสมอ

(เพลง ขอยืมใจ / อนุชิต จุลีเกตุ: 241)

ขอยืม หมายถึง ขอสิ่งของ เงิน เป็นต้นมาใช้ชั่วคราวเวลาหนึ่งแล้วคืนให้หรือใช้คืน, นำของของผู้อื่นมาใช้เป็นของของตน เช่น ขอยืมคำในภาษาบาลีมาใช้ ขอยืมวัฒนธรรม ตะวันตกมาใช้ ขอยืมความคิด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 172)

ให้ หมายถึง ก. มอบ เช่น ให้ช่อดอกไม้เป็นรางวัล, สละ เช่น ให้ชีวิตเป็นทาน, อนุญาต เช่น ฉันทให้เขาไปเที่ยว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1315)

คืน หมายถึง กลับเข้าสู่ภาวะหรือฐานะเดิม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 252)

คืนให้ หมายถึง กลับให้แก่เจ้าของเดิม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 253)

คำว่า ขอยืม ให้ และ คืน ส่วนเป็น คำที่ใช้แสดงการกระทำต่อวัตถุ สิ่งของ จัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ

จากบริบทในตัวอย่างที่ (8) มีความหมายว่า ความต้องการให้คนรักมีใจกับตน มีความรู้สึกรักต่อตน แต่หากวันใดคนรักต้องการที่จะรักคนอื่น ก็พร้อมที่จะเลิกรา โดยการเปรียบเทียบให้ความรักเป็นเหมือนสิ่งของ ที่สามารถขอยืม นำไปให้กับผู้อื่น และสามารถนำมาคืนได้ เป็นการทำให้ความรักเป็นรูปธรรมสามารถจับต้องได้ ด้วยความสอดคล้องกันนี้ สิ่งของกับความรักจึงเปรียบเทียบกันได้

จากตัวอย่างข้างต้น การนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ มาใช้ให้เกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือความรัก เป็นการถ่ายโยงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ โดยการถ่ายโยงความหมายจากจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งของ ไปสู่แวดวงความหมายปลายทาง ความรัก สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นสิ่งของ กล่าวคือผู้ประพันธ์มีมโนทัศน์ว่า ความรักซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นามธรรมเป็นสิ่งของที่สามารถจับต้อง มีสถานะเช่นสิ่งของ หรือ สามารถกระทำกริยาต่างๆ กับความรักเช่นเดียวกับการกระทำกริยากับสิ่งของได้ เช่น ฝากความรัก มอบความรัก ขอยืมความรัก ความรักแตกสลาย ความรักมลาย เป็นต้น

1.2.2 อุปลักษณฺ์สิ่งก่อสร้าง

สิ่งก่อสร้าง มีความหมายตามพจนานุกรมว่า อาคารบ้านเรือนเป็นต้นที่สร้างโดยใช้อิฐและปูนเป็นส่วนใหญ่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1191) อุปลักษณฺ์สิ่งก่อสร้าง มีความหมายว่า รูปภาพที่มีความหมายถึงอาหารบ้านเรือน รวมถึงการก่อสร้าง มาใช้เปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ความรัก

รูปภาพที่เป็นอุปลักษณฺ์สิ่งก่อสร้างที่นำมาเปรียบเทียบกับความรักในงานวิจัยนี้ได้แก่ ก่อ ปราสาท กำแพง ประตู่ สะพาน พัง พังทลาย ห้อง ยกตัวอย่างเช่น

(9) กว่าจะรวมจิตใจเก็บทรายสวยๆ มากอง ก่oprasat สักหลัง
ก่okamphaengpratu ก่osaphansrang เป็นทาง ทำให้เป็นดั่งฝัน

(เพลง ปราสาททราย / สุรสีห์ อิทธิกุล: 13)

ก่o มีความหมายว่า ทำให้เกิดขึ้น มีขึ้น หรือเป็นรูปขึ้น เช่น ก่oไฟ ก่oสงคราม ก่oตึก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 86)

ปราสาท มีความหมายว่า เรือนมียอดเป็นชั้น ๆ สำหรับเป็นที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดินหรือเป็นที่ประดิษฐานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 670)

กำแพง มีความหมายว่า เครื่องกั้น เครื่องล้อม ที่ก่อด้วยอิฐ ดิน หรือ หิน เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 123)

ประตู่ มีความหมายว่า ช่องทางเข้าออกของบ้านเรือนเป็นต้น มีบานเปิดปิดได้ เช่น ประตูบ้าน ประตูเมือง, ช่อง, ทาง, เช่น ไม่มีประตูสู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 659)

สะพาน มีความหมายว่า สิ่งปลูกสร้างที่ทำสำหรับข้ามแม่น้ำลำคลอง เป็นต้น บางทีทำขึ้นลงในน้ำสำหรับขึ้นลง, ไม้ที่ทอดระหว่างหัวเสาสำหรับรับคอสองของอาคารที่เป็นตึกโบราณ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1154)

คำว่า ก่อ เป็นคำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้าง คำว่า ปราสาท จัดเป็น สิ่งก่อสร้างชนิดหนึ่ง คำว่า กำแพง ประตู สะพาน ล้วนจัดเป็นองค์ประกอบของสิ่งก่อสร้าง จึงจัดรูป ภาษาเหล่านี้ไว้ในวงความหมายสิ่งก่อสร้าง

จากตัวอย่างที่ (9) ก่อปราสาท ในที่นี้ หมายถึง การค่อยๆ สร้างความ สัมพันธ์ สร้างความรักให้เกิดขึ้น ปราสาท เปรียบเสมือนความรัก กำแพง ประตู สะพาน เปรียบเสมือน องค์ประกอบของความรักที่ค่อยๆ เกิดขึ้นจนกลายเป็นความรักที่มั่นคง เปรียบความรักเป็นเหมือน สิ่งก่อสร้าง ที่ต้องค่อยๆ สร้างไปตามขั้นตอน และมีองค์ประกอบต่างๆ มากมาย กว่าจะกลายเป็น สิ่งก่อสร้างที่สมบูรณ์ มีความสอดคล้องกันระหว่าง การสร้างสิ่งก่อสร้างกับการสร้างความสัมพันธ์ ในความรัก จึงเปรียบได้ว่า ความรักเป็นสิ่งก่อสร้าง

(10) เมื่อความรักมันพังลง เราเหมือนคนไม่เต็มคน

(เพลง ครึ่งหนึ่งของชีวิต / เสาวลักษณ์ ลีละบุตร: 61)

(11) หลงเหลือแต่เพียงความหลัง เพราะรักเราพังทลาย

(เพลง สุดท้าย / Peacemaker : 320)

พัง หมายถึง ทลาย เช่น บ้านพัง ดึกพัง, ทำให้ทลาย เช่น พังบ้าน พังประตู (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 779)

ทลาย หมายถึง อาการที่สิ่งซึ่งเป็นกลุ่มก้อนแตกหักหรือพังกระจัดกระจาย เช่น กองทรายทลาย, พังหรือทำให้พัง เช่น กำแพงทลาย ทลายกำแพง, มักใช้เข้าคู่กับคำ พัง เป็น พังทลาย, โดยปริยายหมายความว่า ล้มเหลว ไม่ได้ดังหวัง เช่น ความฝันพังทลาย วิมานทลาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 505)

คำว่า พัง และ ทลาย มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งก่อสร้าง เช่น ดึกพัง กำแพง ทลาย จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งก่อสร้าง

คำว่า พัง และ พังทลาย เมื่ออยู่ในบริบทของตัวอย่างที่ (10) และ (11) มีความหมายว่า ความรักหมดลง ไม่เหลือความรักอีกต่อไป เปรียบได้กับ การพังทลายของสิ่งก่อสร้าง ที่เมื่อพังทลายลง จะไม่เหลืออะไร นอกจากสิ่งปรักหักพัง มีความสอดคล้องกันระหว่างการ

พังทลายของสิ่งก่อสร้างและการหมดไปของความรัก เป็นการนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมาย
สิ่งก่อสร้าง มาใช้กับความหมายเกี่ยวกับความรัก จึงเปรียบได้ว่า ความรักเป็นสิ่งก่อสร้าง

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น การนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้าง
มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ และเกิดความหมายใหม่ คือความรัก เป็นการถ่ายโยงความหมายจาก
ความหมายประจำรูป หรือ แนววงความหมายต้นทาง สิ่งก่อสร้าง ไปสู่ความหมายใหม่ หรือ แนววง
ความหมายปลายทาง ความรัก สามารถสะท้อนให้เห็นว่าผู้ประพันธ์มีทัศนคติว่า ความรักเป็น
สิ่งก่อสร้าง โดยมองว่า มนุษย์เป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ในความรักเป็นเช่นเดียวกับมนุษย์เป็น
ผู้สร้างสิ่งก่อสร้าง การสร้างความสัมพันธ์ที่ต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปเป็นเช่นเดียวกับงาน
ก่อสร้างที่ต้องทำไปตามขั้นตอน และการหมดไปของความรักก็เป็นเช่นเดียวกับการพังทลายของ
สิ่งก่อสร้าง

1.2.3 อุปลักษณ์อาหาร

อาหาร มีความหมายว่า ของกิน, เครื่องสำนัชีวิต, เครื่องหล่อเลี้ยงชีวิต, เช่น
อาหารเช้า อาหารปลา อาหารนก; โดยปริยายหมายถึงสิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น อาหาร
ตา อาหารใจ อุปลักษณ์อาหาร หมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับของกิน รวมถึงลักษณะของ
อาหาร การแสดงอาการต่ออาหาร มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือ ความรัก

รูปภาพที่เป็นอุปลักษณ์อาหารเปรียบเทียบกับความรัก ที่พบในงานวิจัยนี้ได้แก่
ไอติม หวานเย็น ละลาย ชิม หวาน หวานเย็น หวานมัน หอมหวาน จาง ยกตัวอย่างเช่น

- (12) รักเป็นเช่นไอติม ที่เคยลิ้มชิมกันทุกบ่อย
- (13) ความรักละลายเป็นคล้ายไอติม ไม่หวานชวนชิม เลอะเลือนเปื้อนใจ
- (14) รักมันหวานเย็น เหมือนเป็นเช่นไอติม ครั้นพอได้ชิม ลิ้มลองก็หน่าย
- (15) รักไปไม่นาน หวานมันพลันสลาย รักเลยละลาย เลอะเลือนเปื้อนใจ

(เพลง รักเป็นเช่นไอติม / จิตติมา สุตสุนทร : 163)

ไอติม หรือ ไอศกรีม มีความหมายว่า ของกินทำด้วยน้ำหวาน กะทิ หรือนม เป็น
ต้น ทำให้ชื่นด้วยความเย็น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1403)

ละลาย มีความหมายว่า อาการที่ของแข็งเปลี่ยนสภาพเป็นของเหลวด้วยความร้อน เช่น น้ำแข็งละลาย; คลายตัวหรือทำให้คลายตัวซึมซาบสลายไปในน้ำหรือของเหลว เช่น ยาละลาย เกลือละลายในน้ำ ละลายยาหอม ละลายน้ำตาลในน้ำกะทิ, โดยปริยายหมายความว่า หายไป, หมดไป, เช่น พอเห็นน้ำตาล ความโกรธแค้นก็ละลายหายไป เอาเงินไปละลายในวงไพ่หมด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 999)

ชิม หมายถึง ลองลิ้มรสดูด้วยปลายลิ้น, ทดลองให้รู้รส (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 364)

หวาน หมายถึง มีรสอย่างรสน้ำตาล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1276)

คำว่า ไอติม หรือ ไอศกรีม จัดเป็นอาหารชนิดหนึ่ง คำว่า ละลาย ในที่นี้ใช้กับคำว่าไอติม จึงเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่นเดียวกับคำว่า หวาน หวานเย็น และ หวานมัน ล้วนเป็นคำวิเศษณ์มีความหมายบอกถึงรสชาติของอาหาร และคำว่าชิมเป็นกริยาที่กระทำต่ออาหาร จึงจัดรูปภาษาเหล่านี้ไว้ในวงความหมายอาหาร

จากตัวอย่างที่ (12) – (15) เป็นการเปรียบเทียบว่าความรักเป็นเหมือนกับไอศกรีม กล่าวคือ ลักษณะของความรักที่เมื่อเริ่มต้นนั้นมีความสุข เปรียบได้กับรสชาติที่หอมหวานของไอศกรีม แต่เมื่อเวลาผ่านไป ความรักนั้นก็กลับน้อยลง เปรียบได้กับการที่ไอศกรีมละลายลงรสชาติที่เคยหวานมันก็หายไป อีกทั้งการมีความรัก ก็เปรียบได้กับการชิมรสชาติของไอศกรีม มีความสอดคล้องระหว่างลักษณะของไอศกรีมที่มีรสชาติดีก่อนที่จะละลายไปกับลักษณะของความรักที่สวยงามก่อนจะค่อยๆ หมดไป เป็นการนำรูปภาษาที่เกี่ยวกับอาหาร มาเปรียบเทียบกับความรัก จึงกล่าวได้ว่า อาหารกับความรักสามารถเปรียบเทียบกันได้

(16) อยากมีความรักวันนี้ให้นานเท่านั้น ความรักจะหวานต้องเกิดเพราะไวใจ

(เพลง ไม่มีคำถาม / นัท มีเรีย: 273)

หวาน มีความหมายว่า มีรสอย่างรสน้ำตาล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1276) คำว่า หวาน แสดงถึงรสชาติอย่างหนึ่งของอาหาร จึงจัดอยู่ในวงความหมายอาหาร

จากตัวอย่างที่ (16) ความรักจะหวานต้องเกิดเพราะไวใจ มีความหมายว่า การที่ความรักจะดีได้นั้น จะต้องเกิดจากการที่คนรักมีความไวใจซึ่งกันและกัน คำว่า หวาน ในที่นี้หมายถึง ลักษณะของความรักที่ดี เปรียบได้กับ รสหวานในอาหาร ที่ทำให้อาหารมีรสชาติที่ดี ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบได้ว่า ความรักเป็นอาหาร

(17) รักมันจาง ก็เพราะเธอไปกับเขา

(เพลง หมดคำถาม / นูโว: 205)

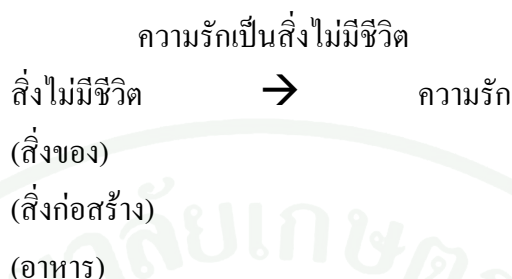
จาง มีความหมายว่า น้อยไป, ลดไป, ไม่เต็ม (โดยมากใช้แก่สี รส กลิ่น) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 303) คำว่า จาง เป็นคำที่มักใช้กับ สี รส กลิ่น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สี กลิ่น รส ล้วนเป็นคำที่สามารถใช้กับอาหารได้ จึงจัดให้คำว่า จาง อยู่ในวงความหมายอาหาร

ในตัวอย่างที่ (17) คำว่า จาง มีความหมายในบริบทว่า ความรักที่น้อยลง ลดลง เมื่อคนรักมีคนอื่น เมื่อความรักมีน้อยลง ความสัมพันธ์จึงเปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดี เปรียบได้กับ สี รส กลิ่นของอาหารที่หากลดลงไปจากที่ควรเป็น ก็จะทำให้อาหารนั้นไม่อร่อย มีความสอดคล้องกันระหว่างปริมาณของ สี รส กลิ่นของอาหาร กับปริมาณของความรัก เป็นการนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายอาหาร มาใช้เปรียบกับความรัก เปรียบได้ว่า ความรักเป็นอาหาร

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายอาหาร มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือความรัก จึงเป็นการถ่ายโยงระหว่างแวดวงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ โดยถ่ายโยงจากแวดวงความหมายต้นทาง อาหาร สู่วาดวงความหมายปลายทาง ความรัก สะท้อนถึงมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นอาหาร ความรักเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์เช่นเดียวกับอาหารซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยเห็นว่าการมีความรักเป็นการรับประทานอาหาร เช่น การชิม ลักษณะของความสัมพันธ์ในความรักเป็นลักษณะของอาหาร เช่นความหอม ความมัน รสชาติของอาหาร เช่น รสหวาน ปริมาณของความรักเป็นปริมาณรสชาติของอาหาร

อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิตที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ อุปลักษณ์สิ่งของ อุปลักษณ์สิ่งก่อสร้าง อุปลักษณ์อาหาร เป็นการนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายสิ่งไม่มีชีวิตมาเปรียบเทียบกับความรัก ถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งไม่มีชีวิต สู่วาดวงความหมายปลายทาง ความ

รัก สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ ความรักเป็น สิ่งของ ความรักเป็นสิ่งที่ก่อสร้าง และ ความรักเป็นอาหาร

1.3 อุปลักษณ์ธรรมชาติ

ธรรมชาติ มีความหมายว่า สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ตามธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ, ภาพภูมิประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 554) อุปลักษณ์ธรรมชาติ จึงมีความหมายว่า รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติ เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สภาพต่างๆ ตามธรรมชาติ มาใช้ให้เกิดความเปรียบ ในที่นี้คือ ความรัก

อุปลักษณ์ธรรมชาติซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับความรักที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ อุปลักษณ์ดาว อุปลักษณ์เมฆ อุปลักษณ์น้ำ อุปลักษณ์แสง อุปลักษณ์ไฟ และอุปลักษณ์สภาพอากาศ

1.3.1 อุปลักษณ์ดาว

ดาว มีความหมายตามพจนานุกรมว่า สิ่งที่เห็นเป็นดวงมีแสงระยิบระยับในท้องฟ้าเวลามืด นอกจากดวงอาทิตย์และดวงจันทร์, แต่ในตำราโหราศาสตร์ถือว่า ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์เป็นดาวในพวกดาวนพเคราะห์; เรียกกลุ่มดาว เช่น ดาวลูกไก่ ดาวจระเข้ ดาวไถ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 404) อุปลักษณ์ดาว จึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับดวงดาวต่างๆ มาเปรียบเทียบกับและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ความรัก

รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณ์ดาวซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับความรัก ได้แก่ ดาวดวงดาว ดังนี้

(18) มีเพียงคำว่ารักคำหนึ่ง เราคงไปไม่ถึง ไม่ถึงดวงดาวได้

(เพลง อีกหน่อยเธอคงเข้าใจ / ธเนศ วรากุลนุเคราะห์: 19)

จากตัวอย่างที่ (18) มีความหมายว่า การที่คนรักเอ่ยคำว่ารักให้แก่นัก แต่ไม่ได้หมายความว่า ทั้งสองจะมีความสุขจากความรักที่แท้จริงได้ คำว่า ดาว ในที่นี้เปรียบได้กับความรักที่สุขสมหวัง ที่ถูกมองว่าอยู่ไกลเกินเอื้อม เปรียบได้กับ ดวงดาวที่สวยงาม อยู่บนท้องฟ้า มีความห่างไกลจากโลกมนุษย์ ด้วยความสอดคล้องกันระหว่างระยะทางความห่างไกลที่มนุษย์จะเดินทางไปยังดวงดาวกับความเป็นไปได้ที่จะมีความรักที่สมหวัง จึงเปรียบได้ว่า ความรักเป็นดาว

(19) ใครหนอจะเติมราตรีไว้ดาว เป็นคืนที่ดาวพร่างพรายให้กับฉัน

(เพลง อ้อมแขนที่ว่างเปล่า / ชงไชย แมคอินไตย์: 123)

คำว่า ดาว ในตัวอย่างที่ (19) มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบถึง ความรัก กล่าวคือ เป็นการเปรียบเทียบชีวิตที่ปราศจากความรักเป็นคำคืนที่ปราศจากดวงดาว ในขณะที่ถามหาว่าหากมีใครสักคนหนึ่งที่มีความรู้สึกรักให้กับตน จะเปรียบเสมือนว่าคำคืนนั้นกลายเป็นคำคืนที่มีดวงดาวเต็มท้องฟ้า เป็นการเปรียบเทียบว่าความรักเป็นสิ่งที่สวยงาม สามารถเติมเต็มความรู้สึกที่ดีให้แก่มนุษย์ เช่นเดียวกับ ดวงดาวบนท้องฟ้า ที่ช่วยทำให้ให้ท้องฟ้าที่มีมืดมิดสวยงามขึ้นได้ มีความสอดคล้องกันระหว่างความสวยงามของดวงดาว และความสวยงามของความรัก ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบได้ว่า ความรักเป็นดาว

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายดาว มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ และเกิดความหมายใหม่คือความรัก จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง ดาว สู่วาดวงความหมายปลายทาง ความรัก เป็นการสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นดาว โดยเห็นว่า ความสวยงามของความรัก ความรักซึ่งทำให้ผู้มีความรักมีความสุขเป็นความสวยงามของดวงดาว โดยเปรียบเทียบกับลักษณะที่สวยงามทางกายภาพของดวงดาวเมื่อมองจากโลก นอกจากนี้ยังเป็นการเปรียบถึง ความเป็นไปได้ในการมีความรัก กับระยะห่างของดวงดาวกับโลกมนุษย์

1.3.2 อุปลักษณเมฆ

เมฆ มีความหมายว่า ไอน้ำที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนลอยอยู่ในอากาศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 871) อุปลักษณเมฆ หมายถึงรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับเมฆในอากาศ ที่ใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือความรัก

รูปภาพที่เป็นอุปลักษณเมฆซึ่งนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับความรักในงานวิจัยนี้ พบเพียง 1 รูปภาพ ได้แก่ เมฆ ดังนี้

(20) ปล่อยวันร้ายๆ วันวาน ผ่านมันเหมือนเมฆที่ลอยไป

(เพลง ฉันเอง / มิกกี้: 281)

(21) เสียใจ อาจจะเสียใจ คงไม่นานไปก็ลืม

อาจจะเหมือนเมฆลอยผ่านไป ทำใจก็ลืม

(เพลง เข้าใจ / อรวี สัจจานนท์: 327)

คำว่า เมฆ ในบริบทที่ (20) และ (21) หมายถึง ความรักที่จบลง และผ่านไปแล้ว ในตัวอย่างที่ (20) หมายถึง ปล่อยให้ความรักที่ไม่ดีในอดีตนั้นจบไป เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (21) ซึ่งหมายถึง การทำให้ลืมความเสียใจที่เกิดจากความรักในอดีต เป็นการเปรียบเทียบความรักกับเมฆ ซึ่งเมฆเป็นน้ำลอยอยู่ในอากาศ มีน้ำหนักเบา มีการเคลื่อนที่ เช่นเดียวกับความรัก ที่มีการดำเนินไป และอาจเกิดการจบลงของความรักนั้นในที่สุด มีความสอดคล้องกันระหว่างการเคลื่อนที่ของเมฆ และการเปลี่ยนแปลงของความรัก จึงเปรียบว่าเมฆกับความรักจึงสามารถเปรียบเทียบกันได้

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับเมฆมาใช่เปรียบเทียบกับความรัก เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทางเมฆ สู่แวดวงความหมายปลายทางความรัก สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ที่เห็นว่า ความรักเป็นเมฆ กล่าวคือ สถานะของความรัก เช่นการเปลี่ยนแปลง การจบลงของความรัก เป็นสถานะของเมฆ เช่นการเคลื่อนที่ การเปลี่ยนแปลงสถานะของเมฆ

1.3.3 อุปลักษณน้ำ

น้ำ มีความหมายว่า สารประกอบซึ่งมีองค์ประกอบเป็นธาตุไฮโดรเจนและออกซิเจนในอัตราส่วน 1:8 โดยน้ำหนัก เมื่อบริสุทธิ์มีลักษณะเป็นของเหลวใส ไม่มีสี กลิ่น รส มีประโยชน์มาก เช่น ใช้ดื่ม ชำระล้างสิ่งสกปรก, โบราณถือว่าเป็น ธาตุ 1 ในธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม, ใช้เรียกสิ่งอื่นที่มีลักษณะเป็นน้ำหรือเหลวเหมือนน้ำ เช่น น้ำตา น้ำปลา น้ำพริก น้ำส้ม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 579) อุปลักษณน้ำจึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับน้ำหรือ ของเหลว ใส รวมถึงกิริยาแสดงการกระทำต่อน้ำ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือความรัก

รูปภาพที่เป็นอุปลักษณน้ำที่นำมาเปรียบเทียบกับความรัก ได้แก่ น้ำ สายน้ำ หยกน้ำ เท ยกตัวอย่างเช่น

(22) จากที่เทใจรักเธอมานาน ไม่ต่างกับการเทน้ำลงบนกองทราย

(เพลง เทน้ำบนกองทราย / สุนิตา ลีติกุล: 283)

เท มีความหมายว่า ตะแคงหรือเอียงภาชนะเพื่อให้สิ่งที่อยู่ในนั้นไหลลงไปหรือออกไป เช่น เทน้ำ เทขยะ, โดยปริยายหมายถึงกิริยาอาการคล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น ฝนตกลงมามาก ๆ อย่างเทน้ำ ก็เรียกว่า ฝนเทลงมา, อาการที่คนจำนวนมาก ๆ เคลื่อนไปรวมกันตามแนวเท (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 538) คำว่า เท ในที่นี้ใช้ในบริบทเกี่ยวกับน้ำ จึงจัดอยู่ในวงความหมายน้ำ

จากตัวอย่างที่ (22) เทใจ มีความหมายว่า การที่บุคคลมีความรู้สึกรักต่อคนอื่นๆ หนึ่ง และทุ่มเทให้กับความรักนั้น แต่ยิ่งทำมากเท่าไร คนรักกลับไม่สนใจ เปรียบได้กับการเทน้ำลงบนกองทราย ที่ไม่ว่าจะเทลงไปมากซักเท่าไรก็ไม่สามารถเต็มขึ้นมาได้ เพราะทรายจะดูดซับน้ำเอาไว้หมด และค่อยๆ แห้งเหือดไป การมอบความรัก จึงเปรียบเหมือนกับการเทน้ำ ด้วยความสอดคล้องกันนี้ น้ำจึงถูกนำมาเปรียบเทียบกับความรัก

(23) ฉันทุ่มเทจนหมดหัวใจ...แค่หยดน้ำในทะเล

(เพลง หยดน้ำในทะเล / บิลลี่ โอแกน: 172)

หยด มีความหมายว่า หยาดของเหลวที่ไหลหลุดออกมา เช่น หยดน้ำ หยดหมึก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1264) หยดน้ำ หมายถึง หยาดน้ำที่ไหลหลุดออกมา คำว่า หยดน้ำ เป็น รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับของเหลว จัดอยู่ในวงความหมายน้ำ

คำว่า หยดน้ำ ในตัวอย่างที่ (23) หมายถึง ความรู้สึกรักที่บุคคลหนึ่งมีให้แก่คนรักของตน แต่ไม่ว่าจะทุ่มเทความรักให้เท่าไร อีกฝ่ายกลับไม่เห็นค่า ความรู้สึกรักที่บุคคลมีให้ อีกฝ่ายกลับเห็นเป็นเพียงสิ่งเล็กน้อยเท่านั้น เปรียบความรักเหมือนกับ หยดน้ำในทะเล ซึ่งทะเลมีน้ำอยู่ปริมาณมาก แต่หยดน้ำเป็นเพียงเศษเสี้ยวของน้ำทะเลทั้งหมด เป็นการเปรียบเทียบปริมาณความรักกับปริมาณของหยดน้ำในทะเล ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบได้ว่า ความรักเป็นน้ำ

(24) ใครก็รู้สายน้ำทุกสายไม่เคยไหลทวนไม่คืนกลับมา

(เพลง สายน้ำไม่ไหลกลับ / มาhá วัฒนพานิช: 99)

สายน้ำ มีความหมายว่า กระแสน้ำที่ไหลเห็นเป็นสายยาวไป เช่น เรือล่องลอยไปตามสายน้ำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1179) มีความหมายเกี่ยวข้องกับน้ำ จึงจัดอยู่ในวงความหมายน้ำ

จากตัวอย่างที่ (24) เป็นการเปรียบเทียบความรักกับสายน้ำ หมายถึง เมื่อใดที่เกิดมีความรู้สึกรักกับใครคนหนึ่ง และความรู้สึกนั้นได้หมดลง หรือเลิกรากับความรักนั้นๆ แล้ว จะไม่หวนกลับไปรักกันได้อีก เช่นเดียวกับสายน้ำ ซึ่งกระแสน้ำจะไหลไปในทิศทางเดียว ไม่สามารถไหลทวนหรือย้อนกลับมาได้อีก มีความสอดคล้องกันระหว่าง ธรรมชาติการไหลของสายน้ำกับการดำเนินของความรัก การเกิดขึ้นและจบลงของความรัก จึงเปรียบเทียบสายน้ำกับความรักได้

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อนำรูปภาพซึ่งมีความหมายอยู่ในวงความหมายน้ำ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับความรัก จึงเป็นการถ่ายโยงความหมาย จากแวดวงความหมายต้นทางน้ำ สู่ความหมายใหม่ หรือแวดวงความหมายปลายทางความรัก สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นน้ำ ความรักเป็นสิ่งสำคัญต่อมนุษย์เช่นเดียวกับน้ำซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยมองว่า ปริมาณความรู้สึกเป็นปริมาณของน้ำ การดำเนินของความรักเป็นลักษณะทางธรรมชาติของน้ำ เช่นการไหลของน้ำ รวมถึงนำคำกริยาที่ใช้กับน้ำมาใช้กับความรัก เพื่อให้ความรักซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมเกิดภาพที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

1.3.4 อุปลักษณฺ์แสง

แสง มีความหมายตามพจนานุกรมว่า ความสว่าง, สิ่งที่ทำให้ดวงตาแลเห็น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1230) อุปลักษณฺ์แสง หมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับ ความสว่าง แสงต่างๆ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบให้เกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ความรัก

รูปภาพที่เป็นอุปลักษณฺ์แสงที่นำมาเปรียบเทียบกับความรักในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ส่อง แสงตะวัน ดังนี้

(25) รู้สึกเหมือนเธอต้องแสงตะวันเข้ามา ใหฉันได้เห็นว่า อิมเอมเป็นเช่นไร
(เพลง เธอ (มาจากไหน) / อัสนี โชติกุล: 202)

ส่อง มีความหมายว่า ฉายแสง เช่น แดดส่อง ไฟส่อง ส่องไฟ แสงจันทร์ส่อง ตะวันส่องหน้า, ฉายแสงดู เช่น ส่องสัตว์ในป่า ส่องทาง ส่องกบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1147) ตะวัน มีความหมายหมายถึง ดวงอาทิตย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 447) ส่องแสงตะวัน จึงมีความหมายว่า การฉายของแสงอาทิตย์ ซึ่งเป็นรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับแสง จึงจัดอยู่ในวงความหมายแสง

ส่อง ในบริบทของตัวอย่างที่ (25) มีความหมายว่า การมอบความรัก ส่องแสง ตะวัน จึงมีความหมายว่า การที่คนรักมอบความรู้สึกรักให้ ทำให้เกิดความสุข อิมเอมใจ เปรียบเหมือนการที่ดวงอาทิตย์ส่องแสงสว่างมายังโลก ซึ่งแสงของดวงอาทิตย์มีความสำคัญต่อโลกและสิ่งมีชีวิตบนโลก จึงเปรียบได้ว่าความรักเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อคนรักมากเช่นกัน มีความสอดคล้องกันระหว่างความสำคัญของแสงอาทิตย์และความสำคัญของความรัก จึงเปรียบได้ว่าความรักเป็นแสง

จากตัวอย่าง การนำรูปภาพที่มีความหมายอยู่ในวงความหมายแสง มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ความรัก เป็นการถ่ายโยงจากความหมายประจำรูป หรือแวดวงความหมายต้นทางแสง ไปสู่ความหมายใหม่ในบริบท หรือแวดวงความหมายปลายทางความรัก สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ที่มองว่า รักเป็นแสง แสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญกับความรักว่ามีความจำเป็นต่อมนุษย์เช่นเดียวกับแสงซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยการเปรียบเทียบเช่น การมอบความรักเปรียบได้กับการส่องของแสง

1.3.5 อุปลักษณไฟ

ไฟ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า ชื่อธาตุอย่างหนึ่งในธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม; ผลจากปฏิกิริยาเคมีซึ่งก่อให้เกิดความร้อน แสงสว่าง และเปลว คือ กลุ่มแก๊สที่กำลังลุกไหม้ ทำให้ไหม้สิ่งต่าง ๆ ได้; ผ่านการอยู่ไฟมาแล้ว เช่น สามไฟ คือ อยู่ไฟมาแล้ว 3 ครั้ง; ไฟฟ้า เช่น ไฟสว่าง, โดยปริยายหมายถึงความเดือดร้อน เช่น ตอนนี้บ้านเมืองกำลังเป็นไฟ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 815) อุปลักษณไฟมีความหมายว่า รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับไฟ รวมถึงกิริยาที่เกิดขึ้นกับไฟ และส่วนประกอบต่างๆ ของไฟ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือ ความรัก

รูปภาพที่เป็นอุปลักษณไฟซึ่งใช้ในการเปรียบเทียบกับความรัก ได้แก่ ไฟ เปลวไฟ คั่นไฟ ร้อน แผลเผา ยกตัวอย่างเช่น

(26) ชีวิตที่มีเธอ อย่างกับเดินลุยไฟ ก็ร้อนแต่ก็รัก ถึงได้ยอมหมด
อยากจะทิ้งให้เธอโศด แต่จะทำได้ไง

(เพลง ผู้หญิงตัวเจ็บ / Peter Corp Dyrendal: 286)

ร้อน หมายถึง มีความรู้สึกตามผิวหนังเหมือนถูกไฟเป็นต้น, ตรงข้ามกับ เย็น; กระวนกระวาย เช่น ร้อนใจ; ริบเร่ง, ซ้ำอยู่ไม่ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 929) คำว่า ร้อน ในที่นี้ใช้ในบริบทของไฟจึงอยู่ในวงความหมายไฟ

จากตัวอย่างที่ (26) เดินลุยไฟ มีความหมายถึง การมีความรักที่เต็มไปด้วยอุปสรรค เพราะอีกฝ่ายไม่สนใจความรักของตนง่ายๆ เปรียบได้กับการเดินไปบนไฟซึ่งมีความร้อนมนุษย์ไม่สามารถเดินไปได้เพราะจะทำให้บาดเจ็บ สอดคล้องกับ บริบทที่ว่า ก็ร้อนแต่ก็รัก ซึ่งมีความหมายว่า แม้จะยากลำบากเพียงใด หรืออาจจะต้องเสียใจจากความรัก ก็จะรักต่อไป เปรียบความยากลำบากที่เกิดขึ้นจากความรัก เป็นความร้อนหรือไฟที่เมื่อไหม้โดนผิวหนังแล้วจะเกิดบาดแผล มีความสอดคล้องกันระหว่างข้อเสียของไฟและความร้อนที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บกับข้อเสียของความรักที่หากอีกฝ่ายไม่สนใจก็จะทำให้รู้สึกเสียใจ จึงนำไฟมาเปรียบเทียบกับความรักได้

(27) ซึ้นรักแล้วหลง ให้มันมอมเมา ก็โดนมันแผลเผาเจียนตาย

(เพลง ทิ้งรักลงแม่น้ำ / Y not 7: 73)

เผา มีความหมายว่า ทำให้ร้อนให้สุกหรือให้ไหม้เป็นต้นด้วยไฟ เช่น เผาเหล็ก เผากล้วย เผาป่า, โดยปริยายหมายความว่า ทำให้ร้อน เช่น แดดเผา, ทำให้เราร้อน เช่น กิเลสเผา, ทำให้หมดไป เช่น เผากิเลส (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 742) เผาเป็นคำกริยาที่เกี่ยวกับไฟ จึงจัดอยู่ในวงความหมายไฟ

จากตัวอย่างที่ (27) มีความหมายว่า หากบุคคลมีความรู้สึกรักมากเกินไป จะกลายเป็นผลเสียต่อตนเอง เหมือนกับการโดนไฟเผาที่จะเกิดอันตรายต่อชีวิต เป็นการนำคำกริยาที่ใช้กับไฟมาใช้กับความรัก เพื่ออธิบายข้อเสียของความรักให้เกิดภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น มีความสอดคล้องกันระหว่างข้อเสียของไฟที่สามารถเผาไหม้ เป็นอันตรายต่อมนุษย์หากไม่ระมัดระวัง กับข้อเสียของความรัก หากไม่รู้จักความพอดี จึงเปรียบได้ว่า รักเป็นไฟ

(28) ใจจึงเรียนรู้ว่า เรานองน้ำตาเพียงเพราะควันไฟ

และกับบางคนที่ลืมหืมตา ก็มีค่าเพียงแค่ควันของไฟ

(29) อยู่คนเดียว กับความเดียวดาย กับกองไฟที่เหลือแค่เถ้าถ่าน

ปล่อยความจำลอยไป ให้มันลอยผ่าน ให้มันเหมือนอย่าง ควันของไฟ

(เพลง ควันไฟ / นันทิดา แก้วบัวสาย: 33)

ควัน มีความหมายว่า สิ่งที่เห็นเป็นสีดำหรือขาวคล้ายหมอกลอยออกมาจากของที่กำลังไหม้ไฟ หรือจากการเผาไหม้, สิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงเช่นนั้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 230) เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับไฟ จึงอยู่ในวงความหมายไฟ

จากตัวอย่างที่ (28) และ (29) ควันของไฟ มีความหมายในบริบทว่า รักที่จบลง หมดสิ้นไป กล่าวคือ ในตัวอย่างที่ (28) เปรียบเทียบคนรักที่ลืมหืมตา และเลิกรากันไป ไม่มีค่า เป็นเพียงควันไฟที่ลอยไป เช่นเดียวกับในตัวอย่างที่ (29) ที่เปรียบเทียบทรงจำเกี่ยวกับความรักในครั้งนั้นที่จบสิ้นไปแล้ว เป็นควันของไฟ เนื่องจากควันไฟ เมื่อเกิดขึ้น ก็จะลอยขึ้นไปในอากาศ และค่อยๆ จางหายไปในที่สุด เช่นเดียวกับความรักที่จบสิ้นไป เมื่อเวลาผ่านไป ความรู้สึก ความทรงจำก็จะค่อยๆ จางหายไป ด้วยความสอดคล้องกันนี้ ควันไฟกับความรักจึงสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้

จากตัวอย่างข้างต้น การนำรูปภาษาที่อยู่ในวงความหมายไฟ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือความรัก เป็นการถ่ายโยงระหว่างแวดวงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิง

มโนทัศน์ โดยถ่ายโยงจากแวดวงความหมายด้านทางไฟ สู่แวดวงความหมายปลายทางความรัก สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า รักเป็นไฟ โดยเห็นว่า ลักษณะของความรักเป็นลักษณะของไฟ เช่นข้อเสียของความรักเป็นข้อเสียจากไฟ มองว่าความรักมีทั้งข้อดีและข้อเสีย เช่นเดียวกับไฟซึ่งมีทั้งคุณและโทษต่อมนุษย์ หากทุ่มเทให้กับความรักมากเกินไปก็จะเกิดข้อเสีย เช่นเดียวกับไฟ หากไม่ระวังก็จะเกิดการไหม้ รวมถึงการนำคำกริยาที่ใช้กับไฟ มาใช้กับความรัก เพื่อให้ความรักที่เป็นนามธรรมเกิดความหมายและเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

1.3.6 อุปลักษณ์สภาพอากาศ

สภาพ มีความหมายว่า ความเป็นเองตามธรรมดาหรือตามธรรมชาติ เช่น สภาพความเป็นอยู่ สภาพดินฟ้าอากาศ, ลักษณะในตัวเอง; ภาวะ, ธรรมชาติ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1123) อากาศ มีความหมายว่า สภาพดินฟ้าอากาศโดยทั่ว ๆ ไป เช่น เช้านี้อากาศดีจัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1359) อุปลักษณ์สภาพอากาศจึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศตามธรรมชาติ รวมถึงฤดูกาลต่างๆ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือความรัก

รูปภาษาซึ่งเป็นอุปลักษณ์สภาพอากาศที่นำมาเปรียบเทียบกับความรัก ได้แก่ ฤดูแล้ง ฝน แห้งแล้ง ดังนี้

(30) ขอร้องกับหัวใจ ขอให้แข็งแรง มันคือฤดูแล้ง ที่ฝนขาดหายไป

(เพลง หัวใจในฤดูแล้ง / หฤทัย ม่วงบุญศรี: 256)

แล้ง มีความหมายว่า หน้าน้ำแห้ง, ฤดูไม่มีฝน, ในคำว่า หน้าแล้ง ฤดูแล้ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1042)

ฝน มีความหมายว่า น้ำที่ตกลงมาจากเมฆเป็นเม็ดๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 746)

คำว่า ฤดูแล้ง และ ฝน เป็นรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสภาพอากาศ จัดอยู่ในวงความหมายสภาพอากาศ

จากตัวอย่างที่ (30) มันคือฤดูแล้ง ที่ฝนขาดหาย หมายถึง ช่วงเวลาที่ความรักหมดลง หรือกำลังผิดหวังในความรัก เมื่อมีความรัก จะเกิดความรู้สึกที่เป็นสุข แต่เมื่อความรักจบลง ก็จะเกิดความทุกข์ใจ เปรียบได้กับ สภาพอากาศ เมื่อยามฝนตก อากาศดี พืชพรรณอาหารต่างๆ บนโลกจะสมบูรณ์ แต่เมื่อถึงฤดูแล้ง โลกจะมีแต่ความแห้งแล้ง เกิดความยากลำบาก ฝนเปรียบได้กับความรักที่ทำให้จิตใจของมนุษย์เป็นสุข เช่นเดียวกับฝนที่ทำให้โลกมีความชุ่มชื้น ไม่แห้งแล้ง มีความสอดคล้องกันระหว่างสภาพอากาศกับสภาพความรัก จึงเปรียบได้ว่า ความรักเป็นสภาพอากาศ

(31) หากใจไม่จริงกันแล้ว อยู่ไปก็คงเท่านั้น อยู่ไปด้วยความแห้งแล้ง

(เพลง ไม่มีคำถาม / นัท มีเรีย: 273)

แห้งแล้ง มีความหมายว่า ปราศจากความสดชื่น, ปราศจากความชุ่มชื้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1311) เป็นคำที่ใช้กับสภาพอากาศ จึงอยู่ในวงความหมายสภาพอากาศ

คำว่า แห้งแล้ง ในตัวอย่างที่ (31) หมายถึง ความรักที่ไม่ดี ไม่มีความจริงใจต่อกัน อยู่กันด้วยความเย็นชา เป็นความรู้สึกที่ไม่สดชื่นแจ่มใส เปรียบความรักที่ไม่ดีกับความแห้งแล้งที่ทำให้โลกปราศจากความชุ่มชื้น พืชผลต่างๆ ไม่เจริญงอกงาม ด้วยความสอดคล้องระหว่างข้อเสียของความแห้งแล้งและความรักที่ไม่ดี ความแห้งแล้งและความรักจึงสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อนำรูปภาษาที่มีความหมายในวงความหมายสภาพอากาศมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับความรัก จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายระหว่างแวดวงความหมายต้นทางสภาพอากาศ สู่อความหมายใหม่ หรือแวดวงความหมายปลายทางความรัก การถ่ายโยงนี้แสดงให้เห็นโน้ตสันของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นสภาพอากาศ กล่าวคือ ผู้ประพันธ์เห็นว่า สภาพของความรัก เปรียบได้กับสภาพอากาศ โดยความรักที่ดี ความรักที่สมหวังเป็นสภาพอากาศที่ดี เช่น ฝนซึ่งนำความชุ่มชื้นมาสู่โลก ส่วนความรักที่ไม่ดี ไม่สมหวังเป็นสภาพอากาศที่ไม่ดี เช่น ความแห้งแล้ง การนำรูปภาษาในวงความหมายสภาพอากาศมาเปรียบเทียบกับความรัก ทำให้เห็นภาพสภาพของความรักได้อย่างชัดเจนขึ้น

อุปลักษณธรรมชาติที่ใช้ในการเปรียบเทียบกับความรักในงานวิจัยนี้ อันได้แก่ อุปลักษณดาว อุปลักษณเมฆ อุปลักษณน้ำ อุปลักษณแสง อุปลักษณไฟ และอุปลักษณสภาพอากาศ ดังที่กล่าวมา เป็นการแสดงให้เห็นการถ่ายโยงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณเชิงมนิทัศน์ จาก

ความหมายประจำรูป หรือแฉวงความหมายต้นทางธรรมชาติ สู่ความหมายใหม่ หรือแฉวงความหมายปลายทางความรัก สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นธรรมชาติ ได้แก่ ความรักเป็นดาว ความรักเป็นเมฆ ความรักเป็นน้ำ ความรักเป็นแสง ความรักเป็นไฟ และความรักเป็นสภาพอากาศ

ความรักเป็นธรรมชาติ

ธรรมชาติ → ความรัก
(ดาว)
(เมฆ)
(น้ำ)
(แสง)
(ไฟ)
(สภาพอากาศ)

1.4 อุปลักษณฺ์สุภาพ

สุภาพ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า ภาวะที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เช่น อาหารเพื่อสุขภาพ การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1201) อุปลักษณฺ์สุภาพ จึงหมายถึงรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับภาวะที่เกี่ยวข้องกับโรคภัยไข้เจ็บของมนุษย์ ทั้งสุขภาพที่ดีและไม่ดี การเจ็บป่วย การบาดเจ็บ รวมถึงการรักษา ที่ใช้ในการเปรียบเทียบ ทำให้เกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือความรัก

รูปภาพซึ่งเป็นอุปลักษณฺ์สุภาพที่ใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับความรักในงานวิจัยนี้ได้แก่ เจ็บ ข้ำ ปวด แผล ดูแล รักษา เยียวยา ยา ยกตัวอย่างเช่น

(32) ก็ตามใจจะให้ทำไ้ ก็ตามใจดีกว่า แต่ดวงใจที่เคยให้กันมา คงซำยิ่งกว่าผู้ใด

(เพลง ตามใจเธอ / ธงไชย แมคอินไตย์: 122)

(33) ถ้าหากคุณเคยซำใจ กับคนใจร้ายสักคน

เขาปล่อยคุณไว้ให้หมองหม่น ให้ทนกับความเฉา

(เพลง อย่าไปเสียน้ำตา / คริสติน่า อากีล่าร์: 226)

(34) ไม่ไปไหนอีกแล้ว เจอข้าใจมานาน จึงขอลืมวันวาน จึงรักเธอคนดี

(เพลง เพิ่งรู้ / นิโคล เทริโอ: 292)

ข้า มีความหมายว่า น่วมระบมเพราะถูกกระทบกระเทือนอย่างแรงหรือบ่อยๆ เช่น มะม่วงข้า, เป็นรอยจ้ำๆ อย่างรอยฟกช้ำดำเขียว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 362) ข้าเป็นอาการบาดเจ็บชนิดหนึ่ง จึงจัดอยู่ในวงความหมายสุขภาพ

คำว่า ข้า ในตัวอย่างที่ (32) (33) และ (34) มีความหมายตามบริบทว่า อาการเสียใจ ทุกข์ใจที่เกิดจากความรักเมื่อบุคคลประสบกับความรักที่ไม่สมหวัง โดยเปรียบเทียบความรู้สึกเสียใจจากความรักเป็นการบอบข้า เมื่อร่างกายได้รับการกระทบกระเทือนจนเกิดรอยข้าทำให้เกิดความเจ็บปวด ส่งผลต่อสุขภาพ เช่นเดียวกับความรู้สึก เมื่อผิดหวังจากความรักก็จะได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ ด้วยความสอดคล้องกันนี้ การข้าจึงสามารถนำมาเปรียบกับความรักได้

(35) ความเป็นจริง ที่เธอให้มา ก็คือภาพเธอเดินจากไป ทิ้งกันไปมีแผลในใจให้จำ

(เพลง แผลในใจ / อำพล ลำพูน:101)

(36) การอยู่คนเดียวเป็นสิ่งจำเป็น ได้เห็นอะไรมากมาย

ได้ปล่อยตัวเอง ได้ปล่อยเวลา ได้เฝียวได้ยาแผลใจ

(เพลง รับไม่ไหว / อัสนี – วสันต์ โชติกุล: 198)

แผล มีความหมายว่า เนื้อหนังที่แตกแยกออกเพราะเป็นโรคหรือถูกของมีคมเป็นต้น เช่น ขาเป็นแผล; รอยชำรุด เช่น ทูเรียนเป็นแผล เนื้อผลไม้เป็นแผล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 744) แผล เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการบาดเจ็บ จัดอยู่ในวงความหมายสุขภาพ

เฝียวยา มีความหมายว่า บำบัดโรค, แก้โรค, เช่น ไม่มีหมอมจะมาเฝียวยาได้; แก้ไข, ทำให้ดีขึ้น, เช่น เศรษฐกิจกำลังทรุดหนัก ยากที่จะเฝียวยาได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 916) เฝียวยาในที่นี้ ใช้กับคำว่าแผล จึงเป็นการรักษาอาการบาดเจ็บ จัดอยู่ในวงความหมายสุขภาพ

คำว่า แผล ในตัวอย่างที่ (35) และ (36) หมายถึง ความเสียใจที่เกิดจากความผิดหวังจากความรัก เปรียบได้กับการเกิดบาดแผล ซึ่งทำให้เกิดความเจ็บปวด ยากต่อการเฝียวยารักษา

เช่นเดียวกันกับความรู้สึกเสียใจ ที่ทำให้เกิดความทุกข์ ขาดต่อการที่จะลืม มีความสอดคล้องกัน ระหว่างบาดแผลบนร่างกายกับความเสียใจซึ่งเกิดจากความรัก จึงนำมาเปรียบเทียบกันได้

นอกจากนั้น ในตัวอย่างที่ (36) คำว่า เยียวยา มีความหมายตามบริบทว่า การทำให้ ความรู้สึกเสียใจที่เกิดจากความผิดหวังในความรักนั้นดีขึ้น หรือหายจากความเสียใจนั้น โดยเปรียบเทียบ เป็นการเยียวยารักษาบาดแผล ซึ่งการจะทำให้บาดแผลหายจะต้องมีการรักษาเยียวยาที่ถูกต้อง ใช้เวลา และการดูแลเอาใจใส่ เช่นเดียวกับความรู้สึกเสียใจ ที่ต้องใช้เวลาในการทำใจ และให้กำลังใจตัวเอง อย่างถูกต้อง การเยียวยาเป็นการรักษาอย่างหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับสุขภาพ ด้วยความสอดคล้องที่กล่าว มา จึงกล่าวได้ว่าสุขภาพกับความรักสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้

(37) เพื่อว่าเราลำบากอยู่หนใด หัวใจก็ยังมิคนดูแล

(เพลง หมั่นคอยดูแลและรักษาดวงใจ / ธงไชย แมคอินไตย์: 11)

(38) ที่ผ่านมานั้นความรักไม่เคยดูแลฉันเลย

(เพลง ฉันเคยผิดพลาดมา / มาช้า วัฒนพานิช: 279)

(39) ก็แค่คนไร้ค่าคนหนึ่ง แต่มีเธอเท่านั้น ที่มาดูแลหัวใจ บอกว่าฉันสำคัญ

(เพลง ขอบคุณ...ยังน้อยไป / Golf & Mike: 340)

ดูแล มีความหมายว่า เอาใจใส่, ปกป้องรักษา, ปกครอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 413) เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องและใช้กับสุขภาพ จึงจัดอยู่ในวงความหมายสุขภาพ

จากตัวอย่างที่ (37) (38) และ (39) คำว่าดูแล มีความหมายในบริบทว่า การเอาใจใส่ ใส่ใจในความรู้สึกของกันและกัน ในตัวอย่างที่ (37) มีความหมายว่า ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ก็ยังมีคนรักที่คอยมอบความรัก ความเอาใจใส่ให้ ในตัวอย่างที่ (38) มีความหมายว่า ตลอดเวลาที่ผ่านมานั้น ไม่มีคนรัก ไม่มีคนเอาใจใส่สนใจความรักของเขา ส่วนในตัวอย่างที่ (39) มีความหมายว่า การที่บุคคลมีคนที่คอยมอบความรัก ใส่ใจในความรู้สึกของเขา จากทั้ง 3 ตัวอย่างที่กล่าวมา เป็นการเปรียบเทียบโดยนำคำว่า ดูแล มาใช้กับความรัก เปรียบว่า รักเป็นสิ่งที่จะต้องคอยดูแลเอาใจใส่ เพื่อให้ความรักนั้นมั่นคงและยืนยาว เช่นเดียวกับสุขภาพที่ต้องดูแล เพื่อให้ร่างกายแข็งแรงมีสุขภาพที่ดี ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบเทียบว่า รักเป็นสุขภาพ

(40) เพิ่งได้รู้ ว่ารักที่เกิดเพราะเธอ เหมือนยาวิเศษเลิศเลอ รักษาหัวใจให้แข็งแรง

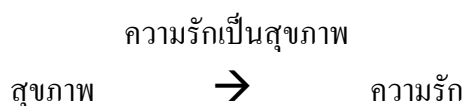
(เพลง ยาของใจ / ชงไชย แมคอินไตย์: 137)

ยา มีความหมายว่า สิ่งที่ใช้แก้หรือป้องกันโรค หรือบำรุงร่างกาย เรียกชื่อต่างๆ กัน คือ เรียกตามลักษณะก็มี เช่น ยาผง ยาเม็ด ยาน้ำ เรียกตามสีก็มี เช่น ยาแดง ยาเขียว ยาเหลือง ยาดำ เรียกตามรสหรือกลิ่นก็มี เช่น ยาขม ยาหอม เรียกตามวิธีทำก็มี เช่น ยาต้ม ยากลั่น ยาคอง เรียกตามกิริยาที่ใช้ก็มี เช่น ยากวาด ยากิน ยาฉีด ยาคุม ยาอม; เรียกยาพื้นว่า ยา ก็มี เช่น โรงยา; สารเคมีสำหรับเคลือบเงินทองให้มีสีต่าง ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 898) ยา เป็นสิ่งที่ใช้ในการรักษาโรค จึงจัดอยู่ในวงความหมายสุขภาพ

รักษา หมายถึง ระวัง เช่น รักษาสุขภาพ, ดูแล เช่น รักษาทรัพย์สินสมบัติ, ป้องกัน เช่น รักษาบ้านเมือง, สงวนไว้ เช่น รักษาความสะอาด รักษาไมตรี; เยียวยา เช่น รักษาคนไข้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 938) ซึ่งคำว่า รักษา ในบริบทนี้มีความหมายเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ จึงจัดอยู่ในวงความหมายสุขภาพ

จากตัวอย่างที่ (40) เป็นการเปรียบเทียบความรักว่าเป็นเหมือนยา กล่าวคือ ยาเป็นสิ่งที่ใช้รักษาโรค ยาที่ดีสามารถรักษาให้โรคต่างๆ หายได้ ทำให้ร่างกายแข็งแรง เช่นเดียวกับความรัก หากบุคคลมีความรักที่ดี ก็จะทำให้มีความรู้สึกที่ดี มีความสุข มีความสอดคล้องกันของคุณสมบัติในการรักษาโรคของยากับข้อดีของความรัก จึงสามารถเปรียบยากับความรักได้ นอกจากนี้ วลี รักษาหัวใจให้แข็งแรง ยังเป็นการเปรียบเทียบการรักษาโรคต่างๆ เพื่อให้บุคคลมีสุขภาพที่แข็งแรง กับความรักที่สามารถช่วยให้บุคคลมีความรู้สึกที่ดีอีกด้วย จึงกล่าวโดยรวมได้ว่าความรักเป็นสุขภาพ

จากตัวอย่างอุปลักษณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนเป็นรูปภาษาที่อยู่ในวงความหมายสุขภาพ การนำรูปภาษาดังกล่าวมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับความรัก จึงเป็นการถ่ายโยงความหมาย จากแวดวงความหมายต้นทางสุขภาพ สู่แวดวงความหมายปลายทางความรัก ตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ และเป็นการสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นสุขภาพ โดยเห็นว่า ความรักเป็นสิ่งที่ต้องเอาใจใส่เช่นเดียวกับสุขภาพที่ต้องคอยดูแล ความผิดหวังในความรักเป็นการเจ็บป่วยหรืออาการบาดเจ็บ ในขณะที่ความรักก็สามารถช่วยให้เกิดความรู้สึกที่ดีเช่นเดียวกับการเยียวยารักษาโรค เช่น ความรักเป็นยา

1.5 อุปลักษณะการเดินทาง

เดินทาง หมายถึง ไปสู่จุดที่หมายอีกแห่งหนึ่งที่ไกลออกไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 415) อุปลักษณะการเดินทางจึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับการเดินทางจากจุดหนึ่งไปสู่จุดหนึ่ง หมายรวมทั้งการเคลื่อนที่ เส้นทาง ระยะทาง สถานที่ และพาหนะต่างๆ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบให้เกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือความรัก

รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณะการเดินทางซึ่งนำมาใช้เปรียบเทียบกับความรักในงานวิจัยนี้ได้แก่ เดิน เดินทาง ไป กลับ แยกทาง ร่วมทาง หลีกทาง หลงทาง ตาม พาไป นำไป ไกล ทาง ทางเดิน หนทาง ทางผ่าน จุดหมาย เมือง เรือ ยกตัวอย่างเช่น

(41) นานเท่านั้น อยากมีทางเดินร่วมกัน

อย่างที่เราเคยคิดกัน อย่างที่ฝันกันมาด้วยกัน

(เพลง ใจโตรมๆ / ไมโคร: 109)

(42) พรุ่งนี้ ยังมีสายตาที่ดูอ่อนโยน พรุ่งนี้ จะมีภาพเราที่ดูแลกกัน

จะจดจำ ว่าเราต่างผูกพัน ได้ร่วมทางที่เดินกันมา

(เพลง พรุ่งนี้ / ธงไชย แมคอินไตย์: 124)

ทาง มีความหมายว่า ที่สำหรับเดินไปมา, แนวหรือพื้นที่สำหรับใช้สัญจร, เช่น ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ทางเดินรถ ทางเท้า ทางข้าม ทางร่วม ทางแยก ทางลาด ทางโค้ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 523) ทางเดินจึงมีความหมายว่า ที่สำหรับเดินไปมา จัดอยู่ในวงความหมายการเดินทาง

ร่วม มีความหมายว่า มีส่วนรวมอยู่ด้วยกัน เช่น ร่วมกิน ร่วมนอน, มีส่วนรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น ร่วมใจ ร่วมสามัคคี, มีส่วนรวมในที่แห่งเดียวกัน เช่น ร่วมโรงเรียน ร่วมบ้าน ร่วมห้อง ร่วมหอ, มีส่วนรวมในภาวะหรือสถานะเดียวกัน เช่น เพื่อนร่วมชาติ มีศัตรูร่วมกัน ทำบุญร่วมญาติ ร่วมเป็นร่วมตาย ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมชะตากรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 926)

ร่วมทางจึงมีความหมายว่า การเดินทางไปด้วยกันในเส้นทางเดียวกัน จัดอยู่ในวงความหมายการเดินทาง

จากตัวอย่างที่ (41) และ (42) วลี มีทางเดินร่วมกัน และ ร่วมทางที่เดินกันมา มีความหมายในบริบทที่เหมือนกัน หมายถึง การที่บุคคลมีความรักซึ่งกันและกัน หรือการคบหาเปรียบได้กับการเดินไปบนทางเดินเดียวกัน หรือร่วมทางกัน กล่าวคือการที่บุคคลมีความรู้สึกรักต่อกัน มีความรู้สึกรักร่วมกัน สอดคล้องกับการเดินทางอยู่บนเส้นทางเดียวกัน จึงเปรียบการร่วมทางเป็นการคบหาของคู่รักได้

(43) เจ็บที่ใจเรอนั้น เมื่อเราต้องแยกทาง มันก็คงไม่ต่างจากใจฉัน

(เพลง อีกหน่อยเธอคงเข้าใจ / ธเนศ วรากุลนุเคราะห์: 19)

(44) ใครบางคนบนฟ้า จิตมาแล้วทุกอย่าง จิตให้เราได้มาพบ แล้วเราก็เดินแยกทาง

(เพลง ขอมจันน / สุรสีห์ อิทธิกุล: 225)

แยก มีความหมายว่า ทำให้สิ่งที่ยังรวมกันอยู่หรือประกอบกันอยู่ออกจากกัน เช่น แยกกลุ่มประชุม แยกกล้วยไม้, กิริยาของสิ่งที่ยังรวมกันอยู่หรือประกอบกันอยู่แตกออกจากกัน เช่น แผ่นดินแยก, แยกหรือทำให้แตกออกเป็นทาง เช่น แม่น้ำแยก ทางแยก, ไม่รวมกัน เช่น แยกกันอยู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 917) แยกทาง จึงมีความหมายว่า การเดินแยกออกจากกันไปคนละทาง เป็นอาการของการเดินทางอย่างหนึ่ง จัดอยู่ในวงความหมายการเดินทาง

ในตัวอย่างที่ (43) และ (44) แยกทาง มีความหมายในบริบทว่า การเลิกรากันของคู่รัก โดยเปรียบเทียบการแยกทางกับการยุติความสัมพันธ์ กล่าวคือ การที่บุคคลมีความรู้สึกรักต่อกันเปรียบได้กับการเดินทางอยู่บนเส้นทางเดียวกัน เมื่อถึงจุดๆ หนึ่งซึ่งความสัมพันธ์แปรเปลี่ยนเป็นการเลิกราก็เปรียบเหมือนการที่ทั้งสองฝ่ายเดินแยกออกไปเป็นคนละทาง ไม่ต้องการจะไปบนเส้นทางเดียวกันอีกต่อไป ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงนำการแยกทางกับการเลิกรามาเปรียบเทียบกันได้

(45) กลับตัวก็ไม่ได้ ให้เดินต่อไปก็ไปไม่ถึง

เหมือนมีอะไรที่ดึง ไม่ให้เราเลือกทางใด

รักคนมีเจ้าของต้องทนเก็บมันในใจ

(เพลง กลับไม่ได้ ไปไม่ถึง / ธงไชย แมคอินไตย์: 133)

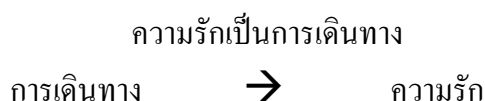
กลับ มีความหมายว่า ตรงกันข้ามกับภาวะเดิมหรือทิศทางเดิม เช่น กลับหน้าเป็นหลัง กลับบ้าน, คืนมาสู่ภาวะเดิม เช่น กลับมีอีก, พลิกหน้าเป็นหลัง เช่น กลับปลา, เปลี่ยน เช่น กลับชาติ กลับใจ, ทำตรงกันข้ามกับที่คาดหมายหรือที่ควรจะเป็น เช่น เราพูดด้วยดี ๆ เขากลับด่าเอา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 78) เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับทิศทางในการเดินทาง จึงจัดอยู่ในวงความหมายการเดินทาง

เดิน หมายถึง ยกเท้าก้าวไป; โดยปริยายหมายความว่า เคลื่อนไปด้วยกำลังต่าง ๆ เช่น นาฬิกาเดิน รถเดิน, ทำให้เคลื่อนไหว เช่น เดินเครื่อง, ทำให้เคลื่อนไป เช่น เดินหมากรุก, คล่องไม่ติดขัด เช่น รับประทานอาหารเดิน สมองเดินดี, นำไปส่ง เช่น เดินข่าว เดินหนังสือ เดินหมาย, ประกอบกิจการขนส่ง เช่น เดินรถ เดินเรือ เดินอากาศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 415) จัดอยู่ในวงความหมายการเดินทาง

ไป หมายถึง เคลื่อนออกจากที่, ใช้ตรงกันข้ามกับ มา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 722) เป็นอาการของการเดินทาง จึงจัดอยู่ในวงความหมายการเดินทาง

จากตัวอย่างที่ (45) หมายถึง การที่บุคคลเกิดความลังเลที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในเรื่องของความรัก เมื่ออีกฝ่ายมีคนรักอื่นอยู่แล้ว เปรียบได้กับการลังเลที่จะเลือกเส้นทางในการเดินทาง กล่าวคือการเปรียบเทียบความรักเป็นการเดินทางไปตามเส้นทาง คำว่ากลับ ในบริบทนี้หมายถึง การยุติความสัมพันธ์ เปรียบได้กับการเดินทางที่วกกลับ ไม่เดินหน้าไปตามเส้นทางเดิม ด้วยความสอดคล้องนี้ จึงเปรียบเทียบว่า ความรักเป็นการเดินทาง

อุปลักษณะการเดินทางที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับการเดินทางมาเปรียบเทียบกับความรัก จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ จากแวดวงความหมายด้านการเดินทาง สู่แวดวงความหมายความรัก เป็นการสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นการเดินทาง โดยเห็นว่า การดำเนินไปของความสัมพันธ์ในความรักเป็นการเคลื่อนที่และทิศทางของการเดินทาง เช่นการคบหาเปรียบได้กับการเดินบนเส้นทางเดียวกัน การเลิกราเปรียบได้กับการแยกทาง การตัดสินใจในความสัมพันธ์เปรียบกับการเลือกใช้เส้นทางในการเดินทาง

1.6 อุปลักษณะการศึกษา

ศึกษา มีความหมายว่า การเล่าเรียน ฟังสนทน และอบรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1104) อุปลักษณะการศึกษา หมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับการเล่าเรียน ฟังสนทนา รวมถึงการสอน และสื่อการเรียนการสอน มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือความรัก

ในงานวิจัยนี้ รูปภาพซึ่งเป็นอุปลักษณะการศึกษาที่นำมาเปรียบกับความรัก ได้แก่ สอน ฟังสนทนา เรียนรู้ บทเรียน คำสอน ยกตัวอย่างเช่น

(46) อยากขอใจที่สอนให้ ฟันและฟันจนขึ้นง่า

และสอนให้เจ็บให้ช้า ให้จำบทเรียนที่แพงเหลือหลาย

(47) สอนฉันให้เข้าใจ รักร้ายเป็นเช่นไร ขอใจจริง ๆ

(เพลง ขอใจจริง ๆ / ธงไชย แมคอินไตย์: 43)

สอน มีความหมายว่า บอกวิชาความรู้ให้ เช่น ครูสอนหนังสือนักเรียน, แสดงให้เข้าใจ โดยวิธีบอกหรือทำให้เห็นเป็นตัวอย่างเพื่อให้รู้ดีชั่วเป็นต้น เช่น สอนแม่ไม้มวยไทย สอนเย็บปักถักร้อย สอนเท่าไรไม่รู้จักจำ; เริ่มฝึกหัด เช่น เด็กสอนพูด ผู้เป็นอัมพาตต้องมาสอนเดินใหม่ ไล่สอนจัน, เริ่มมีผล เช่น ต้นไม้สอนเป็น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1147) สอน จัดเป็นการถ่ายทอดความรู้ จึงจัดอยู่ในวงความหมายการศึกษา

บทเรียน มีความหมายว่า คำสอนที่กำหนดให้เรียน, ข้อที่เป็นคติเตือนใจ เช่น บทเรียนในชีวิต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 602) เป็นคำที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน จึงอยู่ในวงความหมายการศึกษา

จากตัวอย่างที่ (46) และ (47) คำว่า สอน มีความหมายในบริบทว่า การที่บุคคลทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจถึงความรู้สึกต่างๆ ที่เกิดจากความรัก เปรียบได้กับการสอน ที่เป็นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจในบทเรียนนั้นๆ จากตัวอย่างข้างต้น อาจกล่าวตามบริบทได้ว่า เป็นความรักที่ไม่สมหวัง จากคำว่า รักร้าย นอกจากนี้ คำว่า บทเรียน ยังเปรียบได้กับความรัก ซึ่งบทเรียนเป็นสิ่งที่ผู้สอนสอนให้ผู้เรียนรู้ เปรียบกับบริบทนี้คือรักร้าย หรือรักที่ไม่สมหวัง ด้วยความสอดคล้องจากที่กล่าวมา จึงการสอนบทเรียนกับความรักจึงนำมาเปรียบเทียบกันได้

(48) รักคุณเข้าแล้ว รักคุณเข้าแล้วเป็นไง ต้องไปฝึกฝนใหม่ ให้อายพอควร

(เพลง รักคุณเข้าแล้ว / ไมโคร: 214)

ฝึกฝน มีความหมายว่า เพียรฝึก, พยายามฝึก, เช่นฝึกฝนตนเองให้ชำนาญในการเย็บปักถักร้อย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 751) เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการเรียนรู้ จึงจัดอยู่ในวงความหมายการศึกษา

คำว่า ฝึกฝน จากตัวอย่างที่ (48) มีความหมายในบริบทว่า การปรับตัวให้ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับอีกฝ่ายที่บุคคลมีความรักด้วย โดยเปรียบเทียบเป็นการฝึกฝนพัฒนาตนเอง กล่าวคือ การมีความรักต้องมีการฝึกฝนที่จะรักให้เป็นเช่นเดียวกับการศึกษาเพื่อให้รู้และพัฒนาทักษะต่างๆ เป็นการนำคำที่มีความหมายประจำรูปซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษา มาใช้ในบริบทที่กล่าวถึงความรักด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบได้ว่าความรักเป็นการศึกษา

(49) ไม่เป็นไรหรอกนะ ฉันมันเข้าใจ อาจจะมีอ่อนไหว มันก็ไม่นาน

ก็เป็นเพียงตำรา ที่ฉันก็เคยเคยอ่าน อ่านมันทุกวัน

(เพลง ตำราที่เคยอ่าน / เสาวลักษณ์ ลีละบุตร: 254)

ตำรา มีความหมายว่า แบบแผนที่ว่าด้วยหลักวิชาต่าง ๆ, ตำรับตำรา ก็ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 463) ตำราจัดเป็นสิ่งที่ใช้ในการเรียนรู้อย่างหนึ่ง จึงจัดอยู่ในวงความหมายการศึกษา

จากตัวอย่างที่ (49) คำว่า ตำรา หมายถึง ความผิดหวังในความรักที่บุคคลต้องประสบเปรียบได้กับการอ่านตำรา ที่เมื่อศึกษาอย่างสม่ำเสมอจะเกิดความเข้าใจ เช่นเดียวกับการมีความรัก หากได้รับความรู้สึกผิดหวังบ่อยครั้ง บุคคลก็จะชินและไม่รู้สึกเสียใจอีกต่อไป เป็นการนำคำว่า ตำรา ซึ่งมีความหมายเดิมเกี่ยวกับการศึกษา มาใช้ให้เกิดความหมายใหม่ คือการผิดหวังจากความรักด้วยความสอดคล้องกันนี้ ความรักกับการศึกษาจึงเปรียบเทียบกันได้

อุปลักษณ์ที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับการศึกษา จึงจัดอยู่ในวงความหมายการศึกษา เมื่อนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับความรัก จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทางการศึกษา สู่แวดวงความหมายปลายทางความรัก ตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ และสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นการ

ศึกษา กล่าวคือการมีความรักเป็นการเรียนการสอน เช่น การที่บุคคลทำให้อีกฝ่ายเข้าใจความรักเป็นการสอน การเข้าใจในความรักเป็นการเรียน และเปรียบความรักเป็นบทเรียนหรือตำราซึ่งต้องศึกษาและเรียนรู้ โดยที่กล่าวมาข้างต้นหมายรวมถึงความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับความรัก ทั้งความรักที่ดีและการผิดหวังจากความรักล้วนสามารถนำมาเปรียบเทียบกับการศึกษาได้ทั้งสิ้น

1.7 อุปลักษณ์การแข่งขัน

แข่งขัน มีความหมายตามพจนานุกรมว่า ชิงเอาชนะเพื่อรางวัล, ชันสู้เอาชนะกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 206) อุปลักษณ์การแข่งขันจึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับการชิงเพื่อเอาชนะ เช่น แข่งกีฬา แข่งเกม ผลของการแข่งขัน มาใช้ในการเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ความรัก

ในงานวิจัยนี้ รูปภาพที่เป็นอุปลักษณ์การแข่งขันซึ่งใช้เปรียบเทียบกับความรัก ได้แก่ แข่ง แข่งขัน แพ้ พ่ายแพ้ ชนะ เล่นเกม เกม กติกา โกง หลอโกง ยกตัวอย่างเช่น

(50) ความรัก ถ้ายังต้องแข่งขัน ถ้ายังต้องแย่งกัน ฉันคงจะยอมบ้าย บาย

(เพลง แข่งได้แข่งไป / จิตมา สุตสุนทร: 158)

คำว่า แข่งขัน ในตัวอย่างที่ (50) มีความหมายว่า การแย่งชิงเพื่อให้ได้มาซึ่งความรัก เปรียบได้กับการแข่งขันเกมหรือกีฬาที่ต้องทำการแข่งขันกันเพื่อชัยชนะ การแข่งขันจะต้องมีผู้แข่งขันจำนวน 2 คนขึ้นไปเพื่อแย่งชิงรางวัล เช่นเดียวกับในตัวอย่างนี้ที่เปรียบว่าการที่จะได้รับความรักจากอีกฝ่าย จะต้องทำการแย่งชิงแข่งขันกับบุคคลอื่นๆ ด้วยความสอคล้องกันนี้ จึงนำการแข่งขันมาเปรียบกับการแย่งชิงความรักได้

(51) แน่นอน เมื่อเรารักเขาเข้าแล้ว เขาไม่ยอมรักตอบ ก็ต้องเจ็บต้องซ้ำไป

แน่นอน ถ้ามันเป็นเกมอะไรซักเกม ก็ต้องมีคนเสียใจ

แต่การแพ้ เพราะไม่เคยได้ลงแข่ง น่าเสียดาย น่าเสียดาย

อย่าเก็บมันไว้ อย่าปิดมันไว้ เมื่อไปเจอใครที่แค้น

ไม่ยอมเอื่อยยิ่งช้า ไม่ยอมแข่งยิ่งแพ้ และคนที่เราแค้นไม่มีวันรู้เลย

(เพลง ไม่แข่งยิ่งแพ้ / ธงไชย แมคอินไตย์ : 63)

แข่ง มีความหมายว่า ชิงเอาชนะกัน, ชิงดี, ชิงขึ้นหน้า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 206)
จัดอยู่ในวงความหมายการแข่งขัน

เกม มีความหมายว่า การแข่งขันที่มีกติกากำหนด เช่น เกมกีฬา, การเล่นเพื่อความสนุก เช่น เกมคอมพิวเตอร์, การแสดงเพื่อสาธิตกิจกรรม เช่น เกมการบริหาร, โดยปริยายหมายถึงการแสดงที่ใช้กลวิธีหรือเล่ห์เหลี่ยมเพื่อหักล้างกัน เช่น เกมการเมือง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 139)
เป็นคำที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขัน จึงจัดอยู่ในวงความหมายการแข่งขัน

แพ้ มีความหมายว่า สู้อำนาจไม่ได้, ทุนไม่ได้, ตรงกันข้ามกับ ชนะ, ผู้ที่มีเลือดเนื้อไม่ถูกกับสิ่งของหรือสัตว์บางอย่างก็เรียกว่า แพ้ เช่น แพ้ยา แพ้ตะขาบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 803) ในที่นี้ ใช้กับการแข่งเกม จึงจัดอยู่ในวงความหมายการแข่งขัน

จากตัวอย่างที่ (51) มีความหมายตามบริบทว่า การที่บุคคลมีความรัก ควรจะลองเสี่ยงเพื่อให้ได้มาซึ่งความรักนั้น โดยการสารภาพรักต่ออีกฝ่าย เป็นการเปรียบเทียบความรักกับเกม กล่าวคือ เกมเป็นสิ่งที่ต้องทำการแข่งขันเพื่อให้ได้ชัยชนะ มีความเสี่ยงที่จะชนะหรือพ่ายแพ้ เช่นเดียวกับการมีความรัก ที่จะต้องเสี่ยงว่าอีกฝ่ายจะมีความรู้สึกรักให้กับตนเช่นกันหรือไม่ การลงแข่งเปรียบได้กับการลองมีความรัก หรือลองสารภาพความรักให้อีกฝ่ายรู้ การแพ้เปรียบเหมือนการที่อีกฝ่าย ไม่ยอมรับความรักของตน แต่หากไม่ลองที่จะสารภาพรักไป ก็จะไม่มีความรู้ใจอีกฝ่าย เช่นเดียวกับหากไม่ลองลงแข่งขันก็จะไม่รู้ผลแพ้ชนะ นอกจากนี้จากบริบทโดยรวมยังเปรียบเหมือนอีกฝ่ายที่บุคคลมีความรู้สึกรักให้เป็นคู่ต่อสู้ ด้วยลักษณะความสอดคล้องที่กล่าวมาว่าการแข่งขัน เกม และ ผลของการแข่งขัน จึงนำมาเปรียบเทียบกับความรักได้

จากตัวอย่างที่ (50) หากนำมาเปรียบเทียบกับตัวอย่างที่ (51) จะเห็นว่าเป็นการนำการแข่งขันมาเปรียบเทียบกับความรักในลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือในตัวอย่างที่ (50) เป็นการแข่งขันทะเยอทะยานกับบุคคลอื่นซึ่งหมายปองคนรักคนเดียวกับตน แต่ในตัวอย่างที่ (51) เป็นการสารภาพรักต่อคนที่ตนรัก เปรียบเหมือนการแข่งขันเล่นเกมกับคนที่ตนรัก

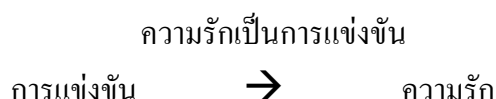
(52) คิดแล้วเจ็บไปถึงใจ โคนหลอกมาตั้งนาน ให้เธอ โกงกันมาตลอด

(เพลง เทรักคีนไป / ใหม่ เจริญปุระ: 187)

โกง มีความหมายว่า ใช้อุบายหรือเล่ห์เหลี่ยมหลอกลวง เช่น โกงเงิน, แสดงอาการคือ ไม่ยอมทำตาม เช่น เด็กโกง ม้าโกง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 153) คำว่า โกง เป็นคำที่สามารถใช้ในบริบทของการแข่งขันได้เช่นกัน เช่น โกงการแข่งขันกีฬา จึงจัดอยู่ในวงความหมายการแข่งขัน

คำว่า โกง ในตัวอย่างที่ (52) มีความหมายตามบริบทว่า การนอกใจ การหลอกลวง หรือการไม่จริงใจของบุคคลซึ่งมีต่อคนรัก เปรียบได้กับการโกง ซึ่งใช้เล่ห์เหลี่ยมหลอกลวง ไม่มีความจริงใจต่อกัน ความรักหากมีการนอกใจ หลอกลวงกัน ก็ถือว่าเป็นความรักที่ไม่ดี บุคคลจะรู้สึกเป็นทุกข์ เสียใจ เช่นเดียวกับการแข่งขัน หากมีการโกงกัน ผลของการแข่งขันก็จะไม่เป็นธรรม ไม่ยุติธรรม ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบได้ว่าการนอกใจ การไม่จริงใจในความรักเป็นการโกง การแข่งขัน

อุปลักษณะการแข่งขันที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับการแข่งขันมาใช้ให้เกิดความหมายในเชิงเปรียบเทียบ มีการถ่ายโยงความหมายจากความหมายประจำรูปไปสู่ความหมายในเชิงเปรียบเทียบกับความรัก กล่าวคือเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายด้านการแข่งขัน สู่แวดวงความหมายปลายทางความรัก สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นการแข่งขัน กล่าวคือ การมีความรักเป็นการแข่งเกมหรือกีฬาต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะ โดยเปรียบเทียบการแข่งขันกับการมีความรักได้หลากหลายรูปแบบเช่น การแข่งขันกันเพื่อให้ได้มาซึ่งคนรัก หรือการสารภาพรักที่เปรียบกับการแข่งขันเพื่อสิ่งที่จะได้รับความรักจากคนรัก นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังเห็นว่าผลของความรักเป็นผลของการแข่งขัน เช่นความสมหวังในความรักเป็นการชนะ ความผิดหวังในความรักเป็นการแพ้ ตัวแปร องค์ประกอบต่างๆ ในความรักเป็นตัวแปร องค์ประกอบต่างๆ ในการแข่งขัน เช่น การนอกใจกับการโกง การลงใจกับการลงเชิง ข้อตกลงของคนรักเป็นกติกา เป็นต้น

1.8 อุปสรรคการทำงาน

ทำ ในความหมายที่ใช้กับงานมีความหมายว่า ประกอบการทำงาน เช่น ทำนา ทำสวน ทำโป๊ะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 526) งาน มีความหมายว่า สิ่งหรือกิจกรรมที่ทำ, มักใช้เข้าคู่กับคำการ เช่น การงาน เป็นการเป็นงาน ได้การได้งาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 278) อุปสรรคการทำงาน จึงมีความหมายว่า อุปสรรคที่เกี่ยวกับการประกอบการทำงาน อาชีพ ซึ่งใช้ในเชิงเปรียบเทียบ และเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ความรัก

รูปภาพที่เป็นอุปสรรคการทำงานซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับความรักในงานวิจัยนี้ได้แก่ งาน ลาออก เงินเดือน ยกตัวอย่างเช่น

(53) การงานอะไรเขาใช้คนตามตำแหน่ง ลงมือลงแรงให้มันคุ้มใจ

แต่เฉพาะงานนี้ต้องมีสองคน เกินนั้นมันสับสนมันปะปนเกินไป

แค่มีเราช่วยกันแก้ปัญหาหัวใจ ความรักคงสดใสไม่วุ่นวายไม่สับสน

(เพลง เฉพาะงานนี้ / สุรสีห์ อิทธิกุล: 224)

งาน มีความหมายว่า สิ่งหรือกิจกรรมที่ทำ, มักใช้เข้าคู่กับคำ การ เช่น การงาน เป็นการเป็นงาน ได้การได้งาน การพิธีหรือการรื่นเริงที่คนมาชุมนุมกัน เช่น งานบวช งานปีใหม่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 278) งาน ในที่นี้มีความหมายเกี่ยวข้องกับการทำงาน จึงจัดอยู่ในอุปสรรคการทำงาน

จากตัวอย่างที่ (53) คำว่า งาน มีความหมายในบริบทว่า การมีความรัก หรือการคบหากันของคนรัก โดยการเปรียบว่าความรักเป็นการทำงาน กล่าวคือ การทำงานสามารถมีบุคคลเกี่ยวข้องได้หลายคน แล้วแต่ตำแหน่งของงาน แต่ในเรื่องความสัมพันธ์ของความรัก ควรเป็นเรื่องของความจริงใจของคนสองคน ไม่ควรมีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้อง หรือเกิดการนอกใจ การทำงานและความรักเป็นสิ่งที่ซับซ้อนและบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องกัน ด้วยความสอดคล้องกันนี้จึงเปรียบเทียบการทำงานกับความรักได้

(54) ออก อย่างนี้ต้องลาออก จะขอลาออก ประท้วงคนงรัก

(เพลง ลาออก / บิลลี่ โอแกน: 179)

ลาออก มีความหมายว่า ขออนุญาตให้พ้นจากสภาพที่ดำรงอยู่ เช่น ลาออกจากการเป็นกรรมการ นักเรียนลาออกจากโรงเรียน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1004) เป็นคำที่ใช้กับการทำงาน เช่น ลาออกจากงาน ได้เช่นกัน จึงจัดอยู่ในวงความหมายการทำงาน

ลาออก ตามความหมายในบริบทของตัวอย่างที่ (54) คือ การตัดความสัมพันธ์ความรัก เมื่ออีกฝ่ายไม่มีความรักให้กัน หรือมอบความรักให้ไม่เพียงพออย่างที่ตนต้องการ โดยเปรียบเทียบการลาออกเป็นการสิ้นสุดความสัมพันธ์ กล่าวคือ การทำงาน เมื่อบุคคลไม่พอใจในงานหรือองค์กรที่ตนทำงานอยู่ ก็สามารถขอลาออกจากงานนั้นได้ เช่นเดียวกับความรัก เมื่อบุคคลไม่พอใจในคนรักของตน ก็สามารถตัดความสัมพันธ์กับคนรักได้เช่นกัน ด้วยความสอดคล้องกันนี้ การลาออกและการตัดความสัมพันธ์ในความรักจึงสามารถเปรียบเทียบกันได้

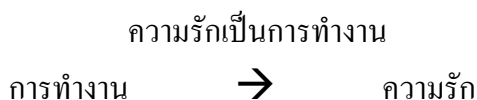
(55) ให้ความรักนิดเดียว ใครจะทนไหว กอดเงินเดือนหัวใจ อยู่ไปก็แข็ง

(เพลง ลาออก / บิลลี่ โอแกน: 179)

เงินเดือน มีความหมายว่า เงินค่าตอบแทนการทำงานที่กำหนดให้เป็นรายเดือน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 281) เป็นคำที่อยู่ในวงความหมายการทำงาน

จากตัวอย่างที่ (55) เงินเดือนมีความหมายในบริบทว่า ความรัก โดยเปรียบเทียบให้เงินเดือนเป็นการมอบความรัก วลี กอดเงินเดือนหัวใจ จึงมีความหมายว่า การที่คนรักมีความรู้สึกรักให้อีกฝ่ายไม่เพียงพอต่อกัน เปรียบได้กับการกอดเงินเดือน ซึ่งเป็นการจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างโดยไม่คุ้มค่าแรง มีความสอดคล้องกันระหว่างการทำงานที่ต้องมีการจ่ายเงินเดือน กับความรักที่ต้องมีการมอบความรู้สึกรักให้แก่กัน จึงสามารถเปรียบเทียบได้ว่าเงินเดือนเป็นความรัก

อุปลักษณะการทำงานที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายการทำงาน มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับความรัก จึงเป็นการถ่ายโยงระหว่างวงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ โดยถ่ายโยงจากแวดวงความหมายต้นทางการทำงาน สู่แวดวงความหมายปลายทางความรัก สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นการทำงาน กล่าวคือ ผู้ประพันธ์เห็นว่า ลักษณะการมีความสัมพันธ์ในความรักเป็นกระบวนการในการทำงาน การมอบความรักให้แก่กันเป็นการให้เงินเดือน การตัดสัมพันธ์ในความรักเป็นการลาออก

1.9 อุปลักษณ์การค้า การลงทุน

ค้า มีความหมายว่า ซื้อขายสินค้าหรือบริการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 243) ลงทุน มีความหมายว่า นำเงินหรือทรัพย์สินเป็นทุนเพื่อประกอบธุรกิจ, โดยปริยายหมายความว่า ขอมทำสิ่งที่ยากและไม่น่าจะทำได้ เช่น เขาลงทุนโกนหัวแสดงละคร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 985) อุปลักษณ์การค้า การลงทุน จึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับการซื้อขาย การลงทุนเพื่อประกอบธุรกิจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบให้เกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ความรัก

รูปภาพที่เป็นอุปลักษณ์การค้า การลงทุนซึ่งใช้เปรียบเทียบกับความรักในงานวิจัยนี้ได้แก่ ลงทุน ซื้อ ขาย ตีราคา หมดตัว คุ่ม รัน ยกตัวอย่างเช่น

(56) ถ้าหากว่าเราพอใจคุณ เราจะลงทุนกันจริงจัง ขอให้คุณคอยระวังให้ดี

(เพลง หน่วยกล้าตาย / นูโว: 209)

(57) จิบคุณคงยากจะตาย ไม่กล้าลงทุน

(เพลง รักคุณเข้าแล้ว / ไมโคร: 214)

จากตัวอย่างที่ (56) และ (57) ลงทุน มีความหมายตามบริบทว่า การทุ่มเทความรัก เพื่อให้อีกฝ่ายสนใจ โดยเปรียบเทียบการลงทุนกับการทุ่มเทความรักหรือการจิบ ตามตัวอย่างที่ (56) ที่มีความหมายว่า หากฝ่ายหนึ่งมีความพอใจในอีกฝ่าย ก็จะทุ่มเทความรัก แสดงออกให้อีกฝ่ายรู้ และในตัวอย่างที่ (57) ซึ่งกล่าวว่า การที่จะจิบอีกฝ่ายเป็นเรื่องที่ยาก จึงไม่กล้าที่จะทุ่มเทความรักให้ การลงทุนในการทำธุรกิจ จะต้องมีการนำเงินมาเป็นทุน เช่นเดียวกับความรัก ในการที่จะให้อีกฝ่ายสนใจ จะต้องทุ่มเทความรัก แสดงความรู้สึกให้อีกฝ่ายรับรู้ ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงกล่าวได้ว่าความรักเป็นการลงทุน

(58) ตกลงกับเธอจะทุ่มเทหัวใจ หมดตัวเท่าไรก็เท่านั้น

(เพลง เทรักคินไป / ใหม่ เจริญปุระ: 187)

หมดตัว มีความหมายว่า สิ้นเนื้อประดาตัว เช่น เขาถูกโกงจนหมดเนื้อหมดตัว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1252) เป็นคำที่นำมาขยายคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการลงทุนได้ เช่น เขาทำการลงทุนจนหมดตัว จึงจัดอยู่ในวงความหมายการค้า การลงทุน

คำว่า หมดตัว ในบริบทของตัวอย่างที่ (58) มีความหมายว่า การมอบความรัก โดยทุ่มเทความรู้สึกทั้งหมดให้กับอีกฝ่าย เปรียบได้กับการลงทุนที่ทุ่มเงินลงทุนจนหมดตัว การหมดตัวในการลงทุนคือการทุ่มเงินลงทุนจนไม่เหลือ สอดคล้องกับการทุ่มเทความรู้สึกให้อีกฝ่ายไปจนหมดในแง่ของความรัก ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันนี้จึงเปรียบเทียบหมดตัวจากการลงทุนกับการทุ่มเทความรักได้

(59) อยากจะบอกว่าการไปถามหาว่าใครมีใจ
ก็ไม่ว่ากับการไปซื้อของที่เธอพอใจ
เดินไปดูว่าร้านใครจะดี ติราคาก็ซื้อกันไป

(เพลง Sorry / พามล่า เบิร์ดเบิร์ด: 267)

ซื้อ มีความหมายว่า เอาเงินตราแลกกับสิ่งของ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 382) เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการค้าขาย จึงจัดอยู่ในวงความหมายการค้า การลงทุน

ตี เมื่อใช้กับคำว่าราคามีความหมายว่า กำหนด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 466) ราคา มีความหมายว่า มูลค่าของสิ่งของที่คิดเป็นเงินตรา; จำนวนเงินซึ่งได้มีการชำระหรือตกลงจะชำระในการซื้อขายทรัพย์สิน, โดยปริยายหมายความว่า ค่า, คุณค่า, มักใช้ในความปฏิเสธ เช่น เขาทำตัวเป็นคนไม่มีราคา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 947) ติราคา จึงมีความหมายว่า กำหนดราคาหรือมูลค่าของสินค้า สิ่งของ เป็นคำที่เกี่ยวข้องกับการค้าขาย จัดอยู่ในวงความหมายการค้า การลงทุน

จากตัวอย่างที่ (59) มีความหมายตามบริบทว่า การมีความรู้สึกรักต่อบุคคลที่ตนพึงพอใจ เป็นการเปรียบเทียบการซื้อของกับการมีความรัก และเปรียบเทียบการติราคาสินค้ากับการตีค่าความรักหรือคนรักว่าน่าพึงพอใจหรือไม่ มีความสอดคล้องกันของการเลือกซื้อสินค้า ซึ่งจะต้องเลือกสินค้าที่ตนถูกใจ และมีราคาที่เหมาะสม กับการสร้างความสัมพันธ์ในความรัก ซึ่งจะต้องมีบุคคลที่ตนพึงพอใจ หากเกินความพึงพอใจซึ่งกันและกัน ก็จะเกิดความรักซึ่งกันและกัน จึงนำการซื้อของ การติราคากับการมีความรักมาเปรียบเทียบกันได้

(60) เมื่อไหร่ที่ใจอยากลองเปิดร้านใหม่ เมื่อไหร่จะขายแล้วคงจะบอกกัน

(เพลง Sorry / พาเมล่า เบาว์เด็นท์: 267)

ร้าน มีความหมายว่า ที่ที่ปลูกยกพื้นขึ้นสำหรับนั่งหรือขายของเป็นต้น, สถานที่ขายของ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 953) ร้านเป็นสถานที่ที่ใช้ในการซื้อขาย จึงจัดอยู่ในวงความหมายการค้า การลงทุน

ขาย มีความหมายว่า เอาของแลกเงินตรา, โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่กัน โดยตกลงกันว่าผู้รับโอนจะใช้ราคาแห่งทรัพย์สินนั้น มีหลายลักษณะ คือ ชำระเงินในขณะที่ซื้อขายกัน เรียกว่า ขายเงินสด, ขายโดยยอมเก็บเงินอันเป็นราคาของในวันหลัง เรียกว่า ขายเชื่อ, (เลิก) เอาเงินเข้ามาโดยยอมตนเข้ารับใช้การงานของเจ้าเงิน เรียกว่า ขายตัวลงเป็นทาส (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 183) เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการการค้าขาย จึงจัดอยู่ในวงความหมายการค้า การลงทุน

จากตัวอย่างที่ (60) เปิดร้านใหม่ มีความหมายในบริบทว่า การเปิดใจ เพื่อมีความรักครั้งใหม่ ขาย หมายถึง การมอบความรักให้แก่รักครั้งใหม่นั้น โดยการที่บุคคลจะมีความรักครั้งใหม่ หลังจากที่เคยผิดหวัง จะต้องเตรียมความรู้สึกของตนให้พร้อม เช่นเดียวกับการเปิดร้านขายของที่ต้องมีการเตรียมขั้นตอนต่างๆ และการขายของ เปรียบได้กับการมอบความรัก ซึ่งการขายของคือการที่ผู้ซื้อนำเงินมาแลกกับสิ่งของของผู้ขาย เช่นเดียวกับการมอบความรัก ที่ต่างฝ่ายต่างต้องแลกเปลี่ยนความรู้สึกซึ่งกันและกัน ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบเทียบการขายกับการมอบความรักได้

อุปลักษณะการค้า การลงทุน ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับการค้า การลงทุน กับความรัก โดยถ่ายโยงความหมายจากความหมายประจำรูปหรือแวดวงความหมายด้านการค้า การลงทุน สู่อความหมายใหม่ หรือแวดวงความหมายปลายทางความรัก สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า รักเป็นการค้าการลงทุน โดยเห็นว่า รักหรือคนรักเป็นสินค้า ที่สามารถซื้อ ขาย หรือตีราคาได้ เช่น การมอบความรักเป็นการซื้อขาย การตีค่าความรักหรือคนรักเป็นการตีราคาสินค้า นอกจากนี้ยังเห็นว่าการทุ่มเทความรักเป็นการลงทุนเป็นต้น

ความรักเป็นการค้า การลงทุน

การค้า การลงทุน

ความรัก

1.10 อุปลักษณ์การแสดง

แสดง หมายถึง เล่น เช่น แสดงละคร แสดงภาพยนตร์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1230) อุปลักษณ์การแสดงจึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับการเล่นละคร ภาพยนตร์ หรือการแสดงอื่นๆ ซึ่งก่อให้เกิดความบันเทิง มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือความรัก

ในงานวิจัยนี้ พบรูปภาพที่เป็นอุปลักษณ์การแสดงซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับความรักเพียง 1 รูปภาพ คือ ละคร ดังนี้

(61) ลำบากลำบาก ต้องทนหนักกว่าเมื่อก่อน

ทุ่มเทไม่กินไม่นอน ยิ่งกว่าละครเรื่องยาว

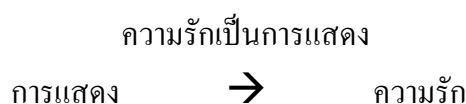
(เพลง ขาดเขาเราอยู่ / นุศยมาศ วิจิตรสุนทร: 314)

ละคร มีความหมายว่า การแสดงประเภทหนึ่ง ผู้แสดงเรียกว่า ตัวละคร มีเวทีหรือสถานที่ใช้ในการแสดง มีบทให้ตัวละครแสดงตามเนื้อเรื่อง โดยมากมีดนตรีประกอบ มีลักษณะแตกต่างกันออกไปหลายชนิด; การเล่นที่ใช้สัตว์เป็นตัวแสดง เช่น ละครลิง ละครสัตว์, โดยปริยายหมายถึงความเป็นไปของชีวิต เช่น ละครชีวิต โลกคือละครโรงใหญ่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 996) จัดอยู่ในวงความหมายการแสดง

จากตัวอย่างที่ (61) มีความหมายตามบริบทว่า การที่บุคคลมีความรักที่ไม่สมหวัง จึงต้องลำบากและอดทน เพื่อผ่านช่วงเวลาของความรักที่ไม่สมหวังนั้นไปให้ได้ โดยเปรียบเทียบการดำเนินของความรักกับละคร กล่าวคือ ละครต้องมีการดำเนินไปของเรื่องและมีตัวละครต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับความรัก ที่ผู้รักจะต้องผ่านเหตุการณ์ต่างๆ ร่วมกัน หรือกระทั่งที่เกิดการเลิกรา บุคคลก็จะต้องผ่านเหตุการณ์ช่วงเวลาความเศร้าหมอง เช่นเดียวกับละครที่มีทั้งฉากความสุขและความทุกข์ ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบได้ว่าความรักเป็นละคร

ดังตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น ละคร เป็นอุปลักษณ์การแสดงที่นำมาเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่คือ ความรัก จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากความหมายประจำรูป หรือแวดวงความหมายต้นทาง การแสดง สู่แวดวงความหมายปลายทาง ความรัก สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความรักเป็นการแสดง โดยเห็นว่า การดำเนินไปของความรักเป็นการแสดงละคร

เหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นในการมีความรักเป็นฉากต่างๆ ในละคร เช่น ความรักที่สมหวังเป็นฉาก ละครที่สมหวัง ความรักที่ผิดหวังเป็นฉากละครที่ผิดหวัง

2. อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้มีความรัก

รัก มีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานว่า มีใจผูกพันด้วยความห่วงใย เช่น พ่อแม่รักลูก รักชาติ รักชื่อเสียง, มีใจผูกพันด้วยความเสน่หา, มีใจผูกพันฉันคู่สาว, เช่น ชายรักหญิง, ชอบ เช่น รักสนุก รักสงบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 938) ผู้มีความรักจึงหมายถึง บุคคลซึ่งมีความรู้สึกผูกพันด้วยความห่วงใย ด้วยความเสน่หา หรือฉันคู่สาว อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้มีความรัก หมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเปรียบเทียบกับผู้มีความรัก คือ ผู้มีใจผูกพันด้วยความห่วงใย เสน่หา หรือฉันคู่สาว เป็นความหมายปลายทาง ทั้งนี้หมายถึงผู้มีอารมณ์รักในทุกรูปแบบ เช่น ผู้สมหวังในความรัก ผู้ผิดหวังในความรัก ผู้ซึ่งตกหลุมรัก ผู้มอบความรักหรือผู้ได้รับความรัก เป็นต้น

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้มีความรักที่พบในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกประเภทตามแนวดวงความดันทางได้ดังนี้

2.1 อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งมีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่มีความเป็นอยู่ มีชีวิต มีลมหายใจ อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิตจึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่มีชีวิต มีลมหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ผู้มีความรัก

อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิตที่นำมาเปรียบเทียบกับความรักซึ่งพบในงานวิจัยนี้ ได้แก่
อุปลักษณ์มนุษย์ อุปลักษณ์สัตว์

2.1.1 อุปลักษณ่มนุษย์

มนุษย์ มีความหมายว่า สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล, สัตว์ที่มีจิตใจสูง, คน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 832) อุปลักษณ่มนุษย์ หมายถึงรูปภาษาที่มีความหมายถึง มนุษย์, คน หรือมีลักษณะของคน รวมถึงอวัยวะของคน มาเปรียบเทียบกับให้เกิดความหมายปลายทาง ในที่นี้คือ ผู้มีความรัก

รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณ่มนุษย์ซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับผู้มีความรักในงานวิจัยนี้ได้แก่ ครู ดังนี้

(62) ฉันเจ็บครั้งนี้ ฉันมีเธอเป็นคังครู

สอนฉันให้เข้าใจ รักร้ายเป็นเช่นไร ขอบใจจริงๆ

(เพลง ขอบใจจริงๆ / ธงไชย แมคอินไตย์: 43)

(63) บทเรียนนี้มีเธอเป็นครู ได้เรียนรู้ตำราที่เธอสอนไว้

รู้ว่าคนที่แพ้เป็นไง จากเธอ

(เพลง บทเรียน / พลพล พลกองเส็ง: 335)

ครู หมายถึง ผู้สั่งสอนศิษย์, ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 225) ครูเป็นอาชีพหนึ่งของมนุษย์ จัดอยู่ในวงความหมายมนุษย์

คำว่า ครู ในตัวอย่างที่ (62) และ (63) มีความหมายในบริบทถึง คนรักซึ่งทำให้อีกฝ่ายต้องเสียใจจากความรักนั้น โดยเปรียบคนรักซึ่งเป็นผู้ที่ทำให้อีกฝ่ายเสียใจเป็นเหมือนครูที่สอนให้ศิษย์ได้เรียนรู้วิชาต่างๆ โดยคนรักที่ทำให้อีกฝ่ายเสียใจ จัดว่าเป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความรัก อยู่ในวงความหมายผู้มีความรักเช่นกัน ด้วยความสอดคล้องกันนี้ ครูจึงสามารถนำมาเปรียบเทียบกับผู้มีความรักได้

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นรูปภาษาที่จัดอยู่ในวงความหมายมนุษย์ จึงเป็นการนำรูปภาษาในวงความหมายมนุษย์ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับผู้มีความรัก ถ้ายึดทางความหมายตามแนวคิดอุปลักษณณ์เชิงมโนทัศน์ จากแฉวงความหมายต้นทางมนุษย์ สู่แฉวงความหมายปลายทางผู้

มีความรัก สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ผู้มีความรักเป็นมนุษย์ โดยเห็นว่าผู้มีความรักเป็นมนุษย์ซึ่งประกอบอาชีพต่างๆ เช่น ผู้มีความรักเป็นครู

2.1.2 อุปลักษณัตว์

สัตว์ มีความหมายว่า สิ่งมีชีวิตซึ่งแตกต่างไปจากพรรณไม้ ส่วนมากมีความรู้สึก และเคลื่อนไหวย้ายที่ไปได้เอง, ความหมายที่ใช้กันเป็นสามัญหมายถึง สัตว์ที่ไม่ใช่คน, เกรจจาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1164) อุปลักษณัตว์ หมายถึงรูปภาพที่มีความหมายถึงสัตว์ เกี่ยวกับกับสัตว์ ซึ่งนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้ เปรียบเทียบกับผู้มีความรัก

รูปภาพที่เป็นอุปลักษณัตว์ซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับผู้มีความรักในงานวิจัยนี้ได้แก่ ปลา วัว ดังนี้

(64) เธอจากไปเพราะรักเขา ยังกลับมาสงสารกัน คล้ายๆ จะจับปลาสองมือ

(เพลง ก็เลิกกันแล้ว / ชงโย แมคอินไตย์: 75)

ปลา มีความหมายว่า ชื่อสัตว์น้ำเลือดเย็นมีกระดูกสันหลัง ร่างกายแบ่งเป็นส่วนหัว ลำตัว และหาง ส่วนใหญ่หายใจทางเหงือกยกเว้นปลาปอด มีครีบช่วยในการเคลื่อนไหว บางชนิดมีเกล็ด บางชนิดไม่มี รูปร่างลักษณะ ขนาด และพฤติกรรมแตกต่างกันมากมาย พบในแหล่งน้ำทั่วไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 677) ปลาจัดเป็นสัตว์น้ำชนิดหนึ่ง จึงอยู่ในวงความหมายสัตว์

จากตัวอย่างที่ (64) มีความหมายในบริบทว่า การที่บุคคลมีความรู้สึกรักให้แก่คนรัก 2 คน ทั้งคนรักเก่าและ คนรักใหม่ โดยเปรียบเทียบคนรักทั้ง 2 คนที่บุคคลมีใจให้กับปลา ตามสำนวนไทยที่กล่าวว่า จับปลาสองมือ ซึ่งมีความหมายว่า หมายจะเอาให้ได้ทั้ง 2 อย่าง, เสี่ยงทำการ 2 อย่างพร้อม ๆ กัน ซึ่งอาจไม่สำเร็จทั้ง 2 อย่าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 302) โดยปลาเป็นสัตว์ที่มีครีบเกร็ดที่ลื่น เมื่อใช้มือจับปลาไว้ข้างละตัว ปลาอาจจะดิ้นหลุดมือไปหมด เช่นเดียวกับคนรัก หากบุคคลมีความลังเลใจ ไม่เลือกที่จะรักใครคนใดคนหนึ่ง อาจจะต้องเสียคนที่ตนรักไปทั้งหมด ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบปลากับคนรักได้

(65) เธอจงใจทำให้ใจฉันรัก ครั้นฉันรักเธอก็หายตัว
พอเต็มใจยอมให้เธอพันพัว คิดล่อมวัววัวก็หาย

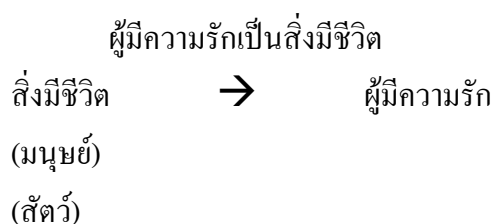
(เพลง เสียดายมาก / ใหม่ เจริญปุระ: 188)

วัว มีความหมายว่า ชื่อสัตว์เคี้ยวเอื้องชนิด *Bos taurus* ในวงศ์ Bovidae เป็นสัตว์
กึ่งคู่ ลำตัวมีสีต่าง ๆ เช่น น้ำตาล นวล เขาโค้ง สัน มีเหนียงห้อยอยู่ได้คอถึงอก ขนปลายหางเป็นพู่,
โค ก็เรียก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1062) วัวเป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง จึงจัดอยู่ในวงความหมายสัตว์

จากตัวอย่างที่ (65) มีความหมายในบริบทว่า เมื่อบุคคลมีความรู้สึกรักให้กับคน
รัก อีกฝ่ายกลับหายไป ไม่ได้รับความรักนั้น โดยเปรียบเทียบคนรักที่หายไปกับวัว ตามสำนวนไทยที่
กล่าวว่า วัวหายล่อมคอก ซึ่งมีความหมายว่า ของหายแล้วจึงจะเริ่มป้องกัน, เรื่องเกิดขึ้นแล้วจึงคิด
แก้ไข (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1063) เช่นเดียวกับบริบทข้างต้นที่กล่าวว่า คิดล่อมวัววัวก็หาย จึง
หมายถึง เมื่อบุคคลเกิดความรักกับอีกฝ่ายขึ้น แต่อีกฝ่ายกลับหายไป มีความสอดคล้องกัน
ระหว่างวัวและผู้มีความรัก จึงนำวัวและผู้มีความรักมาเปรียบเทียบกันได้

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น ปลา และ วัว อยู่ในวงความหมายสัตว์ จึงเป็นการ
ถ่ายโยงความหมายจากความหมายเดิม หรือแวดวงความหมายต้นทางสัตว์ ไปสู่ความหมายในเชิง
เปรียบเทียบ หรือแวดวงความหมายปลายทางผู้มีความรัก ตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมนโททัศน์ และ
สะท้อนให้เห็นว่าผู้ประพันธ์มีมนโททัศน์ที่มองว่า ผู้มีความรักเป็นสัตว์ กล่าวคือ ผู้ประพันธ์นำ
สำนวนไทยที่เกี่ยวข้องกับสัตว์มาใช้เปรียบเทียบกับผู้มีความรัก เช่น จับปลาสองมือ วัวหายล่อม
คอก โดยให้ผู้มีความรักเปรียบเป็นสัตว์ในสำนวนไทยนั้น เพื่อให้เกิดความหมายตามสำนวนไทย
ช่วยให้เห็นภาพความรู้สึกของบุคคลผู้มีความรักได้ชัดเจนขึ้น

อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิตที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ อุปลักษณ์มนุษย์ และอุปลักษณ์สัตว์ แสดง
ให้เห็นการนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายสิ่งมีชีวิตมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับผู้มีความรัก เป็น
การถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งมีชีวิต สู่ แวดวงความหมายปลายทาง ผู้มี
ความรัก สะท้อนมนโททัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ผู้มีความรักเป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ ผู้มีความรักเป็นมนุษย์
และผู้มีความรักเป็นสัตว์

2.2 อุปลักษณฺ์สิ่งไม่มีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งไม่มีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ อุปลักษณฺ์สิ่งไม่มีชีวิตจึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ผู้มีความรัก

อุปลักษณฺ์สิ่งไม่มีชีวิตที่ใช้ในการเปรียบเทียบกับผู้มีความรัก ได้แก่ อุปลักษณฺ์สิ่งของ อุปลักษณฺ์สิ่งก่อสร้าง อุปลักษณฺ์ยามพาหนะ และ อุปลักษณฺ์ยารักษาโรค

2.2.1 อุปลักษณฺ์สิ่งของ

สิ่งของ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า วัตถุต่าง ๆ เช่น ก่อนลงจากรถควร ตรวจสอบสิ่งของให้ครบถ้วน ของ หรือ ข้าวของ กี่ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1191) อุปลักษณฺ์สิ่งของมีความหมายว่า รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือ ผู้มีความรัก

ในงานวิจัยนี้ รูปภาพที่เป็นอุปลักษณฺ์สิ่งของซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับผู้มีความรัก ได้แก่ สิ่งของ หนังสือ จอ ดั่งนี้

(66) ไม่มีอะไรเผื่อไว้ ให้ใครลองเล่น ไม่อยากจะเป็นสิ่งของ ให้ลองใช้

(เพลง ใจไม่จริง / วิยะดา โกมารกุล ณ นคร: 243)

จากตัวอย่างที่ (66) มีความหมายในบริบทว่า การที่บุคคลซึ่งเป็นผู้มีความรัก ไม่ต้องการให้อีกฝ่ายเห็นตนเป็นเพียงสิ่งของที่เอาไว้ลองเล่น หรือลองใช้ โดยเปรียบตัวเองเป็นสิ่งของ หรือกล่าวได้ว่าเป็นการเปรียบผู้มีความรักเป็นสิ่งของ สิ่งของเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ไม่มีความรู้สึก

สามารถหยิบจับนำไปใช้สอยตามประโยชน์ของสิ่งนั้นๆ ในขณะที่ผู้มีความรัก เป็นมนุษย์ซึ่งมีความรู้สึกและต้องการให้คนรักของตนดูแลเอาใจใส่ แต่ทั้งนี้ก็มีความสอดคล้องกันในแง่ที่ว่า สิ่งของเป็นสิ่งที่มนุษย์เป็นผู้ใช้งาน เช่นเดียวกับผู้มีความรักซึ่งต้องการความรักจากคนรัก จึงนำ สิ่งของและผู้มีความรักมาเปรียบเทียบกันได้

(67) กลายเป็นคนฝันใฝ่ อยู่ไกลๆ เธอ
กลายเป็นคนที่รอก่อ เหมือนหนังสือที่เธอไม่อ่าน
ตาคอยมองจ้องอยู่ อยากให้รู้ใจกัน
แต่แล้วเธอยังมองผ่าน และฉันก็ยังหวั่นไหว

(เพลง ช่างไม่รู้เลย / สมประสงค์ สิงหวนวัฒน์: 45)

หนังสือ มีความหมายว่า เครื่องหมายใช้ขีดเขียนแทนเสียงหรือคำพูด เช่น อ่าน หนังสือ เขียนหนังสือ, ลายลักษณ์อักษร เช่น ขอให้เขียนเป็นหนังสือไว้ด้วย, จดหมายที่มีไปมา เช่น หนังสือราชการ, เอกสาร, บทประพันธ์, ข้อความที่พิมพ์หรือเขียนเป็นต้นแล้วรวมเป็นเล่ม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1244) หนังสือเป็นสิ่งของชนิดหนึ่ง จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ

คำว่า หนังสือ ในตัวอย่างที่ (67) มีความหมายในบริบทถึง ผู้มีความรัก กล่าวคือ เป็นผู้มีความรักซึ่งอีกฝ่ายไม่สนใจ จึงไม่รับรู้ความรู้สึกรักนั้น เช่นเดียวกับหนังสือที่บุคคลไม่เคยได้ เปิดอ่าน จึงไม่ทราบเนื้อหาในหนังสือเล่มนั้น หนังสือหากบุคคลต้องการรับทราบข้อมูลในหนังสือ บุคคลต้องทำการอ่าน เช่นเดียวกับผู้มีความรักซึ่งอีกฝ่ายจะต้องใส่ใจหรือสนใจ จึงจะรับรู้ความรู้สึก รักนั้นได้ ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงกล่าวได้ว่า ผู้มีความรักเป็นหนังสือ

(68) รู้ทั้งรู้เธอเองมีคนจองอยู่แล้ว ไม่มีวิเวา แล้วยังคอยจะมอง

(เพลง สนน้ำหน้า...ซ่าส์นัก / ไมโคร: 218)

จอง มีความหมายว่า ผูกไว้; มั่นหมายไว้, ขอกำหนดไว้, เช่น จองกลิ่น จองที่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 293) เป็นคำกริยาที่มักใช้กับสิ่งของ จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ

จากตัวอย่างที่ (68) จอง มีความหมายในบริบทว่า การที่บุคคลมีคนรัก หรือมีคน สนใจอยู่แล้ว โดยนำคำว่าจองซึ่งโดยปกติเป็นคำกริยาที่ใช้กับสิ่งของมาใช้กับมนุษย์ สิ่งของ หากมี บุคคลจองเอาไว้ ก็ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้นั้น เช่นเดียวกับมนุษย์ หากมีบุคคลจองเอาไว้แล้ว ก็

หมายถึงเป็นผู้ที่มีคนรัก มีความรักอยู่แล้ว ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงนำคำว่าจงมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับผู้มีความรักได้ และเปรียบได้ว่าผู้มีความรักเป็นสิ่งของ

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายสิ่งของมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่คือ ผู้มีความรัก แสดงให้เห็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทางสิ่งของ สู่แวดวงความหมายปลายทางผู้มีความรัก โดยสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ผู้มีความรักเป็นสิ่งของ กล่าวคือ ผู้มีความรักเป็นสิ่งของหรือวัตถุต่างๆ ซึ่งอีกฝ่าย หรือคนรักของตนสามารถทำกริยาเช่นสิ่งของด้วยได้ เช่นผู้มีความรักเป็นสิ่งของที่อีกฝ่ายสามารถนำมาลองใช้ ลองเล่น หรือจับจองเอาไว้ หรือผู้มีความรักเป็นหนังสือที่รอให้ผู้ที่คนรักมาเปิดอ่าน

2.2.2 อุปลักษณสิ่งก่อสร้าง

สิ่งก่อสร้าง มีความหมายตามพจนานุกรมว่า อาคารบ้านเรือนเป็นต้นที่สร้างโดยใช้อิฐและปูนเป็นส่วนใหญ่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1191) อุปลักษณสิ่งก่อสร้าง หมายถึง รูปภาพที่มีความหมายถึงอาหารบ้านเรือน รวมถึงการก่อสร้าง มาใช้เปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ผู้มีความรัก

รูปภาพที่เป็นอุปลักษณสิ่งก่อสร้างที่นำมาเปรียบเทียบกับผู้มีความรักในงานวิจัยนี้ได้แก่ หลุมหลบภัย ถนน สะพาน บันได ดังนี้

(69) ยังมีคนนี่ที่ยังรัก รอเธอมาพักและคอยเป็น หลุมหลบภัย

(เพลง หลุมหลบภัย / นูโว: 207)

หลุมหลบภัย มีความหมายว่า หลุมที่ใช้สำหรับกำบังภัยทางอากาศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1275) เป็นสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นชนิดหนึ่ง จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งก่อสร้าง

คำว่า หลุมหลบภัย ในตัวอย่างที่ (69) มีความหมายในบริบทหมายถึง ผู้มีความรักซึ่งจะคอยปกป้องคนรักของตนจากปัญหาหรืออันตรายต่างๆ โดยเปรียบเทียบกับหลุมหลบภัยซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อใช้กำบังภัยทางอากาศยามสงครามหรือภัยธรรมชาติ มีความ

สอดคล้องกันของหลุมหลบภัยซึ่งป้องกันภัยต่างๆ และผู้มีคนรักที่คอยปกป้องคนรักของตน ผู้มีความรักและหลุมหลบภัยจึงนำมาเปรียบเทียบกันได้

(70) ไม่ใช่ถนน สร้างไว้ให้เธอเดินผ่าน

ไม่ใช่สะพาน ข้ามน้ำ ให้ข้ามไป

ไม่ใช่บันได ทอดไว้ ให้เธอปีนป่าย

(เพลง ใจไม่จริง / วิยะดา โกมารกุล ฐ นคร: 243)

ถนน มีความหมายว่า หนทางที่สร้างขึ้น, ลักษณะนามว่า สาย, สนทน กี่ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 485)

สะพาน มีความหมายว่า สิ่งปลูกสร้างที่ทำสำหรับข้ามแม่น้ำลำคลอง เป็นต้น บางทีทำขึ้นลงในน้ำสำหรับขึ้นลง, ไม้ที่ทอดระหว่างหัวเสาสำหรับรับคอสองของอาคารที่เป็นตึกโบราณ, โดยปริยายหมายความว่า สื่อเชื่อมโยง เช่น ดีสนิทกับน้องชายเพื่อเป็นสะพานไปรู้จักกับพี่สาว, ตะพาน กี่ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1154)

บันได หมายถึง สิ่งที่ทำเป็นขั้น ๆ สำหรับก้าวขึ้นลง, กระได กี่ว่า, โดยปริยายหมายถึงบุคคลหรือสิ่งที่อาศัยใช้ไต่เต้าขึ้นไปสู่ฐานะหรือตำแหน่งที่สูงขึ้นไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 617)

คำว่า ถนน สะพาน และ บันได ล้วนเป็นสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งก่อสร้าง

ในตัวอย่างที่ (70) คำว่า ถนน สะพาน บันได มีความหมายตามบริบทที่เหมือนกัน หมายถึง ผู้มีความรักซึ่งอีกฝ่ายใช้ประโยชน์จากความรักของตน แต่สุดท้ายกลับไม่เห็นค่าในความรักนั้น เช่นเดียวกับ ถนน สะพาน และ บันได ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์ใช้ประโยชน์เพื่อสัญจรไปมา ถนนเป็นพื้นผิวที่ให้ผู้คนเหยียบย่ำ ในขณะที่การข้ามสะพานมีความหมายโดยปริยายว่าเป็นสื่อเชื่อมโยง เพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์ เช่นเดียวกับการปีนบันได ซึ่งมีความหมายโดยปริยายว่า การไต่เต้าเพื่อไปอยู่ในฐานะที่สูงขึ้น ถนน สะพาน และ บันได เมื่อนำมาเปรียบกับผู้มีความรักจึงหมายถึงผู้มีความรักซึ่งอีกฝ่ายใช้ประโยชน์จากตน ด้วยความสอดคล้องกันนี้ ผู้มีความรักและถนน สะพาน บันได จึงนำมาเปรียบเทียบกันได้

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น การนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับผู้มีความรัก เป็นการเชื่อมโยงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ โดยเชื่อมโยงจากความหมายเดิม หรือแฉกความหมายต้นทางสิ่งก่อสร้าง สู่ความหมายใหม่ หรือแฉกความหมายปลายทาง ผู้มีความรัก สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ผู้มีความรักเป็นสิ่งก่อสร้าง โดยเห็นว่า ผู้มีความรักซึ่งคอยปกป้องคนรักของตนเป็นสิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อป้องกันภัยต่างๆ หรือในทางกลับกัน ยังมองว่า หากผู้มีความรักโดนคนรักใช้ประโยชน์จากความรักของตนก็เปรียบได้กับสิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อให้มนุษย์ใช้ประโยชน์

2.2.3 อุปลักษณ์ยานพาหนะ

พาหนะ หมายถึง เครื่องนำไป, เครื่องขับเคลื่อน, สัตว์สำหรับขี่บรรทุกหรือลากเข็นมีช้าง ม้า โค กระบือเป็นต้น เรียกว่า สัตว์พาหนะ, ยานต่าง ๆ มีรถและเรือเป็นต้น เรียกว่า ยานพาหนะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 785) อุปลักษณ์ยานพาหนะ จึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับยานต่างๆ ซึ่งเป็นเครื่องขับเคลื่อนหรือนำไป เช่น รถ หรือ เรือ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ผู้มีความรัก

รูปภาพซึ่งเป็นอุปลักษณ์ยานพาหนะที่นำมาเปรียบเทียบกับผู้มีความรักในงานวิจัยนี้มีเพียง 1 รูปภาพ ได้แก่ เรือ ดังนี้

(71) เป็นเหมือนเรือ ที่ลอยล่องไป สิ้นจุดหมาย สิ้นไปทุกอย่าง

(เพลง เพราะเขาคนเดียว / ใหม่ เจริญปุระ: 192)

เรือ มีความหมายว่า ยานพาหนะที่ใช้สัญจรไปมาในน้ำ มักทำด้วยวัสดุไม้ทั้งต้นหรือนำกระดาน สังกะสี เหล็ก เป็นต้น มาประกอบกันเข้า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 970) เรือเป็นยานพาหนะชนิดหนึ่ง จึงจัดอยู่ในวงความหมาย ยานพาหนะ

จากตัวอย่างที่ (71) คำว่า เรือ ในที่นี้ หมายถึง ผู้มีความรักซึ่งผิดหวังในความรัก จึงรู้สึกว่ตนสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่างไป โดยเปรียบเป็นเช่นเรือซึ่งล่องลอยอยู่ในน้ำโดยไร้จุดหมาย ซึ่งเรือเมื่อสัญจรในน้ำที่มีบริเวณกว้างไกล เช่น ทะเล หากไม่มีจุดหมายที่แน่นอน ก็จะลอยเคว้งคว้างอยู่เช่นนั้น เช่นเดียวกับผู้มีความรัก หากรู้สึกผิดหวังและไม่มีความรักเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจ ก็

จะรู้สึกอ้างว้าง หาทาออกให้กับตนเองไม่ได้ ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบผู้มีความรักซึ่ง ผิดหวังเป็นเรือได้

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อนำรูปภาพที่มีความหมายอยู่ในวงความหมาย ยานพาหนะมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่คือผู้มีความรัก จึงเป็นการเชื่อมโยง ระหว่างแวดวงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ เชื่อมโยงจากแวดวงความหมายต้น ทางยานพาหนะ สู่แวดวงความหมายปลายทางผู้มีความรัก สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ผู้มีความรักเป็นยานพาหนะ โดยมองว่า การดำเนินไปของเหตุการณ์ความรักของผู้มีความรักเป็นการ เคลื่อนที่ไปของยานพาหนะ โดยเปรียบผู้มีความรักเป็นยานพาหนะ เช่น ผู้มีความรักซึ่งผิดหวังเป็น เรือซึ่งต้องลอยไร้จุดหมาย

2.2.4 อุปลักษณ์ยารักษาโรค

ยา มีความหมายว่า สิ่งที่ใช้แก้หรือป้องกัน โรค หรือบำรุงร่างกาย เรียกชื่อต่าง ๆ กัน คือ เรียกตามลักษณะก็มี เช่น ยาผง ยาเม็ด ยาน้ำ เรียกตามสีก็มี เช่น ยาแดง ยาเขียว ยาเหลือง ยา ดำ เรียกตามรสหรือกลิ่นก็มี เช่น ยาขม ยาหอม เรียกตามวิธีทำก็มี เช่น ยาต้ม ยากลั่น ยาดอง เรียก ตามกิริยาที่ใช้ก็มี เช่น ยากวาด ยากิน ยาฉีด ยาคุม ยาอม; เรียกยาฝิ่นว่า ยา ก็มิ เช่น โรงยาสารเคมี สำหรับเคลือบเงินทองให้มีสีต่างๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 898) อุปลักษณ์ยารักษาโรค จึง หมายถึงรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับยาที่ใช้แก้หรือป้องกัน โรค หรือบำรุงร่างกาย มาใช้ในเชิง เปรียบเทียบ ในที่นี้เปรียบเทียบกับ ผู้มีความรัก

รูปภาพซึ่งเป็นอุปลักษณ์ยารักษาโรคที่นำมาเปรียบเทียบกับผู้มีความรักใน งานวิจัยนี้ ได้แก่ ยา รานขายยา ดังนี้

(72) ฉันมีเรือได้ใหม่ ขอมิเรอตลอดไป อยู่เป็นยาของหัวใจ กันและกัน

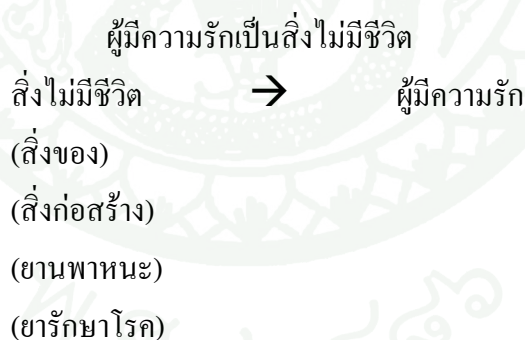
(เพลง ยาของใจ / ธงไชย แมคอินไตย์: 137)

ยาของหัวใจ ในตัวอย่างที่ (72) มีความหมายเชิงเปรียบเทียบหมายถึง คนรักที่ คอยดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ให้คนรักมีความรู้สึกที่ดี ปราศจากความเศร้าหมองด้วยการมอบ ความรักให้แก่กัน เช่นเดียวกับยา ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยดูแล บำรุงร่างกาย หรือรักษาโรคต่างๆ ให้มนุษย์มี

สุขภาพที่แข็งแรง ด้วยความสอดคล้องกันนี้ คนรักซึ่งเป็นผู้มีความรักและยารักษาโรคจึงนำมาเปรียบเทียบกันได้

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น ยา เป็นรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายยารักษาโรค เมื่อนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่คือผู้มีความรัก จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทางยารักษาโรค สู่วาดวงความหมายปลายทางผู้มีความรัก สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ผู้มีความรักเป็นยารักษาโรค กล่าวคือ ผู้มีความรักสามารถช่วยให้คนรักของตนมีความสุข สบายใจ หรือคลายจากความทุกข์ เช่นเดียวกับ ยา ซึ่งทำให้มนุษย์หายจากอาการของโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ มีสุขภาพที่ดี

อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิตที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ อุปลักษณสิ่งของ อุปลักษณสิ่งก่อสร้าง อุปลักษณยานพาหนะ อุปลักษณยารักษาโรค เป็นการนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายสิ่งไม่มีชีวิตมาเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่คือผู้มีความรัก ถ่ายโยงวงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งไม่มีชีวิต สู่วาดวงความหมายปลายทาง ผู้มีความรัก ตามแนวคิดอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ผู้มีความรักเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ ผู้มีความรักเป็นสิ่งของ ผู้มีความรักเป็นสิ่งก่อสร้าง ผู้มีความรักเป็นยานพาหนะ และ ผู้มีความรักเป็นยารักษาโรค

2.3 อุปลักษณธรรมชาติ

ธรรมชาติ มีความหมายว่า สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ตามธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ, ภาพภูมิประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 554) อุปลักษณธรรมชาติ จึงมีความหมายว่า รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติ เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สภาพต่างๆ ตามธรรมชาติ มาใช้ให้เกิดความเปรียบ ในที่นี้คือ ผู้มีความรัก

ในงานวิจัยนี้พบรูปภาพซึ่งเป็นอุปลักษณ์ธรรมชาติที่นำมาเปรียบเทียบกับผู้มีความรักได้แก่ ฟ้า ดวงดาว ตะวัน ทะเล ก้อนหิน ฟาง ยกตัวอย่างเช่น

(73) เธอยังเป็นก้อนหินที่ไร้หัวใจ เทน้ำรดลงไป ไม่มีรอยให้เห็นใดใด มันเหมือนเดิม
(เพลง ก้อนหินกับนาฬิกา / ธงไชย แมคอินไตย์: 97)

หิน มีความหมายว่า ของแข็งที่ประกอบด้วยแร่ชนิดเดียวหรือหลายชนิดรวมตัวกันอยู่ตามธรรมชาติ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1294) ก้อนหินเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ จัดอยู่ในวงความหมายธรรมชาติ

จากตัวอย่างที่ (73) ก้อนหิน มีความหมายตามบริบทว่า คนรักที่ไม่ยอมแสดงความรักให้อีกฝ่ายได้รับรู้ หรือไม่ใส่ใจอีกฝ่ายเท่าที่ควร เช่นเดียวกับก้อนหิน ที่เป็นสิ่งตามธรรมชาติ ไม่มีชีวิต ไม่มีความรู้สึก นอกจากนั้นยังเปรียบได้ว่า ความแข็งของหินที่ไม่ว่าจะเหนียวใสไปแค่ไหน หินก็ยังไม่ยอมกร่อน เป็นเช่นความใจแข็ง ไม่ยอมรับ ไม่ยอมแสดงความรู้สึก แม้ว่าคนรักของตนจะมอบความรักให้มากเท่าใด ด้วยความสอดคล้องกันนี้ ก้อนหินจึงนำมาเปรียบเทียบกับผู้มีความรักซึ่งใจแข็ง ไม่ยอมแสดงออกซึ่งความรักได้

(74) อยากจะเดินกลับไปท่าเก่า ฝ้ามองดูทะเลด้วยกัน
เปรียบเราเป็นทะเลรักกับตะวัน รักกันไปนานนานไซ้ไหม
(เพลง มั่นไม่จริง / ใหม่ เจริญปุระ: 190)

ทะเล มีความหมายว่า ห้วงน้ำเค็มที่เว้งกว้างใหญ่ แต่เล็กกว่ามหาสมุทร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 516)

ตะวัน มีความหมายว่า ดวงอาทิตย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 447)

ทะเล และ ตะวัน เป็นสิ่งตามธรรมชาติ จึงจัดอยู่ในวงความหมายธรรมชาติ

จากตัวอย่างที่ (74) เป็นการเปรียบเทียบคู่รักเป็นดั่งทะเลและตะวัน โดยมีความสอดคล้องกันคือ หากมองด้วยตา ทะเลเป็นห้วงน้ำที่จะเห็นว่าทอดยาวออกไปเรื่อยๆ จนไปพบกับขอบฟ้า ตะวัน หรือพระอาทิตย์ ยามที่พระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก จะค่อยๆ โผล่พ้นเส้นขอบ

ฟ้าขึ้นมา หรือหายลับลงไปตรงเส้นขอบฟ้า ซึ่งจะบรรจบกับทะเลพอดี เช่นเดียวกับคู่รักที่มาพบกัน มีความเข้าใจ เกิดความลงตัวกัน ก่อเกิดเป็นความรัก ดังที่กล่าวมา จึงเปรียบคู่รักหรือผู้มีความรัก เป็นทะเลและตะวัน

อุปลักษณธรรมชาติดังกล่าวข้างต้น เป็นการนำรูปภาพที่มีความหมายประจำรูป เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่คือผู้มีความรัก เป็นการถ้อย โยงความหมายแวดวงความหมายด้านทางธรรมชาติ สู่แวดวงความหมายปลายทางผู้มีความรัก ตาม แนวคิดอุปลักษณเชิงมนทัศน์ สะท้อนมนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ผู้มีความรักเป็นธรรมชาติ โดยการเปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพของสิ่งตามธรรมชาติกับลักษณะของผู้มีความรัก เช่น ความใจ แข็งของผู้มีความรักเป็นความแข็งของหิน จึงเปรียบผู้มีความรักเป็นก้อนหิน เป็นต้น

3. อุปลักษณเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิง

หญิง มีความหมายตามพจนานุกรมว่า คนที่มีมดลูก, ผู้หญิง ก็ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1240) ผู้หญิงคือผู้ที่มีเพศเป็นหญิง ตรงกันข้ามกับเพศชาย อุปลักษณเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงจึง หมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับผู้หญิง หรือเพศหญิง ถ้อยความหมาย จากความหมายประจำรูปมาเป็นความหมายเกี่ยวกับผู้หญิงเป็นความหมายปลายทาง

อุปลักษณเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงที่พบในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกประเภทตามแวดวงความด้านทางได้ดังนี้

3.1 อุปลักษณสิ่งมีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งมีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่มีความเป็นอยู่ มีชีวิต มีลมหายใจ อุปลักษณสิ่งมีชีวิต จึง หมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่มีชีวิต มีการหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ผู้หญิง

อุปลักษณสิ่งมีชีวิตที่นำมาเปรียบเทียบกับผู้หญิงซึ่งพบในงานวิจัยนี้ ได้แก่
อุปลักษณพืชดอก

พืช มีความหมายว่า เมล็ดพันธุ์ไม้, สิ่งที่จะเป็นพันธุ์ต่อไป, พืชพันธุ์ ก็ใช้
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 793) ดอก มีความหมายว่า ส่วนหนึ่งของพรรณไม้ที่ผลิออกจากต้นหรือ
กิ่ง มีหน้าที่ทำให้เกิดผลและเมล็ดเพื่อสืบพันธุ์ มีเกสรและเรณูเป็นเครื่องสืบพันธุ์, เรียกเต็มว่า
ดอกไม้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 396) อุปลักษณพืชดอก จึงหมายถึงรูปภาพที่มีความหมาย
เกี่ยวกับ พืชพันธุ์ที่มีดอกไม้เป็นส่วนประกอบเป็นความหมายประจำรูป มาเปรียบเทียบและเกิด
ความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ผู้หญิง

ในงานวิจัยนี้พบรูปภาพซึ่งเป็นอุปลักษณพืชดอกที่นำมาเปรียบเทียบกับผู้หญิง ได้แก่
ดอกไม้ ดอกเอื้อง ยกตัวอย่างเช่น

(75) เป็นรอยแผลเก่า ดิดตรงใจสาวเหนือนานมา

มองดูเหมือนว่า จิตใจง่ายดายโอ้อใจสาว

ใจชายต่างคอยหวังจะอยู่ เขยชมชดใกล้ แต่พอได้หวังปอง มองเธอไรค่า

เหยียดและหยันนานา ว่าเป็น แก่เพียงดอกไม้...ดอกเดียว

(76) ชายใดมีดอกเอื้องดอกหนึ่ง พึงควรรู้ว่า อย่าให้เขาโรยรา จนดูไร้ค่า

(เพลง ดอกเอื้อง / นันทิดา แก้วบัวสาย: 151)

ดอก มีความหมายว่า ส่วนหนึ่งของพรรณไม้ที่ผลิออกจากต้นหรือกิ่ง มีหน้าที่ทำให้
เกิดผลและเมล็ดเพื่อสืบพันธุ์ มีเกสรและเรณูเป็นเครื่องสืบพันธุ์, เรียกเต็มว่า ดอกไม้
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 396)

ดอกเอื้องเป็นภาษาถิ่นภาคเหนือ เอื้อง มีความหมายตามพจนานุกรมว่า ต้นกล้วยไม้
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1397)

ดอกไม้ และ ดอกเอื้อง จัดอยู่ในวงความหมายพืชดอก

จากตัวอย่างที่ (75) เป็นการนำคำว่า ดอกไม้ มาเปรียบเทียบกับหญิงสาว โดยกล่าวถึง
ผู้ชายที่ทอดทิ้งหญิงสาวที่ตนเคยคบหาว่า อย่าได้เห็นหญิงสาวเป็นเพียงแก่ดอกไม้ ที่เด็ดมาเพราะ

ความสวยงามแล้วทิ้งไป โดยหญิงสาวและดอกไม้ มีความสอดคล้องกันด้วยลักษณะทางกายภาพ หญิงสาวหรือผู้หญิง เป็นเพศที่มีความสวยงาม อ่อนหวาน อ่อนช้อย เช่นเดียวกับดอกไม้ ที่เป็นสิ่งสวยงาม มองแล้วเพลินตา เพลินใจ นอกจากนี้ในตัวอย่างที่ (76) ดอกเอื้อง ซึ่งเป็นภาษาเหนือ มีความหมายในบริบทว่า หญิงสาว เช่นกัน โดยเปรียบเทียบให้เห็นว่า ผู้ชายเมื่อคบหากับหญิงสาวแล้ว ก็อย่าทิ้งขว้างให้หญิงสาวเสียใจ เช่นเดียวกับ ดอกเอื้องซึ่งแห้งเหี่ยว เเฉาโรยรา กลายเป็นสิ่งไร้ค่า ด้วยความสอดคล้องที่กล่าวมานี้ ดอกไม้ และ ดอกเอื้อง จึงนำมาเปรียบกับผู้หญิงได้

(77) ดอกไม้งาม ยามผีเสื้อคลอเคลียชื่นใจ สวยงามเป็นดอกไม้ที่ขึ้นบาน

เมื่อไรเงา เจ้าผีเสื้อที่ผูกพัน เคยบานกลับกลายเหี่ยวเฉา

(เพลง เจ้าดอกไม้ / เสกพล อุ่นสาราญ: 337)

จากตัวอย่างที่ (77) ดอกไม้ มีความหมายตามบริบทว่า หญิงสาวเมื่อยามมีชายหนุ่มมาคอยรัก คอยเอาใจ จะมีความสุข สดชื่น แต่ยามที่ชายหนุ่มทอดทิ้งไป ก็จะเสียใจ มีความทุกข์ โดยเปรียบได้กับดอกไม้เมื่อยามมีผีเสื้อมาผสมเกสรดอกไม้จะผลิบาน แต่ถ้าขาดผีเสื้อแล้ว ดอกไม้ก็จะเหี่ยวเฉา อีกทั้งยังเป็นการเปรียบชายหนุ่มกับผีเสื้ออีกด้วย ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบหญิงสาวหรือผู้หญิงเป็นดอกไม้

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น ดอกไม้และดอกเอื้องเป็นรูปภาพที่อยู่ในความหมายพืชดอก มีความหมายตามรูปเกี่ยวกับพืชดอก เมื่อนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่คือผู้หญิง จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทางพืชดอก สู่แวดวงความหมายปลายทางผู้หญิง สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ที่มองว่า ผู้หญิงเป็นพืชดอก กล่าวคือผู้ประพันธ์เห็นว่า ผู้หญิงเป็นดอกไม้ โดยความสวยงามของผู้หญิงเป็นความสวยงามของดอกไม้ ผู้หญิงที่มีความรักมีความสุขเป็นดอกไม้ที่ผลิบาน ส่วนผู้หญิงที่มีความทุกข์ เสร้าใจ ขาดความรักเป็นดอกไม้ที่เหี่ยวเฉา

อุปลักษณสิ่งมีชีวิตที่เปรียบกับผู้หญิงในงานวิจัยนี้ พบเพียงประเภทเดียวคือ อุปลักษณพืชดอก เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งมีชีวิต สู่ แวดวงความหมายปลายทาง ผู้หญิง สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ผู้หญิงเป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ ผู้หญิงเป็นพืชดอก หรือ ผู้หญิงเป็นดอกไม้

ผู้หญิงเป็นสิ่งมีชีวิต
 สิ่งมีชีวิต → ผู้หญิง
 (พืชดอก, ดอกไม้)

3.2 อุปลักษณ์ธรรมชาติ

ธรรมชาติ มีความหมายว่า สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ตามธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ, ภาพภูมิประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 554) อุปลักษณ์ธรรมชาติ มีความหมายว่า รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งตามธรรมชาติ เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มาใช้ให้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือ ผู้หญิง

ในงานวิจัยนี้พบอุปลักษณ์ธรรมชาติซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับผู้หญิง ได้แก่ อุปลักษณ์ดวงจันทร์

จันทร์ หมายถึง ดวงเดือน, เรียกเทวดาองค์หนึ่งในนิยายว่า พระจันทร์, ในตำราโหราศาสตร์เป็นชื่อดาวพระเคราะห์ที่ 2 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 300) อุปลักษณ์ดวงจันทร์จึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายประจำรูปเกี่ยวกับ ดวงจันทร์ ดวงเดือน มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ และเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ผู้หญิง

รูปภาษาซึ่งเป็นอุปลักษณ์พืชดอกที่นำมาเปรียบเทียบกับผู้หญิงในงานวิจัยนี้ ได้แก่ จันทร์ ดวงจันทร์ ดังนี้

(78) อยากเปรียบเธอ เหมือนดั่งจันทร์แม้มันจะเขย
แต่เธอเอ๋ย เธอเป็นอย่างนั้น

(เพลง พระจันทร์ / เฉลียง: 348)

(79) เธอไม่ต้องนวลอย่างดวงจันทร์ และฉันไม่ใช่ดวงตะวันฉาย

(เพลง ไม่รักแต่คิดถึง / เฉลียง: 351)

ในตัวอย่างที่ (78) กล่าวถึงชายหนุ่มซึ่งเปรียบความงามของผู้หญิงเป็นดั่งดวงจันทร์ และตัวอย่างที่ (79) เป็นการกล่าวถึงผู้หญิง ว่าเธอผู้นั้นไม่จำเป็นต้องงามอย่างดวงจันทร์ เพราะเขาก็

มิใช่ดวงตะวัน จากทั้ง 2 ตัวอย่างจะเห็นได้ว่าเป็นการเปรียบเทียบให้ผู้หญิงเป็นดังดวงจันทร์ โดยมีความสอดคล้องกันคือ ดวงจันทร์เป็นดาวบริวารของโลกซึ่งหากมองด้วยตาเปล่าจากโลกในตอนกลางคืน จะเห็นเป็นสีนวลผ่อง สว่างสดใส เป็นความสวยงามตามธรรมชาติ เช่นเดียวกับหญิงสาว ซึ่งมีผิวพรรณดี มีผิวที่นวลเนียนผุดผ่อง ขวนให้ผู้ชายหลงใหล ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นดวงจันทร์ได้

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น จันทรและดวงจันทร์เป็นรูปภาพที่อยู่ในวงความหมาย ดวงจันทร์ เมื่อนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับผู้หญิง จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากความหมายประจำรูป หรือแฉวงความหมายต้นทางดวงจันทร์ สู่ความหมายใหม่ แฉวงความหมายปลายทางผู้หญิง สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ที่มองว่า ผู้หญิงเป็นดวงจันทร์ กล่าวคือผู้ประพันธ์เห็นว่า ผิวพรรณที่งามผุดผ่องของผู้หญิง หรือความงามที่โดดเด่นของผู้หญิง เป็นความนวลผ่องของดวงจันทร์ที่โดดเด่นขึ้นมาบนท้องฟ้าในยามค่ำคืน

อุปลักษณ์ธรรมชาติที่นำมาเปรียบกับผู้หญิงในงานวิจัยนี้ พบเพียงประเภทเดียวคือ อุปลักษณ์ดวงจันทร์ เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแฉวงความหมายต้นทาง ธรรมชาติ สู่แฉวงความหมายปลายทาง ผู้หญิง สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ผู้หญิงเป็นธรรมชาติ ได้แก่ ผู้หญิงเป็นดวงจันทร์

3.3 อุปลักษณ์สิ่งเหนือธรรมชาติ

ธรรมชาติ มีความหมายว่า สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ตามธรรมดาของสิ่งนั้น ๆ ภาพภูมิประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 554) สิ่งเหนือธรรมชาติ จึงมีความหมายว่า สิ่งที่ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ อยู่เหนือความเป็นจริงตามธรรมชาติ และไม่ใช่อะไรที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สิ่งลี้ลับ ความเชื่อที่ไม่อาจพิสูจน์ตามหลักของธรรมชาติได้ อุปลักษณ์สิ่งเหนือธรรมชาติจึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ อยู่เหนือการพิสูจน์ตามหลักของธรรมชาติ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือ ผู้หญิง

รูปภาพซึ่งเป็นอุปถัมภ์สิ่งเหนือธรรมชาติที่นำมาเปรียบเทียบกับผู้หญิงในงานวิจัยนี้ได้แก่ นางฟ้า ดังนี้

(80) นางฟ้าองค์หนึ่งกำลังหลงทาง ตกลงมาจากฟ้าที่ดูกว้างไกล

(81) นางฟ้าที่ดื้อยามรักควาย ต่างกันแค่ไหน ใครๆ ก็รู้

(เพลง นางฟ้ากับควาย / Taxi: 300)

นางฟ้า หมายถึง นางในเทพนิยายที่ถือว่าอยู่บนสวรรค์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 574) นางฟ้าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีอยู่จริง เป็นสิ่งที่อยู่ในเทพนิยายหรือตามความเชื่อ จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งเหนือธรรมชาติ

คำว่า นางฟ้า ในตัวอย่างที่ (80) และ (81) มีความหมายตามบริบทว่า ผู้หญิงสวย ซึ่งชายหนุ่มมองว่ามีความสูงส่งกว่าตน โดยชายหนุ่มเปรียบตนเองเป็นควาย นางฟ้า เป็นเทพผู้หญิงตามความเชื่อของมนุษย์ซึ่งมักปรากฏตามเทพนิยาย มีลักษณะเป็นหญิงสาวสวย อาศัยอยู่บนสวรรค์ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับหญิงสาวจึงหมายถึง ผู้หญิงที่มีหน้าตาสวยงาม รูปร่างดี มีฐานะที่สูงส่ง ด้วยความสอดคล้องกันนี้ ผู้หญิงจึงเปรียบเป็นนางฟ้าได้

อุปถัมภ์สิ่งเหนือธรรมชาติที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการนำรูปภาพที่มีความหมายประจำรูปเกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่คือผู้หญิง โดยถ่ายโยงความหมายตามแนวคิดอุปถัมภ์เชิงมนทัศน์ จากแวดวงความหมายต้นทางสิ่งเหนือธรรมชาติ สู่แวดวงความหมายปลายทางผู้หญิง สะท้อนมนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ผู้หญิงเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ กล่าวคือ ผู้ประพันธ์มองว่าผู้หญิงผู้มีหน้าตาสวยงาม ฐานะสูงส่งเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น นางฟ้า ซึ่งคนธรรมดาทั่วไปไม่อาจเอื้อมหรือหมายปองได้

ผู้หญิงเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ
สิ่งเหนือธรรมชาติ → ผู้หญิง

4. อุปถัมภ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชาย

ชาย มีความหมายตามพจนานุกรมว่า คนที่ไม่มีมดลูก, ผู้ชาย ก็ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 360) ผู้ชายหมายถึงผู้ที่มีเพศเป็นชาย ตรงกันข้ามกับเพศหญิง อุปถัมภ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับ

ผู้ชายจึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับผู้ชาย หรือเพศชาย ถ้ายก
ความหมายจากความหมายประจำรูปมาเป็นความหมายเกี่ยวกับผู้ชายเป็นความหมายปลายทาง

อุปลักษณเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายที่พบในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกประเภทตามแวดวง
ความดันทางได้ดังนี้

4.1 อุปลักษณสิ่งมีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งมีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่มีความเป็นอยู่ มีชีวิต มีลมหายใจ อุปลักษณสิ่งมีชีวิต จึง
หมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่มีชีวิต มีลมหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิด
ความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ผู้ชาย

อุปลักษณสิ่งมีชีวิตที่นำมาเปรียบเทียบกับผู้ชายซึ่งพบในงานวิจัยนี้ ได้แก่
อุปลักษณสัตว์

สัตว์ มีความหมายว่า สิ่งมีชีวิตซึ่งแตกต่างไปจากพรรณไม้ ส่วนมากมีความรู้สึกและ
เคลื่อนไหวย้ายที่ไปได้เอง, ความหมายที่ใช้กันเป็นสามัญหมายถึง สัตว์ที่ไม่ใช่คน, เครื่องาน
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1164) อุปลักษณสัตว์ หมายถึงรูปภาษาที่มีความหมายถึงสัตว์ เกี่ยวข้อง
กับสัตว์ ซึ่งนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือ ผู้ชาย

รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณสัตว์ซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับผู้ชายในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ฝิเสือ
ควาย ดังนี้

(82) ดอกไม้้งาม ยามฝิเสือคลอเคลียขึ้นใจ สวยงามเป็นดอกไม้ที่ขึ้นบาน
เมื่อไรเงา เจ้าฝิเสือที่ผูกพัน เคยบานกลับกลายเหี่ยวเฉา

(83) ดอกไม้้งาม เป็นเพราะลมยังโหยพัดมา ฝนซา เธอยังเหลือตะวันส่อง
ก็ช่างมัน หากฝิเสือเก่าๆ ไม่มอง ตัวเธอยังคงมีความหมาย

(เพลง เจ้าดอกไม้ / เสกพล อุ่นสาราญ: 337)

ผีเสื้อ มีความหมายว่า ชื่อแมลงทุกชนิดในอันดับ Lepidoptera มีปีกเป็นแผ่นบาง 2 คู่ ลำตัว ปีก และขาปกคลุมด้วยเกล็ดขนาดเล็กมาก คล้ายฝุ่นเมื่อมองด้วยตาเปล่า เกล็ดเหล่านี้ทำให้เกิดสีต่างๆ กัน ปากเป็นวงยาวม้วนเข้าอยู่ได้ห้วนได้ มีทั้งชนิดหากินในเวลากลางวัน เรียกผีเสื้อกลางวัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 736) จัดอยู่ในวงความหมายสัตว์

คำว่า ผีเสื้อ ในตัวอย่างที่ (82) และ (83) มีความหมายตามบริบท หมายถึง ชายหนุ่มที่มีความรักให้กับหญิงสาว และเฝ้าดูแล มอบความรักให้กับหญิงสาว ดังเช่นตัวอย่างที่ (82) มีความหมายว่า ยามที่ชายหนุ่มมอบความรัก ดูแลหญิงสาว หญิงสาวจะมีความสุข หากวันใดชายหนุ่มไม่ทำเช่นนั้น หญิงสาวก็จะมีความทุกข์ใจ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (83) ซึ่งเป็นการปลอบใจหญิงสาวว่า หากชายหนุ่มไม่เหลียวมอง หญิงสาวก็ยังคงมีคุณค่า ผีเสื้อและชายหนุ่มหรือผู้ชาย มีความสอดคล้องกันคือ ผีเสื้อเป็นสัตว์ที่หากินในบริเวณที่มีดอกไม้ผลิบาน เนื่องจากผีเสื้อใช้เกสรดอกไม้ในการดำรงชีวิต และช่วยดอกไม้ในการผสมเกสร เช่นเดียวกับผู้ชาย เมื่อพบหญิงสาวที่ตนหมายปองหรือรักใคร่ ก็จะคอยดูแลเอาใจใส่ ไม่ห่างจากกายของผู้หญิงคนนั้น ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบผู้ชายเป็นผีเสื้อได้

(84) นางฟ้าองค์หนึ่งกำลังหลงทาง ตกมาจากฟ้าที่ดูกว้างไกล
กลับมาพลัดหลงมาเจอกับฝูงควาย คงไม่เคยเจอฝูงควายอย่างนี้
ดูแปลก ได้เห็นก็เลยสนใจ ก็เห็นว่าแปลกๆ
จากนั้นก็เกิดเห็นใจ แล้วมาอุกใจควาย ควายตัวหนึ่ง

(85) นางฟ้าที่ดื้อย่ำมารักควาย ต่างกันแค่ไหน ใครๆ ก็รู้
พวกควายเหมือนฉันก็ได้แต่เฝ้าดู

(เพลง นางฟ้ากับควาย / Taxi: 300)

ควาย หมายถึง ชื่อสัตว์เคี้ยวเอื้องชนิด Bubalus bubalis ในวงศ์ Bovidae เป็นสัตว์กึ่งคู่ รูปร่างใหญ่ สีดำหรือเทา เขาโค้งยาว ที่ใต้คางและหน้าอกมีขนขาวเป็นรูปง่าม; (ปาก) โดยปริยายมักหมายความว่า คนโง่ คนเชื่อง หรือคนตัวใหญ่ แต่ไม่ฉลาด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 233) ควายเป็นสัตว์บกชนิดหนึ่ง จึงจัดอยู่ในวงความหมายสัตว์

คำว่า ควาย ในตัวอย่างที่ (84) และ (85) มีความหมายในบริบทว่า ชายหนุ่มที่มีฐานะต่ำต้อยกว่าหญิงสาว ซึ่งหญิงสาวซึ่งมีฐานะสูงส่งกว่าทำทีว่ามีใจให้ แต่กลับไม่จริงใจกับชายหนุ่ม โดยที่คำว่าควายมีความหมายโดยปริยายหมายถึง คนโง่ หรือ คนเชื่อง จึงอาจเปรียบได้ว่าชายหนุ่มในที่นี้

เป็นฝ่ายที่โดนหญิงสาวหลอกลวง นอกจากนี้ ควายเป็นสัตว์ที่มีรูปร่างใหญ่ เปรียบได้กับผู้ชายซึ่งมี
 สรีระทางกายภาพที่สูงใหญ่กว่าผู้หญิง ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบผู้ชายที่ถูกหญิงสาว
 หลอกลวงเป็นควายได้

จากตัวอย่างข้างต้น ล้วนเป็นรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายสัตว์ซึ่งนำมาใช้ในเชิง
 เปรียบเทียบกับผู้ชาย จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ จากแวดวง
 ความหมายต้นทางสัตว์ สู่แวดวงความหมายปลายทางผู้ชาย สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของ
 ผู้ประพันธ์ว่า ผู้ชายเป็นสัตว์ กล่าวคือ ผู้ประพันธ์เห็นว่า ผู้ชายที่รักและดูแลปกป้องหญิงสาวเป็น
 สัตว์ที่มีคุณประโยชน์ เช่น ฝืนเสื้อที่คอยช่วยดอกไม้ผสมเกสร และผู้ชายซึ่งหญิงสาวนั้นหลอกลวง
 เป็นควายซึ่งเป็นสัตว์ที่มีความหมายโดยปริยายว่าคนโง่

อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบกับผู้ชายในงานวิจัยนี้ คือ อุปลักษณ์สัตว์ เป็นการ
 ถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งมีชีวิต สู่แวดวงความหมายปลายทาง ผู้ชาย
 สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ผู้ชายเป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ ผู้ชายเป็นสัตว์

4.2 อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งไม่มีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีการหายใจ อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิตจึงหมายถึง รูป
 ภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีการหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิด
 ความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ผู้ชาย

อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิตที่นำมาเปรียบเทียบกับผู้ชายในงานวิจัยนี้ ได้แก่ อุปลักษณ์
 ภาชนะ

ภาชนะ มีความหมายว่า เครื่องใช้จำพวกถ้วยโอ้อาหารหม้อไห เป็นต้น สำหรับใส่
 สิ่งของ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 820) อุปลักษณ์ภาชนะ จึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมาย

เกี่ยวกับเครื่องใช้สำหรับใส่สิ่งของต่างๆ ที่นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ใน
ที่นี้คือ ผู้ชาย

รูปภาพที่เป็นอุปลักษณภาษณะซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับผู้ชายในงานวิจัยนี้ได้แก่
แจกัน ดังนี้

(86) ดอกไม้ที่เห็นว่าสวยงามใส่แจกัน ได้ถามมันไหนดึงกับหรือสมัครใจ

มีคนพรากรมันมา อ่าลากิ่งก้านใบ แล้วสุดท้ายมาร้องไห้บนแจกัน

(87) วันหนึ่งหากพบตัวเอง วังเวงหมดหนทาง และวันนั้น ดอกไม้จะกลับมาหาแจกัน

(เพลง ดอกไม้กับแจกัน / ใหม่ เจริญปุระ: 69)

แจกัน มีความหมายว่า ภาชนะสำหรับปักดอกไม้ตั้งเครื่องบูชาหรือประดับสถานที่ มัก
มีรูปคล้ายขวดปากบาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 327) จัดอยู่ในวงความหมายภาษณะ

คำว่า แจกัน ในตัวอย่างที่ (86) และ (87) มีความหมายตามบริบทหมายถึง ผู้ชาย
กล่าวคือ ในตัวอย่างที่ (86) หมายถึง ผู้ชายที่บังคับให้หญิงสาวมอบความรักและอยู่ในกฎเกณฑ์ของ
ตนโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของหญิงสาว ในขณะที่ ตัวอย่างที่ (87) หมายความว่า เมื่อใดที่หญิงสาว
พร้อม ก็จะกลับไปหาชายหนุ่มคนนั้น แจกันเป็นภาษณะที่ใช้ใส่ดอกไม้ ซึ่งในที่นี้เปรียบหญิงสาว
เป็นเช่นดอกไม้ ดอกไม้เมื่ออยู่ในแจกันมีน้ำคอยหล่อเลี้ยง ดอกไม้ก็จะไม่เหี่ยวเฉาโรยรา
เช่นเดียวกับชายหนุ่มที่คอยดูแลหญิงสาว แต่ในขณะที่เดียวกัน ดอกไม้เมื่อถูกตัดออกจากต้นมาใส่
แจกัน ก็จะมีชีวิตอยู่ได้อีกไม่นาน เช่นเดียวกับหญิงสาวเมื่อโดนบังคับให้อยู่กับชายหนุ่มโดยไม่
สมัครใจ ก็จะขาดอิสระ มีความทุกข์ใจ แจกันจึงเปรียบได้กับผู้ชายซึ่งต้องการรักและปกป้องหญิง
แต่ทำให้ผู้หญิงขาดอิสระไป ด้วยความสอดคล้องกันนี้ แจกันและผู้ชายจึงนำมาเปรียบกันได้

จากตัวอย่างข้างต้น แจกันเป็นรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายภาษณะ เมื่อนำมาใช้ใน
ความเปรียบและเกิดความหมายใหม่คือผู้ชาย จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมาย
ต้นทางภาษณะ สู่วาดวงความหมายปลายทางผู้ชาย สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า
ผู้ชายเป็นภาษณะ กล่าวคือ ภาษณะเป็นสิ่งที่ใช้ใส่ของ เก็บรักษาและปกป้องสิ่งของต่างๆ
เช่นเดียวกับผู้ชายซึ่งเป็นเพศที่แข็งแกร่งกว่าผู้หญิง จึงเป็นฝ่ายที่คอยปกป้องดูแลหญิงสาว แต่ใน
ขณะเดียวกัน ภาษณะเมื่อใช้ใส่สิ่งของแล้ว ก็เปรียบกับผู้ชายซึ่งทำให้ผู้หญิงขาดอิสระจากการที่ต้อง
อยู่ในกฎเกณฑ์ของผู้ชายเช่นกัน

ในงานวิจัยนี้พบอุปลักษณฺ์สิ่งไม่มีชีวิตที่นำมาเปรียบกับผู้ชาย เพียงประเภทเดียวคือ อุปลักษณฺ์ภาษาณะ เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวงดวงความหมายคั่นทาง สิ่งไม่มีชีวิต สู่แวงดวงความหมายปลายทาง ผู้ชาย สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ผู้ชายเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ ผู้ชายเป็นภาษาณะ

ผู้ชายเป็นสิ่งไม่มีชีวิต
สิ่งไม่มีชีวิต → ผู้ชาย
(ภาษาณะ)

4.3 อุปลักษณฺ์ธรรมชาติ

ธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ตามธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ ภาพภูมิประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 554) อุปลักษณฺ์ธรรมชาติ จึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งตามธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มาใช้ให้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ผู้ชาย

อุปลักษณฺ์ธรรมชาติซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับผู้ชายที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ อุปลักษณฺ์ดวงอาทิตย์

อาทิตย์ หมายถึง ชื่อเทวดาพระเคราะห์ คือ สุรยาทิตย์; ดวงตะวัน (ชื่อเทวดาองค์หนึ่งในนิยาย), ในตำราเทพเคราะห์นับเอาเป็นดาวพระเคราะห์ที่ 1 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1362) อุปลักษณฺ์ดวงอาทิตย์จึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับ ดวงอาทิตย์ ซึ่งเป็นดาวเคราะห์หรือ ดวงตะวัน มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือ ผู้ชาย

รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณฺ์ดวงอาทิตย์ที่นำมาเปรียบกับผู้ชายในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ดวงตะวันฉาย ดังนี้

(88) เธอไม่ต้องนวลอย่างดวงจันทร์ และฉันไม่ใช่ดวงตะวันฉาย

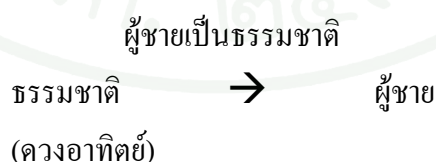
(เพลง ไม่รักแต่คิดถึง / เฉลียง: 351)

ตะวัน มีความหมายว่า ดวงอาทิตย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 447) จัดอยู่ในวง
ความหมายดวงอาทิตย์

จากตัวอย่างที่ (88) ดวงตะวันฉาย มีความหมายตามบริบทหมายถึง ผู้ชาย กล่าวคือเป็น
การกล่าวว่า หญิงสาวที่ตนรักไม่จำเป็นต้องสวยดังดวงจันทร์ เพราะตัวของเขาเองนั้นก็ไม่ใช่ดวง
ตะวัน โดยการเปรียบเทียบให้ผู้ชายเป็นดวงตะวันหรือดวงอาทิตย์นั้น เนื่องจากผู้ชายและดวงตะวันมี
ความสอดคล้องกันคือ ดวงตะวันเป็นดาวเคราะห์ดวงแรก และเป็นศูนย์กลางของระบบสุริยะ ทำ
หน้าที่ให้ความอบอุ่นและแสงสว่างแก่ดาวทุกดวงในระบบ เป็นดาวเคราะห์ที่มีความสำคัญมาก
เช่นเดียวกับผู้ชายซึ่งเป็นเพศที่มีสรีระแข็งแรง มีจิตใจที่แข็งแกร่ง มักเป็นที่พึ่งพา เป็นเพศที่คอย
ปกป้องผู้หญิง ด้วยความสอดคล้องกันนี้จึงเปรียบเทียบผู้ชายเป็นดวงตะวัน

จากตัวอย่างข้างต้น ดวงตะวันเป็นรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายดวงอาทิตย์ เมื่อใช้ใน
เชิงเปรียบเทียบเป็นผู้ชาย จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ จากแวดวง
ความหมายต้นทางดวงอาทิตย์ สู่แวดวงความหมายปลายทางผู้ชาย สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของ
ผู้ประพันธ์ว่า ผู้ชายเป็นดวงอาทิตย์ โดยมองว่า ผู้ชายเป็นเพศที่มีความแข็งแกร่งและการเป็นเพศที่
ต้องเป็นผู้ปกป้องเพศหญิง เช่นเดียวกับ ดวงอาทิตย์ ที่เป็นศูนย์กลางของระบบสุริยะ และทำหน้าที่
มอบแสงสว่างให้แก่ดาวเคราะห์ทุกดวง

อุปลักษณ์ธรรมชาติซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับผู้ชายในงานวิจัยนี้ พบเพียงประเภทเดียว
คือ อุปลักษณ์ดวงอาทิตย์ เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง ธรรมชาติ สู่
แวดวงความหมายปลายทาง ผู้ชาย สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ผู้ชายเป็นธรรมชาติ ได้แก่
ผู้ชายเป็นดวงอาทิตย์

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิง และอุปลักษณ์เชิง
มโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชาย ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรักซึ่งประพันธ์โดย นิตติพงษ์
ห่อนาค ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยยังสังเกตว่า อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงและผู้ชายที่กล่าวมา
มักจะมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน และพบในเพลงๆ เดียวกัน เช่น ดอกไม้และผีเสื้อ, ดอกไม้และ

แจกัน, ดวงจันทร์และดวงตะวัน จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้ประพันธ์เลือกใช้อุปลักษณ์ให้สอดคล้องกัน เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของชายหญิงในแง่ของความรักได้อย่างชัดเจนขึ้น โดยในงานประพันธ์ ทั่วๆ ไปนั้น คนไทยมักเปรียบผู้หญิงเป็นดอกไม้ ผู้ประพันธ์จึงเลือกผีเสื้อมาเป็นอุปลักษณ์เพื่อ หมายถึงผู้ชายที่จะคอยดูแลผู้หญิง และเลือกแจกันมาเป็นอุปลักษณ์เพื่อหมายถึงผู้ชายที่กักกันอิสระ ของผู้หญิง เช่นเดียวกับที่เปรียบผู้หญิงเป็นดวงจันทร์ จึงเปรียบผู้ชายเป็นดวงตะวัน ซึ่งดวงจันทร์ เป็นดาวเคราะห์ที่คนไทยมักนำมาเปรียบกับผู้หญิง ในขณะที่ดวงตะวันเป็นสัญลักษณ์ของความ แข็งแกร่ง ผู้ประพันธ์จึงนำมาเปรียบกันเพื่อให้เห็นความแตกต่างของเพศชายและหญิงอย่างชัดเจน

5. อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับใจ

ใจ มีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานว่า สิ่งที่ทำหน้าที่รู้สึกนึก และคิด เช่น ใจก็คิดว่าอย่างนั้น, หัวใจ เช่น ใจเต้น, ลมหายใจ เช่น กลั้นใจ อึดใจ หายใจ, ความรู้สึกนึกคิด เช่น ใจคด ใจซื่อ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 329) อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับใจ จึงหมายถึง รูป ภาษามีความหมายเปรียบเทียบเกี่ยวกับใจ กล่าวคือ หัวใจซึ่งเป็นอวัยวะ รวมถึงใจซึ่งเป็น ความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ของมนุษย์ เป็นความหมายปลายทาง ทั้งนี้หมายถึงใจซึ่งทำหน้าที่รู้สึกนึกคิด ในเรื่องโดยทั่วไป ไม่รวมในเรื่องของความรัก เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดความรู้สึกนึกคิดของใจซึ่ง ดีความได้อย่างชัดเจนว่าเป็นเรื่องของความรักไว้ในอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับความรัก

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับใจซึ่งพบในกลุ่มตัวอย่างจากงานวิจัยนี้ สามารถจำแนก ประเภทตามแฉวงความดันทางได้ดังนี้

5.1 อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งมีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่มีความเป็นอยู่ มีชีวิต มีลมหายใจ อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิต จึง หมายถึง รูปภาษามีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่มีชีวิต มีลมหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิด ความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ใจ

อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิตที่นำมาเปรียบเทียบกับใจซึ่งพบในงานวิจัยนี้ ได้แก่
อุปลักษณ์มนุษย์

มนุษย์ มีความหมายว่า สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล, สัตว์ที่มีจิตใจสูง, คน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 832) อุปลักษณมนุษย์ หมายถึงรูปภาษาที่มีความหมายถึง คน หรือมีลักษณะ การกระทำของ คน มาเปรียบเทียบกับให้เกิดความหมายปลายทาง ในที่นี้คือใจ

รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณมนุษย์ที่นำมาเปรียบเทียบกับใจในงานวิจัยนี้ได้แก่ สู้ ทะเมอ ฟัน กระชับ ฟัง ถาม เจียม เมารังแก รัง เคียง พักฟัง แข็งแรง ยกตัวอย่างเช่น

(89) เหนื่อยล้ามาเท่าไร หัวใจต้องสู้มา

(เพลง นักเกินไปแล้ว / ใหม่ เจริญปุระ: 107)

สู้ หมายถึง เอาชนะกันด้วยกำลังกาย อารมณ์ หรือสติปัญญาความสามารถเป็นต้น เช่น ชกสู้เขาไม่ได้จึงยอมแพ้ ทหารสู้กันในสนามรบ เล่นหมากรุกสู้กัน; มีสติปัญญาความสามารถเป็นต้นทัดเทียมกันหรือเหนือกว่า เช่น มีสติปัญญาสู้เขาได้; ยอมทน เช่น พุดไปก็ไม่ดี สู้มันไม่ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1208) สู้เป็นการกระทำของมนุษย์ จึงจัดอยู่ในวงความหมายมนุษย์

ในตัวอย่างที่ (89) หัวใจต้องสู้มา มีความหมายว่า ความรู้สึกพยายามที่จะเอาชนะ เพื่อผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตไปได้ โดยเป็นการนำคำว่าสู้ ซึ่งโดยปกติเป็นคำที่ใช้กับมนุษย์ มาใช้กับคำว่า หัวใจ ซึ่งเป็นอวัยวะ หรือความรู้สึกนึกคิด เป็นการเปรียบเทียบกับหัวใจซึ่งทำหน้าที่คิดมาทำกริยาอื่นๆ ได้อย่างมนุษย์ โดยมีความสอดคล้องกันระหว่างการสู้ของมนุษย์กับความรู้สึกของใจที่ต้องการสู้เพื่อผ่านพ้นอุปสรรค จากที่กล่าวมา จึงนำคำว่าสู้ซึ่งเป็นกริยาของมนุษย์มาเปรียบเทียบกับหัวใจได้

(90) แต่เป็นฉันจะพุดเบาๆ บอกให้ใจเธอฟัง ได้ยินเสียงดังๆ

(91) แต่เป็นคำหนึ่งคำที่พุดไป แต่บอกด้วยใจรู้ไหม ต้องใช้ใจมารับฟัง

(เพลง บอกรัก เบาเบา / อรรถพล ประกอบทอง: 322)

ฟัง หมายถึง ตั้งใจสดับ, คอยรับเสียงด้วยหู, ได้ยิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 811) เป็นกริยาของมนุษย์ จึงจัดอยู่ในวงความหมายมนุษย์

ฟัง ในตัวอย่างที่ (90) และ (91) เมื่อนำมาใช้กับคำว่าใจ จึงมีความหมายในบริบทว่า รับรู้ กล่าวคือ ให้ใจได้มีความรู้สึกรับรู้ ในสิ่งที่พุดไป โดยเปรียบเทียบซึ่งทำหน้าที่รู้สึกนึกคิด เป็นหู

ซึ่งทำหน้าที่รับเสียง หรือฟัง กล่าวคือ หากคำพูดที่กล่าวไป อีกฝ่ายใช้เพียงหูเพื่อรับเสียงอาจจะไม่เข้าใจในสิ่งที่พูดไป จึงต้องการให้ใจได้รับฟังเพื่อรับรู้และเข้าใจคำพูดนั้นๆ เป็นการนำคำว่า ฟัง ซึ่งใช้กับอวัยวะหู มาใช้กับใจ มีความสอดคล้องกันระหว่างการรับเสียงของหูและการรับรู้ความรู้สึกของใจ จึงนำคำว่าฟังมาใช้กับใจได้ และฟังซึ่งเป็นกิจริยาของมนุษย์ จึงเปรียบได้ว่าใจกระทำกิจริยาเช่นมนุษย์ หรือใจเป็นมนุษย์ได้

(92) อาจจะมีบางคราว ที่อ่อนแอมากมาย อาจไม่เหมือนใครๆ ที่ใจแข็งแรง

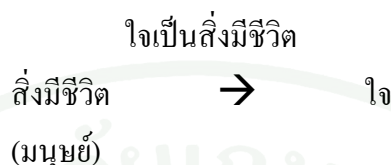
(เพลง อย่าฝากความหวัง / ใหม่ เจริญปุระ: 193)

แข็งแรง มีความหมายว่า มีกำลังมาก, ล้ำตัน, มั่นคง, คงทน, อย่างเต็มกำลัง เช่น ทำงานแข็งแรง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 206) คำว่า แข็งแรง เป็นคำที่กับสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต แต่ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แข็งแรงเป็นคำที่มักใช้กับมนุษย์ เช่น เขาเป็นคนแข็งแรง จึงจัดให้อยู่ในวงความหมายมนุษย์

ในตัวอย่างที่ (92) คำว่า แข็งแรง มีความหมายในบริบทว่า ความรู้สึกที่มั่นคง ไม่อ่อนไหว เสียใจง่ายๆ โดยนำคำว่าแข็งแรงซึ่งเป็นคำวิเศษณ์ที่ใช้กับมนุษย์ ร่างกายหรือสุขภาพของมนุษย์ มาใช้กับใจหรือความรู้สึก โดยมีความสอดคล้องกันระหว่างความแข็งแรงของร่างกายมนุษย์ และความมั่นคงของจิตใจหรือความรู้สึก จึงสามารถนำความแข็งแรงของมนุษย์มาเปรียบกับใจได้

จากตัวอย่างข้างต้น ล้วนเป็นการนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายมนุษย์ เช่น กิจริยาที่มนุษย์เป็นผู้กระทำ กิจริยาที่มนุษย์เป็นผู้ถูกกระทำ คำวิเศษณ์ขยายลักษณะของมนุษย์ มาใช้กับใจหรือหัวใจและเกิดความหมายใหม่ในเชิงเปรียบเทียบ จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ จากแวดวงความหมายต้นทางมนุษย์ สู่แวดวงความหมายปลายทางใจ สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ใจเป็นมนุษย์ กล่าวคือ ผู้ประพันธ์เห็นว่า ใจซึ่งเป็นอวัยวะ หรือทำหน้าที่รู้สึกนึกคิด สามารถกระทำกิจริยาหรือถูกกระทำเช่นมนุษย์หรืออวัยวะอื่นๆ ของมนุษย์ได้ โดยการนำรูปภาพในวงความหมายมนุษย์มาใช้กับใจนั้น ก็เพื่อให้ผู้รับสารสามารถสัมผัสความรู้สึกของใจที่ผู้ประพันธ์ต้องการจะสื่อในเพลงนั้นๆ ได้อย่างชัดเจนและเห็นภาพเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

อุปลักษณะสิ่งมีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบกับใจในงานวิจัยนี้ คือ อุปลักษณะมนุษย์ เป็นการถ้าย
โยงความหมายจากแวดวงความหมายด้านทาง สิ่งมีชีวิต สู่วาดวงความหมายปลายทาง ใจ สะท้อน
มโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ใจเป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ ใจเป็นมนุษย์

5.2 อุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งไม่มีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ อุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิตจึงหมายถึง
รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิด
ความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ใจ

อุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิตที่นำมาเปรียบเทียบกับใจซึ่งพบในงานวิจัยนี้ ได้แก่
อุปลักษณะสิ่งของ และ อุปลักษณะภาชนะ

5.2.1 อุปลักษณะสิ่งของ

สิ่งของ มีความหมายว่า วัตถุต่างๆ เช่น ก่อนลงจากรถควรตรวจสอบสิ่งของให้
ครบถ้วน ของ หรือ ข้าวของ ก็ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1191) อุปลักษณะสิ่งของมีความหมาย
ว่า รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับวัตถุโดยทั่วไป หรือกิจวัตรที่ใช้กับวัตถุสิ่งของ มาใช้ในเชิง
เปรียบเทียบ ในที่นี้คือ ใจ

รูปภาพที่เป็นอุปลักษณะสิ่งของเปรียบเทียบกับใจที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ควัก
สลาย ล้าง ทำลาย หาย เหลือ ให้ เก็บ ซิด เขียน ลบ แต่ง แต่งเดิม หัก กร่อน ปีก ยกตัวอย่างเช่น

(93) ควักหัวใจออกมา เอาออกมาพิสูจน์ เพราะแค่เพียงคำพูดไม่พอ

(เพลง ควักหัวใจ / ใหม่ เจริญปุระ: 191)

ควัก มีความหมายว่า ดึงหรือล้วงสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมา, เอามือล้วงลงไปในที่ใดที่หนึ่ง แล้วเอาสิ่งที่อยู่ในนั้นออกมา, ใช้เครื่องมือปลายโค้งหรืองอทำอาการเช่นนั้น เช่น ควักหู, ใช้เข็มควักถักด้ายให้เป็นลวดลายต่าง ๆ เรียกว่า ควักลูกไม้, เอาเครื่องมือรูปพวยขนาดเล็กตักสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมา เช่น ควักปูน ควักกะปิ, (ปาก) ดึงเอาตัวออกมา เช่น ควักเอาตัวมาจากที่นอน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 230) ควัก เป็นคำกริยาที่ใช้กับสิ่งของเป็นส่วนใหญ่ จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ

จากตัวอย่างที่ (93) ควักหัวใจ มีความหมายในบริบทว่า แสดงความรู้สึกที่แท้จริงทั้งหมดออกมาด้วยความจริงใจ เป็นการนำคำว่าควักที่ปกติใช้กับสิ่งของ มาใช้กับหัวใจ ซึ่งเป็นอวัยวะ ทำหน้าที่รู้สึกนึกคิด โดยเปรียบเทียบการแสดงความรู้สึกจากใจเป็นการควักเอาหัวใจออกมาแสดง มีความสอดคล้องกันระหว่างการควักสิ่งของและการแสดงความรู้สึก จึงเปรียบเทียบว่าเป็นสิ่งของได้

(94) ก็อยากจะขอ ขอให้ทำเพื่อฉันสักอย่าง ช่วยล้างหัวใจให้หน่อยได้ไหม

(เพลง ทำเพื่อฉันสักอย่าง / ศรีธัญญา ส่งเสริมสวัสดิ์: 232)

ล้าง มีความหมายว่า ทำให้หมดสิ้นไปโดยใช้สิ่งเช่นน้ำหรือไฟ เป็นต้น และมีกรรมวิธีต่าง ๆ เช่น กวาดล้าง ชะล้าง ชำระล้าง ล้างกลืน ล้างควา ล้างดู, โดยปริยายหมายถึงลักษณะที่คล้ายคลึงเช่นนั้น เช่น ล้างโคตร สงครามล้างชาติ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1005) เป็นกริยาที่ใช้กับสิ่งของ จัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ

คำว่า ล้างหัวใจ ในตัวอย่างที่ (94) มีความหมายในบริบทว่า การทำให้ความรู้สึกเก่าๆ นั้นหมดไป ให้คงเหลือแต่ความรู้สึกใหม่ๆ ดีๆ ไว้ เปรียบได้กับการชำระล้างสิ่งสกปรกออกจากสิ่งของ ให้สะอาดเหมือนใหม่ เป็นการนำคำว่าล้างที่ใช้กับสิ่งของ มาใช้กับใจหรือความรู้สึก ด้วยความสอดคล้องกันของการล้างสิ่งของและการทำให้ความรู้สึกเก่าๆ หมดไป จึงเปรียบเทียบว่าเป็นสิ่งของได้

(95) เคว้งคว้างและไร้กำลัง เหมือนดังเราทำใจหายไป

(เพลง กระเจกเงา / สมประสงค์ สิงหนวนวัฒน์: 185)

หาย มีความหมายว่า สูญ, หาไม่พบ, ไม่ปรากฏ, หמד, ลิ่น, พ้นจากการเจ็บป่วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1292) เป็นคำที่ใช้กับสิ่งของเป็นส่วนมาก เช่น ของหาย จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ

จากตัวอย่างที่ (95) ทำใจหายไป หมายถึง การที่ไม่มีความรู้สึกใดๆ หמד เรียวแรงและกำลังจะคิดสิ่งใดๆ โดยเปรียบเป็นการทำใจซึ่งเป็นอวัยวะที่ทำหน้าที่รู้สึกนึกคิดหายไ้ ทำให้ไม่สามารถมีความรู้สึก หรือคิดสิ่งใดได้ คำว่าหาย มักใช้กับสิ่งของ เมื่อนำมาใช้กับคำว่า ใจ จึงเป็นการเปรียบเทียบให้ใจเป็นเหมือนสิ่งของ มีความสอดคล้องกันระหว่างการทำของหายและการไม่มีความรู้สึกเพราะทำใจหาย จากที่กล่าวมา จึงเปรียบเทียบใจเป็นสิ่งของได้

(96) เจ็บจนชิน มันกินในหัวใจ ลึกเข้าไปกร่อนใจลงทุกที

เจ็บจนใจล้ามาเป็นปี ก็ทน

(เพลง เจ็บไป เจ็บมา / เจตริน วรรณะสิน: 233)

กร่อน มีความหมายว่า หดไปสิ้นไปทีละน้อย, ร่อยหรอ, ลึกหรอ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 19) เป็นคำกริยาที่มักใช้กับสิ่งของ เช่น สังกะสีโดนสนิมกร่อนจนเป็นรู จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ

จากตัวอย่างที่ (96) มีความหมายว่า การที่ถูกทำให้เสียใจ เสียความรู้สึก ทีละน้อยๆ บ่อยๆ จนแทบจะไม่เหลือความรู้สึกใดๆ อีกแล้ว เปรียบได้กับสิ่งของที่เมื่อโดนสนิมกินก็จะโดนกร่อนจนสิ่งของนั้นๆ เสียหรือใช้งานไม่ได้อีกต่อไป เป็นการเปรียบเทียบให้ใจเป็นสิ่งของซึ่งสามารถถูกกัดจนกร่อนได้ ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบได้ว่าใจเป็นสิ่งของ

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น การนำรูปภาษาที่อยู่ในวงความหมายสิ่งของ กล่าวคือ เป็นกริยาที่ใช้กับสิ่งของ มาใช้กับใจและเกิดความหมายใหม่ในเชิงเปรียบเทียบ เป็นการถ่ายโยงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ โดยถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งของ สู่วาดวงความหมายปลายทาง ใจ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ใจเป็นสิ่งของโดยผู้ประพันธ์เห็นว่า ใจ ซึ่งเป็นอวัยวะ หรือความรู้สึกนึกคิด สามารถทำกริยา หรือถูกกระทำได้อย่างสิ่งของ โดยการที่ผู้ประพันธ์นำคำกริยาที่ใช้กับสิ่งของมาใช้กับใจ มีจุดประสงค์ เพื่อให้เห็นความหมายของความรู้สึกต่างๆ จากคำว่าใจได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

5.2.2 อุปลักษณภาษาณะ

ภาษาณะ มีความหมายว่า เครื่องใช้จำพวกถ้วยโถโอชามหม้อไห เป็นต้น สำหรับใส่สิ่งของ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 820) อุปลักษณภาษาณะ หมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับเครื่องใช้สำหรับใส่สิ่งของต่างๆ รวมถึงกิริยาที่ใช้กับภาษาณะต่างๆ ที่นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือเปรียบกับใจ

รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณภาษาณะซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับใจ ในงานวิจัยนี้ได้แก่ เก็บ ช่อน เกลี้ยง ดังนี้

(97) อยากให้รู้ว่าเหงาคิดถึงแทบขาดใจ เก็บในใจไม่ไหวถึงโทรบอกเธอ

(เพลง อยากให้รู้ว่าเหงา / เจตริน วรรณะสิน: 77)

เก็บ มีความหมายว่า เอาไปหรือเอามาจากที่ เช่น เก็บผ้า เก็บผลไม้, เอาเข้าที่ เช่น เอาหนังสือไปเก็บ เอารถไปเก็บ, เอาสิ่งของที่ตกหล่นอยู่ขึ้นมา เช่น เก็บของตก, รวบรวมไว้ เช่น เก็บคะแนน, เรียกเอา เช่น เก็บค่าเช่า เก็บค่าน้ำ, รักษาไว้ เช่น ห้องเก็บของ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 139) เป็นคำกริยาที่ใช้กับสิ่งของ แต่ในที่นี้ เก็บใน มีความหมายเช่นการเก็บในภาษาณะ จึงจัดอยู่ในวงความหมายภาษาณะ

เก็บในใจ ในตัวอย่างที่ (97) มีความหมายว่า การปกปิดความรู้สึก ไม่ยอมเปิดเผยให้อีกฝ่ายรับรู้ โดยเป็นการเปรียบเทียบการเก็บซ่อนความรู้สึกไว้ในใจ เป็นเช่นการเก็บสิ่งของเอาไว้ที่ใดที่หนึ่ง อาทิเช่น ภาษาณะต่างๆ มีความสอดคล้องกันของการเก็บสิ่งของไว้ในภาษาณะและ การเก็บความรู้สึกไว้ในใจ จึงเปรียบว่าใจเป็นภาษาณะได้

(98) แต่พอตอนพบเธอเป็นไฉน ใจมันแปลก

คล้ายมีอะไรซ่อนเก็บไว้ในจิตใจฉันไม่เจอ

(เพลง บางสิ่งบางอย่าง / บาราคู๊ดส์: 236)

ซ่อน มีความหมายว่า แอบ, แอบแฝง, ปิดบัง, หลบไว้ในที่ลับตา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 376) เช่นเดียวกับคำว่าเก็บ ช่อน เป็นคำกริยาที่ใช้กับสิ่งของ แต่ในที่นี้ ช่อนเก็บไว้ใน... มีความหมายเช่นการซ่อนเก็บไว้ในภาษาณะ จึงจัดอยู่ในวงความหมายภาษาณะ

จากตัวอย่างที่ (98) ซ่อนเก็บไว้ในจิตใจ มีความหมายว่า การรู้สึกว่ามีความรู้สึกบางอย่างอยู่ในจิตใจ ซึ่งเจ้าตัวเองก็ยังไม่เข้าใจความรู้สึกนั้น โดยเปรียบเทียบการที่มีสิ่งของซ่อนอยู่ในที่ใดที่หนึ่งเช่น ภาชนะ แต่ไม่สามารถค้นหรือหาได้เจอ เปรียบเทียบให้ใจซึ่งเป็นอวัยวะ ทำหน้าที่รู้สึกนึกคิด สามารถเก็บซ่อนความรู้สึก เช่นภาชนะเก็บซ่อนสิ่งของได้ ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเป็นได้ว่าใจเป็นภาชนะ

(99) ไม่จำเป็นต้องพูดอะไรออกมา แค่วาดจินตนาการแล้วพอเข้าใจ
ว่าเธอลืม เรื่องราววันนั้นเกลี้ยงใจ

(เพลง กลับมาวันนี้ / ธงไชย แมคอินไตย์: 142)

เกลี้ยง มีความหมายว่า หหมดไม่มีเหลือไม่มีอะไรติดอยู่ เช่น หหมดเกลี้ยงกินเสียเกลี้ยง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 142) เป็นคำกริยาที่มักใช้กับภาชนะ เช่น เกลี้ยงจาน เกลี้ยงกล่อง เกลี้ยงหม้อ จึงจัดอยู่ในวงความหมายภาชนะ

เกลี้ยงใจ ในตัวอย่างที่ (99) มีความหมายในบริบทว่า การไม่รู้สึกใดๆ อีกต่อไป ไม่เหลือความรู้สึกใดๆ ให้ โดยเปรียบเทียบให้ใจเป็นเหมือนภาชนะที่ใช้เก็บความรู้สึก เมื่อลืมความรู้สึกทั้งหมดนั้นแล้ว ก็เปรียบได้กับการที่ความรู้สึกนั้นหมดไป เกลี้ยงไปจากใจ มีความสอดคล้องกันของภาชนะที่ใช้ใส่สิ่งของ เมื่อสิ่งของหมดไป จึงเรียกว่า เกลี้ยงภาชนะ เช่นเดียวกับการที่ใจมีความรู้สึก และความรู้สึกถูกลืมไป จึงเปรียบเทียบว่าเป็น เกลี้ยงใจ จากที่กล่าวมา จึงเปรียบเทียบให้ใจเป็นภาชนะได้

จากตัวอย่างข้างต้น ล้วนเป็นรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายภาชนะ เมื่อนำมาใช้กับใจและเกิดความหมายใหม่ในเชิงเปรียบเทียบ จึงเป็นการถ่ายโยงความแนวจากแวดวงความหมายเดิม หรือแวดวงความหมายต้นทาง ภาชนะ สู่วาดวงความหมายใหม่ หรือแวดวงความหมายปลายทาง ใจ สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ที่มองว่า ใจเป็นภาชนะ กล่าวคือ ใจ หรือ หัวใจเป็นอวัยวะ ซึ่งทำหน้าที่รู้สึกนึกคิด จึงเปรียบเทียบให้ใจสามารถเก็บความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ได้ เช่นเดียวกับภาชนะ ซึ่งใช้เก็บสิ่งของต่างๆ

อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิตที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ อุปลักษณสิ่งของ และอุปลักษณภาชนะ เป็นการนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายสิ่งไม่มีชีวิตมาใช้กับใจในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ถ่ายโยงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ จากแวดวงความหมายต้น

ทาง สิ่งไม่มีชีวิต สู่ แวดวงความหมายปลายทาง ใจ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ใจเป็น
สิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ ใจเป็นสิ่งที่ของ ใจเป็นภาษา

ใจเป็นสิ่งไม่มีชีวิต
สิ่งไม่มีชีวิต → ใจ
(สิ่งของ)
(ภาษา)

5.3 อุปลักษณ์ธรรมชาติ

ธรรมชาติ มีความหมายว่า สิ่งที่เกิดขึ้นและขึ้นอยู่กับธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ ภาพ
ภูมิประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 554) อุปลักษณ์ธรรมชาติ หมายถึง รูปภาพที่มีความหมาย
เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ตามธรรมชาติ เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สภาพต่างๆ ตามธรรมชาติ มาใช้ในเชิง
เปรียบเทียบ ในที่นี้คือ ใจ

ในงานวิจัยนี้พบรูปภาพซึ่งเป็นอุปลักษณ์ธรรมชาติที่นำมาเปรียบเทียบกับใจ ได้แก่
ท้องฟ้า ทะเล พื้นทราย ดังนี้

(100) เพราะใจเธอคือท้องฟ้ากว้างใหญ่ ก็คือทะเลกว้างไกล

ไม่มีทางที่จะเข้าใจและรู้จริง กว้างไกลกว่าที่ฉันเอง จะหยั่งใจเธอให้ได้

(เพลง อะไรคือใจเธอ / สมประสงค์ สิงหนวัฒน์: 182)

ฟ้า มีความหมายว่า ส่วนเบื้องบนที่มองเห็นครอบคลุมแผ่นดินอยู่ เช่น ดาวเต็มฟ้า, อากาศ
เช่น ฟ้าครีมี ยิงปืนขึ้นฟ้า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 811) จัดอยู่ในวงความหมายธรรมชาติ

ทะเล มีความหมายว่า ห้วงน้ำเค็มที่เว้งกว้างใหญ่ แต่เล็กกว่ามหาสมุทร
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 516) จัดอยู่ในวงความหมายธรรมชาติ

จากตัวอย่างที่ (100) เป็นการนำคำว่าใจซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิดมาเปรียบเทียบกับ
ท้องฟ้าและทะเล โดยเปรียบว่าใจมีความรู้สึกที่มากมาย ซับซ้อน จนยากที่จะหยั่งถึง เช่นเดียวกับ
ท้องฟ้าซึ่งเป็นส่วนที่ครอบคลุมดินไว้ทั่วโลก มีความกว้างใหญ่ไพศาล และทะเลซึ่งเป็นพื้นที่น้ำซึ่ง

มีบริเวณที่กว้างขวางและลึก ด้วยความสอดคล้องกันระหว่างความกว้างใหญ่ของท้องฟ้า ทะเล และความรู้สึกที่หลากหลายของใจ จึงเปรียบเทียบให้ใจที่มีความรู้สึกหลากหลายนี้เป็นท้องฟ้า และ ทะเล ได้

(101) เธอคงมองว่าใจคนอื่น คงเป็นเพียงพื้นทราย

มันเป็นทางที่เธอจะเหยียบจะย่ำไป

(เพลง ฝากรอยเท้า / อำพล ลำพูน: 222)

ทราย มีความหมายว่า วัตถุที่เป็นเศษหินขนาดเล็ก มีลักษณะซุยร่วน ไม่เกาะกัน มีหลายชนิด เช่น ทรายจืด ทรายหยาบ ทรายละเอียด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 504) พื้นทรายจึงหมายถึง พื้นที่ที่เป็นทราย เป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ จัดอยู่ในวงความหมายธรรมชาติ

จากตัวอย่างที่ (101) เป็นการเปรียบเทียบให้ใจหรือความรู้สึกของใจเป็นเช่นพื้นทราย โดยเปรียบเทียบ การชำเค็มความรู้สึกของใจผู้อื่น เป็นการเหยียบย่ำลงบนพื้นทราย ซึ่งทรายเป็นสิ่งที่มีความลักษณะทางกายภาพที่ซุยร่วน ไม่เกาะติดกัน เมื่อเหยียบลงไปจะทำให้เกิดการยุบตัวลง จึงสอดคล้องกับความรู้สึกของใจที่เมื่อถูกชำเค็มหรือทำร้ายจิตใจ ก็จะทำให้เสียความรู้สึกดีๆ ไป ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบเทียบการชำเค็มจิตใจเป็นการเหยียบย่ำพื้นทราย หรือเปรียบเทียบเป็นพื้นทรายได้

อุปลักษณธรรมชาติที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการนำรูปภาพในวงความหมายธรรมชาติมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับใจ จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายแวดวงความหมายด้านทางธรรมชาติ สู่แวดวงความหมายปลายทางใจ ตามแนวคิดอุปลักษณเชิงมนิทัศน์ สะท้อนมนิทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ใจเป็นธรรมชาติ โดยนำลักษณะทางกายภาพของสิ่งตามธรรมชาติมาใช้กับลักษณะของความรู้สึกของใจ เช่น มองว่า ความหลากหลายทางความรู้สึกของใจเป็นความกว้างขวางของพื้นที่ท้องฟ้า และ ทะเล หรือมองว่า การชำเค็มความรู้สึกของใจเป็นการเหยียบย่ำลงบนพื้นทราย

ใจเป็นธรรมชาติ

ธรรมชาติ

ใจ

5.4 อุปลักษณ์สถานที่

สถานที่ มีความหมายว่า ที่ตั้ง, แหล่ง, เช่น สถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ตากอากาศ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1116) อุปลักษณ์สถานที่ หมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่ ที่ตั้ง แหล่งต่างๆ เช่น บ้าน เมือง อาณาเขต บริเวณ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือ ใจ

ในงานวิจัยนี้พบรูปภาพที่เป็นอุปลักษณ์สถานที่ซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับใจ ได้แก่ เมือง ถนน ห้อง หลุมหลบภัย เปิด ปิด นิ่งอยู่ใน... นอง ยกตัวอย่างเช่น

(102) แสนจะสับสน เหมือนมันมีเมืองใหญ่ อยู่ในใจเธอ

(103) หากใจของเธอเป็นเมืองหนึ่ง คงเป็นเมืองที่ฉันไม่ชอบอยู่
ฉันไม่รู้เป็นเมืองแบบไหน

(104) ถนนในใจของเธอมันคูล้วนวายหน้อย ก็เห็นยังมีร่องรอยของคนมากมาย

(เพลง เมืองใหญ่ในใจเธอ / เสาวลักษณ์ ลีละบุตร: 251)

เมือง มีความหมายว่า แคน เช่น เมืองมนุษย์ เมืองสวรรค์ เมืองบาดาล, ประเทศ เช่น เมืองไทย เมืองจีน เมืองลาว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 875) เมืองเป็นสถานที่ จัดอยู่ในวงความหมายสถานที่

ถนน มีความหมายว่า หนทางที่ทำขึ้น, ลักษณะนามว่า สาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 485) ถนนเป็นเส้นทางของสถานที่ จัดอยู่ในวงความหมายสถานที่

จากตัวอย่างที่ (102) และ (103) เมือง มีความหมายในบริบทหมายถึง ความรู้สึกในใจที่มีหลากหลาย และมีความรู้สึกต่างๆ ให้กับคนมากมาย จนอีกฝ่ายไม่สามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้นั้นได้ เปรียบได้กับเมืองซึ่งเป็นที่อาศัยของผู้คนที่มากมาย และหลากหลาย ซึ่งในเมืองอาจมีเหตุการณ์ต่างๆ มากมาย มีคนที่ไม่รู้จักกันอาศัยอยู่ การนำใจมาเปรียบกับเมืองในที่นี้ จึงเป็นการเปรียบเทียบให้ใจซึ่งอาจเปรียบได้ว่าเป็นที่บรรจุความรู้สึกของคนเป็นเมืองซึ่งเป็นที่อาศัยของคน และเกิดเหตุการณ์ต่างๆ โดยเปรียบให้ความรู้สึกในใจเป็นเหตุการณ์ องค์ประกอบต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเมือง เช่นเดียวกับคำว่า ถนน ในตัวอย่างที่ (104) ซึ่งมีความหมายในบริบทว่า ความรู้สึกในใจที่วุ่นวาย ชับซ้อน และมีความรู้สึกให้คนมากมาย โดยเมืองจะต้องมีถนนเป็นส่วนประกอบเพื่อสัญจร

ไปมา จึงเปรียบเทียบต่างๆ ของถนนซึ่งมีความวุ่นวาย เช่นการจราจรที่วุ่นวายได้กับความรู้สึก
ของใจที่วุ่นวายซึ่งมีให้กับคนหลายคน ด้วยความสอดคล้องที่กล่าวมาทั้งหมด จึงเปรียบเทียบให้ใจซึ่งทำ
หน้าที่รู้สึกนึกคิด มีความรู้สึกที่ซับซ้อนเป็นเมืองที่มีความสับสน หรือเปรียบเทียบเป็นเมืองได้

(105) ในใจมีห้องที่อ่อนพอ รอเธอมาพักและคอยเป็น หลุมหลบภัย

(เพลง หลุมหลบภัย / นูโว: 207)

ห้อง มีความหมายว่า ส่วนของเรือนหรือตึกเป็นต้นที่มีฝาเป็นตอนๆ
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1278) เป็นสถานที่ จัดอยู่ในวงความหมายสถานที่

หลุมหลบภัย มีความหมายว่า หลุมที่ใช้สำหรับกำบังภัยทางอากาศ (ราชบัณฑิตยสถาน,
2546: 1275) จัดอยู่ในวงความหมายสถานที่

จากตัวอย่างที่ (105) เป็นการเปรียบเทียบให้ใจซึ่งเป็นอวัยวะและทำหน้าที่รู้สึกนึกคิด
เป็นห้องและหลุมหลบภัย จึงหมายถึงการที่บุคคลมีความรู้สึกเป็นห่วงเป็นใยอีกฝ่ายซึ่งกำลังเสียใจ
และต้องการปลอบใจหรือช่วยเหลือให้คลายความทุกข์ใจ โดยหลุมหลบภัยเป็นสถานที่ซึ่งมีไว้
ป้องกันภัยจากสิ่งต่างๆ เป็นสถานที่ที่ช่วยเหลือมนุษย์ให้ปลอดภัย จึงสอดคล้องกับความรู้สึกของ
ใจซึ่งต้องการช่วยเหลืออีกฝ่ายให้หายจากความเศร้าหรือปัญหาต่างๆ นอกจากนี้อวัยวะ ใจ ยังเป็น
อวัยวะที่มีลักษณะทางกายภาพเป็น 4 ส่วน หรือ 4 ห้อง ซึ่งทำหน้าที่สับฉีดเลือดแตกต่างกันไปใน
แต่ละห้อง จึงสอดคล้องกับคำว่าห้องซึ่งเป็นสถานที่ จากที่กล่าวมา จึงนำห้องและหลุมหลบภัยมา
เปรียบกับใจได้

(106) แต่ว่าฉันนั้นเข้าใจ ไม่โกรธเลย ฉันยังเป็นเพื่อนเธอ เปิดใจกับฉันเลย

(เพลง คนไม่รู้อะไร / จิตภัทร พุ่มศิริ: 312)

เปิด มีความหมายว่า ทำให้สิ่งที่ปิดอยู่เผยออก เช่น เปิดประตู, ทำให้เครื่องยนตกลไก
ทำงาน เช่น เปิดวิทยุ เปิดพัดลม, ตรงข้ามกับ ปิด; ทำพิธีเป็นประเพณีเพื่อบำเนนกิจการงานหรือให้
ใช้ได้เป็นต้น เช่น เปิดร้านใหม่ เปิดถนน เปิดสมาคม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 714) คำว่าเปิดเป็น
คำกริยาที่สามารถใช้ได้อย่างหลากหลาย เช่นเดียวกับสามารถใช้ได้กับสถานที่ โดยในที่นี้อาจ
เปรียบได้ว่าใจเป็นห้อง เปิดจึงใช้กับห้อง หรือประตูของห้อง จึงจัดคำว่าเปิดอยู่ในวงความหมาย
สถานที่

คำว่า เปิด ในตัวอย่างที่ (106) มีความหมายตาขบรืบทว่า การเผยความรู้สึกในใจให้อีกฝ่ายรับรู้ โดยอาจเปรียบได้ว่าใจซึ่งทำหน้าที่รู้สึกนึกคิดเป็นห้องซึ่งบรรจุความรู้สึกไว้ภายใน มีประตูสามารถเปิดและปิดได้ การเปิดใจจึงเปรียบได้กับการเปิดประตูห้องเพื่อให้ความรู้สึกนั้นออกมา มีความสอดคล้องกันระหว่างการเปิดประตูห้องและการเผยความรู้สึก จากที่กล่าวมาจึงเปรียบเทียบการเปิดใจเป็นการเปิดห้อง หรือเปรียบเทียบใจเป็นห้องได้

(107) อย่าไปเสียน้ำตาให้เขาเลย จงปล่อยให้นองหัวใจ

(เพลง อย่าไปเสียน้ำตา / คริสติน่า อากีล่าร์: 226)

นอง มีความหมายว่า ค้างขังอยู่บนพื้น (ใช้แก่น้ำ) เช่น นำนองถนน นำนองบ้าน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 566) นอง ใช้กับของเหลวซึ่งขังอยู่บนสถานที่ต่างๆ ในที่นี้จึงจัดอยู่วงความหมายสถานที่

จากตัวอย่างที่ (107) นองหัวใจ มีความหมายในบริบทหมายถึง ความรู้สึกเสียใจ การร้องไห้จากความเสียใจ การที่น้ำใจนองสถานที่เปรียบได้กับน้ำตาที่เกิดจากความรู้สึกเสียใจซึ่งเจ็มนองหัวใจ จึงอาจเปรียบได้ว่าหัวใจซึ่งเป็นอวัยวะเป็นสถานที่ซึ่งน้ำสามารถเจ็มนองได้ ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบได้ว่า ใจเป็นสถานที่

อุปลักษณสถานที่ซึ่งกล่าวมาข้างต้น เป็นการนำรูปภาพในวงความหมายสถานที่มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับใจ จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายเดิมหรือแวดวงความหมายต้นทางสถานที่ สู่วาดวงความหมายปลายทางใจ ตามแนวคิดอุปลักษณเชิงมนทัศน์ สะท้อนมนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ใจเป็นสถานที่ โดยเห็นว่าอวัยวะใจซึ่งมีลักษณะทางกายภาพแบ่งออกเป็น 4 ส่วน หรือ 4 ห้อง เป็นสถานที่คือห้อง หรือ การที่ใจเป็นอวัยวะที่ทำหน้าที่รู้สึกนึกคิด จึงเปรียบให้ใจเป็นที่เก็บความรู้สึกต่างๆ หรือเกิดความรู้สึกต่างๆ เช่นเดียวกับสถานที่ เช่น ห้องซึ่งใช้เก็บสิ่งของ และเมืองซึ่งมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้น นอกจากนี้ ใจที่เปรียบเป็นสถานที่ยังสามารถทำกริยาหรือถูกกระทำกริยาอย่างสถานที่ได้ เช่น เปิดใจ นองหัวใจ

ใจเป็นสถานที่
สถานที่ → ใจ

6. อุปลักษณเชิงมนโทษนเกยวกับธรมชชช

ธรมชชช มลควมหมยว่ ส่นเกกมและเป่นอยู่ตามธรมคของส่นน ๑, ภาพฏมปประเทศ (ราชบ้นคตยสถณ, 2546: 554) อุปลักษณเชิงมนโทษนเกยวกับธรมชชช หมยถง รุปภษษที่ม ลควมหมยเปรยบเทยบเกยวกับส่นที่มีอยู่ตามธรมชชช เกกข่นเองตามธรมชชช มลสภษอยู่ตาม ธรมชชช เป่นควมหมยพลยทง

อุปลักษณเชิงมนโทษนเกยวกับธรมชชชซ่งพบในงนวจยนี้ สวมรถจ่นกประภทตาม แวดวงควมต่นทงได้เก้ อุปลักษณส่นมีชีวิต

ชยวต มลควมหมยว่ ควเม่นอยู่, ตรงข่มกับ ควมตย (ราชบ้นคตยสถณ, 2546: 366) ส่นมีชีวิต มลควมหมยว่ ส่นที่มีควเม่นอยู่ มยวต มยกรหยจย อุปลักษณส่นมีชีวิต จงหมยถง รุป ภษษที่มีควมหมยเกยวกับส่นที่มีชยวต มยกรหยจย มยใช้ในเชิงเปรยบเทยบและเกกควมหมย ใหม ในท่นคย ธรมชชช

อุปลักษณส่นมีชีวิตที่่นมยเปรยบเทยบกับธรมชชชซ่งพบในงนวจยนี้ ได้เก้ อุปลักษณมนุชย

มนุชย มลควมหมยว่ สตวที่รู้จกใช้เหตุผล, สตวที่มีจยตยสูง, คน (ราชบ้นคตยสถณ, 2546: 832) อุปลักษณมนุชย จงหมยถงรูปภษษที่มีควมหมยถง คน หรือมยลคษณะ กรกระทอ ของคน มยเปรยบเทยบให้เกกควมหมยพลยทง ในท่นคยธรมชชช

รูปภษษซ่งเป่นอุปลักษณมนุชยที่่นมยเปรยบเทยบกับธรมชชชในงนวจยนี้ ได้เก้ ถม บอภ ให้คตบ แถล่ง ส้ง พย พยสจจ สะจย อมลย จบแบก พยณ ชกตวอย่งเช่น

(108) กยเฝยคอยแต่ถมกับแถ่นฟย กับทะเลชุนเข

อยู่กับคถมเก้ แต่ไม่เคยรู้และขยจย ชกคยงเดยว

(109) ฟย ทะเล ไม่เคยให้คตบสกกคยง ถมจยเธอคยรู้คตบกลบมย

(เพลง อยะไรคยจยเธอ / สมประสงค สยทวนวฒน: 182)

ถม มลควมหมยว่ พุดเพยรยบคตบ (ราชบ้นคตยสถณ, 2546: 491)

ให้คำตอบ มีความหมายเช่นเดียวกับ ตอบ ซึ่งหมายถึง กล่าวแก่ เช่น ตอบปัญหา, กล่าวเมื่อมีผู้ถาม เช่น ตอบคำถาม, แจ้งกลับไปให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้ เช่น ตอบจดหมาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 436)

ถาม และ ตอบ เป็นกริยาที่มนุษย์กระทำหรือกระทำต่อมนุษย์ จึงจัดอยู่ในวงความหมายมนุษย์

จากตัวอย่างที่ (108) และ (109) เป็นการนำคำกริยาที่ใช้กับมนุษย์ มาใช้กับธรรมชาติ มีความหมายตามบริบทคือ การที่บุคคลเกิดคำถามขึ้นในใจ ต้องการหาที่ระบายออก หรือถามอีกฝ่ายเพื่อให้ได้คำตอบ แต่เมื่ออีกฝ่าย ไม่มีทางที่จะให้คำตอบ จึงไปถามเอาที่ธรรมชาติ เช่น ฟา ทะเลภูเขา เพื่อให้ธรรมชาตินั้นให้คำตอบกลับมา ซึ่งอันที่จริงแล้ว ธรรมชาติ ไม่สามารถกระทำกริยาเช่นมนุษย์ได้ จึงเป็นการเปรียบเทียบให้ธรรมชาติเป็นมนุษย์ สามารถกระทำกริยาเช่นมนุษย์ได้ กล่าวคือบุคคลถามธรรมชาติเพื่อให้ธรรมชาติให้คำตอบกลับมา มีความสอดคล้องกันระหว่างการถามเพื่อให้อีกฝ่ายตอบและการระบายความรู้สึกโดยการถามสิ่งต่างๆ ตามธรรมชาติ จึงเปรียบได้ว่าธรรมชาติเป็นมนุษย์

(110) ก่อทำกรรม แต่ปางหนไหน ฟ้าจึงได้แก้งกันดำดา

(เพลง ฟ้าคงสะใจ / บิลลี่ โอแกน: 177)

แก้ง มีความหมายว่า ทำให้เดือดร้อนรำคาญ เช่น เขาแก้งฉัน, แสร้ง เช่น เขาแก้งทำเป็นปวดฟัน, จงใจทำ พูดย หรือแสดงอาการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เขาเสียหาย อาย เดือดร้อน ขัดข้อง เข้าใจผิด เป็นต้น เช่น ข้าพเจ้าไม่ได้ทำผิดเลยแต่เขาแก้งใส่ร้าย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 151) เป็นกริยาที่กระทำโดยมนุษย์ จึงจัดอยู่ในวงความหมายมนุษย์

จากตัวอย่างที่ (110) หมายถึงการที่บุคคลมีโชคชะตาที่เลวร้าย จึงกล่าวโทษฟ้าซึ่งเป็นสิ่งตามธรรมชาติว่าแก้งให้ตนมีโชคชะตาเช่นนั้น ซึ่งอันที่จริงแล้วฟ้าไม่สามารถกระทำกริยาแก้งได้ จึงเป็นการเปรียบเทียบให้ฟ้าซึ่งเป็นสิ่งตามธรรมชาติเป็นมนุษย์ และกระทำกริยาของมนุษย์ โดยมีความสอดคล้องกันคือการแก้งซึ่งกระทำโดยมนุษย์ และ การที่บุคคลโทษว่าฟ้าเป็นสิ่งที่แก้งให้ตนมีโชคชะตาที่ไม่ดี จึงเปรียบได้ว่าฟ้าเป็นมนุษย์ หรือ ธรรมชาติเป็นมนุษย์

(111) ต้องโทษดาว โกรธสายลม และโทษพระจันทร์ ที่สั่งฉัน ให้ฉันต้องบอกเธอ

(เพลง ต้องโทษดาว / ธงไชย แมคอินไตย์: 138)

สั่ง มีความหมายว่า บอกไว้เพื่อให้ทำหรือให้ปฏิบัติเป็นต้น เช่น ครูสั่งให้นักเรียนทำการบ้าน แม่สั่งให้ลูกบ้าน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1157) เป็นกริยาที่กระทำโดยมนุษย์ จึงจัดอยู่ในวงความหมายมนุษย์

จากตัวอย่างที่ (111) สั่ง มีความหมายในบริบทว่า การที่บรรยากาศของธรรมชาตินั้นดี ทำให้บุคคลมีรู้สึกต้องการสารภาพความในใจต่ออีกฝ่าย โดยที่บุคคลอ้างว่าธรรมชาติรอบตัวคือ ดาว สายลม พระจันทร์ นั้นเป็นผู้สั่งให้ตนพูดความรู้สึกออกไป เป็นการเปรียบเทียบให้ธรรมชาติต่างๆ นั้น เป็นมนุษย์ซึ่งสามารถกระทำกริยาของมนุษย์คือการออกคำสั่งได้ มีความสอดคล้องกันระหว่างการสั่งซึ่งเป็นกริยาของมนุษย์ และ บรรยากาศที่เป็นใจของธรรมชาติ เปรียบได้เหมือนการสั่งหรือสถานการณ์ที่บังคับให้พูด จึงเปรียบได้ว่าธรรมชาติเป็นมนุษย์

(112) เหตุใดจึงมีแสงจันทร์ เมื่อตะวันอำลาจากไป

(เพลง ไม่มีคำตอบ / นูโว: 204)

อำลา มีความหมายว่า ลาจากไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1372) เป็นกริยาที่กระทำโดยมนุษย์ จึงจัดอยู่ในวงความหมายมนุษย์

ตะวันอำลาจากไป ในตัวอย่างที่ (112) มีความหมายว่า ดวงอาทิตย์ตก ซึ่งยามที่ดวงอาทิตย์ตกในตอนเย็นนั้น ดวงอาทิตย์จะค่อยๆ ลับไปจากขอบฟ้า จึงเปรียบได้เหมือนการอำลาจากไป เป็นการนำคำว่า อำลา ซึ่งเป็นกริยาที่กระทำโดยมนุษย์ เช่น เขาอำลาจากตำแหน่ง มาใช้กับ ตะวัน ซึ่งเป็นสิ่งตามธรรมชาติ มีความสอดคล้องกันของการอำลา การลาจากของมนุษย์ และการตกของดวงอาทิตย์หรือตะวัน จึงเปรียบได้ว่าตะวันเป็นมนุษย์ หรือธรรมชาติเป็นมนุษย์

จากตัวอย่างที่กล่าวมา เป็นการนำรูปภาพซึ่งอยู่ในวงความหมายมนุษย์เป็นความหมายประจำรูป มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับธรรมชาติ จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ ถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง มนุษย์ สู่แวดวงความหมายปลายทางธรรมชาติ สะท้อนมนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ธรรมชาติเป็นมนุษย์ กล่าวคือ ผู้ประพันธ์มองว่า ธรรมชาติ หรือสิ่งตามธรรมชาติ สามารถกระทำกริยาอย่างมนุษย์ได้ เช่น สั่ง

อำนาจ หรือ ได้รับการกระทำกริยาอย่างมนุษย์ได้ เช่น ถาม หรือมีลักษณะอย่างมนุษย์ เช่น อบอวน นอกจากนี้ตามความเชื่อของสังคมไทย ยังมักเปรียบเทียบให้ธรรมชาติบางชนิดเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือสิ่งเหนือธรรมชาติซึ่งกระทำกริยาอย่างมนุษย์ได้ เช่น ไฟสัง ไฟพิสูจน์ เป็นต้น

อุปลักษณสิ่งมีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบกับธรรมชาติในงานวิจัยนี้ พบเพียงประเภทเดียวคือ อุปลักษณมนุษย์ เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งมีชีวิต สู่แวดวงความหมายปลายทาง ธรรมชาติ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ธรรมชาติเป็นสิ่งที่มีชีวิต ได้แก่ ธรรมชาติเป็นมนุษย์

บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต จึงหมายถึง บทเพลงที่กล่าวมีเนื้อหาคำร้องกล่าวถึง ความเป็นอยู่ของมนุษย์ การใช้ชีวิต การดำเนินชีวิต เช่นการทำงาน การเรียน การฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้การใช้ชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่น เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ พบอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ จากบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก ดังนี้

1. อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตและการใช้ชีวิต
2. อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับมนุษย์
3. อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความฝัน ความหวัง
4. อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความสำเร็จ
5. อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับอุปสรรค
6. อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับใจ
7. อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติ

1. อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตและการใช้ชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตและการใช้ชีวิต หมายถึง รูปภาพาซึ่งเปรียบเทียบถึง ชีวิต ความเป็นอยู่ของชีวิต การใช้ชีวิต ดำเนินชีวิตในเรื่องต่างๆ ถ่ายโยงความหมายจากความหมายประจำรูป มาเป็นความหมายเกี่ยวกับชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นความหมายปลายทาง

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตและการใช้ชีวิตที่พบในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกประเภทตามแฉวงความดันทางได้ดังนี้

1.1 อุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งไม่มีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ อุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิตจึงหมายถึง รูปภาพาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ชีวิตและการใช้ชีวิต

ในงานวิจัยนี้ พบอุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับชีวิตและการใช้ชีวิต ได้แก่ อุปลักษณะสิ่งของ อุปลักษณะสิ่งก่อสร้าง

1.1.1 อุปลักษณะสิ่งของ

สิ่งของ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า วัตถุต่างๆ เช่น ก่อนลงจากรถควรตรวจ สิ่งของให้ครบถ้วน, ของ หรือ ข้าวของ ก็ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1191) อุปลักษณะ สิ่งของ จึงหมายถึง รูปภาพาซึ่งมีความหมายประจำรูปเกี่ยวกับ วัตถุสิ่งของ ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ รวมถึง กิริยาที่กระทำต่อสิ่งของ นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ชีวิต และการใช้ชีวิต

รูปภาพาซึ่งเป็นอุปลักษณะสิ่งของที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับชีวิตและการใช้ชีวิต ที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ แบ่ง ดังนี้

(113) จะแบ่งชีวิตให้เธอครึ่งหนึ่ง จะแบ่งจนถึงวันที่ฟ้าไม่มีดวงดาว

(เพลง แบ่งฝันให้กัน / จิตติมา สุตสุนทร: 165)

แบ่ง มีความหมายว่า แยกสิ่งที่เป็นอันเดียวกันหรือถือว่าเป็นอันเดียวกันออกเป็น ส่วนๆ เช่น แบ่งเงิน แบ่งของ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 640) เป็นคำกริยาที่ใช้กับสิ่งของ จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ

จากตัวอย่างที่ (113) แบ่งชีวิต มีความหมายในบริบทว่า การที่บุคคลตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกับอีกบุคคลหนึ่ง โดยที่ทั้งสองจะร่วมทุกข์ ร่วมสุขไปด้วยกัน โดยเปรียบเทียบให้ชีวิตเป็นเหมือนสิ่งของ ที่สามารถนำมาแบ่งเป็นส่วนๆ และมอบให้กับผู้อื่นได้ มีความสอดคล้องกันของการแบ่งสิ่งของ และการใช้ชีวิตของคนทั้งสอง ที่ต้องแบ่งปันความสุข ความทุกข์ เผชิญเหตุการณ์ต่างๆ ไปด้วยกัน จึงเปรียบได้ว่า การใช้ชีวิตร่วมกันเป็นการแบ่งสิ่งของให้กัน หรือเปรียบได้ว่าชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นสิ่งของ

จากตัวอย่างข้างต้น แบ่งเป็นรูปภาษาที่มีความหมายประจำรูปอยู่ในวงความหมายสิ่งของ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับชีวิตและการใช้ชีวิต จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแนวคิดความหมายต้นทางสิ่งของ สู่แนวคิดความหมายปลายทางชีวิตและการใช้ชีวิต สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นสิ่งของ โดยมองว่า การใช้ชีวิต ร่วมทุกข์ร่วมสุขไปกับผู้อื่น เป็นการแบ่งสิ่งของ เปรียบเหมือนการแบ่งชีวิตให้กับบุคคลนั้น

1.1.2 อุปลักษณสิ่งก่อสร้าง

สิ่งก่อสร้าง มีความหมายว่า อาคารบ้านเรือนเป็นต้นที่สร้างโดยใช้อิฐและปูนเป็นส่วนใหญ่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1191) อุปลักษณสิ่งก่อสร้างจึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้าง อาคารบ้านเรือนต่างๆ รวมถึงกิริยาที่เกิดขึ้นหรือกระทำกับสิ่งก่อสร้าง ซึ่งนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือเปรียบกับชีวิตและการใช้ชีวิต

ในงานวิจัยนี้ รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณสิ่งก่อสร้างซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับชีวิตและการใช้ชีวิต ได้แก่ พัง ดังนี้

(114) ว่าเธอเคยทำใครให้แค้นใจ จดจำเอาไว้เลย ว่าเธอเคยทำชีวิตเขาพัง

(เพลง เตือนให้จำ / ใหม่ เจริญปุระ: 189)

พัง มีความหมายว่า ทลาย เช่น บ้านพัง ดึกพัง, ทำให้ทลาย เช่น พังบ้าน พังประตู (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 779) พัง เป็นคำกริยาที่มักใช้กับสิ่งก่อสร้าง จึงจัดอยู่ในวงความหมาย สิ่งก่อสร้าง

จากตัวอย่างที่ (114) พัง เมื่อนำมาใช้กับ ชีวิต จึงมีความหมายว่า การล้มเหลวของชีวิต เธอทำชีวิตเขาพัง หมายถึงการที่บุคคลหนึ่งกระทำให้ชีวิตของอีกคนดำเนินไปอย่างไม่ดี ทำให้ชีวิตของอีกคนหนึ่งต้องพบกับปัญหา อุปสรรค หรือมีชีวิตล้มเหลว การพังของสิ่งก่อสร้าง เมื่อพังลงก็ต้องสร้างใหม่ เช่นเดียวกับความล้มเหลวของชีวิต ที่เมื่อเกิดขึ้นก็ต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยความยากลำบาก ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเป็นการเปรียบเทียบการพังของสิ่งก่อสร้างกับความล้มเหลวของชีวิต หรือเปรียบได้ว่าชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นสิ่งก่อสร้างที่สามารถพังทลายได้

จากตัวอย่างข้างต้น พังเป็นรูปภาษาในวงความหมายสิ่งก่อสร้าง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับชีวิตจึงเป็นการถ่ายโยงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ จากแวดวงความหมายต้นทางสิ่งก่อสร้าง สู่วาดวงความหมายปลายทางชีวิตและการใช้ชีวิต โดยสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นสิ่งก่อสร้าง กล่าวคือ ผู้ประพันธ์มองว่า ชีวิตเป็นสิ่งก่อสร้างที่สามารถพังลงได้ การใช้ชีวิตผิดพลาด ล้มเหลว เป็นการพังทลายของสิ่งก่อสร้าง

อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิตที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่ อุปลักษณ์สิ่งของ และอุปลักษณ์สิ่งก่อสร้าง เป็นการนำรูปภาษาที่อยู่ในวงความหมายสิ่งไม่มีชีวิตมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับชีวิตและการใช้ชีวิต ถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งไม่มีชีวิต สู่วาดวงความหมายปลายทาง ชีวิตและการใช้ชีวิต สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นสิ่งของ ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นสิ่งก่อสร้าง

ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นสิ่งไม่มีชีวิต

สิ่งไม่มีชีวิต → ชีวิตและการใช้ชีวิต
(สิ่งของ)
(สิ่งก่อสร้าง)

1.2 อุปลักษณะการเดินทาง

เดินทาง มีความหมายว่า ไปสู่จุดที่หมายอีกแห่งหนึ่งที่ไกลออกไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 415) อุปลักษณะการเดินทางจึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายประจำรูปเกี่ยวกับการเดินทาง จากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง เส้นทาง ระยะทาง วิธีการเดินทาง ซึ่งนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิด ความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ชีวิตและการใช้ชีวิต

ในงานวิจัยนี้ รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณะการเดินทางซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับชีวิตและการ ใช้ชีวิต ได้แก่ เดิน ไป ก้าวไป ลุย ย่ำ บิน เหนิน ล้ม หกล้ม ร่วมทาง หลงทาง ไกล ทาง ทางเดิน หนทาง ปลายทาง จุดหมาย ยกตัวอย่างเช่น

(115) อีกไม่นาน จะเป็นคนเดิมและเริ่มใหม่

อีกไม่นานจะเดินหน้าไป ไม่คืนกลับหลัง ไม่มองกลับมา

(เพลง อีกไม่นาน / ธงไชย แมคอินไตย์: 143)

(116) วันที่ผ่านพ้นมา ไม่ได้รอชะตา เเวและกรรมมาชี้ทาง

คิดและหวังอะไร ไม่มีจะง่ายเลยซักอย่าง เดินมาเต็มกำลัง จึงมีวันนี้

(เพลง ยืนหยัด ยืนยง / อัสนี – วสันต์ โชติกุล: 201)

เดิน มีความหมายว่า ยกเท้าก้าวไป โดยปริยายหมายความว่า เคลื่อนไปด้วยกำลังต่างๆ เช่น นาฬิกาเดิน รถเดิน, ทำให้เคลื่อนไหว เช่น เดินเครื่อง, ทำให้เคลื่อนไป เช่น เดินหมากรุกคืบ ไม่ติดขัด เช่น รับประทานอาหารเดิน สมองเดินดี, นำไปส่ง เช่น เดินข่าว เดินหนังสือ เดินหมาย, ประกอบกิจการขนส่ง เช่น เดินรถ เดินเรือ เดินอากาศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 415) จัดอยู่ในวง ความหมายการเดินทาง

คำว่า เดิน ในตัวอย่างที่ (115) และ (116) มีความหมายในบริบทว่า ใช้ชีวิตหรือดำเนิน ชีวิต โดยในตัวอย่างที่ (115) หมายถึง หลังจากที่ชีวิตพบกับปัญหา อีกไม่นานก็จะต้องใช้ชีวิตต่อไป และลืมเรื่องราวๆ ในอดีต และในตัวอย่างที่ (116) หมายถึง การที่บุคคลฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ใช้ ชีวิตมาจนได้รับความสำเร็จ จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 ตัวอย่างเป็นการนำคำว่า เดิน มาใช้เปรียบเทียบเป็น การใช้ชีวิต โดยมีความสอดคล้องกันระหว่าง การเดิน ซึ่งเป็นการเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง

และการใช้ชีวิต หรือการดำเนินชีวิต ที่ต้องผ่านเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อไปสู่อนาคตวันข้างหน้า การเดิน และการใช้ชีวิตจึงสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้

(117) ทางเดินก็มีหลายทาง ก็แล้วแต่ทางใคร ก็ใจของใคร

ไม่ควรว่ากันแก่ลึงกัน หนทาง ก็ทางของใครของมัน

(เพลง แบ่งตรงไหน / บิลลี่ โอแกน: 173)

ทาง มีความหมายว่า ที่สำหรับเดินไปมา, แนวหรือพื้นที่สำหรับใช้สัญจร, เช่น ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ ทางเดินรถ ทางเท้า ทางข้าม ทางร่วม ทางแยก ทางลาด ทางโค้ง; ช่อง เช่น ทาง ประตู ทางหน้าต่าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 523) ทางเดินจึงมีความหมายว่า ที่หรือแนวสำหรับเดินไปมา จัดอยู่ในวงความหมายการเดินทาง

จากตัวอย่างที่ (117) ทางเดิน มีความหมายในบริบทว่า วิธีในการใช้ชีวิต ซึ่งบุคคลแต่ละคนล้วนมีวิธีการและเป้าหมายในชีวิตเป็นของตนเอง เมื่อเปรียบเทียบให้การเดินเป็นการใช้ชีวิต ทางเดินจึงเปรียบเหมือนวิธีการต่างๆ ที่บุคคลจะใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อไปถึงจุดหมายหมายของตน โดยมีความสอดคล้องกันระหว่าง ทางเดิน ซึ่งเป็นทางสำหรับสัญจรเพื่อให้บุคคลไปสู่จุดหมาย มีหลากหลายเส้นทางให้เลือกเดิน และ วิธีในการดำเนินชีวิตเพื่อไปสู่ความสำเร็จ ก็มีหลากหลายวิธีที่บุคคลจะเลือกใช้ จากที่กล่าวมา จึงนำทางเดินมาเปรียบกับวิธีการดำเนินชีวิตได้

(118) บอกตัวเอง ต้องเดินอีกไกล จะก้าวไปให้ถึงปลายทาง

(เพลง แครองเท้าเก่า / บิลลี่ โอแกน: 176)

ปลายทาง มีความหมายตามพจนานุกรมว่า สุดทาง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 678) จัดอยู่ในวงความหมาย การเดินทาง

จากตัวอย่างที่ (118) ปลายทาง มีความหมายในบริบทหมายถึง เป้าหมายของชีวิต โดยกล่าวว่า ต้องใช้ชีวิต ฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อความสำเร็จหรือเป้าหมายนั้น เป็นการเปรียบเทียบการเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางกับการดำเนินชีวิตเพื่อไปสู่เป้าหมายของชีวิต ด้วยความสอดคล้องกันนี้จึงเปรียบปลายทางในการเดินทางเป็นเป้าหมายของชีวิตได้

(119) นอกหน้าต่าง เห็นโลกใบใหญ่เกินไป ถ้าเดินออกไปไกล คงหลงทาง

(เพลง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง / ัญญา สวัสดิ์รักเกียรติ: 306)

หลง มีความหมายว่า เข้าไปแล้วหาทางออกไม่ได้ เช่น หลงป่า หลงทาง

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1268) หลงทาง จึงจัดอยู่ในวงความหมายการเดินทาง

หลงทาง ในตัวอย่างที่ (119) มีความหมายในบริบทว่า การใช้ชีวิตที่หลงผิด หรือไม่ทราบจะเลือกวิธีใดในการดำเนินชีวิต โดยนำมาเปรียบกับการเดินทาง มีความสอดคล้องกันของการหลงทาง หาทงไปไม่เจอ กับการที่ไม่ทราบจะเลือกวิธีทางใดในการดำเนินชีวิต จึงสามารถนำการหลงทางมาเปรียบเทียบกับการใช้ชีวิตได้

(120) จับมือกันเดินด้วยใจจดท่น หากใครสักคนล้มลงมุดมือกันขึ้นไป

(เพลง เรามิเร / ฐิตินา สุดสุนทร: 51)

ล้ม มีความหมายว่า กิริยาที่ตั้งอยู่แล้วเอนลงหรือทอดลงถึงพื้นหรือทลายลง เช่น ต้มล้มล้ม ล้มตัวลงนอน ตีกล้ม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 989) เมื่อนำมาใช้กับการเดิน จึงหมายถึง การหกล้ม จัดอยู่ในวงความหมายการเดินทาง

คำว่า ล้ม ในตัวอย่างที่ (120) มีความหมายในบริบทว่า การที่บุคคลพบกับอุปสรรค ในการใช้ชีวิต หรือชีวิตล้มเหลว โดยเป็นการเปรียบเทียบการเดินทางกับการดำเนินชีวิต เมื่อเดินแล้วล้ม จึงเปรียบได้กับ การใช้ชีวิตและพบกับอุปสรรค และเมื่อลุกขึ้นมาใหม่ จึงเปรียบเหมือนการฝ่าฟันอุปสรรคนั้น ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงนำการล้มมาเปรียบกับอุปสรรคในชีวิตได้

อุปลักษณะการเดินทางที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการนำรูปภาพที่มีความหมายประจำรูปอยู่ในวงความหมายการเดินทาง มาเปรียบเทียบกับชีวิตและการใช้ชีวิต จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง การเดินทาง สู่วาดวงความหมายปลายทาง ชีวิตและการใช้ชีวิต โดยสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นการเดินทาง กล่าวคือ ผู้ประพันธ์มองว่าชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นการเดินทาง หรือการเดินทางอื่นๆ เช่น บิน ลุย ย่ำ การเคลื่อนไปข้างหน้าเพื่อให้ถึงจุดหมาย จุดหมายปลายทางเป็นเป้าหมายในการใช้ชีวิต เส้นทางในการเดินทางเป็นวิธีการหนทางที่จะต้องเลือกในการดำเนินชีวิต การเดินทางเปรียบเป็นการใช้ชีวิตที่หลงผิด การเดินทาง

แล้วหกล้มเป็นการประสบปัญหาต่างๆ ในชีวิต การลุกขึ้นมาเพื่อเดินต่อไปเป็นการแก้ไขฝ่าฟัน
ปัญหาชีวิต

ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นการเดินทาง
การเดินทาง → ชีวิตและการใช้ชีวิต

1.3 อุปถัมภ์การแข่งขัน

แข่งขัน หมายถึง ชิงเอาชนะเพื่อรางวัล, ชัยชนะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 206) อุปถัมภ์การแข่งขัน หมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับการแข่งขันต่อสู้เพื่อเอาชนะกัน เช่นการแข่งขัน การแข่งกีฬา ผลของการแข่งขัน กติกาของการแข่งขัน ซึ่งนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ชีวิตและการใช้ชีวิต

รูปภาษาซึ่งเป็นอุปถัมภ์การแข่งขันที่นำมาเปรียบเทียบกับชีวิตและการใช้ชีวิต ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ แข่งขัน พ่ายแพ้ แพ้ ดังนี้

(121) เขตปลอดมนุษย์ สร้างไว้ไม่ให้ใครอยู่

ไม่มีศัตรู ไม่มีเพื่อนแท้ หมดเรื่องแข่งขัน

(เพลง เขตปลอดมนุษย์ / ธเนศ วรากุลนุเคราะห์: 223)

แข่งขัน หมายถึง ชิงเอาชนะเพื่อรางวัล, ชัยชนะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 206) จัดอยู่ในวงความหมายการแข่งขัน

จากตัวอย่างที่ (121) แข่งขัน มีความหมายในบริบทว่า การต่อสู้แข่งขันในเรื่องต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จในชีวิตหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเปรียบเทียบการแข่งขันซึ่งเป็นการเอาชนะในเกม กีฬาต่างๆ เป็นการต่อสู้กับปัญหาหรือผู้อื่นในการดำเนินชีวิต ด้วยความสอดคล้องกันระหว่างการแข่งขันทัวร์ และการเล่นในชีวิต จึงนำการแข่งขันมาเปรียบกับการใช้ชีวิตได้

(122) หากใครสักคนหนึ่ง ที่เคยพ่ายแพ้ แค่ในบางอย่าง
แต่ทำเหมือนเส้นทาง ดังคนสิ้นหวัง

(123) ไม่เคยมีสวรรค์ให้คนที่อ่อนแอ แพ้แล้วนอนร้องไห้
แพ้แล้วยังไม่เข้าใจ กับบทเรียนที่แสนแพง

(เพลง สวรรค์ยังมีที่พอ / ศรีธัญญา ส่งเสริมสวัสดิ์: 232)

พ่าย หมายถึง หนีไป, แพ้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 784) แพ้ มีความหมายว่า สู้อำนาจไม่ได้, หนีไม่ได้, ตรงกันข้ามกับ ชนะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 803) เป็นผลของการแข่งขัน จึงจัดอยู่ในวงความหมายการแข่งขัน

คำว่า พ่ายแพ้ และ แพ้ ในตัวอย่างที่ (122) และ (123) มีความหมายในบริบทเช่นเดียวกัน หมายถึง ความล้มเหลวในการใช้ชีวิต หรือความผิดพลาดในการใช้ชีวิต เปรียบได้กับการพ่ายแพ้ในการแข่งขัน เมื่อพ่ายแพ้บุคคลจะรู้สึกผิดหวัง และต้องพยายามพัฒนาตนเองเพื่อให้ได้ชัยชนะในครั้งต่อไป เช่นเดียวกับการใช้ชีวิต เมื่อเกิดความผิดพลาด ล้มเหลว บุคคลรู้สึกผิดหวัง แต่ก็ต้องพยายามปรับปรุงตัวเองเพื่อใช้ชีวิตไปสู่ความสำเร็จต่อไป ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบเทียบการพ่ายแพ้กับความผิดพลาด ล้มเหลวในชีวิตได้

รูปภาพในตัวอย่างข้างต้นเป็นรูปภาพในวงความหมาย การแข่งขัน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับชีวิตและการใช้ชีวิต จึงเป็นการถ่ายทอดความหมายตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ จากแวดวงความหมายต้นทาง การแข่งขัน สู่วาดวงความหมายปลายทางชีวิตและการใช้ชีวิต สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นการแข่งขัน โดยเห็นว่า การใช้ชีวิตซึ่งต้องมีการฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ แย่งชิงในเรื่องต่างๆ ต่อสู้กับปัญหาและผู้อื่นเพื่อความสำเร็จ เป็นการแข่งขันเพื่อให้ได้รับชัยชนะ ความสำเร็จในชีวิตหรือความผิดพลาดในชีวิตเป็นผลการแข่งขัน เช่น ความผิดพลาดเป็นการพ่ายแพ้ เป็นต้น

ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นการแข่งขัน
การแข่งขัน → ชีวิตและการใช้ชีวิต

2. อุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับมนุษย์

มนุษย์ มีความหมายว่า สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล, สัตว์ที่มีจิตใจสูง, คน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 832) อุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับมนุษย์ หมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเปรียบเทียบกับมนุษย์ หรือ คน ถ้ายึดความหมายจากความหมายประจำรูปสู่ความหมายเกี่ยวกับมนุษย์เป็นความหมายปลายทาง

อุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับมนุษย์ซึ่งพบจากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกประเภทตามแฉวงความดันทางได้ดังนี้

2.1 อุปลักษณะสิ่งมีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งมีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่มีความเป็นอยู่ มีชีวิต มีลมหายใจ อุปลักษณะสิ่งมีชีวิตจึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่มีชีวิต มีลมหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ มนุษย์

อุปลักษณะสิ่งมีชีวิตที่นำมาเปรียบเทียบกับมนุษย์ซึ่งพบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ อุปลักษณะสัตว์

สัตว์ มีความหมายว่า สิ่งมีชีวิตซึ่งแตกต่างไปจากพรรณไม้ ส่วนมากมีความรู้สึกและเคลื่อนไหวย้ายที่ไปได้เอง, ความหมายที่ใช้กันเป็นสามัญหมายถึง สัตว์ที่ไม่ใช่คน, เครื่องาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1164) อุปลักษณะสัตว์ จึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายถึงสัตว์ เกี่ยวข้องกับสัตว์ ที่นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ สัตว์

รูปภาพที่เป็นอุปลักษณะสัตว์ซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับมนุษย์ ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ปลากระดี่ แมลงเม่า ดังนี้

(124) จะผิดตรงไหนก็ไม่เคยเจอน้ำมานาน
 จะผิดตรงไหนก็ไม่เคยเจอของดีดี
 ไม่ต้องสงสาร ไม่ต้องอิจฉา ไม่ต้องกังขา
ถ้าแม้นจะเกิดได้เป็นปลา เป็นปลากระดีได้น้ำ

(เพลง กระดีได้น้ำ / อัสนี – วสันต์ โชติกุล: 196)

กระดี มีความหมายว่า ชื่อปลาน้ำจืดในสกุล *Trichogaster* วงศ์ *Anabantidae* เช่นเดียวกับปลาสลิคแต่มีขนาดเล็กกว่า ครีบท้องยาวขึ้นเป็นเส้น มี 3 ชนิด คือ กระดีหม้อ (*T. trichopterus*) ข้างตัวมีลายหลายเส้นพาดขวาง มีจุดดำที่กลางลำตัวและคอดหางแห่งละ 1 จุด, สลาก หรือ สลาก ก็เรียก, กระดีนาง (*T. microlepis*) สีขาวนวล และ กระดีนางฟ้า หรือ กระดีมุก (*T. leeri*) พบเลี้ยงกันเป็นปลาสวยงาม, บางท้องถิ่นในแถบอีสานเรียก กระเดิด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 33) กระดีเป็นปลาชนิดหนึ่ง จึงจัดอยู่ในวงความหมายสัตว์

จากตัวอย่างที่ (124) ปลากระดี มีความหมายในบริบทหมายถึง มนุษย์ซึ่งจิตใจตื่นเต้นจนเกินเหตุเมื่อได้ของดีที่ตนเองไม่เคยได้เคยมี โดยเป็นการนำสำนวนไทย กระดีได้น้ำที่หมายถึง คนที่แสดงอาการดีอกดีใจตื่นเต้นจนตัวสั่น เช่น เขาดีใจเหมือนกระดีได้น้ำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 33) มาใช้เปรียบเทียบ โดยเปรียบเทียบลักษณะอาการของปลากระดีซึ่งเมื่อพบแหล่งน้ำดีๆ ก็จะกระโดดเล่นน้ำ ตามธรรมชาติ กับมนุษย์ที่จิตใจตื่นเต้นจนเก็บอารมณ์ไม่อยู่ กระโดดดีใจ หรือตัวสั่นด้วยความสอคล้องกันนี้ จึงนำปลากระดีมาเปรียบกับมนุษย์ที่กำลังดีใจได้

(125) ยิ่งเห็นว่าเป็นไฟยิ่งพุ่งเข้าไป และแล้วก็ตายไปด้วยความไม่รู้
 ก็เหมือนที่คนบางคน ชอบทำกันอยู่ เหมือนๆ ไม่เข้าใจว่าไฟนั้นร้อน
อีกก็คน อีกก็แสนคน ที่เหมือนฝูงแมลงเม่า

(เพลง แมลงเม่า / Y not 7: 259)

เม่า มีความหมายว่า เรียกปลวกในระยะที่มีปีก ซึ่งบินออกผสมพันธุ์กัน ลำตัวขนาดต่างกัน ยาวตั้งแต่ 5 มิลลิเมตร ถึง 2.7 เซนติเมตร มีปีก 2 คู่ยาวกว่าลำตัว ลักษณะเหมือนกันทั้งรูปทรงและเส้นปีก เมื่อหุบปีก ปีกจะแบนราบไปบนหลัง สลัดปีกได้ง่าย ลำตัวสีน้ำตาล ว่า แมลงเม่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 874) เป็นแมลงชนิดหนึ่ง จัดอยู่ในวงความหมายสัตว์

จากตัวอย่างที่ (125) เป็นการเปรียบเทียบมนุษย์ที่ไม่มีความเกรงกลัวต่ออันตราย เอาตัวเข้าไปเสี่ยงกับอันตรายนั้นๆ ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จนตนเองต้องเดือดร้อนเป็นฝูงแมลงเม่า โดยเป็นการนำลักษณะทางธรรมชาติของแมลงเม่าที่มักจะบินเข้าหาความร้อนหรือกองไฟ และโดนไฟเผาตายในที่สุด มาเปรียบเทียบ ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงนำแมลงเม่าและมนุษย์ที่ชอบเสี่ยงอันตรายมาเปรียบเทียบกันได้

จากตัวอย่างข้างต้น ปลากระฉี่และแมลงเม่า เป็นรูปภาพซึ่งอยู่ในวงความหมายสัตว์ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับมนุษย์ จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สัตว์ สู่แวดวงความหมายปลายทาง มนุษย์ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่ามนุษย์เป็นสัตว์ โดยผู้ประพันธ์นำลักษณะของสัตว์มาเปรียบเทียบกับลักษณะนิสัยของมนุษย์ เช่น มนุษย์ที่จิตใจจนเกิดเหตุกับปลากระฉี่ที่เจอน้ำ และ มนุษย์ที่ชอบเสี่ยงอันตรายจนตนเดือดร้อนกับแมลงเม่าที่บินเข้ากองไฟ นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่า จากตัวอย่างที่กล่าวมา ยังเป็นสำนวนไทยที่ใช้ในการเปรียบเทียบกับมนุษย์อีกด้วย เช่น ปลากระฉี่ได้ น้ำ เป็นต้น

ในงานวิจัยนี้พบอุปลักษณ์สิ่งมีชีวิตที่นำมาเปรียบกับมนุษย์เพียงประเภทเดียวคือ อุปลักษณ์สัตว์ จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งมีชีวิต สู่แวดวงความหมายปลายทาง มนุษย์ โดยสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ มนุษย์เป็นสัตว์

2.2 อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งไม่มีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิตจึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ มนุษย์

อุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิตที่นำมาเปรียบเทียบกับมนุษย์ซึ่งพบในงานวิจัยนี้ ได้แก่
อุปลักษณะเครื่องจักร

เครื่องจักร มีความหมายว่า กลอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นเครื่อง เพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิตสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 260) อุปลักษณะเครื่องจักรหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายประจำรูปเกี่ยวกับ เครื่องจักร เครื่องจักรกล เครื่องกลอุปกรณ์ต่างๆ ที่นำมาใช้ในการเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ มนุษย์

รูปภาพซึ่งเป็นอุปลักษณะเครื่องจักรที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับมนุษย์ ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ เครื่องกล หุ่นยนต์ หุ่น เฟือง ดังนี้

(126) แล้ววันหนึ่ง ชีวิตต้องเป็นเครื่องกล

กลับเป็นเหมือนหุ่นอยู่ในตัวตน ไร้วิญญาณ

(127) รอบๆ ตัว ชีวิตที่เป็นไป ต่างก็เป็นแค่เฟืองในเครื่องกล

(128) ฉันกลายเป็นหุ่น ฉันกลายเป็นหุ่น ไม่มีจุดหมาย

ฉันกลายเป็นหุ่น ไม่มีแก่นสาร

(เพลง หุ่น / บิลลี่ โอแกน: 180)

(129) อยู่ซักสามปีก็เริ่มท้อ ท้อที่ต่อทำเหมือนเหมือนเก่า

ฝันเข้าครอบงำหุ่นยนต์อย่างเขา

(เพลง วัฏจักรของชาติชาย / Y not 7: 258)

เครื่องกล มีความหมายว่า เครื่องมือที่ประกอบด้วยส่วนที่อยู่กับที่และส่วนที่เคลื่อนที่ได้ สามารถปรับเปลี่ยนและส่งถ่ายพลังงานกลไปยังจุดอื่นในรูปที่เป็นประโยชน์มากขึ้น เช่น รอก คาน ลิ้ม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 259)

หุ่น ในที่นี้ ใช้คู่กับคำว่า เครื่องกล จึงอาจอนุมานได้ว่าหมายถึง หุ่นยนต์ ซึ่งมีความหมายว่า หุ่นที่ทำเป็นรูปคนมีเครื่องกลไภายใน สามารถทำงานหลายอย่างแทนมนุษย์ได้, โดยปริยายหมายถึงผู้ที่ทำงานตามที่ถูกสั่งโดยไม่ต้องใช้สมองและไม่มีชีวิตจิตใจจะเป็นเครื่องจักรกล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1297)

เฟื่อง มีความหมายว่า ล้อที่มีฟันเพื่อให้ประสานกับฟันของล้อตัวอื่นเป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 815) เป็นส่วนประกอบของเครื่องจักรชนิดหนึ่ง

เครื่องกล เฟื่อง หุ่น และ หุ่นยนต์ จึงจัดอยู่ในวงความหมายเครื่องจักร

จากตัวอย่างที่ (126) - (129) เครื่องกล เฟื่อง หุ่น และ หุ่นยนต์ มีความหมายในบริบท หมายถึง มนุษย์ซึ่งไม่มีแก่นสาร ไม่มีความคิดเป็นของตนเอง เพียงแต่ทำในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย เท่านั้น ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับความหมายโดยปริยายของคำว่าหุ่นยนต์ จึงเป็นการนำมนุษย์มา เปรียบเทียบกับเครื่องกลและหุ่นยนต์ มีความสอดคล้องกันระหว่างเครื่องกล ที่ทำงานตามคำสั่ง และกลไกของอุปกรณ์ และ หุ่นยนต์ที่ไม่มีชีวิตจิตใจ กับมนุษย์ที่ทำตามคำสั่งโดยไม่ใช้ความคิด หรือจิตใจ

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนเป็นรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายเครื่องจักร เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับมนุษย์ จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง เครื่องจักร สู่วาดวงความหมายปลายทาง มนุษย์ สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่ามนุษย์เป็น เครื่องจักร กล่าวคือ มนุษย์ซึ่งไม่มีความรู้สึก ไม่มีความคิดความฝัน ทำแต่ในสิ่งที่ป็นหน้าที่ให้ผ่านไปวันๆ เป็นเครื่องจักรที่ทำงานตามกลไก ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิด เช่น เครื่องกล หุ่นยนต์

อุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิตที่เปรียบกับมนุษย์ในงานวิจัยนี้ มีเพียงประเภทเดียวคือ อุปลักษณะเครื่องจักร เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งไม่มีชีวิต สู่วาดวงความหมายปลายทาง มนุษย์ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า มนุษย์เป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่มนุษย์เป็นเครื่องจักร

2.3 อุปลักษณ์ธรรมชาติ

ธรรมชาติ มีความหมายว่า สิ่งที่เกิดมีและเป็นอยู่ตามธรรมดาของสิ่งนั้น ๆ, ภาพภูมิประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 554) อุปลักษณ์ธรรมชาติ จึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งตามธรรมชาติ เกิดและมีอยู่ตามธรรมชาติ สภาพต่างๆ ตามธรรมชาติ ซึ่งมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือ มนุษย์

ในงานวิจัยนี้พบรูปภาพซึ่งเป็นอุปลักษณ์ธรรมชาติที่นำมาเปรียบเทียบกับมนุษย์ได้แก่ ไฟ ดังนี้

(130) เราคือแรงคนรุ่นใหม่ เหมือนไฟยังคงสาดแสง

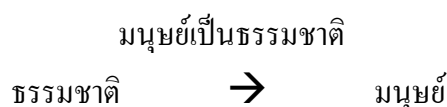
(เพลง มือขวาสามัคคี / รวมศิลปิน: 260)

ไฟ มีความหมายว่า ชื่อธาตุอย่างหนึ่งในธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม; ผลจากปฏิกิริยาเคมีซึ่งก่อให้เกิดความร้อน แสงสว่าง และเปลว คือ กลุ่มแก๊สที่กำลังลุกไหม้ ทำให้ไหม้สิ่งต่างๆ ได้; ผ่านการอยู่ไฟมาแล้ว เช่น สามไฟ คือ อยู่ไฟมาแล้ว 3 ครั้ง; ไฟฟ้า เช่น ไฟสว่าง, โดยปริยายหมายถึงความเดือดร้อน เช่น ตอนนี้บ้านเมืองกำลังเป็นไฟ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 815) ไฟเป็นสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติ จึงจัดอยู่ในวงความหมายธรรมชาติ

จากตัวอย่างที่ (130) เป็นการเปรียบเทียบให้มนุษย์ที่เป็นคนรุ่นใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ มีแรงพลังในการทำสิ่งใหม่ๆ เป็น ไฟ ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกันคือ ไฟ เป็นธาตุที่ทำให้ความร้อน มีความสว่าง มีพลังงานที่เป็นประโยชน์ การสาดแสงของไฟหมายถึงการที่ไฟยังคงลุกโชติช่วง เปรียบได้กับ แรงกำลังในการทำสิ่งใหม่ๆ จากที่กล่าวมา จึงมักนำลักษณะของไฟนี้มาเปรียบกับความกระตือรือร้น ความสร้างสรรค์ ความมีพลัง มีกำลัง ดังนั้นไฟจึงเปรียบกับมนุษย์ซึ่งมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำสิ่งใหม่ๆ ได้

อุปลักษณ์ธรรมชาติที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการนำรูปภาพในวงความหมายธรรมชาติมาเปรียบเทียบกับมนุษย์ ถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง ธรรมชาติ สู่แวดวงความหมายปลายทาง มนุษย์ ตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ สะท้อนมนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า มนุษย์เป็นธรรมชาติ โดยนำลักษณะทางกายภาพหรือคุณประโยชน์ของธรรมชาติมาเปรียบกับ

ลักษณะนิสัยของมนุษย์ เช่น เปรียบมนุษย์ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ความกระตือรือร้นในการทำสิ่งใหม่ๆ เป็นไฟที่สาดแสงและลูกโซ่

3. อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับความฝัน ความหวัง

ฝัน มีความหมายตามพจนานุกรมว่า การเห็นเป็นเรื่องราวเมื่อหลับ, โดยปริยายหมายถึงการนึกเห็นในขณะที่ตื่นอยู่ ซึ่งไม่อาจจะเป็นจริงได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 748) หวัง มีความหมายว่า คาดว่าจะได้, ปองไว้, หมายถึง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1275) อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับความฝัน ความหวังจึงหมายถึงรูปภาพที่มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบถึง การนึกฝันถึงสิ่งที่ปรารถนา ความคาดหวัง หมายถึงปองในสิ่งที่ปรารถนา โดยถ่ายโยงจากความหมายประจำรูปสู่ความหมายปลายทางความฝัน ความหวัง

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับความฝัน ความหวังที่พบในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกประเภทตามแฉวงความดันทางได้ดังนี้

3.1 อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งไม่มีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิตจึงหมายถึงรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ความฝัน ความหวัง

อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับความฝัน ความหวัง ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ อุปลักษณ์สิ่งของ

สิ่งของ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า วัตถุต่าง ๆ เช่น ก่อนลงจากรถควรตรวจสิ่งของให้ครบถ้วน, ของ หรือ ข้าวของ กั้ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1191) อุปลักษณ์สิ่งของ จึงหมายถึง รูปภาพซึ่งมีความหมายประจำรูปเกี่ยวกับ สิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆ กิริยาที่กระทำโดย

สิ่งของ หรือกิจที่กระทำต่อสิ่งของ ซึ่งนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้
คือ ความฝัน ความหวัง

รูปภาพที่เป็นอุปมาอุปไมยของซึ่งนำมาเปรียบกับความฝัน ความหวัง ในงานวิจัยนี้
ได้แก่ แบ่ง ตาม เก็บ ดังนี้

(131) จะแบ่งความฝัน และแบ่งเวลาที่มี ให้เราได้มีความฝันร่วมกัน

(เพลง แบ่งฝันให้กัน / จิตติมา สุตสุนทร: 165)

แบ่ง มีความหมายว่า แยกสิ่งที่เป็นอันเดียวกันหรือถือว่าเป็นอันเดียวกันออกเป็น
ส่วน ๆ เช่น แบ่งเงิน แบ่งของ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 640) เป็นกิจที่กระทำต่อสิ่งของ จึงจัด
อยู่ในวงความหมายสิ่งของ

จากตัวอย่างที่ (131) แบ่งความฝัน มีความหมายว่า การที่บุคคลมีความฝัน ความ
ปรารถนาในสิ่งเดียวกัน และต้องการทำความปรารถนานั้นให้เป็นจริงร่วมกัน เป็นการนำคำว่า แบ่ง
ซึ่งใช้กับสิ่งของ มาใช้กับความฝันซึ่งเป็นนามธรรมให้กลายเป็นรูปธรรมจับต้องได้ โดย
เปรียบเทียบให้ความฝันเป็นสิ่งที่สามารถนำมาแบ่งเป็นส่วนๆ และมอบให้แก่กัน เป็น
เช่นเดียวกับการมีความฝัน ความปรารถนาในเรื่องเดียวกัน และแบ่งปันความฝันนั้นเพื่อทำให้เป็น
จริงไปด้วยกัน ด้วยความสอดคล้องกันนี้จึงเปรียบเทียบให้ความฝันเป็นสิ่งที่

(132) อยากตามฝัน แต่ไม่รู้ว่ายู่ตรงไหน

(เพลง โชคดีนะเพื่อน / ไมโคร: 214)

ตาม มีความหมายว่า ติดตามหาสิ่งที่หายไป เช่น ตามเรื่อง ตามวัว (ราชบัณฑิตยสถาน,
2546: 459) เป็นกิจที่ใช้กับสิ่งของได้ จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ

ตามฝัน ในตัวอย่างที่ (132) หมายถึง การที่บุคคลมีความความปรารถนาในเรื่องใดเรื่อง
หนึ่ง และต้องการทำให้ได้ดังใจหวัง ในบริบทข้างต้น วลีซึ่งกล่าวว่า แต่ไม่รู้ว่ายู่ตรงไหน จึง
หมายถึง บุคคลยังไม่สามารถหาวิธีที่จะทำให้ความฝันนั้นเป็นจริงได้ เป็นการเปรียบเทียบกับ
การตาม หรือตามหา ค้นหาสิ่งของที่หายไป เช่นเดียวกับการหาวิธีการทำให้ความปรารถนาเป็นจริง

ด้วยความสอดคล้องนี้ จึงเปรียบเทียบตามฝันเป็นการตามหาสิ่งของ หรือเปรียบเทียบฝันเป็นสิ่งที่
ได้

(133) จากกันวันนี้ ขอให้เราเป็นเหมือนดังเก่า เก็บความฝันเรา เก็บเอาไว้

(เพลง โชคดีนะเพื่อน / ไมโคร: 214)

เก็บ มีความหมายว่า เอาไปหรือเอามาจากที่ เช่น เก็บผ้า เก็บผลไม้, เอาเข้าที่ เช่น เอาหนังสือไปเก็บ เอารถไปเก็บ, เอาสิ่งของที่ตกหล่นอยู่ขึ้นมา เช่น เก็บของตก, รวบรวมไว้ เช่น เก็บคะแนน, เรียกเอา เช่น เก็บค่าเช่า เก็บค่าน้ำ, รักษาไว้ เช่น ห้องเก็บของ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 139) เป็นกิริยาที่กระทำต่อสิ่งของ จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ

จากตัวอย่างที่ (133) เก็บความฝัน มีความหมายว่า การที่บุคคลมีความปรารถนาในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และยังคงเห็นค่าของความฝันนั้น พยายามทำสิ่งนั้นให้เป็นจริง โดยเปรียบเทียบเป็นการเก็บ หรือการรักษาเอาไว้ ไม่ให้หายไปไหน เช่นเดียวกับการรักษาความพยายามในการทำให้ฝันเป็นจริง เป็นการนำคำว่าเก็บซึ่งใช้กับสิ่งของหรือสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาใช้กับความฝันซึ่งเป็นนามธรรมด้วยความสอดคล้องที่กล่าวมา จึงเปรียบเทียบให้ความฝันเป็นสิ่งที่ได้

จากตัวอย่างที่กล่าวมา คำว่า แบ่ง ตาม เก็บ ล้วนเป็นรูปภาษาซึ่งเป็นกิริยาที่ใช้กับสิ่งของทั้งสิ้น จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ เมื่อนำรูปภาษานี้มาใช้กับความฝัน ความหวัง จึงเป็นการถ่ายโยงความหมาย จากความหมายประจำรูปหรือแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งของ สู่วาดวงความหมายปลายทาง ความฝันความหวัง สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความฝัน ความหวัง เป็นสิ่งที่ได้ กล่าวคือผู้ประพันธ์เห็นว่า ความฝัน ความหวังซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมเป็นสิ่งที่ได้ สามารถกระทำการต่าง ๆ ด้วยได้ การทำให้ความฝันเป็นจริงเป็นเช่นการทำการต่าง ๆ ต่อสิ่งของ เช่น การทำตามความฝันเป็นการตาม การมีความฝันร่วมกันเป็นการแบ่ง เป็นต้น

อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิตที่นำมาเปรียบกับความฝันความหวังซึ่งกล่าวมาข้างต้น พบในงานวิจัยนี้เพียงประเภทเดียว ได้แก่ อุปลักษณสิ่งของ จึงเป็นการนำรูปภาษาที่อยู่ในวงความหมายสิ่งไม่มีชีวิตมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับความฝัน ความหวัง โดยถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งไม่มีชีวิต สู่วาดวงความหมายปลายทาง ความฝัน ความหวัง สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความฝัน ความหวังเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ ความฝัน ความหวังเป็นสิ่งที่ได้

ความฝัน ความหวังเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต
 สิ่งไม่มีชีวิต → ความฝัน ความหวัง
 (สิ่งของ)

3.2 อุปลักษณ์ธรรมชาติ

ธรรมชาติ มีความหมายว่า สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ตามธรรมชาติของสิ่งนั้นๆ, ภาพภูมิประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 554) อุปลักษณ์ธรรมชาติ จึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มีอยู่ตามธรรมชาติ สภาพต่างๆ ตามธรรมชาติ ซึ่งมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือ ความฝัน ความหวัง

ในงานวิจัยนี้พบรูปภาษาซึ่งเป็นอุปลักษณ์ธรรมชาติที่นำมาเปรียบเทียบกับความฝัน ความหวัง ได้แก่ น้ำค้าง ดังนี้

(134) เบื่อความจริง รอคอยความฝันทุกวันเช่นนี้ แต่ไม่มีใครเลย ที่จะมาให้เจอ
เป็นเหมือนน้ำค้างตอนเช้า ที่ยังนอนละเมอ แล้วแสงตะวันก็เผาให้แห้งไป
 (เพลง น้ำค้างตอนเช้า / ใหม่ เจริญปุระ: 83)

น้ำค้าง มีความหมายว่า ไอน้ำในอากาศที่ถูกความเย็นแล้วหยาดลงมาค้างบนใบไม้ใบหญ้าเป็นต้นในเวลากลางคืนหรือเช้ามืด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 580) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ จัดอยู่ในวงความหมายธรรมชาติ

คำว่า น้ำค้าง ในตัวอย่างที่ (134) มีความหมายในบริบทหมายถึง ความฝัน ความหวังที่บุคคลรอคอยให้เป็นจริง วลีที่กล่าวว่า แล้วแสงตะวันก็เผาให้แห้งไป หมายถึง ความฝันนั้นไม่มีทางเป็นความจริงได้ โดยมีความสอดคล้องกันระหว่างน้ำค้างและความฝัน คือ น้ำค้าง เป็นไอน้ำที่เกิดขึ้นในเวลากลางคืน และจะสลายละลายไปในตอนเช้าเมื่อโดนแสงแดด เช่นเดียวกับความฝันที่สุดท้ายอาจไม่เป็นความจริง บุคคลนั้นจึงเลิกฝัน ความฝันนั้นจึงหายไปในที่สุด จากที่กล่าวมา จึงเปรียบเทียบให้ความฝันเป็นน้ำค้างได้

อุปลักษณ์ธรรมชาติที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการนำรูปภาษาในวงความหมายธรรมชาติมาเปรียบเทียบกับความฝัน ความหวัง ถ้ายึดความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง ธรรมชาติ

สู่แวดวงความหมายปลายทาง ความฝัน ความหวัง ตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความฝัน ความหวังเป็นธรรมชาติ โดยนำลักษณะทางกายภาพมาเปรียบเทียบกับความฝัน ความหวัง เช่น เปรียบความฝัน ความหวังที่ไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นจริง เป็น น้ำค้าง ที่ถูกแดดเผาไปในที่สุด

ความฝัน ความหวังเป็นธรรมชาติ
ธรรมชาติ → ความฝัน ความหวัง

4. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความสำเร็จ

สำเร็จ มีความหมายว่า เสร็จ เช่น สำเร็จการศึกษา; ถึง, บรรลุ เช่น สำเร็จโศดา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1189) อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความสำเร็จ จึงหมายถึงรูปภาพที่มีความเปรียบถึง ความสำเร็จ การเสร็จสิ้น การบรรลุในสิ่งที่มุ่งหวัง ถ้ายึดความหมายจาก ความหมายประจำรูปสู่ความสำเร็จเป็นความหมายปลายทาง

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความสำเร็จ ที่พบในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกประเภทตาม แวดวงความต้นทางได้แก่ อุปลักษณ์ธรรมชาติ

ธรรมชาติ มีความหมายว่า สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ตามธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ, ภาพภูมิประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 554) อุปลักษณ์ธรรมชาติ หมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งตามธรรมชาติ เกิดขึ้นและมีอยู่ตามธรรมชาติ สภาพต่างๆ ตามธรรมชาติ ซึ่งมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ และเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ความสำเร็จ

ในงานวิจัยนี้พบรูปภาพซึ่งเป็นอุปลักษณ์ธรรมชาติที่นำมาเปรียบเทียบกับความสำเร็จได้แก่ ดวงดาว ดาว แสงสว่าง ดังนี้

(135) จะไปดวงดาว อาจจะไกลเกินไป หากเรานั้นคิดไว้คนเดียว

(เพลง จับมือกันไว้ / ธงไชย แมคอินไตย์: 35)

(136) ถึงวันที่มองฟ้า คว่ำดาว ได้ดังใจ อยากจะบอกใครสักคน

(เพลง อยากจะบอกใครสักคน / ไมโคร: 27)

(137) แรงกำลังนั้นยังไม่แกร่ง ไม่มีแรงจะไขว่คว้าดาว

(เพลง มือขวาสามัคคี / รวมศิลปิน: 260)

ดาว มีความหมายว่า สิ่ง que เห็นเป็นดวงมีแสงระยิบระยับในท้องฟ้าเวลามืด นอกจากดวงอาทิตย์และดวงจันทร์, แต่ในตำราโหราศาสตร์ถือว่า ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์เป็นดาวในพวกดาวนพเคราะห์; เรียกกลุ่มดาว เช่น ดาวลูกไก่ ดาวจระเข้ ดาวไถ; เรียกบุคคลที่เด่นในทางใดทางหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 404) จัดอยู่ในวงความหมายธรรมชาติ

จากประโยคตัวอย่างที่ (135) มีความหมายว่า การที่จะทำสิ่งใดให้สำเร็จได้นั้น อาจจะเป็นการยาก หากคิดจะกระทำเพียงคนเดียว แต่จะต้องร่วมมือกัน ในขณะที่ประโยคจากตัวอย่างที่ (136) มีความหมายว่า เมื่อประสบความสำเร็จ บุคคลนั้นก็อยากจะบอกเล่าเรื่องราวความสำเร็จให้ใครสักคนทราบ และประโยคจากตัวอย่างที่ (137) มีความหมายว่า บุคคลยังไม่มีกำลังที่แข็งแกร่งพอ ที่จะทำในสิ่งที่ต้องการให้สำเร็จ จาก 3 ตัวอย่างที่กล่าวมา จึงกล่าวได้ว่า คำว่า ดาว หรือ ดวงดาว ในบริบทข้างต้น มีความหมายในบริบทหมายถึง ความสำเร็จ โดยเปรียบเหมือนกับ ดวงดาว ซึ่งเป็นสิ่งที่เมื่อมองจากโลกไป จะมีลักษณะที่สวยงาม ระยิบระยับ แต่อยู่ห่างไกลจากโลกมาก เช่นเดียวกับความสำเร็จที่มนุษย์ปรารถนา เป็นสิ่งที่งดงาม แต่ก็ยากที่จะทำให้เป็นจริงจึงต้องใช้ความพยายามเพื่อให้ประสบความสำเร็จได้ ด้วยลักษณะที่สอดคล้องกันนี้ จึงเป็นการเปรียบเทียบให้การไปถึงดวงดาว หรือคว้าดาว เป็นการประสบความสำเร็จ หรือเปรียบว่าความสำเร็จเป็นดาว

(138) ที่ปลายอุโมงค์ ยังพอมองเห็นแสงสว่าง

(เพลง ความหวังยังสวย / กบ Taxi: 305)

แสงสว่าง มีความหมายว่า แสงที่มีความสว่าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1230) จัดอยู่ในวงความหมายธรรมชาติ

แสงสว่าง จากตัวอย่างที่ (138) มีความหมายในบริบทหมายถึง ความสำเร็จ กล่าวคือเป็นการเปรียบเทียบให้การที่บุคคลพยายามฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ เป็นการเดินอยู่ในอุโมงค์ซึ่งมีแต่ความมืด แต่เมื่อมองไปยังปลายอุโมงค์ก็ยังพบแสงสว่าง ซึ่งหมายถึงความสำเร็จหากยังคงพยายามที่จะเดินหน้าต่อไป ความสำเร็จจึงเปรียบเหมือนแสงสว่างที่มองเห็นได้ที่ปลายอุโมงค์ มนุษย์ต้องการประสบความสำเร็จ เช่นเดียวกับมนุษย์ต้องการแสงสว่างเพื่อการดำเนินชีวิต ด้วยความสอดคล้องที่กล่าวมา จึงเปรียบได้ว่า ความสำเร็จเป็นแสงสว่าง

อุปลักษณ์ธรรมชาติที่กล่าวมาในตัวอย่างข้างต้น เป็นการนำรูปภาพซึ่งมีความหมายประจำรูปในวงความหมายธรรมชาติ มาเปรียบเทียบกับความสำเร็จ จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ จากแวดวงความหมายต้นทาง ธรรมชาติ สู่แวดวงความหมายปลายทาง ความสำเร็จ และสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ความสำเร็จเป็นธรรมชาติ โดยนำลักษณะของธรรมชาติที่สอดคล้องกับความสำเร็จมาเปรียบเทียบกับกัน เช่น ความสำเร็จเป็นสิ่งที่ดีงาม แต่ต้องพยายามกว่าจะได้มาเป็นดวงดาวที่ระยิบระยับแต่อยู่ห่างจากโลก และ ความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหลังจากความพยายามเป็นแสงสว่างที่อยู่ปลายอุโมงค์

5. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับอุปสรรค

อุปสรรค หมายถึง เครื่องขัดข้อง, ความขัดข้อง, เครื่องขัดขวาง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1387) อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับอุปสรรคจึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่ขัดขวางบุคคลในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ขัดขวางบุคคลจากการดำเนินชีวิต การไปสู่ความสำเร็จ หรือทำให้ไม่มีความสุข เป็นความหมายปลายทาง

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับอุปสรรคซึ่งพบในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกประเภทตามแวดวงความต้นทางได้ดังนี้

5.1 อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งไม่มีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิตจึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ อุปสรรค

อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับอุปสรรคในงานวิจัยนี้ ได้แก่ อุปลักษณ์สิ่งของ

สิ่งของ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า วัตถุต่าง ๆ เช่น ก่อนลงจากรถควรตรวจสอบ
 สิ่งของให้ครบถ้วน, ของ หรือ ข้าวของ ก็ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1191) อุปลักษณะสิ่งของ จึง
 หมายถึง รูปภาษาซึ่งมีความหมายประจำรูปเกี่ยวกับ วัตถุสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้น เครื่องใช้ต่างๆ
 รวมถึงกิริยาที่กระทำต่อสิ่งของ ซึ่งนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ
 อุปสรรค

รูปภาษาซึ่งเป็นอุปลักษณะสิ่งของที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับอุปสรรค ที่พบในงานวิจัยนี้
 ได้แก่ ส่ง แบ่ง ดังนี้

(139) หากใจเธอมันล้ามันเหนื่อย เหนื่อยจนเกินจะไหว

หากตัวเธอเองไม่รู้จะส่งไปให้ใคร

(140) ส่งมาให้ฉัน ฉันรับไว้เอง ฉันรับไว้เอง

เหนื่อยก็แบ่งฉัน แบ่งกันดีไหม

(141) ส่งมาให้ฉัน ฉันรับไว้เอง ฉันรับไว้เอง

หนักสักเพียงไหนแบ่งมาให้ฉัน

(142) ฉันขอไว้เลย เมื่อใดที่เธอไหวหวั่น รู้ไว้แล้วกัน ส่งมาทางนี้

(เพลง ฉันรับไว้เอง / Peter Corp Dyrendal: 285)

ส่ง มีความหมายว่า ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเคลื่อนผันจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อให้ถึง
 ผู้รับหรือเป้าหมายด้วยอาการต่าง ๆ กัน เช่น ส่งข้าม ส่งผ่าน ส่งต่อ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546:
 1111)

แบ่ง มีความหมายว่า แยกสิ่งที่เป็นอันเดียวกันหรือถือว่าเป็นอันเดียวกันออกเป็น
 ส่วน ๆ เช่น แบ่งเงิน แบ่งของ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 640)

ส่ง และ แบ่ง เป็นคำกริยาที่ใช้กับสิ่งของ จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ

คำว่า ส่ง ในตัวอย่างที่ (139) - (142) มีความหมายในบริบทหมายถึง การที่บุคคล
 ต้องการให้อีกฝ่ายซึ่งมีอุปสรรคในการดำเนินชีวิต จนรู้สึกท้อใจ หรือเหนื่อย แสดงความรู้สึกหรือ
 บอกเล่าเรื่องราวของอุปสรรคนั้นให้ตนรับรู้ และให้ตนช่วยเหลือเพื่อฝ่าฝืนอุปสรรคนั้น
 เช่นเดียวกับ คำว่า แบ่ง ซึ่งมีความหมายในบริบทว่า ให้อีกฝ่ายแบ่งอุปสรรคเหล่านั้นมาให้ตน

เพื่อที่จะผ่านอุปสรรคนั้นไปด้วยกัน โดยเปรียบเทียบให้อุปสรรคซึ่งเป็นสิ่งนามธรรม สามารถส่ง หรือ แบ่ง เช่นเดียวกับสิ่งของได้ เปรียบเทียบ การช่วยกันฝ่าฟันอุปสรรคไปด้วยกัน เป็นการ ส่ง หรือ แบ่ง สิ่งของให้แก่กัน ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงนำสิ่งของและอุปสรรคมาเปรียบเทียบได้

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า ส่ง และ แบ่ง ล้วนเป็นคำกริยาที่กระทำต่อสิ่งของ จึงจัดอยู่ใน วงความหมายสิ่งของ เมื่อนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับอุปสรรค จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจาก ความหมายประจำรูปหรือแวดวงความหมายต้นทางสิ่งของ สู่แวดวงความหมายปลายทาง อุปสรรค สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า อุปสรรคเป็นสิ่งของ โดยผู้ประพันธ์เห็นว่าอุปสรรค สามารถ ถูกทำกริยาเช่นสิ่งของได้ เช่น ส่ง หรือ แบ่ง ทั้งนี้การนำคำกริยาที่ใช้กับสิ่งของมาใช้กับอุปสรรค ก็ เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของอุปสรรคซึ่งเป็นสิ่งนามธรรม ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

อุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบกับอุปสรรคในงานวิจัยนี้พบเพียงประเภทเดียว ได้แก่ อุปลักษณะสิ่งของ จึงเป็นการนำรูปภาพภาษาที่อยู่ในวงความหมายสิ่งไม่มีชีวิตมาใช้ในเชิง เปรียบเทียบกับอุปสรรค โดยถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งไม่มีชีวิต สู่ แวดวงความหมายปลายทาง อุปสรรค สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า อุปสรรคเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อุปสรรคเป็นสิ่งของ

5.2 อุปลักษณะธรรมชาติ

ธรรมชาติ มีความหมายว่า สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ตามธรรมดาของสิ่งนั้น ๆ, ภาพ ภูมิประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 554) อุปลักษณะธรรมชาติ หมายถึง รูปภาพที่มีความหมาย เกี่ยวกับสิ่งตามธรรมชาติ เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มีอยู่เองตามธรรมชาติ สภาพต่างๆ ตามธรรมชาติ ซึ่งมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ อุปสรรค

อุปลักษณะธรรมชาติซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับอุปสรรค ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ อุปลักษณะสภาพอากาศ

สภาพ มีความหมายว่า ความเป็นเองตามธรรมดาหรือตามธรรมชาติ เช่น สภาพความเป็นอยู่ สภาพดินฟ้าอากาศ, ลักษณะในตัวเอง; ภาวะ, ธรรมชาติ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1123) อากาศ มีความหมายว่า สภาพดินฟ้าอากาศโดยทั่ว ๆ ไป เช่น เช้านี้อากาศดีจัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1359) อุปลักษณะสภาพอากาศจึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศที่เกิดตามธรรมชาติ รวมถึงฤดูกาลต่างๆ ซึ่งใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือ อุปสรรค

รูปภาพซึ่งเป็นอุปลักษณะสภาพอากาศที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับอุปสรรค ที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ลม ฝน ร้อน หนาว ดังนี้

(143) ฝ่าทางชีวิต ทุกข์ภัยผจญ ฝ่าลมและฝนก็โดยลำพัง

(เพลง เรามีเรา / จิตติมา สุตสุนทร: 51)

ลม มีความหมายว่า อากาศที่เคลื่อนที่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 988)

ฝน มีความหมายว่า น้ำที่ตกลงมาจากเมฆเป็นเม็ดๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 746)

ลม และ ฝน จัดเป็นรูปภาพในวงความหมายสภาพอากาศ

ลมและฝน ในตัวอย่างที่ (143) หมายถึง อุปสรรค เปรียบการฝ่าฟันอุปสรรคเป็นการฝ่าลมและฝน ซึ่งสภาพอากาศที่มีลมและฝนนั้น หากลมแรงมาก หรือฝนตกหนักมากเกินไป จะเป็นสภาพอากาศที่ไม่ดี อาจเกิดอันตราย เมื่อมนุษย์เจอลมและฝนที่แรง ก็จะทำให้ลำบาก หรือหากต้องสัญจรผ่านในที่ๆ มีลมและฝน ก็ทำได้ยาก เช่นเดียวกับ อุปสรรค เมื่อมนุษย์ต้องประสบกับเหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรค ก็จะเกิดความยากลำบากขึ้นกับตน ซึ่งต้องฝ่าฟันและผ่านไปให้ได้ ด้วยความอดคดล่อกันนี้ จึงเปรียบเทียบ อุปสรรคเป็นลม และ ฝน ได้

(144) ผ่านร้อน ผ่านหนาว เธอสร้างมันตามความฝันจนเกิดวันนี้

(เพลง กล่อมพ่อ / น้องแพท น้องพีช พุทธินันท์: 329)

ร้อน มีความหมายว่า มีความรู้สึกร้อนผิวน้ำเหมือนถูกไฟเป็นต้น, ตรงข้ามกับ เย็น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 929)

หนาว มีความหมายว่า เย็นจัด, อาการที่รู้สึกเย็นจัด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1250)

ร้อน และ หนาว เป็นสภาพความรู้สึกที่มนุษย์รู้สึก ซึ่งอาจเกิดจากสภาพอากาศ และยังเป็นคำวิเศษณ์ที่ใช้บอกสภาพอากาศได้ ในที่นี้จึงจัดอยู่ในวงความหมายสภาพอากาศ

จากตัวอย่างที่ (144) ร้อน และ หนาว มีความหมายในบริบทหมายถึง อุปสรรค ผ่าน ร้อน ผ่านหนาว หมายถึง การฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ โดย อากาศที่ร้อนเกินไป หรือหนาวเกินไป เป็น อากาศที่ทำให้มนุษย์รู้สึกไม่สบายตัว ต้องหาสิ่งต่างๆ มาคลายความร้อน หรือความหนาวเย็นนั้น เช่นเดียวกับอุปสรรค เมื่อเกิดขึ้นกับมนุษย์ก็จะทำให้เกิดความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ หรือทำให้ การทำสิ่งต่างๆ ไม่เป็นไปตามความมุ่งหวัง จึงต้องหาทางแก้ปัญหา และฝ่าฟันอุปสรรคนั้นไปให้ได้ ด้วยความสอดคล้องนี้ จึงเปรียบเทียบอุปสรรคเป็น อากาศที่ร้อน และ อากาศที่หนาว ได้

จากตัวอย่างข้างต้น ล้วนเป็นรูปภาษาที่มีความหมายประจำรูปเกี่ยวกับสภาพอากาศ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับอุปสรรค จึงเป็นการถ่ายโยงความหมาย จากแวดวงความหมายต้นทาง สภาพอากาศ สู่วาดวงความหมายปลายทางอุปสรรค ตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ สะท้อน มโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า อุปสรรคเป็นสภาพอากาศ กล่าวคือ อุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ ในการดำเนินชีวิต หรือในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นสภาพอากาศที่ไม่ดี สร้างความเดือดร้อน หรือ ความไม่สบายกายต่อมนุษย์ เช่น ลม ฝน อากาศร้อน อากาศหนาว

อุปลักษณ์ธรรมชาติซึ่งนำมาเปรียบกับอุปสรรคที่พบบานวิสัยนี้ มีเพียงประเภทเดียว ได้แก่ อุปลักษณ์สภาพอากาศ จึงเป็นการนำรูปภาษาที่อยู่ในวงความหมายธรรมชาติมาใช้ในเชิง เปรียบเทียบกับอุปสรรค โดยถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง ธรรมชาติ สู่วาดวง ความหมายปลายทาง อุปสรรค สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า อุปสรรคเป็นธรรมชาติ ได้แก่ อุปสรรคเป็นสภาพอากาศ

อุปสรรคเป็นธรรมชาติ
ธรรมชาติ → อุปสรรค
(สภาพอากาศ)

6. อุปลักษณฺ์เชิงมนทศนฺ์เกยวกับใจ

ใจ มีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานว่า สิ่งที่ทำหน้าที่รู้รู้สึกนึก และคิด เช่น ใจก็คิดว่าอย่างนั้น, หัวใจ เช่น ใจเต้น, ลมหายใจ เช่น กลั้นใจ อึดใจ หายใจ, ความรู้สึกนึกคิด เช่น ใจคด ใจซื่อ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 329) อุปลักษณฺ์เชิงมนทศนฺ์เกยวกับใจ จึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเปรียบเทยวกับใจ กล่าวคือ หัวใจซึ่งเป็นอวัยวะ รวมถึงใจซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ของมนุษย์ เป็นความหมายปลายทาง

อุปลักษณฺ์เชิงมนทศนฺ์เกยวกับใจซึ่งพบจากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกประเภทตามแวงวงความดันทางได้ดังนี้

6.1 อุปลักษณฺ์สิ่งมีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งมีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่มีการเป็นอยู่ มีชีวิต มีการหายใจ อุปลักษณฺ์สิ่งมีชีวิต จึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกยวกับสิ่งมีชีวิต มีการหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ใจ

อุปลักษณฺ์สิ่งมีชีวิตที่นำมาเปรียบเทยวกับใจซึ่งพบในงานวิจัยนี้ ได้แก่
อุปลักษณฺ์มนุษย์

มนุษย์ มีความหมายว่า สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล, สัตว์ที่มีจิตใจสูง, คน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 832) อุปลักษณฺ์มนุษย์ หมายถึงรูปภาษาที่มีความหมายถึง คน หรือมีลักษณะ การกระทำของคน มาเปรียบเทยวให้เกิดความหมายปลายทาง ในที่นี้คือใจ

รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณฺ์มนุษย์ที่นำมาเปรียบเทยวกับใจในงานวิจัยนี้ ได้แก่ พิง ดังนี้

(145) ฉันคือเด็กผู้หญิง ที่หัวใจพิงอยู่กับฝัน

(เพลง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง / ัญญา สวัสดิ์รักเกียรติ: 306)

ฟัง มีความหมายว่า ฟัง เช่น ฟังเสียง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 786) เป็นคำกริยาที่ใช้กับสิ่งมีชีวิต และสิ่งไม่มีชีวิต แต่ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ฟังเป็นคำที่มักใช้กับมนุษย์ เช่น เขาฟังเสียง จึงจัดให้อยู่ในวงความหมาย มนุษย์

จากตัวอย่างที่ (145) เป็นการเปรียบเทียบให้ใจหรือความรู้สึกในใจของเด็กผู้หญิงคนหนึ่งฟังอยู่กับความฝัน จึงมีความหมายว่า เด็กผู้หญิงคนนั้นกำลังมีความฝันใฝ่ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การที่มนุษย์ฟังสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจหมายถึง มนุษย์ต้องการฟังฟังสิ่งนั้น เช่นเดียวกับใจหรือความรู้สึก เมื่อใช้กับคำว่าฟังในเชิงเปรียบเทียบ อาจหมายถึง ความต้องการฟังฟัง หรืออยากได้ในสิ่งนั้น ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบเทียบหัวใจที่ฟังอยู่กับฝันกับการฟังของมนุษย์ หรือเปรียบเทียบให้ใจเป็นมนุษย์ได้

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายมนุษย์ กล่าวคือเป็นคำกริยาที่ใช้กับมนุษย์ มาใช้กับใจหรือหัวใจและเกิดความหมายใหม่ในเชิงเปรียบเทียบ จึงเป็นการถ่ายโยงความหมาย จากแวดวงความหมายต้นทางมนุษย์ สู่แวดวงความหมายปลายทางใจ ตามแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ใจเป็นมนุษย์ กล่าวคือผู้ประพันธ์เห็นว่า ใจซึ่งเป็นอวัยวะ หรือใจที่ทำหน้าที่รู้สึกนึกคิด สามารถกระทำการได้เช่นมนุษย์ การเปรียบเทียบให้ใจเป็นมนุษย์ทำให้เข้าใจความรู้สึกของใจในแง่ต่างๆ ได้อย่างชัดเจนขึ้น

อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบกับใจในงานวิจัยนี้ คือ อุปลักษณ์มนุษย์ เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งมีชีวิต สู่แวดวงความหมายปลายทาง ใจ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ใจเป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ ใจเป็นมนุษย์

6.2 อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งไม่มีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิตจึงหมายถึง

รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิด
ความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ใจ

อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับใจ ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ อุปลักษณสิ่งของ

สิ่งของ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า วัตถุต่าง ๆ เช่น ก่อนลงจากรถควรตรวจ
สิ่งของให้ครบถ้วน, ของ หรือ ข้าวของ กี่ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1191) อุปลักษณสิ่งของ จึง
หมายถึง รูปภาษาซึ่งมีความหมายประจำรูปเกี่ยวกับ วัตถุสิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆรวมถึงกิจวัตรที่
กระทำต่อสิ่งของ ซึ่งนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ใจ

รูปภาษาซึ่งเป็นอุปลักษณสิ่งของที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับใจ ที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่
ฝาก ส่ง ให้ ยกตัวอย่างเช่น

(146) จะฝากดวงใจ และคอยห่วงใยซึ่งกันและกัน

(เพลง แบ่งฝันให้กัน / จิตติมา สุตสุนทร: 165)

ฝาก มีความหมายว่า มอบให้ไว้เป็นต้นว่าเพื่อให้ช่วยดูแลคุ้มครองหรือพิทักษ์รักษา
เช่น ฝากตัว ฝากบ้าน, ให้ปรากฏเป็นเกียรติ เช่น ฝากชื่อเสียง ฝากฝีมือ, ให้นำไปหรือให้ทำแทนตัว
เช่น ฝากจดหมาย ฝากหน้าที่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 749) เป็นคำที่มักใช้กับวัตถุสิ่งของ จึงจัด
อยู่ในวงความหมายสิ่งของ

จากตัวอย่างที่ (146) ฝากหัวใจ มีความหมายในบริบท หมายถึง การที่บุคคลแบ่งปัน
ความรู้สึกซึ่งกันและกัน คอยห่วงใยซึ่งกันและกัน เปรียบเหมือนกับการนำหัวใจไปฝากเอาไว้ให้
ดูแล มีความสอดคล้องกันระหว่างการฝากหัวใจหรือความรู้สึกและการฝากสิ่งของ เป็นการนำคำว่า
ฝาก ซึ่งใช้กับสิ่งของ มาใช้กับใช้ซึ่งเป็นอวัยวะหรือความรู้สึก จึงเปรียบได้ว่า ใจเป็นสิ่งของ

(147) ฝากส่งใจไป ในเวลาที่เธอทุกข์ใจ

(เพลง ฝากส่งใจไป / ธงไชย แมคอินไตย์: 136)

ส่ง มีความหมายว่า ทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเคลื่อนพ้นจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อให้ถึง
ผู้รับหรือเป้าหมายด้วยอาการต่าง ๆ กัน เช่น ส่งข้าม ส่งผ่าน ส่งต่อ; หนุน ดัน หรือเสริมให้สูงขึ้น

เช่น คนอยู่ข้างล่างช่วยส่งกันคนข้างบนให้พ้นพ้นกำแพง คิดไม้ป้านลมส่งหลังคาเรือน; แสดง อธิษาศัยในเมื่อมีผู้จะจากไป เช่น ไปส่ง เลี้ยงส่ง; อาการที่ส่งเครื่องหมาย ข้อความ ข่าวสาร หรือภาพ เป็นต้น ไปให้อีกฝ่ายหนึ่งโดยอาศัยกรรมวิธีต่าง ๆ เช่น ส่งสัญญาณ ส่งรหัส ส่งโทรเลข ส่งวิทยุ ส่งโทรภาพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1111) เป็นคำกริยาที่มักกระทำต่อสิ่งของ จึงจัดอยู่ในวง ความหมายสิ่งของ

จากตัวอย่างที่ (147) ฝากส่งใจไป มีความหมายในบริบท หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกเป็นห่วงเป็นใยผู้อื่น และต้องการให้ผู้นั้นรับรู้ เปรียบได้กับการส่งความรู้สึก หรือกำลังใจ ไปให้ เป็นการนำคำว่า ส่ง ที่มักใช้กับสิ่งของ มาใช้กับสิ่งที่เป็นามธรรมคือความรู้สึกจากใจ มีความสอดคล้องกันระหว่าง การส่งความรู้สึก และการส่งสิ่งของ จึงเปรียบได้ว่า ใจเป็นสิ่งของ

(148) เราอาจจะดูว่าแสนจะไกล แต่ใจให้กันมา

(เพลง ฝากส่งใจไป / ธงไชย แมคอินไตย์: 136)

ให้ มีความหมายว่า มอบ เช่น ให้ช่อดอกไม้เป็นรางวัล, สละ เช่น ให้ชีวิตเป็นทาน, อนุญาต เช่น ฉันทให้เขาไปเที่ยว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1315) เป็นคำกริยาที่มักใช้กับสิ่งของ จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ

จากตัวอย่างที่ (148) ใจให้กันมา มีความหมายในบริบทว่า การมีความรู้สึกต่างๆ เช่น คิดถึง ห่วงใย ต่อกัน โดยเปรียบเทียบให้หัวใจซึ่งเป็นอวัยวะหรือความรู้สึก มีความสอดคล้องกัน ระหว่างการให้ความรู้สึกและการให้สิ่งของ จึงเปรียบได้ว่าใจเป็นสิ่งของ

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายสิ่งของ มาใช้กับใจและเกิดความหมายใหม่ จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งของ สู่วาดวงความหมายปลายทาง ใจ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ใจเป็นสิ่งของ กล่าวคือ ผู้ประพันธ์จะนำคำกริยาที่ใช้กับสิ่งของ มาใช้กับใจซึ่งเป็นอวัยวะหรือความรู้สึก เพื่อสื่อความหมายของความรู้สึกของใจให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบกับใจในงานวิจัยนี้ คือ อุปลักษณสิ่งของ เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งไม่มีชีวิต สู่วาดวงความหมายปลายทาง ใจ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ใจเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ ใจเป็นสิ่งของ

ใจเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต
 สิ่งไม่มีชีวิต → ใจ
 (สิ่งของ)

7. อุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติ

ธรรมชาติ มีความหมายว่า สิ่งที่เกิดมีและเป็นอยู่ตามธรรมดาของสิ่งนั้น ๆ, ภาพภูมิประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 554) อุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติ จึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเปรียบเทียบกับสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือมีสภาพอยู่ตามธรรมชาติ เป็นความหมายปลายทาง

อุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติซึ่งพบในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกประเภทตามแนวดวงความตื้นทางได้ดังนี้

7.1 อุปลักษณะสิ่งมีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งมีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่มีการเป็นอยู่ มีชีวิต มีการหายใจ อุปลักษณะสิ่งมีชีวิต จึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่มีชีวิต มีการหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ธรรมชาติ

อุปลักษณะสิ่งมีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับธรรมชาติ ในงานวิจัยนี้ ได้แก่
 อุปลักษณะมนุษย์

มนุษย์ มีความหมายว่า สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล, สัตว์ที่มีจิตใจสูง, คน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 832) อุปลักษณะมนุษย์ จึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายถึง คน หรือมีลักษณะของคน กิริยาที่กระทำโดยคนหรือมีคนเป็นผู้ถูกกระทำ มาเปรียบเทียบกับเกิดความหมายปลายทาง ในที่นี้คือ ธรรมชาติ

รูปภาพซึ่งเป็นอุปลักษณะสิ่งของที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับธรรมชาติ ที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ รัก โกรธ อยู่ข้าง มอง ชั่ว ลิขิต กระชาก ตัดสิน เชื้อบิล เพื่อน ยกตัวอย่างเช่น

(149) เพียงแต่เฝ้ามองดวงดารา แสงสวส้อง ฉันมองเพลิดดา
ฟ้าไม่เคยเก่า ฟ้ายังมีรักและพลังใจ ฟ้าจะอยู่ข้างเราตลอดไป
ตะวันลับไป แต่ยังมีแสงดาว ส่องสว่างกระจ่างทุกคราว
ยามเศร้า คราวไหน คราวเกิดท้อใจให้ระอา
เหงาหมองหม่นไว้คนนำพา ฟ้ายังมองเรา

(เพลง ฟ้ายังมองเรา / นันทิดา แก้วบัวสาย: 57)

รัก มีความหมายว่า มีใจผูกพันด้วยความห่วงใย เช่น พ่อแม่รักลูก รักชาติ รักชื่อเสียง, มีใจผูกพันด้วยความเสน่หา, มีใจผูกพันฉันคู่สาว, เช่น ชายรักหญิง, ชอบ เช่น รักสนุก รักสงบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 938) เป็นคำกริยาที่กระทำโดยมนุษย์ จึงจัดอยู่ในวงความหมายมนุษย์

มอง มีความหมายว่า มุ่งดู (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 842) เป็นคำกริยาที่กระทำโดยมนุษย์ จัดอยู่ในวงความหมายมนุษย์

จากตัวอย่างที่ (149) มีความหมายหมายถึง เมื่อใดที่รู้สึกท้อใจหรือเสียใจ ให้แง่มองหน้าขึ้นมองฟ้า เพราะท้องฟ้านั้นยังคงอยู่ ณ ที่นั้น เหมือนกับคอยส่งมอบความรัก กำลังใจ เหมือนดังฟ้ายังมองลงมาเสมอ เป็นการนำคำว่า รัก มอง ซึ่งโดยทั่วไปเป็นคำกริยาที่กระทำกับมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิต มาใช้กับฟ้าซึ่งเป็นสิ่งธรรมชาติ ให้สามารถทำกริยา รัก และ มอง ได้อย่างมนุษย์ เปรียบให้ฟ้าสามารถมีความรัก และมองลงมายังบุคคลได้ มีความสอดคล้องกันของการคงอยู่ของท้องฟ้าที่ไม่ว่าจะแง่มองขึ้นไปคราใดก็จะเห็นได้จากพื้นโลก และการที่มีพลัง ความรัก และจ้องมองลงมาอยู่เสมอ จึงเปรียบให้ฟ้าสามารถกระทำกริยามองและรักได้อย่างมนุษย์ หรือเปรียบให้ฟ้าเป็นมนุษย์ได้

(150) มันยังไม่ถึงคิว ที่ฟ้าจะตัดสิน มันคงต่อคิวกันมากมาย
คงยังไม่ถึงคราว ให้ฟ้าเช็ดบิลไป คงมีวันหนึ่งที่ต้องใช้กรรม

(เพลง มันยังไม่ถึงคิว / เสาวลักษณ์ ลีละบุตร: 342)

ตัดสิน มีความหมายว่า ลงความเห็นชี้ขาด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 450) เป็นคำกริยาที่กระทำโดยมนุษย์ เช่นเดียวกับคำว่า เช็ดบิล จึงจัดอยู่ในวงความหมายมนุษย์

จากตัวอย่างที่ (150) มีความหมายว่า ยังไม่ถึงเวลาที่คนชั่ว จะได้รับกรรมตามที่ตนได้ก่อเอาไว้ โดยเปรียบเทียบฟ้าซึ่งเป็นสิ่งตามธรรมชาติเป็นผู้ตัดสิน หรือเช็คบิลที่จะลงโทษคนเหล่านั้น เป็นการนำคำกริยาที่กระทำโดยมนุษย์ มาใช้กับฟ้า เพื่อให้ฟ้าสามารถกระทำกริยาได้อย่างมนุษย์ โดยอาจเปรียบเทียบฟ้าเป็นสิ่งที่อยู่สูงเหนือพื้นโลกเป็นผู้ที่อยู่เบื้องบน สามารถออกคำสั่งใดๆ แก่คนบนพื้นโลกได้ ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบเทียบฟ้าสามารถกระทำกริยาเช่นมนุษย์ผู้มีอำนาจ คือ ตัดสิน หรือ เช็คบิลได้ หรือเปรียบเทียบฟ้าเป็นมนุษย์ได้

(151) ดวงดาวสายรุ้งจะเป็นเพื่อนเรา ความหอยเหงาก็ไม่เจอะเจอ

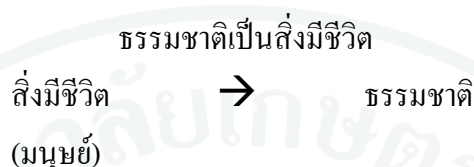
(เพลง หนอยากเป็นอะไร / ธงไชย แมคอินไตย์: 116)

เพื่อน มีความหมายว่า ผู้ชอบพอรักใคร่กัน, ผู้สนิทสนมคุ้นเคยกัน, เช่น เขามีเพื่อนมาก, ผู้ร่วมสถาบันหรือร่วมอาชีพเป็นต้น เช่น เพื่อนร่วมโรงเรียน เพื่อนร่วมรุ่น เพื่อนข้าราชการ เพื่อนกรรมกร, ผู้ร่วมฐานะ เช่น อยู่เป็นเพื่อนกันก่อน ไปเป็นเพื่อนกันหน่อย, ผู้อยู่ในสภาพเดียวกัน เช่น เพื่อนมนุษย์ เพื่อนร่วมโลก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 802) จัดอยู่ในวงความหมายมนุษย์

จากตัวอย่างที่ (151) เป็นการเปรียบเทียบให้ ดวงดาว และ สายรุ้ง ซึ่งเป็นสิ่งตามธรรมชาติ เป็นเพื่อนซึ่งเป็นมนุษย์ โดยมีความหมายว่า เมื่อมีดวงดาวและสายรุ้ง อยู่เป็นเพื่อน ก็จะไม่พบกับความเหงาอีกต่อไป โดยนำความสวยงามของดวงดาวและสายรุ้งซึ่งมองดูเพลินตา ทำให้คลายเหงา มาเปรียบกับการมีเพื่อน ซึ่งทำให้คลายเหงาได้เช่นกัน ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบได้ว่าดวงดาว สายรุ้งเป็นเพื่อนซึ่งเป็นมนุษย์ได้

จากตัวอย่างข้างต้น ล้วนเป็นการนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายมนุษย์ มาใช้กับธรรมชาติ จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายด้านทาง มนุษย์ สู่แวดวงความหมายปลายทาง ธรรมชาติ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ธรรมชาติเป็นมนุษย์ กล่าวคือ ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบให้ธรรมชาติเป็นมนุษย์ สามารถกระทำกริยาหรือถูกกระทำกริยาได้เช่นมนุษย์ เช่น มองลึคิด หรือเป็นเพื่อน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้รับสารสามารถจินตนาการตามบทเพลงได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อีกนัยหนึ่งยังสอดคล้องกับแนวคิดของสังคมไทยที่มองว่า ธรรมชาติบางชนิด เช่น ฟ้า เป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ สามารถกระทำกริยาได้อย่างมนุษย์ เช่น ตัดสิน หรือ ลึคิด ชีวิตของมนุษย์ได้

อุปลักษณสิ่งมีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบกับธรรมชาติในงานวิจัยนี้ พบเพียงประเภทเดียวคือ อุปลักษณมนุษย์ เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งมีชีวิต สู่แวดวงความหมายปลายทางธรรมชาติ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ธรรมชาติเป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ ธรรมชาติเป็นมนุษย์

7.2 อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งไม่มีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิตจึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีลมหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ธรรมชาติ

อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับธรรมชาติ ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ อุปลักษณสิ่งของ

สิ่งของ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า วัตถุต่าง ๆ เช่น ก่อนลงจากรถควรตรวจ สิ่งของให้ครบถ้วน, ของ หรือ ข้าวของ ก็ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1191) อุปลักษณสิ่งของ จึงหมายถึง รูปภาพซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับ วัตถุสิ่งของ รวมถึงกิริยาที่เกิดจากหรือกระทำต่อสิ่งของ ที่นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ธรรมชาติ

รูปภาพซึ่งเป็นอุปลักษณสิ่งของที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับธรรมชาติ ที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ห่ม ดังนี้

(152) ที่ตรงนี้นั้นมีดินไม้ มีร่มเงาให้อนสบายพักผ่อน

ลมไม่แรง แสงแดดไม่ร้อน มีฟ้าเอาไว้ห่มนอน และรักแท้จริงใจ

(เพลง พักตรงนี้ / ธงไชย แมคอินไตย์: 59)

ห่ม มีความหมายว่า ใช้ผ้าเป็นต้นคลุมหรือพันสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน เช่น ห่มผ้า ห่มสไบ เอาผ้าไปห่มต้นโพธิ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1252) เป็นคำกริยาที่ใช้กับผ้า ซึ่งเป็นสิ่งของ จึงจัดอยู่ในวงความหมายสิ่งของ

มีฟ้าเอาไว้ห่มนอน ในตัวอย่างที่ (152) มีความหมายในบริบทหมายถึง บุคคลซึ่งนอนพักอยู่ภายใต้ต้นไม้ ภายใต้ท้องฟ้า โดยเปรียบเทียบเหมือนกับมีท้องฟ้ามาห่มอยู่บนบนตัวของบุคคลนั้น เป็นการนำคำว่าห่ม ที่ใช้กับผ้า มาใช้กับฟ้า มีความสอดคล้องกันระหว่างการนอนภายใต้ท้องฟ้ากับการนอนห่มผ้าห่ม จึงเปรียบเทียบได้ว่า ฟ้าเป็นผ้า หรือ ฟ้าเป็นสิ่งของ

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการนำรูปภาษาที่อยู่ในวงความหมายสิ่งของ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับธรรมชาติ จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งของ สู่วาดวงความหมายปลายทาง ธรรมชาติ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ธรรมชาติเป็นสิ่งของ กล่าวคือ ผู้ประพันธ์นำคำกริยาที่ใช้กับสิ่งของมาใช้กับธรรมชาติ เพื่อให้ได้ภาษาที่สวยงามและให้ผู้รับสารเห็นภาพที่สวยงามและคล้อยตาม

อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบกับธรรมชาติในงานวิจัยนี้ พบเพียงประเภทเดียว คือ อุปลักษณสิ่งของ เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งไม่มีชีวิต สู่วาดวงความหมายปลายทางธรรมชาติ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ธรรมชาติเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ ธรรมชาติเป็นสิ่งของ

บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

กษัตริย์ มีความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานว่า พระเจ้าแผ่นดิน, ใช้เต็มว่า พระมหากษัตริย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 85) บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ จึงหมายถึง บทเพลงที่กล่าวถึงพระมหากษัตริย์ พระเจ้าแผ่นดิน เช่น บทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อเทิดทูนพระมหากษัตริย์

จากการวิเคราะห์บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ พบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์
2. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาชน
3. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประเทศ
4. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ
5. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับปัญหาของประเทศ

1. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

กษัตริย์ หมายถึง พระเจ้าแผ่นดิน, ใช้เต็มว่า พระมหากษัตริย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 85) อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ หมายถึง รูปภาษาซึ่งเปรียบเทียบกับพระมหากษัตริย์ หรือพระเจ้าแผ่นดิน ถ้ายกความหมายจากความหมายประจำรูปมาเป็นความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์เป็นความหมายปลายทาง

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ซึ่งพบในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกประเภทตามแวดวงความดันทางได้แก่ อุปลักษณ์บุพการี

บุพการี มีความหมายว่า ผู้ที่ทำอุปการะมาก่อน เช่น บิดามารดาเป็นบุพการีของบุตรธิดา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 631) อุปลักษณ์บุพการี จึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับ บิดามารดา หรือผู้ที่ทำอุปการะ เป็นความหมายประจำรูป นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ พระมหากษัตริย์

รูปภาษาซึ่งเป็นอุปลักษณ์บุพการีที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับพระมหากษัตริย์ ที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ พ่อ ยกตัวอย่างเช่น

(153) เราก็รู้พ่อต้องเหนื่อยสักเพียงไปไหน ต้องลำบากใจกายไม่เคยสิ้น
เพราะพ่อรู้พ่อคือ พลังแห่งแผ่นดิน ให้เราพ่ออยู่พอกินกันต่อไป

(เพลง ของขวัญจากก้อนดิน / ธงไชย แมคอินไตย์: 128)

(154) นานมาแล้ว พ่อได้ปลูกต้นไม้ไว้ให้เรา เพื่อวันหนึ่งจะบังลมหนาว
และคอยเป็นร่มเงา ปลูกไว้เพื่อพวกเราทุกๆ คน

(เพลง ต้นไม้ของพ่อ / ธงไชย แมคอินไตย์: 129)

พ่อ มีความหมายว่า ชายผู้ให้กำเนิดแก่ลูก; คำที่ลูกเรียกชายผู้ให้กำเนิดหรือเลี้ยงดูตน
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 776)

จากตัวอย่างที่ (153) และ (154) พ่อ มีความหมายในบริบท หมายถึง พระมหากษัตริย์ หรือ
ในหลวง โดยในตัวอย่างที่ (153) มีความหมายว่า พระมหากษัตริย์ทรงเห็นดีเห็นชอบพระวรวงศ์
คุณแลทุกข์สุขของประชาชน เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (154) ซึ่งมีความหมายว่า พระมหากษัตริย์ทรง
ปฏิบัติพระราชกรณียกิจและคุณประโยชน์ต่างๆ เพื่อประเทศชาติและประชาชน คำว่าพ่อและ
กษัตริย์ มีความสอดคล้องกันระหว่าง พ่อซึ่งเป็นบุพการี ผู้เลี้ยงดูลูก และ กษัตริย์ ซึ่งทรงดูแล
ประเทศชาติและประชาชน จึงสามารถเปรียบเทียบได้ว่าพระมหากษัตริย์เป็นพ่อ

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการนำคำว่า พ่อ ซึ่งอยู่ในวงความหมายบุพการี มาใช้
เปรียบเทียบกับพระมหากษัตริย์ จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง
บุพการี สู่แวดวงความหมายปลายทาง พระมหากษัตริย์ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า
พระมหากษัตริย์เป็นบุพการี กล่าวคือ พระมหากษัตริย์เป็นพ่อ โดยเห็นว่าพระมหากษัตริย์ที่ทรง
ดูแลทุกข์สุขของประชาชน เป็นดังพ่อที่คอยดูแลลูก ซึ่งตรงกับมโนทัศน์ของคนไทยที่มักเปรียบ
พระมหากษัตริย์เป็นพ่อ หรือ พ่อของแผ่นดิน

พระมหากษัตริย์เป็นบุพการี
บุพการี → พระมหากษัตริย์

2. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาชน

ประชาชน มีความหมายตามพจนานุกรมว่า พลเมือง, สามัญชนทั่ว ๆ ไปที่ไม่ใช่ข้าราชการ
พ่อค้า หรือนักบวช ในความว่า ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 656)
อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาชน จึงหมายถึง รูปภาษาซึ่งเปรียบเทียบถึง สามัญชน คน
ทั่วไป ประชาชนในประเทศ ถ่ายโยงความหมายจากความหมายประจำรูปมาเป็นความหมาย
เกี่ยวกับประชาชนเป็นความหมายปลายทาง

อุปลักษณ์เชิงมนโทศน์เกี่ยวกับประชาชนซึ่งพบในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกประเภทตาม
แนวความคิดค้นทางได้ดังนี้

2.1 อุปลักษณ์บุตร

บุตร มีความหมายว่า ลูก, ลูกชาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 630) อุปลักษณ์บุตร จึง
หมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับ ลูก เป็นความหมายประจำรูป ซึ่งนำมาใช้ในเชิง
เปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ประชาชน

รูปภาษาซึ่งเป็นอุปลักษณ์บุตรที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับประชาชน ที่พบในงานวิจัยนี้
ได้แก่ ลูก ดังนี้

(155) จนวันนี้ ได้เงาแห่งต้นไม้ต้นใหญ่ ลูกได้อยู่ได้คอยอาศัย

แผ่นดินยังกว้างไกล แต่เหมือนว่าหัวใจพอกว้างกว่า

(156) ลูกที่เกิดตรงนี้นั้นยังอยู่ และยังอยู่เพื่อคอยรักษา

จะรวมใจเข้ามา จะมีเพียงสัญญาในหัวใจ

(เพลง ต้นไม้ของพ่อ / ธงไชย แมคอินไตย์: 129)

ลูก มีความหมายตามพจนานุกรมว่า ผู้มีกำเนิดจากพ่อแม่ หรือโดยปริยายถือว่ามิฐานะ
เสมือนลูก, คำที่พ่อแม่เรียกลูกของตนโดยตรง หรือเรียกเด็กอื่นหรือผู้เยาว์กว่าผู้พูดหลายปีด้วย
ความรู้สึกรักและเอ็นดู เช่น ลูกกนิยาเสิยชิ, คำที่ลูกใช้แทนชื่อตนเวลาพูดกับพ่อแม่ด้วยความรักและ
เคารพ เช่น ลูกยังไม่่วงนอน; เรียกสัตว์ที่ยังไม่โต เช่น ลูกแมว ลูกหมา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546:
1020)

จากตัวอย่างที่ (155) และ (156) ลูก มีความหมายในบริบทหมายถึง ประชาชน โดยใน
ตัวอย่างที่ (155) มีความหมายว่า ภายใต้โครงการตามพระราชดำริของพระมหากษัตริย์ ประชาชนมี
ความเป็นอยู่ที่ร่มเย็นเป็นสุข และในตัวอย่างที่ (156) มีความหมายว่า ประชาชนในแผ่นดิน จะ
ช่วยกันดูแลประเทศและโครงการตามพระราชดำริของพระมหากษัตริย์ให้เป็นประโยชน์ต่อ
ประเทศสืบไป จะเห็นได้ว่า คำว่า ลูกและประชาชน มีความสอดคล้องกันคือ ลูกซึ่งมีบุพการีคอย
ดูแล และประชาชนซึ่งมีพระมหากษัตริย์ที่ทรงดูแล จึงเปรียบประชาชนเป็นลูก

อุปลักษณบุตรซึ่งนำมาเปรียบกับประชาชนในงานวิจัยนี้ เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง บุตร สู่วาดวงความหมายปลายทาง ประชาชน สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ประชาชนเป็นบุตร เมื่อเปรียบพระมหากษัตริย์เป็นบุพการี จึงเปรียบประชาชนเป็นบุตรที่พระมหากษัตริย์ทรงดูแล

ประชาชนเป็นบุตร
บุตร → ประชาชน

2.2 อุปลักษณธรรมชาติ

ธรรมชาติ มีความหมายว่า สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ตามธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ, ภาพภูมิประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 554) อุปลักษณธรรมชาติ จึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีสภาพหรือเป็นอยู่ตามธรรมชาติ เป็นความหมายประจำรูป ซึ่งนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ประชาชน

อุปลักษณธรรมชาติซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับประชาชน ในงานวิจัยนี้ ได้แก่
อุปลักษณดิน

ดิน มีความหมายว่า ชื่อธาตุอย่างหนึ่งในธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม, วัตถุธาตุของพื้นโลกที่ใช้สำหรับปลูกพืชผลหรือปั้นสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น; แผ่นดิน เช่น เทวดาเดินดิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 407) อุปลักษณดิน หมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับ ดิน ซึ่งเป็นวัตถุธาตุตามธรรมชาติ เป็นความหมายประจำรูป นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ประชาชน

รูปภาพซึ่งเป็นอุปลักษณดินที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับประชาชน ที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ก้อนดิน เม็ดดิน โคลน ดังนี้

(157) เราทุกคนก็เหมือนก้อนดินแค่ก้อนหนึ่ง เพราะบางไรค่าไร้ความหมาย
อ่อนแอเหมือนโคลน ไหลไปตามทางเรื่อยไป เมื่อน้ำแห้งไปก็แตกกระแหง

(158) มีพลังเพียงแค่แรงเดียวที่ยึดเรา เหนียวรั้งเราไว้ให้กล้าแข็ง

รวมผู้คนมากมายให้ทรงพลังแข็งแรง รวมเม็ดดินทุกเม็ดให้เป็นแผ่นดิน

(เพลง ของขวัญจากก้อนดิน / ธงไชย แมคอินไตย์: 128)

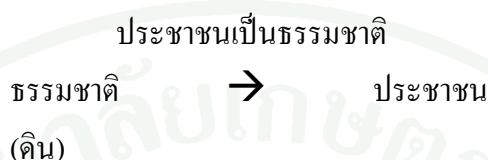
ดิน มีความหมายว่า ชื่อธาตุอย่างหนึ่งในธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม, วัตถุธาตุของพื้น
โลกที่ใช้สำหรับปลูกพืชผลหรือปั้นสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น; แผ่นดิน เช่น เทวดาเดินดิน
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 407)

โคลน มีความหมายว่า ดินเหลว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 271)

จากตัวอย่างที่ (157) และ (158) ก้อนดิน โคลน และ เม็ดดิน มีความหมายในบริบท
หมายถึง ประชาชน กล่าวคือ ในตัวอย่างที่ (157) มีความหมายว่า ประชาชนทุกคนเป็นเหมือนก้อน
ดินเพียงก้อนหนึ่ง ซึ่งก้อนดินหากไม่อยู่รวมกัน ก็จะเปราะบาง เมื่อโดนน้ำก็จะกลายเป็นโคลน หรือ
เมื่อไม่มีน้ำมาหล่อเลี้ยงก็จะแตกกระแหง เช่นเดียวกับ ประชาชนในประเทศ หากไม่มีที่ยึดเหนี่ยว ไม่
มีความสามัคคี ก็จะทำให้เกิดความอ่อนแอ หรือแตกแยกกัน เปรียบให้ประชาชนที่อ่อนแอเป็น
โคลน และประชาชนที่แตกแยกเป็นดินที่แตกกระแหง เช่นเดียวกับในตัวอย่างที่ (158) ซึ่งเป็นการ
กล่าวว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์รวมใจของประชาชน ทำให้ประชาชนมีความสามัคคีกัน
เปรียบได้กับการรวมเม็ดดินให้เป็นปึกแผ่น เมื่อดินเป็นปึกแผ่นก็จะป็นผืนดินที่แข็งแรง
เช่นเดียวกับประเทศที่มีประชาชนที่เข้มแข็งสามัคคี ก็จะเป็นประเทศที่มีความมั่นคง ด้วยความ
สอดคล้องที่กล่าวมา จึงเปรียบได้ว่า ประชาชนเป็นดิน

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการนำรูปภาษาที่อยู่ในวงความหมายดิน มาใช้ในเชิง
เปรียบเทียบกับประชาชน จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายดินทาง ดิน สู่แวดวง
ความหมายปลายทาง ประชาชน สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ประชาชนเป็นดิน กล่าวคือ
ประชาชนทั่วไปเป็นเช่นเม็ดดินที่กระจัดกระจายกัน เป็นดินที่ไม่แข็งแรง แต่หากประชาชนมีความ
สามัคคีกันก็เหมือนกับการรวมเม็ดดินให้กลายเป็นปึกแผ่น ประชาชนที่เข้มแข็งก็จะทำให้ชาติมี
ความมั่นคง นอกจากนี้ยังอาจมองได้ว่า เนื่องจากเป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อเทิดทูน
พระมหากษัตริย์ สักกมไทยซึ่งมองว่าพระมหากษัตริย์เป็นผู้มีพระคุณล้นเกล้า จึงเทิดทูนให้พระองค์
อยู่สูงส่ง และเปรียบให้ประชชนทั่วไปเป็นเช่นดินซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่บนพื้นแผ่นดิน

อุปลักษณ์ธรรมชาติซึ่งนำมาเปรียบกับประชาชนในงานวิจัยนี้ พบเพียงประเภทเดียว คือ อุปลักษณ์ดิน เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง ธรรมชาติ สู่แวดวงความหมายปลายทาง ประชาชน สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ประชาชนเป็นธรรมชาติ ได้แก่ ประชาชนเป็นดิน

3. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประเทศ

ประเทศ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า บ้านเมือง, แคว้นแคว้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 661) อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประเทศ จึงหมายถึง รูปภาษาซึ่งเปรียบเทียบกับ ประเทศ บ้านเมือง แคว้นแคว้น ถ่ายโยงความหมายจากความหมายประจำรูปมาเป็นความหมายเกี่ยวกับ ประเทศเป็นความหมายปลายทาง

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประเทศซึ่งพบจากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ สามารถ จำแนกประเภทตามแวดวงความต้นทางได้แก่ อุปลักษณ์บ้าน

บ้าน มีความหมายว่า ที่อยู่ เช่น เลขบ้าน เข้าบ้าน, สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย เช่น บ้านพักตากอากาศ บ้านเช่า, บริเวณที่เรือนตั้งอยู่ เช่น เขตบ้าน, หมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน, ถิ่นที่มีมนุษย์อยู่ เช่น สร้างเป็นบ้านเป็นเมือง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 623) อุปลักษณ์บ้าน จึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับ บ้าน ที่อยู่อาศัย ซึ่งนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ และเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ประเทศ

รูปภาษาซึ่งเป็นอุปลักษณ์บ้านที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับประเทศ ที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ บ้าน ดังนี้

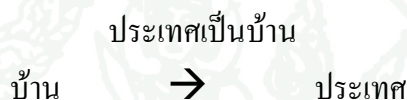
(159) พ่อใช้เหงื่อแทนน้ำรดลงไป เพื่อให้ผลดอกใบออกผล

ให้เราทุกคน เติบโตอย่างร่มเย็นในบ้านเรา

(เพลง ดันไม้ของพ่อ / ธงไชย แมคอินไตย์: 129)

คำว่า บ้าน ในตัวอย่างที่ (159) มีความหมายในบริบทหมายถึง ประเทศ โดยกล่าวว่า พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่างๆ เพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติ เพื่อให้ประชาชนอาศัยอยู่ในประเทศอย่างมีความสุข สงบร่มเย็น บ้านเป็นสถานที่ที่ผู้คนใช้อาศัย เช่นเดียวกับประเทศที่เป็นที่อาศัยของประชาชน การที่ประชาชนอยู่ในประเทศเดียวกัน ก็เหมือนกับการอาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน จึงเปรียบได้ว่า ประเทศเป็นบ้าน

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น เป็นรูปภาพในวงความหมาย บ้าน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับประเทศ จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมาย บ้าน สู่แวดวงความหมาย ประเทศ สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ประเทศเป็นบ้าน กล่าวคือ การอาศัยอยู่ในประเทศเปรียบได้กับการอาศัยอยู่ในบ้าน

4. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ

ประโยชน์ มีความหมายว่า สิ่งที่มีผลใช้ได้ดีสมกับที่คิดมุ่งหมายไว้, ผลที่ได้ตามต้องการ, สิ่งที่เป็นผลดีหรือเป็นคุณ, เช่น ประโยชน์ของการศึกษา ประโยชน์ของโรงเรียน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 665) อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ จึงหมายถึง รูปภาพซึ่งมีความหมายเปรียบเทียบกับ สิ่งที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติไว้เพื่อให้เป็นผลดี เป็นคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชน ถ่ายโยงความหมายจาก ความหมายประจำรูปมาเป็นความหมายเกี่ยวกับประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ เป็นความหมายปลายทาง

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศซึ่งพบในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกประเภทตามแวดวงความดันทางได้แก่ อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิต

ชีวิต มีความหมายว่า ความเป็นอยู่, ตรงข้ามกับ ความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 366) สิ่งมีชีวิต มีความหมายว่า สิ่งที่มีการเป็นอยู่ มีชีวิต มีลมหายใจ อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิตจึงหมายถึง รูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่มีชีวิต มีลมหายใจ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ

อุปถัมภ์สิ่งมีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ อุปถัมภ์พืช

พืช มีความหมายว่า เมล็ดพันธุ์ไม้, สิ่งที่จะเป็นพันธุ์ต่อไป, พืชพันธุ์ กล้วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 793) อุปถัมภ์พืช จึงหมายถึงรูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับ พืชพันธุ์พันธุ์ไม้ต่างๆ เช่น ต้นไม้ เป็นความหมายประจำรูป มาเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ

รูปภาษาซึ่งเป็นอุปถัมภ์พืชที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ ที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ต้นไม้ ยกตัวอย่างเช่น

(160) นานมาแล้ว พ่อได้ปลูกต้นไม้ไว้ให้เรา เพื่อวันหนึ่งจะบังลมหนาว
และคอยเป็นร่มเงา ปลูกไว้เพื่อพวกเราทุกคน

(161) ผ่านมาแล้วห้าสิบปี ต้นไม้นั้นสูงใหญ่ ลมแรงเท่าไรก็บรรเทา
ออกผลให้เก็บกิน แดกใบเพื่อให้ร่มเงา และคอยดูแลเรา ให้เรายังมีวันต่อไป

(162) จากวันนี้สักหมื่นปี ต้นไม้ที่พ่อปลูก ต้องสวยต้องงดงาม และยิ่งใหญ่
สืบสานและติดตามจากรอยที่พ่อตั้งใจ เหนือเราจะเทไปจากหัวใจ
เหนือเราจะเทไป ให้ต้นไม้ของพ่อยังคงงาม

(เพลง ต้นไม้ของพ่อ / ธงไชย แมคอินไตย์: 129)

ต้นไม้ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า คำรวมเรียกพืชทั่วไปโดยปรกตินิยมมีลำต้น, ใช้ในความหมายที่แคบกว่า คำว่า ต้น หมายถึง พืชชนิดที่มีลำต้นใหญ่มีกิ่งแยกออกไป

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 423) จัดอยู่ในวงความหมายพืช

จากตัวอย่างที่ (160) (161) และ (162) คำว่า ต้นไม้ มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบหมายถึง สิ่งที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อเป็นประโยชน์ต่อประเทศ กล่าวคือ ในตัวอย่างที่ (160) นั้นหมายถึง พระมหากษัตริย์ทรงสร้างโครงการตามพระราชดำริต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้อยู่กันอย่างร่มเย็นเป็นสุข มีความสะดวกสบาย ไม่ลำบาก ในตัวอย่างที่ (161) มีความหมายว่า ผ่านมาแล้ว 50 ปีที่พระองค์ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง และโครงการในพระราชดำริต่างๆ ของพระองค์ล้วนเป็นประโยชน์ต่อประเทศและประชาชน และในตัวอย่างที่ (162) มีความหมายว่า จากวันนี้จนกระทั่งในอนาคตข้างหน้า ประชาชนทุกคนจะร่วมกันรักษาและสืบสานโครงการในพระราชดำริ

ต่างๆ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศและประชาชนสืบไป จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าเป็นการเปรียบเทียบคำว่าต้นไม้ กับประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ โดยมีความสอดคล้องกันคือ ต้นไม้เป็นสิ่งที่เมื่อปลูกแล้วจะต้องคอยดูแลเอาใจใส่ เพื่อให้ต้นไม้ขึ้นเติบโต เมื่อต้นไม้เติบโตใหญ่ จะกลายเป็นต้นไม้ที่แข็งแรง แผ่กิ่งก้านสาขา ให้ร่มเงาและเป็นประโยชน์ เช่นเดียวกับ ประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ ซึ่งพระองค์ทรงริเริ่มโครงการต่างๆ มากมาย และทรงดูแลควบคุมโครงการต่างๆ นั้นเป็นอย่างดีตลอดมา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อประเทศและประชาชน เช่นเดียวกับต้นไม้ที่คอยให้ร่มเงา จึงเปรียบเทียบให้ประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศเป็นต้นไม้ได้

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการนำรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายพืช มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ จึงเป็นการถ่ายทอดความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง พืช สู่แวดวงความหมายปลายทาง ประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ เป็นพืช กล่าวคือ โครงการในพระราชดำริต่างๆ ที่พระมหากษัตริย์ทรงคิดค้นและทรงสร้างขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อประเทศและประชาชนเป็นพืชหรือต้นไม้ที่ได้รับการปลูกและดูแลอย่างดีเพื่อให้ร่มเงา

อุปถัมภ์สิ่งมีชีวิตซึ่งนำมาเปรียบกับประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ ในงานวิจัยนี้ พบเพียงประเภทเดียวคือ อุปถัมภ์พืช เป็นการถ่ายทอดความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สิ่งมีชีวิต สู่แวดวงความหมายปลายทาง ประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศเป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ ประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศเป็นพืช

ประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศเป็นสิ่งมีชีวิต
 สิ่งมีชีวิต → ประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์
 (พืช) ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ

5. อุปถัมภ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับปัญหาของประเทศ

ปัญหา มีความหมายตามพจนานุกรมว่า ข้อสงสัย, ข้อขัดข้อง, เช่น ทำได้โดยไม่มีปัญหา, คำถาม, ข้อที่ควรถาม, เช่น ตอบปัญหา, ข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไข เช่น ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาทาง

การเมือง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 687) อุปลักษณ์เชิงมนโนทัศน์เกี่ยวกับปัญหาของประเทศ จึงหมายถึง รูปภาษาซึ่งมีความหมายเปรียบเทียบกับ สิ่งที่ขัดข้อง สิ่งที่ต้องพิจารณาแก้ไข ซึ่งเป็นผลเสียเป็นอุปสรรคต่อประเทศ ถ่ายโยงความหมายจากความหมายประจำรูปมาเป็นความหมายเกี่ยวกับปัญหาของประเทศเป็นความหมายปลายทาง

อุปลักษณ์เชิงมนโนทัศน์เกี่ยวกับปัญหาของประเทศซึ่งพบในงานวิจัยนี้ สามารถจำแนกประเภทตามแฉวงความดันทางได้แก่ อุปลักษณ์ธรรมชาติ

ธรรมชาติ มีความหมายว่า สิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ตามธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ, ภาพภูมิประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 554) อุปลักษณ์ธรรมชาติ จึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือมีสภาพอยู่ตามธรรมชาติ เป็นความหมายประจำรูป นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบและเกิดความหมายใหม่ ในที่นี้คือ ปัญหาของประเทศ

อุปลักษณ์ธรรมชาติซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับปัญหาของประเทศ ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ อุปลักษณ์สภาพอากาศ

สภาพ มีความหมายว่า ความเป็นเองตามธรรมชาติหรือตามธรรมชาติ เช่น สภาพความเป็นอยู่ สภาพดินฟ้าอากาศ, ลักษณะในตัวเอง; ภาวะ, ธรรมชาติ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1123) อากาศ มีความหมายว่า สภาพดินฟ้าอากาศโดยทั่ว ๆ ไป เช่น เช้านี้อากาศดีจัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1359) อุปลักษณ์สภาพอากาศจึงหมายถึง รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศตามธรรมชาติ รวมถึงฤดูกาลต่างๆ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ในที่นี้คือ ปัญหาของประเทศ

รูปภาษาซึ่งเป็นอุปลักษณ์สภาพอากาศที่นำมาใช้เปรียบเทียบกับปัญหาของประเทศ ที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ลม ลมหนาว ดังนี้

(163) นานมาแล้ว พ่อได้ปลุกต้นไม้ไว้ให้เรา เพื่อวันหนึ่งจะบังลมหนาว

(164) ผ่านมาแล้ว ห้าสิบปี ต้นไม้นั้นสูงใหญ่ ลมแรงเท่าไรก็บรรเทา

ออกผลให้เก็บกินแตกใบเพื่อให้ร่มเงา คอยดูแลเรา ให้เรายังมีวันต่อไป

(เพลง ต้นไม้ของพ่อ / ชงไชย แมคอินไตย์: 129)

ลมหนาว หมายถึง ลมที่นำความหนาวเย็นมาด้วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 989)

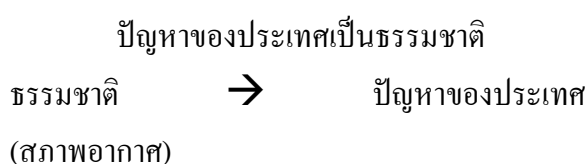
ลม มีความหมายว่า อากาศที่เคลื่อนที่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 988)

ลม และ ลมหนาว เป็นสภาพอากาศตามธรรมชาติ จึงจัดอยู่ในวงความหมายสภาพอากาศ

ลมหนาว และ ลม ในตัวอย่างที่ (163) และ (164) มีความหมายในบริบทหมายถึง ปัญหาของประเทศ กล่าวคือ ในตัวอย่างที่ (163) มีความหมายว่า พระมหากษัตริย์ทรงสร้างโครงการในพระราชดำริขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประเทศ เปรียบได้กับการปลูกต้นไม้ให้บังลมหนาว เช่นเดียวกับในตัวอย่างที่ (164) ซึ่งหมายถึง เมื่อเวลาผ่านไป 50 ปี โครงการของพระมหากษัตริย์ก็ยังคงช่วยบรรเทาปัญหาต่างๆ ของประเทศได้ เปรียบได้กับต้นไม้ใหญ่ที่ป้องกันและบรรเทาลมที่พัดแรง จากตัวอย่าง ลมและลมหนาว มีความสอดคล้องกับปัญหาของประเทศคือ ลมที่พัดแรงสามารถสร้างความเสียหายให้กับบ้านเรือนหรือมนุษย์ ลมหนาวหรืออากาศหนาว ก็สร้างความลำบากให้กับมนุษย์ เช่นเดียวกับปัญหาของประเทศที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่บ้านเมืองและประชาชน ด้วยความสอดคล้องกันนี้ จึงเปรียบเทียบให้ปัญหาของประเทศเป็นลมหรือลมหนาว หรือเปรียบว่าปัญหาของประเทศเป็นสภาพอากาศได้

จากตัวอย่างข้างต้น ล้วนเป็นรูปภาพที่อยู่ในวงความหมายสภาพอากาศ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับปัญหาของประเทศ จึงเป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง สภาพอากาศ สู่แวดวงความหมายปลายทาง ปัญหาของประเทศ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ปัญหาของประเทศเป็นสภาพอากาศ กล่าวคือ ปัญหาของประเทศที่สร้างความเดือดร้อนให้ประชาชน เป็นสภาพอากาศที่ไม่ดี เช่น ลมหนาว ลมแรง ที่สร้างความเสียหายให้กับมนุษย์

อุปลักษณ์ธรรมชาติซึ่งนำมาเปรียบกับปัญหาของประเทศ ในงานวิจัยนี้ พบเพียงประเภทเดียวคือ อุปลักษณ์สภาพอากาศ เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงความหมายต้นทาง ธรรมชาติ สู่แวดวงความหมายปลายทาง ปัญหาของประเทศ สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ประพันธ์ว่า ปัญหาของประเทศเป็นธรรมชาติ ได้แก่ ปัญหาของประเทศเป็นสภาพอากาศ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย และ อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ในบทเพลงที่ประพันธ์โดย นิติพงษ์ ห่อนาค มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปภาษาที่เป็นอุปลักษณ์ และมนทัศน์ในเรื่องต่างๆ ที่พบจากอุปลักษณ์ในบทเพลงซึ่งประพันธ์โดยนิติพงษ์ ห่อนาค จากหนังสือ รวมเพลง 25 ปี นิติพงษ์ ห่อนาค จำนวน 331 เพลง ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมผลงานการประพันธ์เพลงไว้อย่างครบถ้วนที่สุด โดยใช้ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานและแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson) ในการวิเคราะห์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

จากบทเพลงที่ประพันธ์โดย นิติพงษ์ ห่อนาค ซึ่งนำมาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกประเภทบทเพลงตามความหมายของเนื้อหาบทเพลงออกเป็น 3 ประเภท คือ บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก จำนวน 267 เพลง บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต จำนวน 62 เพลง และ บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ จำนวน 2 เพลง

บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก เป็นประเภทของบทเพลงที่นิติพงษ์ ห่อนาคได้ประพันธ์ไว้มากที่สุด และพบอุปลักษณ์ในบทเพลงประเภทนี้มากที่สุด จำแนกประเภทของอุปลักษณ์ตามเรื่องต่างๆ ได้ คือ อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับความรัก อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้มีความรัก อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิง อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชาย อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับใจ และ อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติ

อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับความรักในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรักสามารถจำแนกตามแฉวงความหมายดังนี้ทาง ได้แก่

1. อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณ์มนุษย์
2. อุปลักษณ์สิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณ์สิ่งของ อุปลักษณ์สิ่งก่อสร้าง อุปลักษณ์อาหาร

3. อุปลักษณะธรรมชาติ ได้แก่ อุปลักษณะดาว อุปลักษณะเมฆ อุปลักษณะน้ำ อุปลักษณะแสง
อุปลักษณะไฟ และอุปลักษณะสภาพอากาศ

4. อุปลักษณะสุขภาพ
5. อุปลักษณะการเดินทาง
6. อุปลักษณะการศึกษา
7. อุปลักษณะการแข่งขัน
8. อุปลักษณะการทำงาน
9. อุปลักษณะการค้า การลงทุน
10. อุปลักษณะการแสดง

จากอุปลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับความรักว่า ความรักเป็นสิ่งมีชีวิต
ได้แก่ มนุษย์ ความรักเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ สิ่งของ สิ่งก่อสร้าง อาหาร ความรักเป็นธรรมชาติ
ได้แก่ ดาว เมฆ น้ำ แสง ไฟ สภาพอากาศ ความรักเป็นสุขภาพ ความรักเป็นการเดินทาง ความรัก
เป็นการแข่งขัน ความรักเป็นการทำงาน ความรักเป็นการค้า การลงทุน และ ความรักเป็นการแสดง

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้มีความรักในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก
สามารถจำแนกตามแวดวงความหมายต้นทาง ได้แก่

1. อุปลักษณะสิ่งมีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณะมนุษย์ อุปลักษณะสัตว์
2. อุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณะสิ่งของ อุปลักษณะสิ่งก่อสร้าง อุปลักษณะ
ยานพาหนะ อุปลักษณะการรักษาโรค
3. อุปลักษณะธรรมชาติ

จากอุปลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้มีความรักว่า ผู้มีความรักเป็น
สิ่งมีชีวิต ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ ผู้มีความรักเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ สิ่งของ สิ่งก่อสร้าง ยานพาหนะ ยา
รักษาโรค และ ผู้มีความรักเป็นธรรมชาติ

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก จำแนก
ตามแวดวงความหมายต้นทาง ได้แก่

1. อุปลักษณฺสิ่งมีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณฺพืชดอก
2. อุปลักษณฺธรรมชาติ ได้แก่ อุปลักษณฺดวงจันทร์
3. อุปลักษณฺสิ่งเหนือธรรมชาติ

จากอุปลักษณฺดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงว่า ผู้หญิงเป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ พืชดอก ผู้หญิงเป็นธรรมชาติ ได้แก่ ดวงจันทร์ และ ผู้หญิงเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ

อุปลักษณฺเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก จำแนกตามแวดวงความหมายดังนี้ทาง ได้แก่

1. อุปลักษณฺสิ่งมีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณฺสัตว์
2. อุปลักษณฺสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณฺภาชนะ
3. อุปลักษณฺธรรมชาติ ได้แก่ อุปลักษณฺดวงอาทิตย์

จากอุปลักษณฺดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชายว่า ผู้ชายเป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ สัตว์ ผู้ชายเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ ภาชนะ และ ผู้ชายเป็นธรรมชาติ ได้แก่ ดวงอาทิตย์

อุปลักษณฺเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับใจในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก สามารถจำแนกตามแวดวงความหมายดังนี้ทาง ได้แก่

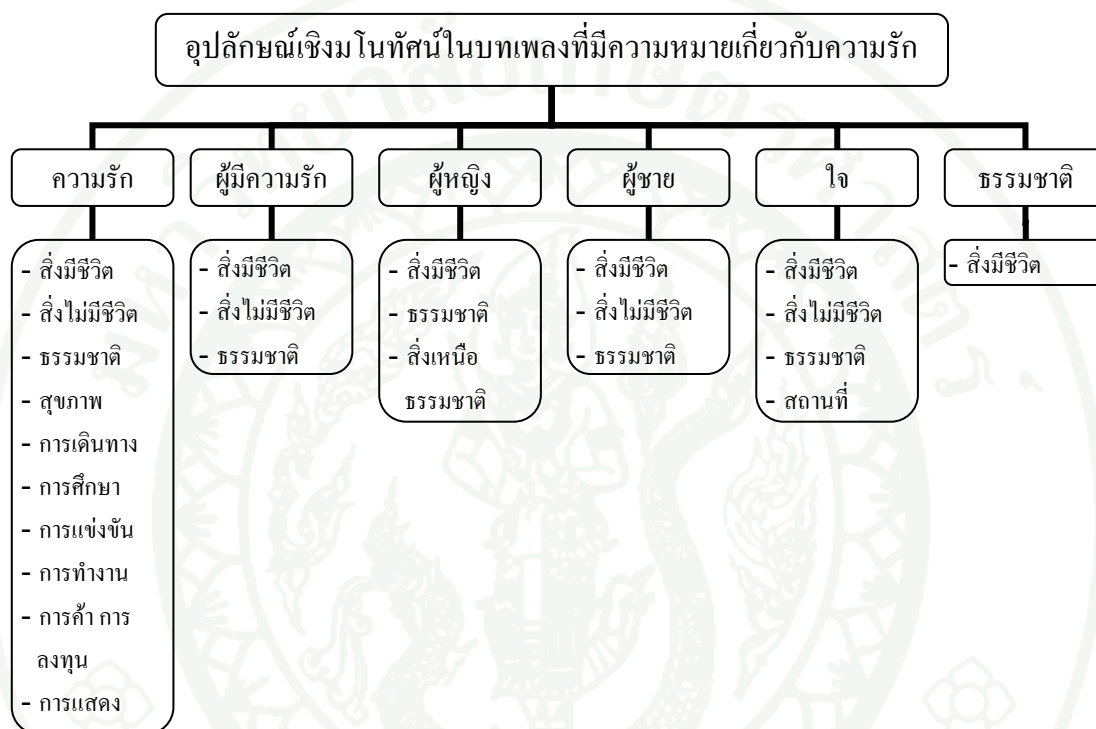
1. อุปลักษณฺสิ่งมีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณฺมนุษย์
2. อุปลักษณฺสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณฺสิ่งของ อุปลักษณฺภาชนะ
3. อุปลักษณฺธรรมชาติ
4. อุปลักษณฺสถานที่

จากอุปลักษณฺดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับใจว่า ใจเป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ มนุษย์ ใจเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ สิ่งของ ภาชนะ ใจเป็นธรรมชาติ และ ใจเป็นสถานที่

อุปลักษณฺเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก สามารถจำแนกตามแวดวงความหมายดังนี้ทาง คือ อุปลักษณฺสิ่งมีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณฺมนุษย์

จากอุปลักษณดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติว่า ธรรมชาติเป็น
สิ่งมีชีวิต ได้แก่ มนุษย์

อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก สามารถแสดงเป็น
แผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก

บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต เป็นประเภทของบทเพลงที่นิดิพงษ์ ห่อนาคได้
ประพันธ์ไว้มากเป็นอันดับที่สอง จำแนกประเภทของอุปลักษณตามเรื่องต่างๆ ได้ คือ อุปลักษณเชิง
มโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตและการใช้ชีวิต อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับมนุษย์ อุปลักษณเชิง
มโนทัศน์เกี่ยวกับความฝัน ความหวัง อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความสำเร็จ อุปลักษณเชิง
มโนทัศน์เกี่ยวกับอุปสรรค อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับใจ และ อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับ
ธรรมชาติ

อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตและการใช้ชีวิต ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต
สามารถจำแนกตามแฉวงความหมายต้นทาง ได้แก่

1. อุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณะสิ่งของ อุปลักษณะสิ่งก่อสร้าง
2. อุปลักษณะการเดินทาง
3. อุปลักษณะการแข่งขัน

จากอุปลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตและการใช้ชีวิตว่า ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ สิ่งของ สิ่งก่อสร้าง ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นการเดินทาง และ ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นการแข่งขัน

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับมนุษย์ ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต จำแนกตามแนวคิดความหมายต้นทาง ได้แก่

1. อุปลักษณะสิ่งมีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณะสัตว์
2. อุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณะเครื่องจักร
3. อุปลักษณะธรรมชาติ

จากอุปลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับมนุษย์ว่า มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ สัตว์ มนุษย์เป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ เครื่องจักร และมนุษย์เป็นธรรมชาติ

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความฝัน ความหวัง ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต จำแนกตามแนวคิดความหมายต้นทาง ได้แก่

1. อุปลักษณะสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณะสิ่งของ
2. อุปลักษณะธรรมชาติ

จากอุปลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับความฝัน ความหวังว่า ความฝัน ความหวังเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ สิ่งของ และ ความฝัน ความหวังเป็นธรรมชาติ

อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความสำเร็จ ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต สามารถจำแนกตามแนวคิดความหมายต้นทาง ได้แก่ อุปลักษณะธรรมชาติ

จากอุปลักษณดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับความสำเร็จว่า ความสำเร็จเป็น
ธรรมชาติ

อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับอุปสรรค ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต สามารถ
จำแนกตามแวดวงความหมายดังนี้ทาง ได้แก่

1. อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณสิ่งของ
2. อุปลักษณธรรมชาติ ได้แก่ อุปลักษณสภาพอากาศ

จากอุปลักษณดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับอุปสรรคว่า อุปสรรคเป็น
สิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ สิ่งของ และอุปสรรคเป็นธรรมชาติ ได้แก่ สภาพอากาศ

อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับใจ ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต จำแนกตามแวด
วงความหมายดังนี้ทาง ได้แก่

1. อุปลักษณสิ่งมีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณมนุษย์
2. อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณสิ่งของ

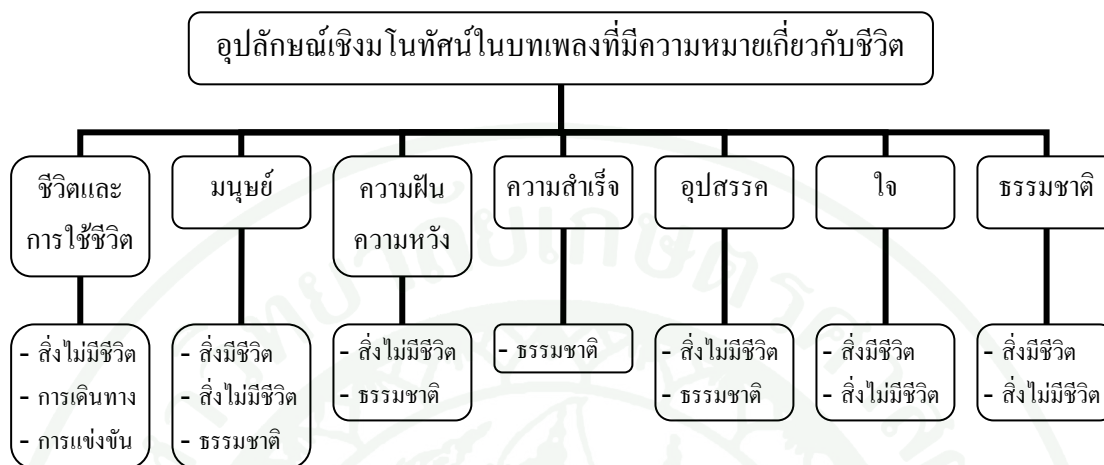
จากอุปลักษณดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับใจว่า ใจเป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่มนุษย์
และ ใจเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ สิ่งของ

อุปลักษณเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติ ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต จำแนก
ตามแวดวงความหมายดังนี้ทาง ได้แก่

1. อุปลักษณสิ่งมีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณมนุษย์
2. อุปลักษณสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณสิ่งของ

จากอุปลักษณดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติว่า ธรรมชาติเป็น
สิ่งมีชีวิต ได้แก่ มนุษย์ และ ธรรมชาติเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ สิ่งของ

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 2 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต

บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ จำแนกประเภทของอุปลักษณ์ตามเรื่องต่างๆ ได้ คือ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์, อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาชน, อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประเทศ, อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ และ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับปัญหาของประเทศ

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ สามารถจำแนกตามแนวดวงความหมายดังนี้ทาง ได้แก่ อุปลักษณ์บุพการี

จากอุปลักษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ว่าพระมหากษัตริย์เป็นบุพการี

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาชน ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ สามารถจำแนกตามแนวดวงความหมายดังนี้ทาง ได้แก่

1. อุปลักษณ์บุตร
2. อุปลักษณ์ธรรมชาติ ได้แก่ อุปลักษณ์ดิน

จากอุปลักษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาชนว่า ประชาชนเป็นบุตร และ ประชาชนเป็นธรรมชาติ ได้แก่ ดิน

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประเทศ ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ สามารถจำแนกตามแนวทางความหมายต้นทาง ได้แก่ อุปลักษณ์บ้าน

จากอุปลักษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับประเทศว่า ประเทศเป็นบ้าน

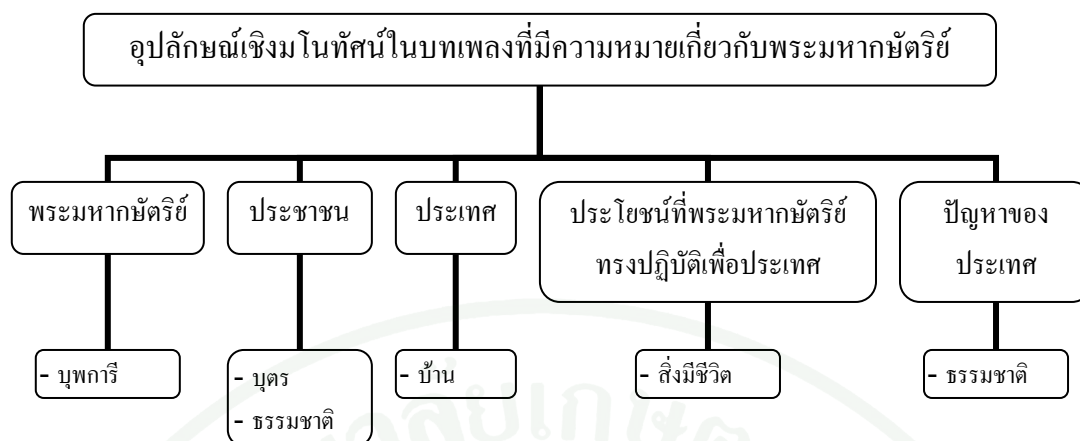
อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ สามารถจำแนกตามแนวทางความหมายต้นทาง คือ อุปลักษณ์สิ่งมีชีวิต ได้แก่ อุปลักษณ์พืช

จากอุปลักษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศว่า ประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศเป็นสิ่งมีชีวิต ได้แก่ พืช

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับปัญหาของประเทศ ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ สามารถจำแนกตามแนวทางความหมายต้นทาง คือ อุปลักษณ์ธรรมชาติ ได้แก่ อุปลักษณ์สภาพอากาศ

จากอุปลักษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับปัญหาของประเทศว่า ปัญหาของประเทศเป็นธรรมชาติ ได้แก่ สภาพอากาศ

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 3 อุปมาอุปไมยเชิงมนโทศน์ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

จากผลการวิเคราะห์และผลสรุปในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าอุปมาอุปไมยและมนโทศน์ที่พบมีประเด็นที่น่าสนใจอยู่หลายประเด็น ดังนี้

ผู้ประพันธ์มักจะนำอุปมาอุปไมยซึ่งเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมมาใช้ในการเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นนามธรรม เช่น การนำอุปมาอุปไมยสิ่งมีชีวิต เช่น มนุษย์ มาเปรียบกับความรัก หรือ การนำอุปมาอุปไมยสิ่งไม่มีชีวิต เช่น สิ่งของ มาเปรียบกับความรัก ความฝัน ความหวัง โดยมีความคิดที่ว่าสิ่งที่เป็นนามธรรมเหล่านี้สามารถกระทำกริยาหรือถูกกระทำกริยาได้อย่างสิ่งที่เป็นรูปธรรม ยกตัวอย่างเช่น “จะแบ่งความฝัน และแบ่งเวลาที่มี ให้เราได้มีความฝันร่วมกัน” เป็นการนำคำว่าแบ่ง ซึ่งใช้กับสิ่งของ มาใช้กับ ความฝัน เป็นการเปรียบเทียบให้ความฝันกลายเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมสามารถนำมาแบ่งปันกันได้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การใช้อุปมาอุปไมยในลักษณะเช่นนี้ของผู้ประพันธ์นั้น ก็เพื่อให้ผู้ฟังหรือผู้รับสาร สามารถเข้าใจความหมายของบทเพลงหรือเกิดภาพ เกิดจินตนาการตามบทเพลงได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้เห็นได้ว่า ในสังคมไทยนั้น มีการนำคำกริยาที่ใช้กับสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาใช้กับสิ่งที่เป็นนามธรรมอยู่บ่อยครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายได้อย่างชัดเจน

ผู้ประพันธ์นำอุปมาอุปไมยที่มีลักษณะเป็นเรื่องใกล้ตัวของมนุษย์ เป็นเรื่องที่มนุษย์ต้องพบเจอในชีวิตประจำวันมาใช้ในการเปรียบเทียบในเรื่องต่างๆ เช่น เปรียบเทียบความรักเป็นสุขภาพ การศึกษา การทำงาน หรือ เปรียบเทียบความรัก และ ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นการเดินทาง และ การแข่งขัน ดังตัวอย่างเช่น การเปรียบความรักเป็นสุขภาพ ซึ่งผู้ประพันธ์มองว่า รักเป็นสิ่งที่คุณดูแลเช่นเดียวกับการดูแลสุขภาพของมนุษย์ หากความรักนั้นมีปัญหาก็เหมือนกับสุขภาพที่ไม่

แข็งแรง หรือเกิดการบาดเจ็บ และมองว่าความรักที่ดีสามารถช่วยให้เกิดความรู้สึกที่ดีเช่นเดียวกับการเยียวยาโรค หรือการเปรียบเทียบให้ชีวิตและการใช้ชีวิตเป็นการแข่งขัน ที่มองว่า การใช้ชีวิตซึ่งต้องมีการฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ เป็นการแข่งขันเพื่อให้ได้รับชัยชนะ ความสำเร็จในชีวิตหรือความผิดพลาดในชีวิตเป็นผลการแข่งขัน เป็นต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ผู้ประพันธ์นำเรื่องที่ใกล้ตัวมนุษย์มาใช้เปรียบเทียบนั้น เพื่อให้ผู้ฟังหรือผู้รับสารเข้าใจความหมายของบทเพลงได้ง่ายขึ้น เนื่องจากเป็นสิ่งที่ต้องพบเจอในชีวิตประจำวัน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน จึงจะเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน ไม่ซับซ้อน เหมาะกับกลุ่มผู้ฟังอย่างหลากหลาย

นอกจากอุปลักษณ์ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวของมนุษย์ที่กล่าวมา ผู้ประพันธ์ยังมักใช้ ธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวของมนุษย์ มาใช้ในการเปรียบเทียบอีกด้วย เช่น ความรักเป็นธรรมชาติ ผู้มีความรักเป็นธรรมชาติ ผู้หญิงเป็นธรรมชาติ ใจเป็นธรรมชาติ มนุษย์เป็นธรรมชาติ อุปสรรคเป็นธรรมชาติ เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น การเปรียบเทียบความรักเป็นธรรมชาติ โดยเปรียบเทียบความรักเป็นความสวยงามของธรรมชาติ เช่น ดาวที่พร่างพราย การเปรียบเทียบความรักที่ในบางครั้งก็มีทั้งคุณและโทษเป็นธรรมชาติที่ให้ทั้งประโยชน์และโทษ เช่น ไฟ หรือการเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นธรรมชาติ ที่ผู้ประพันธ์มองว่า ความงามของผู้หญิงเป็นความงามของธรรมชาติ เช่น ความนวลผ่องของดวงจันทร์ จากที่กล่าวมาผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ผู้ประพันธ์นำธรรมชาติมาใช้ในการเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ นั้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงความงามของธรรมชาติเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อดีหรือสิ่งดีๆ ในเรื่องต่างๆ นอกจากนี้ยังนำข้อเสียของธรรมชาติ เช่น การใช้ธรรมชาติอย่างประมาท หรือภัยพิบัติที่ธรรมชาติสร้างขึ้น มาใช้เปรียบกับสิ่งไม่ดีต่างๆ อีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติเป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ สามารถสังเกตและเห็นภาพได้อย่างชัดเจนที่สุด

ในบทเพลงประเภทต่างๆ ซึ่งผู้ประพันธ์ประพันธ์ขึ้นนั้น มีอุปลักษณ์ในเรื่องต่างๆ ที่คล้ายกันอยู่หลายเรื่อง และมีการใช้อุปลักษณ์ในการเปรียบเทียบที่เหมือนกัน เช่น การเปรียบเทียบธรรมชาติเป็นสิ่งที่มีชีวิต คือ มนุษย์ ในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก และบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต โดยผู้ประพันธ์มองว่าธรรมชาติสามารถกระทำกริยา หรือถูกกระทำกริยาได้อย่างมนุษย์ เช่น สั่ง ออลา มอง หรือการเปรียบเทียบให้อุปสรรคในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต และปัญหาของประเทศในบทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ เป็นธรรมชาติ คือ สภาพอากาศ โดยมองว่า สภาพอากาศที่แปรปรวนเป็นอุปสรรคและปัญหาต่างๆ จากการใช้อุปลักษณ์ที่เหมือนกันในบทเพลงที่ต่างความหมายกันนี้ทำให้เห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์มีมโนทัศน์ในการเปรียบเทียบเรื่องราวต่างๆ ที่เหมือนกัน ไม่ว่าเรื่องนั้นจะอยู่ในบทเพลงประเภทใดก็ตาม

นอกจากนี้ อุปลักษณ์ในเรื่องต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์หรือสอดคล้องกัน เมื่อปรากฏอยู่ในบทเพลงเดียวกันนั้น ผู้ประพันธ์มักใช้อุปลักษณ์ซึ่งนำมาเปรียบเทียบให้สอดคล้องกัน เช่น อุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงและอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้ชาย ผู้ประพันธ์ใช้อุปลักษณ์ที่สอดคล้องกันคือ เปรียบผู้หญิงเป็นดอกไม้และเปรียบผู้ชายเป็นผีเสื้อ เปรียบผู้หญิงเป็นดอกไม้และเปรียบผู้ชายเป็นแจกัน เปรียบผู้หญิงเป็นดวงจันทร์และเปรียบผู้ชายเป็นดวงตะวัน เปรียบพระมหากษัตริย์เป็นบุพการีและเปรียบประชาชนเป็นบุตร เป็นต้น

จากผลสรุปและข้อสังเกตที่กล่าวมา แสดงให้เห็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ ที่พบในบทเพลงซึ่งประพันธ์โดยนิตยพจน์ ห่อนาค การถ่ายโยงความหมาย และสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในเรื่องต่างๆ ซึ่งตรงตามหลักการแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) ที่มองว่า อุปลักษณ์สามารถสะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิดของผู้ที่ใช้ภาษาได้ การที่ผู้ประพันธ์ใช้อุปลักษณ์ต่างๆ ในการประพันธ์เนื้อร้องของบทเพลงนั้น สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าอุปลักษณ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันทั่วไปของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์มีการใช้บทเพลงในชีวิตประจำวันเช่นเดียวกับการใช้ภาษา การพูด การเขียน ผู้ประพันธ์เพลงซึ่งเป็นผู้ส่งสารจึงใช้อุปลักษณ์เพื่อสื่อความให้ผู้ฟังซึ่งเป็นผู้รับสารเข้าใจความหมายของบทเพลงและเกิดภาพคล้อยตาม นอกจากนี้ ยังเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ซึ่งเป็นคนไทยและใช้ภาษาไทยในการประพันธ์นั้น สามารถถ่ายทอดมโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ ซึ่งสะท้อนมโนทัศน์ของสังคมไทยได้ โดยจากข้อสังเกต ผู้ประพันธ์มักใช้อุปลักษณ์ที่เป็นสิ่งรอบตัวของมนุษย์ หรือเป็นเรื่องใกล้ตัวในสังคมไทย มาใช้ในการเปรียบเทียบ ภาษาที่ใช้ไม่ได้มีความซับซ้อนมากนัก มีการเชื่อมโยงอุปลักษณ์เข้ากับเรื่องต่างๆ ได้อย่างสอดคล้อง มีการนำรูปภาษาที่เป็นรูปธรรมมาใช้เปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นนามธรรม จากที่กล่าวมาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่พบในบทเพลงที่ประพันธ์โดย นิตยพจน์ ห่อนาค จึงทำให้ผู้ฟังหรือผู้รับสาร เข้าใจบทเพลงของผู้ประพันธ์และเกิดภาพ เกิดจินตนาการตามความหมายของบทเพลงได้อย่างง่ายดายและชัดเจน และยังช่วยให้เกิดความเข้าใจมโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ ของสังคมไทย

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จากงานวิจัยนี้ ยังมีเรื่องที่น่าสนใจที่จะนำไปศึกษาเพิ่มเติมได้ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ จากงานประพันธ์ประเภทอื่นๆ เช่น นิยาย หนังสือพิมพ์ หนังสือแปล หนังสือกลอน เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ ในบทเพลงประเภทอื่น เช่น เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในบทเพลงที่ต่างช่วงเวลากัน
4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในงานประพันธ์ที่ต่างประเภทกัน
5. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในภาษาที่ต่างกัน เพื่อให้เห็นมโนทัศน์ในเรื่องต่างๆ ของภาษาและสังคมอื่นๆ

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

จิตติมา จารยะพันธ์. 2539. **อุปลักษณะสงครามในข่าวกีฬา**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จำนง รังสิกุล. 2517. **สนทนาพาที**. กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา.

นรรทมพล วงศ์สว่าง, (บรรณาธิการ). 2550. **รวมเพลง 25 ปี นิติพงษ์ ห่อนาค**. กรุงเทพมหานคร: วงศ์สว่างการพิมพ์.

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. **ภาษากับความคิด**. 2523. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พูนพิศ อมาตยกุล. 2514. **ทูลกระหม่อมบริพัฒน์กับการดนตรี**. กรุงเทพมหานคร: ธันวาคมพาณิชย์.

_____. 2529. **ดนตรีวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทกรุปจำกัด.

มิรินคำ นูรรุ่งโรจน์. 2548. **อุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

_____. 2553. **พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

วิโรจน์ อรุณมานะกุล. 2550. **เอกสารคำสอน วิชาทฤษฎีภาษาศาสตร์ 2209621 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2550**. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา).

ศกุนตลา กระลาสัย. 2549. การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรม
เพลงไทยลูกทุ่ง ศึกษาเฉพาะกรณีของราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิวาพร พิรอด. 2550. การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในบทเพลงของคาราบาว.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สินีนานา วัฒนสุข. 2549. อุปลักษณ์แสดงอารมณ์รักในเพลงไทยสากลสำหรับวัยรุ่นไทย.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุกัญญา รุ่งแจ้ง. 2548. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของการใช้คำว่า “ใจ” ในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุษา พฤติชัยวิบูลย์. 2544. การศึกษาอุปลักษณ์เรื่องการเมืองในภาษาไทยตามแนว
อรรถศาสตร์ปริชาน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Finch, G. 2000. **Linguistic Terms and Concepts**. London: Macmillan

Lakoff, G. 1987. **Women, fire, and dangerous things: what categories reveal about the
Mind**. Chicago and London: The University of Chicago Press.

_____. and M. Johnson. 1980. **Metaphor We Live By**. Chicago and London:
The University of Chicago Press.

Ullmann, S. 1962. **Semantics: An Introduction to The Science of Meaning**. Oxford:
Basil Blackwell.

Ungerer, F. and H. J. Schmid. 1996. **An Introduction to Cognitive Linguistics**. London:
Longman.

ภาคผนวก

ตัวอย่างอุปสรรคที่พบในบทเพลงที่ประพันธ์โดย นิติพงษ์ ห่อนาค

1. บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับความรัก

1.1 อุปสรรคเชิงมนโฑศน์เกี่ยวกับความรัก

รู้แล้วครั้งนี่รักคือตัวการ ทำคนเบิกบานให้กลายเป็นเศร้า

(เพลง ทิ้งรักลงแม่น้ำ / Y not 7: 73)

ไม่มีรักไหน ที่ดีทุกวัน ยืนนานยิ่งผ่าน เรื่องราวมากมาย เข้ามาทดสอบ เข้ามาลองใจ ว่า
ความรักของใครแท้จริง

(เพลง เลิยกันทำไม / ธงไชย แมคอินไตย์: 343)

ฝากหัวใจให้กันเอาไว้ก่อน ที่เราจะต้องห่างเหินไป

(เพลง หมั่นคอยดูแลและรักษาดวงใจ / ธงไชย แมคอินไตย์: 11)

อยู่กับเธอ เพราะฉันเอาใจไปฝากกับเธอ

(เพลง เทน้ำบนกองทราย / สุนิตา ลีติกุล: 283)

หากเราพลอส้มไป แล้วดวงใจจะหาย

(เพลง หมั่นคอยดูแลและรักษาดวงใจ / ธงไชย แมคอินไตย์: 11)

แสนจะเจ็บและซ้ำไปนาน เมื่อรู้ว่าเธอป็นใจ

(เพลง เธอเป็นใจ / อัสนี – วสันต์ โชติกุล: 41)

รักแท้แต่ฉัน อย่าป็นใจให้ใคร

(เพลง เพราะรักหรือคะ / นันทิดา แก้วบัวสาย: 148)

บางครั้งเธออาจจะลืมนไป แบ่งใจไปให้เขา

(เพลง เฉพาะงานนี้ / สุรสีห์ อิทธิกุล: 224)

รักคนมีเจ้าของ ต้องทนเก็บมันในใจ

(เพลง กลับไม่ได้ ไปไม่ถึง / ธงไชย แมคอินไตย์: 133)

อยากให้รู้ว่าฉันไม่เคยไม่รักเธอ ต่อให้ฉันรับรู้ว่าเธอ เริ่มให้ใจกับเขา

(เพลง คนไม่รู้อะไร / จิตภัทร พุ่มพวง: 312)

นั่งมองดูความรักลอยไป

(เพลง ทิ้งรักลงแม่น้ำ / Y not 7: 73)

เหนื่อยใจเพียงใด แต่ไม่เคยร้าวราน หากส่งใจได้ถึงกัน ฉันมีเธอ

(เพลง มีเธอ / ธงไชย แมคอินไตย์: 113)

คิดว่ารักจะมั่นคง ยังอาจบลงง่ายง่าย แตกสลายไม่ได้มีเพียงเรา

(เพลง ขอมจ้านน / สุรสีห์ อธิกุล: 225)

รับคืนไป ใจที่เธอเกล้งปลอม ที่ยอมมาตอบตาให้กัน

(เพลง เทรักคืนไป / ใหม่ เจริญปุระ: 187)

รักแท้ๆ เขานั้นยังลืม แล้วเราจะแบกอยู่ทำไม

(เพลง กระเจกเงา / สมประสงค์ สิงหวนวัฒน์: 185)

แต่ไขผิดหวัง เพราะรักนั้นถูกทิ้งเพียงแอบอิง แล้วจางห่างเหินไป

(เพลง หนทางแห่งรัก / ทุน พิรัชทรัพย์: 237)

ใครหนอ...ใครกัน คือคนที่ยอมมอบใจ

(เพลง อ้อมแขนที่ว่างเปล่า / ชงไชย แมคอินไตย์: 123)

เพียงแต่อยากจะขอยืมใจ วันใดเธอจะให้คนอื่น ฉันพร้อมคืนใจกลับคืน คืนให้เธอเสมอ

(เพลง ขอยืมใจ / อนุชิต จุติเกตุ: 241)

กว่าจะรวมจิตใจเก็บทรายสวยๆ มากอง ก่อปราสาทสักหลัง ก่อกำแพงประตู่ ก่อสะพาน
สร้างเป็นทาง ทำให้เป็นดังฝัน

(เพลง ปราสาททราย / สุรสีห์ อธิกุล: 13)

เมื่อความรักมันพังลง เราเหมือนคนไม่เต็มคน

(เพลง ครั้งหนึ่งของชีวิต / เสาวลักษณ์ ลีละบุตร: 61)

หลงเหลือแต่เพียงความหลัง เพราะรักเราพังทลาย

(เพลง สุดท้าย / Peacemaker: 320)

ความรักกลายเป็นคล้ายไอติม ไม่หวานชวนชิม เลอะเลือนเปื้อนใจ

(เพลง รักเป็นเช่นไอติม / วิติมา สุตสุนทร: 163)

อยากมีความรักวันนี้ให้นานเท่านาน ความรักจะหวานต้องเกิดเพราะไว้ใจ

(เพลง ไม่มีคำถาม / นัท มีเรีย: 273)

ความรักมีก่อเกิด มันก็มีวันจาง อย่า อย่าคิดมากอยู่เลย

(เพลง สัญญาปากเปล่า / นูโว: 204)

รักมันจาง ก็เพราะเธอไปกับเขา

(เพลง หมดคำถาม / นูโว: 205)

จะให้ตอบไปว่าไง อะไรที่แยกเราให้ห่าง ทำให้ความรักเราจาง

(เพลง คำถามเดิม / เสาวลักษณ์ ลีละบุตร: 250)

มีเพียงคำว่ารักคำหนึ่ง เราคงไปไม่ถึง ไม่ถึงดวงดาวได้

(เพลง อีกหน่อยเธอคงเข้าใจ / ธเนศ วรากุลนุเคราะห์: 19)

ใครหนอจะเติมราตรีไว้ดาว เป็นคืนที่ดาวพร่างพรายให้กับฉัน

(เพลง อ้อมแขนที่ว่างเปล่า / ธงไชย แมคอินไตย์: 123)

เสียใจ อาจจะเสียใจ คงไม่นานไปก็ลืม อาจจะเหมือนเมฆลอยผ่านไป ทำใจก็ลืม

(เพลง เข้าใจ / อรวี สัจจานนท์: 327)

ใครก็รู้สายน้ำทุกสายไม่เคยไหลทวนไม่คืนกลับมา

(เพลง สายน้ำไม่ไหลกลับ / มาชา วัฒนพานิช: 99)

ฉันทุ่มเทจนหมดหัวใจ...แค่หยดน้ำในทะเล

(เพลง หยดน้ำในทะเล / บิลลี่ โอแกน: 172)

อยากจะเทकिनรักนี้ให้กันไป ให้พ้นไปไกลจากสายตา

(เพลง เทรักกันไป / ใหม่ เจริญปุระ: 187)

รู้สึกเหมือนเธอส่องแสงตะวันเข้ามา ให้ฉันได้เห็นว่า อิมเมเป็นเช่นไร

(เพลง เธอ (มาจากไหน) / อัสนี โชติกุล: 202)

ชีวิตที่มีเธอ อย่างกับเดินลุยไฟ ก็ร้อนแต่ก็รัก ถึงได้ยอมหมด อยากจะทิ้งให้เธอ โสด แต่จะทำได้ไง

(เพลง ผู้หญิงตัวเจ็บ / Peter Corp Dyrendal: 286)

ฉันรักแล้วหลง ให้มันมอมเมา ก็โดนมันแผดเผาเจียนตาย

(เพลง ทิ้งรักลงแม่น้ำ / Y not 7: 73)

บางทีฉันคงไม่ต่างจากตะเกียง ที่มันไม่เหลือน้ำมัน มันไม่เหลือเปลวไฟ

(เพลง ตะเกียงของเธอ / Jeen: 315)

ขอร้องกับหัวใจ ขอให้แข็งแรง มันคือฤดูแล้ง ที่ฝนขาดหายไป

(เพลง หัวใจในฤดูแล้ง / หฤทัย ม่วงบุญศรี: 256)

หากใจไม่จริงกันแล้ว อยู่ไปก็คงเท่านั้น อยู่ไปด้วยความแค้นแค้น

(เพลง ไม่มีคำถาม / นัท มีเรีย: 273)

แต่ที่ทำให้ใจต้องซ้ำเกินไป คือวันที่เธอกลับมา

(เพลง แค่เสียใจ...ไม่พอ / เสาวลักษณ์ ลีละบุตร: 89)

ก็ตามใจจะให้ทำไง ก็ตามใจดีกว่า แต่ดวงใจที่เคยให้กันมา คงซ้ำยิ่งกว่าผู้ใด

(เพลง ตามใจเธอ / ธงไชย แมคอินไตย์: 122)

ไม่ไปไหนอีกแล้ว เจอช้าใจมานาน จึงขอลืมวันวาน จึงรักเธอคนดี

(เพลง เพิ่งรู้ / นิโคล เทริโอ: 292)

หากจะตายก็ตายไปแล้ว เจ็บอีกทีจะชักเท่าไร ใจมันเจ็บมาแล้วก็ครั้ง จะซ้ำแค่ไหนไม่เห็น
มันตายซักที

(เพลง ทนได้ทุกที / สมประสงค์ สิงหวนวัฒน์: 183)

บอกเธอว่า ใจยังเจ็บ และไม่มีใจเหลือพอให้ใคร

(เพลง ทำได้รีเปล่า / นูโว: 210)

เรื่องเราหากจะคิดไป จะอยู่ไปไหนให้หมอง อยู่เราสองก็คงปวดใจ

(เพลง เข้าใจ / อรวิ สัจจานนท์: 327)

เพราะไม่เคยรับความจริง ก็ควรแล้วที่ ปวดหัวใจ

(เพลง รู้เมื่อสาย / ใหม่ เจริญปุระ: 188)

การอยู่คนเดียวเป็นสิ่งจำเป็น ได้เห็นอะไรมากมาย ได้ปล่อยตัวเอง ได้ปล่อยเวลา ได้เสีย
ได้ยาเสพติด

(เพลง รับไม่ไหว / อัสนี – วสันต์ โชติกุล: 198)

เพื่อที่เราลำบากอยู่คนเดียว หัวใจก็ยังมีความดูแล

(เพลง หมั่นคอยดูแลและรักษาดวงใจ / ชงไชย แมคอินไตย์: 11)

ที่ผ่านมานั้น ความรักไม่เคยดูแลฉันเลย

(เพลง ฉันเคยผิดพลาดมา / มาชา วัฒนพานิช: 279)

หรือ รักเราจะนานจนเกินดูแล เธอไม่แคร์ แต่คนที่แคร์คือฉัน

(เพลง มันไม่จริง / ใหม่ เจริญปุระ: 190)

ก็แค่คนไร้ค่าคนหนึ่ง แต่มีเธอเท่านั้น ที่มาดูแลหัวใจ บอกว่าฉันสำคัญ

(เพลง ขอบคุณ ยังน้อยไป / Golf & Mike: 340)

เพิ่งได้รู้ ว่ารักที่เกิดเพราะเธอ เหมือนยาวิเศษเลิศเลอ รักษาหัวใจให้แข็งแรง

(เพลง ขาของใจ / ชงไชย แมคอินไตย์: 137)

ก็มีแต่เธอ มีแต่เธอผู้เดียว จะเยียวยาจะรักษาให้คลายได้ ถ้าไม่มีเธอใจก็คงเฉาตาย ช่วยที

(เพลง รักกันหน่อย / ทรงสิทธิ์ รุ่งนพคุณศรี: 212)

นานเท่านั้น อยากมีทางเดินร่วมกัน อย่างที่ใจเราเคยคิดกัน อย่างที่ฝันกันมาด้วยกัน

(เพลง ใจโตรมๆ / ไมโคร: 109)

พรุ่งนี้ ยังมีสายตาที่ดูอ่อนโยน พรุ่งนี้ จะมีภาพเราที่ดูแลกัน จะจดจำ ว่าเราต่างผูกพัน ได้
ร่วมทางที่เดินกันมา

(เพลง พรุ่งนี้ / ชงไชย แมคอินไตย์: 124)

เจ็บที่ใจเธอนั้น เมื่อเราต้อง แยกทาง มันก็คงไม่ต่างจากใจฉัน

(เพลง อีกหน่อยเธอคงเข้าใจ / ธเนศ วรากุลนุเคราะห์: 19)

คำถามว่าเพราะเหตุใด ที่เรานั้นแยกทาง

(เพลง คำถามเดิม / เสาวลักษณ์ ลีละบุตร: 250)

มีสองทาง ที่มันต้องไป หนึ่งคือยังเหมือนเดิม และสองคือเราร้างไกล

(เพลง ฟังซิฟัง / ใหม่ เจริญปุระ: 39)

กลับตัวก็ไม่ได้ ให้เดินต่อไปก็ไปไม่ถึง เหมือนมีอะไรที่ดึง ไม่ให้เราเลือกทางใด รักคนมี
เจ้าของต้องทนเก็บมันในใจ

(เพลง กลับไม่ได้ ไปไม่ถึง / ธงไชย แมคอินไตย์: 133)

สิ่งเดียวที่เธอนั้นคิด ไขว่คว้า คือไฟหาหนทางแห่งรักจริง

(เพลง หนทางแห่งรัก / ทุน หิรัญทรัพย์: 237)

เลือกเดินบนทางสักระยะ ได้ไหม เลือกว่าจะรักใคร ก็อยากให้เธอปักใจเสียที

(เพลง ได้อย่างเสียอย่าง / อัสนี – วสันต์ โชติกุล: 29)

และฉันก็เป็นทางผ่าน เป็นวันวานให้ชีวิตเธอ

(เพลง แววดา / เจตริน วรรธนะสิน: 234)

คิดว่ารักเธอมันคงไกลเกินไป เราก็ยังหวัง

(เพลง สนน้ำหน้า ซ่าส์นัก / ไมโคร: 218)

เพียงมองก็เข้าใจ ยอมฉันยอมหลักทางให้เธอ

(เพลง แววดา / เจตริน วรรธนะสิน: 234)

ลงเรือลำเดียวกัน แต่นิสัยมาคนละแนว ขยายโอบี้งอน แต่นายตั้มขี้แซว

(เพลง ความเดิม / นิติพงษ์ ห่อนาค: 320)

อยากขอใจที่สอนให้ ฟันและฟันงูขึ้นจ้ำ และสอนให้เจ็บให้จ้ำ ให้จบบทเรียนที่แพง
เหลือหลาย

(เพลง ขอบใจจริงๆ / ธงไชย แมคอินไตย์: 43)

นี่หรือคือการตอบแทน ของคนที่รักและไว้วางใจ นำขอใจที่เธอให้บทเรียนนี้

(เพลง แผลในใจ / อำพล ลำพูน: 101)

บทเรียนนี้ราคามันแพง เก็บไว้สอนในวันพรุ่งนี้ ว่ารักที่ดื้อยามากเกินไป

(เพลง บทเรียน / พลพล พลกองเส็ง: 335)

รักเคยเสียแล้ว แต่แล้วมาเปลี่ยน นี้แหละบทเรียนความรัก

(เพลง ออกหักไม่ยกกะต่าย / เรวัต พุทธินันทน์: 352)

รักคุณเข้าแล้ว รักคุณเข้าแล้วเป็นไง ต้องไปฝึกฝนใหม่ ให้ாயพอควร

(เพลง รักคุณเข้าแล้ว / ไมโคร: 214)

ได้เห็น ก็ได้เรียนรู้ว่า ฉันเหลือเวลา ไม่มากเท่าไร

(เพลง แวตา / เจตริน วรรณะสิน: 234)

ไม่เป็นไรหรอกนะ ฉันมันเข้าใจ อาจจะมีอ่อนไหว มันก็ไม่นาน ก็เป็นเพียงตำรา ที่ฉันก็เคย
เคยอ่าน อ่านมันทุกวัน

(เพลง ตำราที่เคยอ่าน / เสาวลักษณ์ ลีละบุตร: 254)

ความรัก ถ้ายังต้องแข่งขัน ถ้ายังต้องแข่งกัน ฉันคงจะยอมบ้าย บาย

(เพลง แข่งได้แข่งไป / จิตมา สุตสุนทร: 158)

บ่อยครั้ง ที่คนเฝ้าบอกฉัน ให้ลองไปแข่งขัน เพราะมีสิทธิได้มาครอง

(เพลง แข่งได้แข่งไป / จิตมา สุตสุนทร: 158)

หากเธอต้องการเล่นเกม ก็เชิญไปเล่นที่อื่น อยากจะรักคนสักหมื่น ชื่นอก ชื่นใจ เชิญเธอ
ตามสบายก็แล้วกัน

(เพลง มาทางไหนไปทางนั้น / จิตมา สุตสุนทร: 160)

คงเป็นเกมที่เธอสนุก ตัวเธอเองสนใจ

(เพลง ฝากรอยเท้า / อำพล ลำพูน: 222)

แน่นอน เมื่อเรารักเขาเข้าแล้ว เขาไม่ยอมรับตอบ ก็ต้องเจ็บต้องซ้ำไปแน่นอน ถ้ามันเป็น
เกมอะไรซักเกม ก็ต้องมีคนเสียใจ แต่การแพ้เพราะไม่เคยได้ลงแข่ง น่าเสียดาย น่าเสียดาย
อย่าเก็บมันไว้ อย่าปิดมันไว้ เมื่อไปเจอใครที่แค้น ไม่อยากเอ่ยยิ่งซ้ำ ไม่อยากแข่งยิ่งแพ้ และ
คนที่เราแค้นไม่มีวันรู้เลย

(เพลง ไม่แข่งยิ่งแพ้ / ธงไชย แมคอินไตย์: 63)

พูดกันตรงนี้เลย คนอย่างฉันจริงกับความรัก เห็นบางคนเล่นเกม แต่นั่นไม่เคย

(เพลง ฉันเคยผิดพลาดมา / มาชา วัฒนพานิช: 279)

เรื่องความรัก ให้เธอชนะ เพราะเธอไม่แพ้

(เพลง หน้าสวยใจเสือ / FLY: 299)

นี่แหละคือฉัน ผู้ชนะที่ปวดใจ ความเป็นจริงคือความเป็นจริง ฉันแพ้ แพ้ไปทุกอย่าง

(เพลง ไม่มีใครขอร้อง / คริสติน่า อากีล่าร์: 229)

ฉันแพ้จึงเข้าใจ รักร้ายเป็นเช่นไร ขอบใจจริงๆ

(เพลง ขอบใจจริงๆ / ธงไชย แมคอินไตย์: 43)

เก็บความรักที่พ่ายแพ้เพราะคนคนหนึ่ง

(เพลง ทิ้งรักลงแม่น้ำ / Y not 7: 73)

ยังมีความรักมากไป ยังเป็นฝ่ายแพ้

(เพลง เหนื่อยใจเหลือเกิน / ธงไชย แมคอินไตย์:127)

ฉันต่างหากที่เธอไม่เคย เจ็บยิ่งกว่าลิ้มกัน เจ็บยิ่งกว่าการแพ้ ฉันได้แต่ทรมาณ

(เพลง ไม่มีใครขอร้อง / คริสติน่า อากีล่าร์: 229)

คิดแล้วเจ็บไปถึงใจ โคนหลอกมาตั้งนาน ให้เธอโก่งกันมาตลอด

(เพลง เทรักคืนไป / ใหม่ เจริญปุระ: 187)

มันคือความจริง ให้เข้าใจ ว่าจะรักใครสักคนนะ กติกาของมันก็มีง่าย ๆ

(เพลง รักตัวเองเป็นหรือเปล่า / ทรงสิทธิ์ รุ่งนพคุณศรี – เสาวนิตย์ นวพันธ์: 319)

อย่ามัวลองเชิงลองใจกันอีกเลย ก็รู้กันดีอยู่ อย่าลองเชิงกันเหมือนคนเป็นศัตรู จะลองใจคน
ใจใครไม่ผิดเลย ถ้าเขาเป็นคนใหม่ แต่ลองเชิงคนคุ้นเคยมันบาดใจ

(เพลง ลองเชิงลองใจ / อำพล ลำพูน: 222)

การงานอะไรเขาใช้คนตามตำแหน่ง ลงมือลงแรงให้มันคุ้มใจ แต่เฉพาะงานนี้ต้องมีสองคน
เกินนั้นมันสับสนมันปะปนเกินไป แค่มีเราช่วยกันแก้ปัญหาหัวใจ ความรักคงสดใสไม่
วุ่นวายไม่สับสน

(เพลง เฉพาะงานนี้ / สุรสิทธิ์ อธิธิกุล: 224)

เชิญเขาเข้ามาอยู่ในงานเรา แบ่งเบางานหัวใจ

(เพลง เฉพาะงานนี้ / สุรสิทธิ์ อธิธิกุล: 224)

ให้ความรักนิดเดียว ใครจะทนไหว กดเงินเดือนหัวใจ อยู่ไปก็เซ็ง

(เพลง ลาออก / บิลลี่ โอแกน: 179)

ออก อย่างนี้ต้องลาออก จะขอลาออก ประท้วงคนงกกรัก

(เพลง ลาออก / บิลลี่ โอแกน: 179)

ถ้าหากว่าเราพอใจคุณ เราจะลงทุนกันจริงจัง ขอให้คุณคอยระวังให้ดี

(เพลง หน่วยกล้าตาย / นูโว: 209)

จับคุณคงยากจะตาย ไม่กล้าลงทุน

(เพลง รักคุณเข้าแล้ว / ไมโคร: 214)

ตกลงกับเธอจะทุ่มเทหัวใจ หมดตัวเท่าไรก็เท่านั้น

(เพลง เทรักคืนไป / ใหม่ เจริญปุระ: 187)

อยากจะบอกว่าการไปถามหาว่าใครมีใจ ก็ไม่ต่างกับการไปซื้อของที่เธอพอใจ เดินไปคว้า
ร้านใครจะดี ดีราคาก็ซื้อกันไป

(เพลง Sorry / พามล่า เบาว์เด็นท์: 267)

เมื่อไหร่ที่ใจอยากลองเปิดร้านใหม่ เมื่อไหร่จะขายแล้วคงจะบอกกัน

(เพลง Sorry / พามะลา เบาว่าเดินที่: 267)

ไม่มีให้ชื้อนะ ไม่มีให้ชื้อนะ ถ้าอยากจะชื้อต้องไปร้านถัดไป

(เพลง Sorry / พามะลา เบาว่าเดินที่: 267)

บอกเธอก็รู้ว่าเจ็บ ยิ่งทำเป็นเฉยชา เธอติราคากันน้อยไป

(เพลง ไม่อยากจะทำอย่างนี้เลย / จอห์น รัตนเวโรจน์: 270)

คุ้มคุ้มคุ้มจริงจริง คุ้มเกินกว่าใครใคร คุ้มนักคุ้มจะตาย (เกินจะคุ้ม) ครั้งนี้รับมาหนัก รักคน
อยู่บางคน รักแล้วเหลือจะทน (เกินจะคุ้ม)

(เพลง เกินจะคุ้ม / ใหม่ เจริญปุระ: 194)

ลำบากลำบาก ต้องทนหนักกว่าเมื่อก่อน ทุ่มเทไม่กิน ไม่นอน ยิ่งกว่าละครเรื่องยาว

(เพลง ขาดเขาเราอยู่ / บุศยมาส วิจิตรสุนทร: 314)

1.2 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้มีความรัก

อย่าทำหน้าอย่างนั้น ฉันแข็งแรงคืออยู่ ที่แล้วก็แล้วไปไม่ถื อย่าทำท่าแบบนี้ เดี่ยวจะ
กลายเป็นข่าวลือ ฉันไม่อยากจะเป็นมือที่สาม

(เพลง ก็เลิกกันแล้ว / ชงไชย แมคอินไตย์: 75)

ฉันเจ็บครั้งนี้ ฉันมีเธอเป็นดังครู สอนฉันให้เข้าใจ รักร้ายเป็นเช่นไร ขอบใจจริงๆ

(เพลง ขอบใจจริงๆ / ชงไชย แมคอินไตย์: 43)

บทเรียนนี้มีเธอเป็นครู ได้เรียนรู้ตำราที่เธอสอนไว้ รู้ว่าคนที่แพ้เป็นไง จากเธอ

(เพลง บทเรียน / พลพล พลกองเส็ง: 335)

เธอจากไปเพราะรักเขา ยังกลับมาสางสารกัน คล้ายๆ จะจับปลาสองมือ

(เพลง ก็เลิกกันแล้ว / ชงไชย แมคอินไตย์: 75)

เธอจงใจทำให้ใจฉันรัก ครั้นฉันรักเธอก็หายตัว พอเต็มใจยอมให้เธอพันพัว คิดลื้อมั่ววักก็
หาย

(เพลง เสียหายมาก / ใหม่ เจริญปุระ: 188)

ไม่มีอะไรเพื่อไว้ ให้ใครลองเล่น ไม่อยากจะเป็นสิ่งของ ให้ลองใช้

(เพลง ใจไม่จริง / วิยะดา โกมารกุล ณ นคร: 243)

รู้ทั้งรู้เธอเองมีคนจองอยู่แล้ว ไม่มีวีแวว แล้วยังคอยจะมอง

(เพลง สนน้ำหน้า...ซ่าส์นัก / ไมโคร: 218)

ยังมีคนนี่ที่ยังรัก รอเธอมาพักและคอยเป็น หลุมหลบภัย

(เพลง หลุมหลบภัย / นูโว: 207)

ไม่ใช่ถนน สร้างไว้ ให้เธอเดินผ่าน ไม่ใช่สะพาน ข้ามน้ำ ให้ข้ามไป ไม่ใช่บันได ทอดไว้ ให้เธอปีนป่าย

(เพลง ใจไม่จริง / วิยะดา โกมารกุล ฐ นคร: 243)

เห็นฉันเป็นอะไรคะ ร้านขายยา ไซ้ไหมล่ะ เอ้อ ก็เนี่ยน้ำ พอเยียวจานหายหาย พอสบายก็ Bye Bye เอ้อ ก็เนี่ยชี

(เพลง ร้านขายยา / นิโคล เทริโอ: 290)

เป็นเหมือนเรือ ที่ลอยล่องไป สิ้นจุดหมาย สิ้นไปทุกอย่าง

(เพลง เพราะเขาคบเดียว / ใหม่ เจริญปุระ: 192)

ฉันมีเธอได้ไหม ขอมิเธอตลอดไป อยู่เป็นยาของหัวใจ กันและกัน

(เพลง ยาของใจ / ธงไชย แมคอินไตย์: 137)

เธอยังเป็นก้อนหินที่ไร้หัวใจ เทน้ำรดลงไป ไม่มีรอยให้เห็นใดใด มันเหมือนเดิม

(เพลง ก้อนหินกับนาฬิกา / ธงไชย แมคอินไตย์: 97)

อยากจะเดินกลับไปเก่า ฝ้ามองดูทะเลด้วยกัน เปรียบเราเป็นทะเลรักกับตะวัน รักกันไป นานนานไซ้ไหม

(เพลง มันไม่จริง / ใหม่ เจริญปุระ: 190)

ในคืนนี้จะมีฟางามที่เคียงอยู่คู่ดวงดาว ในอ้อมแขนก็จะมีสองเราที่จะเคียงคู่กัน

(เพลง อ้อมแขนที่ว่างเปล่า / ธงไชย แมคอินไตย์: 123)

1.3 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิง

ชายใดมีดอกเอื้องดอกหนึ่ง พึงควรรู้ว่า อย่าให้เขาโรยรา จนดูไร้ค่า

(เพลง ดอกเอื้อง / นันทิดา แก้วบัวสาย: 151)

เหยียดและหยันนานา ว่าเป็น แค่เพียงดอกไม้...ดอกเดียว

(เพลง ดอกเอื้อง / นันทิดา แก้วบัวสาย: 151)

ดอกไม้งาม ยามผีเสื้อคลอเคลียขึ้นใจ สวงามเป็นดอกไม้ที่ขึ้นบาน เมื่อไรเงา เจ้าผีเสื้อที่

ผูกพัน เคยบานกลับกลายเหยี่ยวเฉา

(เพลง เจ้าดอกไม้ / เสกพล อุ่นสัจราช: 337)

เชื่อเถิด เจ้าดอกไม้เอย รักตัว กิ่งลิ้มเขา

(เพลง เจ้าดอกไม้ / เสกพล อุ่นสาราญ: 337)

วันนึ่งหากพบตัวเอง วังเวงหมดหนทาง และวันนั้น ดอกไม้จะกลับมาหาเจกัน

(เพลง ดอกไม้กับเจกัน / ใหม่ เจริญปุระ: 69)

อยากเปรียบเธอ เหมือนดังจันทร์เมี่ยมจะเซย แต่เธอเอย เธอเป็นอย่างนั้น

(เพลง พระจันทร์ / เฉลียง: 348)

เธอไม่ต้องนวลอย่างดวงจันทร์ และฉันไม่ใช่ดวงตะวันฉาย

(เพลง ไม่รักแต่คิดถึง / เฉลียง: 351)

นางฟ้าองค์หนึ่งกำลังหลงทาง ตกมาจากฟ้าที่ดูกว้างไกล

(เพลง นางฟ้ากับควาย / Taxi: 300)

นางฟ้าที่ดื้อย่ำมารักควาย ต่างกันแค่ไหน ใครๆ ก็รู้

(เพลง นางฟ้ากับควาย / Taxi: 300)

1.4 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้ชาย

ดอกไม้งาม ยามผีเสื้อคลอเคลียชื่นใจ สวยงามเป็นดอกไม้ที่ขึ้นบาน เมื่อไรเงา เจ้าผีเสื้อที่
ผูกพัน เคยบานกลับกลายเหี่ยวเฉา

(เพลง เจ้าดอกไม้ / เสกพล อุ่นสาราญ: 337)

ดอกไม้งาม เป็นเพราะลมยังโชยพัดมา ฝนซา เธอยังเหลือตะวันส่อง ก็ช่างมัน หากผีเสื้อ
เก่าๆ ไม่มอง ตัวเธอยังคงมีความหมาย

(เพลง เจ้าดอกไม้ / เสกพล อุ่นสาราญ: 337)

นางฟ้าที่ดื้อย่ำมารักควาย ต่างกันแค่ไหน ใครๆ ก็รู้ พวกควายเหมือนฉันก็ได้แต่เฝ้าดู

(เพลง นางฟ้ากับควาย / Taxi: 300)

ดอกไม้ที่เห็นว่าดูสวยมาใส่เจกัน ได้ถามมันไฉนว่าโดนบังคับหรือสมัครใจ มีคนพรากมัน
มา อ้าลางัก้านใบ แล้วสุดท้ายมาร้องไห้บนเจกัน

(เพลง ดอกไม้กับเจกัน / ใหม่ เจริญปุระ: 69)

วันนึ่งหากพบตัวเอง วังเวงหมดหนทาง และวันนั้น ดอกไม้จะกลับมาหาเจกัน

(เพลง ดอกไม้กับเจกัน / ใหม่ เจริญปุระ: 69)

เธอไม่ต้องนวลอย่างดวงจันทร์ และฉันไม่ใช่ดวงตะวันฉาย

(เพลง ไม่รักแต่คิดถึง / เฉลียง: 351)

1.5 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับใจ

เหนื่อยล้ามาเท่าไร หัวใจต้องสู้มา

(เพลง นักเกินไปแล้ว / ใหม่ เจริญปุระ: 107)

ลมหายใจอุ่นๆ ใจละมุนจากเธอ ใจฉันคงละเมอ ไปแสนไกล

(เพลง เสียงกระซิบ / ธงไชย แมคอินไตย์: 112)

มีแต่คนมาถาม ว่าคิดยังไง คอยแต่เตือนฉัน ไม่เจียมหัวใจ

(เพลง แค่อยากรัก ไม่ขออะไรเลย / ละมุน: 323)

เข้ามาค้นในลิ้นชัก ที่ปิดตายเพราะรักร้าย ให้อภัยใจเมาเมา มาแบ่งเบาที่ฉันล่า

(เพลง แพ้ใจ / ใหม่ เจริญปุระ: 91)

ถามใจเธอคง ไร้คำตอบกลับมา

(เพลง อะไรคือใจเธอ / สมประสงค์ สิงหนวนวัฒน์: 182)

หากไม่เห็นหน้าตา ไม่อิงแอบเคียงกาย รู้ไว้ใจเราอยู่ใกล้เคียงกัน

(เพลง ถึงไกลก็ใกล้ / นันทิดา แก้วบัวสาย: 152)

เอ่ยคำรักกัน เมื่อเรานั้นได้อยู่เคียง มีแต่เสียง กระซิบ กระซิบ มาจากหัวใจ

(เพลง เสียงกระซิบ / ธงไชย แมคอินไตย์: 112)

แต่เป็นฉันจะพูดเบาๆ บอกให้ใจเธอฟัง ได้ยินเสียงดังๆ

(เพลง บอกรัก เบาเบา / อรรถพล ประกอบทอง: 322)

แค่เป็นคำหนึ่งคำที่พูดไป แต่บอกด้วยใจรู้ ใจใหม่ ต้องใช้ใจมารับฟัง

(เพลง บอกรัก เบาเบา / อรรถพล ประกอบทอง: 322)

ควักหัวใจออกมา เอาออกมาพิสูจน์ เพราะแค่เพียงคำพูดไม่พอ

(เพลง ควักหัวใจ / ใหม่ เจริญปุระ: 191)

ก็อยากจะขอ ขอให้ทำเพื่อฉันสักอย่าง ช่วยล้างหัวใจให้หน่อยได้ไหม

(เพลง ทำเพื่อฉันสักอย่าง / ศรีธยา ส่งเสริมสวัสดิ์: 232)

เจ็บจนชิน มั่นกินในหัวใจ ลึกเข้าไปกร่อนใจลงทุกที เจ็บจนใจล้ามาเป็นปี ก็ทน

(เพลง เจ็บไป เจ็บมา / เจตริน วรรณะสิน: 233)

เมื่อไหร่มาเจอ เมื่อเขาชิมๆ แล้วเหมือนหัวใจสลาย

(เพลง ทำไม่เป็นคนแบบนี้ / นิโคล เทริโอ: 288)

คำบางคำนั้นแรงก็ไป แต่มันทำลายจิตใจเกินทน

(เพลง กลับคำเสีย / กัมปะนี: 25)

ใจเราเหลือแค่นี้ ให้เขาไปทำไม ใจเราที่เพียงเท่านี้ ดูแลใครคงไม่ไหว เก็บละอะเก็บมันไว้
เซ่นน้ำตาให้ตัวเอง

(เพลง ทำไมเป็นคนแบบนี้ / นิโคล เทริโอ: 288)

หยิบดินสอมา ขีดและเขียนไป อยากจะเขียนความสุขในหัวใจ

(เพลง หยิบดินสอ / จิตติมา สุขสุนทร: 167)

อยากเอาสีแดง แต่งเติมหัวใจ แต่งจนสวย จนสดใสเช่นเคย เหล็กที่แข็งแรง แต่งอยู่ข้างใน

(เพลง หยิบดินสอ / จิตติมา สุขสุนทร: 167)

อย่างน้อยก็คนเคยรัก ฉันคงยังจะหักใจไม่ได้

(เพลง อย่างน้อย / บิลลี่ โอแกน: 172)

ถ้าเรามีแต่ใจเปล่าๆ เก็บเอามารวมคงเข้ากันดี

(เพลง โอ๊ย! ไม่นัด / ปฏิภาณ ปฐวีกานต์: 249)

อยากให้รู้ว่า เหงาคิดถึงแทบขาดใจ เก็บในใจไม่ไหวถึงโทรบอกเธอ

(เพลง อยากให้รู้ว่าเหงา / เจตริน วรรณะสิน: 77)

แต่พอตอนพบเธอเป็นไฉน ใจมันแปลก คล้ายมีอะไรซ่อนเก็บไว้ในจิตใจฉันไม่เจอ

(เพลง บางสิ่งบางอย่าง / บาราคูดัส: 236)

ไม่จำเป็นต้องพูดอะไรออกมา แค่แวตาดันอ่านแล้วพอเข้าใจ ว่าเธอลืม เรื่องราววันนั้น
เกลี้ยงใจ

(เพลง กลับมาวันนี้ / ธงไชย แมคอินไตย์: 142)

เพราะใจเธอคือท้องฟ้ากว้างใหญ่ ก็คือทะเลกว้างไกล ไม่มีทางที่จะเข้าใจและรู้จริง

กว้างไกลกว่าที่ฉันเอง จะหยั่งใจเธอให้ได้

(เพลง อะไรคือใจเธอ / สมประสงค์ สิงหนวัฒน์: 182)

เธอคงมองว่า ใจคนอื่น คงเป็นเพียงพื้นทราย มันเป็นทางที่เธอจะเหยียบจะย่ำไป

(เพลง ฝากรอยเท้า / อำพล ลำพูน: 222)

หากใจของเธอเป็นเมืองหนึ่ง คงเป็นเมืองที่ฉันไม่ชอบอยู่ ฉันไม่รู้เป็นเมืองแบบไหน

(เพลง เมืองใหญ่ในใจเธอ / เสาวลักษณ์ ลีละบุตร: 251)

ถนนในใจของเธอมันดูวุ่นวายหน่อย ก็เห็นยังมีร่องรอยของคนมากมาย

(เพลง เมืองใหญ่ในใจเธอ / เสาวลักษณ์ ลีละบุตร: 251)

ในใจมีห้องที่อุ่นพอ รอเธอมาพักและคอยเป็น หลุมหลบภัย

(เพลง หลุมหลบภัย / นูโว: 207)

ไม่มีคนนั่งอยู่ในหัวใจ (ในหัวใจ) ก็เลยยังหวังปอง...

(เพลง ว่างๆ ก็มารักกันหน่อย / ธงไชย แมคอินไตย์: 112)

แต่ว่าฉันนั้นเข้าใจ ไม่โกรธเลย ฉันยังเป็นเพื่อนเธอ เปิดใจกับฉันเลย

(เพลง คนไม่รู้อะไร / จิตภัทร พุ่มหิรัญ: 312)

อยากจะมีรัก ต้องเปิดใจ

(เพลง ให้อหัวใจพาไป / นัท มีเรีย: 275)

อยากให้เขาเดินเข้ามา แต่ไม่กล้าจะเปิดใจ

(เพลง แอบมอง / นันทิดา แก้วบัวสาย: 154)

เพราะเธอปิดใจ ไม่เคยแน่วแน่

(เพลง เหนื่อยใจเหลือเกิน / ธงไชย แมคอินไตย์: 127)

อย่าไปเสียน้ำตาให้เขาเลย จงปล่อยให้น้องหัวใจ

(เพลง อย่าไปเสียน้ำตา / คริสติน่า อากีล่าร์: 226)

1.6 อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับสิ่งตามธรรมชาติ

แต่อยากถามฟ้าสักคำ ว่าดวงจันทร์ของเรา เหมือนของคนอื่นเขาไหม ก็เฝ้าคอยแต่ถามกับ

แผ่นฟ้า กับทะเลบนเขา อยู่กับคำถามเก่า แต่ไม่เคยรู้และเข้าใจ ชักครั้งเดียว

(เพลง อะไรคือใจเธอ / สมประสงค์ สิงหวนวัฒน์: 182)

ฟ้า ทะเล ไม่เคยให้คำตอบสักครั้ง ถามใจเธอคงไรคำตอบกลับมา

(เพลง อะไรคือใจเธอ / สมประสงค์ สิงหวนวัฒน์: 182)

ก่อทำกรรม แต่ปางหนไหน ฟ้าจึงได้แกลังกันคำดา

(เพลง ฟ้าคงสะใจ / บิลลี่ โอแกน: 177)

ต้องโทษดาว โกรธสายลม และโทษพระจันทร์ ที่ตั้งฉัน ให้นั้นต้องบอกเธอ

(เพลง ต้องโทษดาว / ธงไชย แมคอินไตย์: 138)

เธอไม่แลแล้วแต่ฟ้า สั่งลงมาให้เสียเธอไป

(เพลง คนไม่มีสิทธิ์ / ไมโคร: 216)

ฟ้าคงสะใจ...คงพอใจที่ได้เห็นเราเลิกรา

(เพลง ฟ้าคงสะใจ / บิลลี่ โอแกน: 177)

เหตุใดจึงมีแสงจันทร์ เมื่อตะวันอำลาจากไป

(เพลง ไม่มีคำตอบ / นูโว: 204)

ยอมจำนนให้บนฟ้า จับเราแยกกันห่าง

(เพลง ยอมจำนน / สุรสีห์ อิทธิกุล: 225)

แม้ว่าเราจะสัญญาบนทางช้างเผือก แล้วเลือกเอาความเป็นพยาน

(เพลง ใครสัญญาสัญญา / จูติมา สุตสุนทร: 168)

2. บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับชีวิต

2.1 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตและการใช้ชีวิต

จะแบ่งชีวิตให้เธอครึ่งหนึ่ง จะแบ่งจนถึงวันที่ฟ้าไม่มีดวงดาว

(เพลง แบ่งฝันให้กัน / จูติมา สุตสุนทร: 165)

ว่าเธอเคยทำใครให้แค่นใจ จดจำเอาไว้เลย ว่าเธอเคยใช้ชีวิตเขาพัง

(เพลง เตือนให้จำ / ใหม่ เจริญปุระ: 189)

อีกไม่นาน จะเป็นคนเดิมและเริ่มใหม่ อีกไม่นานจะเดินหน้าไป ไม่คืนกลับหลัง ไม่มอง
กลับมา

(เพลง อีกไม่นาน / ธงไชย แมคอินไตย์: 143)

มีความหวัง และมีความฝันใฝ่ จะเดินทางไหน ให้มันได้ดี

(เพลง แบ่งตรงไหน / บิลลี่ โอแกน: 173)

ถ้าเราจะเดินทางนี้ มันก็อยู่ที่เรา ไม่มีทางเดินไหน ที่มันได้ตั้งใจ ต้องไปไขว่คว้าเอาเอง

(เพลง ก็มันเป็นอย่างนั้น / บิลลี่ โอแกน: 175)

จะเดินต่อไปไม่ยอมหยุดยั้ง หากเดินพลาดพลั้งฉันยังมีเธอ

(เพลง เรามีเรา / จูติมา สุตสุนทร: 51)

ปาดน้ำตาแค้นแค้น แล้วเดินต่อไป แล้วมันจะผ่านไป

(เพลง อีกไม่นาน / ธงไชย แมคอินไตย์: 143)

บอกตัวเอง ต้องเดินอีกไกล จะก้าวไปให้ถึงปลายทาง

(เพลง แคร่งเท่าเก่า / บิลลี่ โอแกน: 176)

วันที่ผ่านพ้นมา ไม่ได้รอชะตา เหวและกรรมมาชี้ทาง คิดและหวังอะไร ไม่มีจะง่ายเลยซัก
อย่าง เดินมาเต็มกำลัง จึงมีวันนี้

(เพลง ยืนหยัด ยืนยง / อัสนี – วสันต์ โชติกุล: 201)

นอกหน้าต่าง เห็นโลกใบใหญ่เกินไป ถ้าเดินออกไปไกล คงหลงทาง

(เพลง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง / ณัฐชา สวัสดิ์รักเกียรติ: 306)

ชีวิตยังเดินทาง ต่างคนต้องก้าวไกล รับรู้ว่ามันหนึ่ง ไม่นานเกินไป จะถึงยังจุดหมาย ที่เรา
ฝันกัน

(เพลง มีเธอ / ธงไชย แมคอินไตย์: 113)

ทางเดินก็มีหลายทาง ก็แล้วแต่ทางใคร ก็ใจของใคร ไม่ควรว่ากันแกล้งกัน หนทาง ก็ทาง
ของใครของมัน

(เพลง แบ่งตรงไหน / บิลลี่ โอแกน: 173)

หนทางยังอยู่ แสนไกลจากวันนี้ เพียงเรามีเรา หากจะเดินไปทางใด ไม่หวั่น

(เพลง เรามีเรา / ฐิติมา สุตสุนทร: 51)

แม้ว่ามันจะดูมืดมัว แต่ฉันไม่กลัวอะไร ฉันยังจะลุยต่อไปอยู่ที่ใจดวงนี้

(เพลง ควักไขว่ / สมประสงค์ สิงหวนวัฒน์: 186)

ฉันคือเด็กผู้หญิง ที่หัวใจรอใครคนนั้น ช่วยนำทางให้ฉันได้ก้าวไป

(เพลง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง / ณัฐชา สวัสดิ์รักเกียรติ: 306)

ฝัน เพียงแต่เคยนึกฝัน ว่าสักวันจะบินเหินไป สู่มุมหมายที่เคยตั้งใจ ไกลแสนไกล ไม่หวั่น

(เพลง แครองเท้าเก่า / บิลลี่ โอแกน: 176)

จับมือกันเดินด้วยใจจดทน หากใครสักคน ล้มลง คว้ามือกันขึ้นไป

(เพลง เรามีเรา / ฐิติมา สุตสุนทร: 51)

แพ้แก้ตัวใหม่ เสียที ไม่เป็นไร ล้มลง ลุกขึ้นใหม่ ได้อีกครั้ง

(เพลง แพ้แก้ตัวใหม่ / บิลลี่ โอแกน: 170)

เธอเองก็ล้ม ฉันเองก็ล้ม ประโยชน์อะไร หากเราไม่ช่วยกัน

(เพลง นับหนึ่งด้วยกันใหม่ / วรกาญจน์ โรจนวัชร: 326)

เขตปลอดมนุษย์ สร้างไว้ไม่ให้ใครอยู่ ไม่มีศัตรู ไม่มีเพื่อนแท้ หมดเรื่องแข่งขัน

(เพลง เขตปลอดมนุษย์ / ธเนศ วรากุลนุเคราะห์: 223)

หากใครสักคนหนึ่ง ที่เคยพาเราแพ้ แค่ในบางอย่าง แต่ทำเหมือนเส้นทาง ดังคนสิ้นหวัง

(เพลง สวรรค์ยังมีที่พอ / ศรีณย่า ส่งเสริมสวัสดิ์: 232)

ไม่เคยมีสวรรค์ให้คนที่อ่อนแอ แพ้แล้วนอนร้องไห้ แพ้แล้วยังไม่เข้าใจ กับบทเรียนที่แสน

แพง

(เพลง สวรรค์ยังมีที่พอ / ศรีณย่า ส่งเสริมสวัสดิ์: 232)

2.2 อุปลักษณ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับมนุษย์

จะผิดตรงไหนก็ไม่เคยจะเอน้ำมานาน จะผิดตรงไหนก็ไม่เคยจะของดีดี ไม่ต้องสงสัย
ไม่ต้องอิจฉา ไม่ต้องกังขา ถ้าแม่คนจะเกิดได้เป็นปลา เป็นปลากระดีได้น้ำ

(เพลง กระดีได้น้ำ / อัสนี – วสันต์ โชติกุล: 196)

ยิ่งเห็นว่าเป็นไฟยังพุ่งเข้าใส่ และแล้วก็ตายไปด้วยความไม่รู้ ก็เหมือนที่คนบางคน ชอบทำ
กันอยู่ เหมือนๆ ไม่เข้าใจว่าไฟนั้นร้อน อีกก็คน อีกก็แสนคน ที่เหมือนฝูงแมลงเม่า

(เพลง แมลงเม่า / Y not 7: 259)

แล้ววันหนึ่ง ชีวิตต้องเป็นเครื่องกล กลับเป็นเหมือนหุ่นอยู่ในตัวตน ไร้วิญญาณ

(เพลง หุ่น / บิลลี่ โอแกน: 180)

รอบๆ ตัว ชีวิตที่เป็นไป ต่างก็เป็นแค่เฟืองในเครื่องกล

(เพลง หุ่น / บิลลี่ โอแกน: 180)

อยู่ซักสามปีก็เริ่มท้อ ท้อที่ดื้อทำเหมือนเหมือนเก่า ฝันเข้าครอบงำหุ่นยนต์อย่างเขา

(เพลง วัฏจักรของชาติชาย / Y not 7: 258)

เรคือแรงคนรุ่นใหม่ เหมือนไฟยังคงสาดแสง

(เพลง มือขวาสามัคคี / รวมศิลปิน: 260)

2.3 อุปลักษณ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับความฝัน ความหวัง

จะแบ่งความฝัน และแบ่งเวลาที่มี ให้เราได้มีความฝันร่วมกัน

(เพลง แบ่งฝันให้กัน / รุติมา สุตสุนทร: 165)

อยากตามฝัน แต่ไม่รู้ว่ายู่ตรงไหน

(เพลง โชคดีนะเพื่อน / ไมโคร: 214)

จากกันวันนี้ ขอให้เราเป็นเหมือนดังเก่า เก็บความฝันเรา เก็บเอาไว้

(เพลง โชคดีนะเพื่อน / ไมโคร: 214)

เพื่อความจริง รอคอยความฝันทุกวันเช่นนี้ แต่ไม่มีใครเลย ที่จะมาให้เจอ เป็นเหมือนน้ำค้าง
ตอนเช้า ที่ยังนอนละเมอ แล้วแสงตะวันก็เผาให้แห้งไป

(เพลง น้ำค้างตอนเช้า / ใหม่ เจริญปุระ: 83)

2.4 อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับความสำเร็จ

จะไปดวงดาว อาจจะไกลเกินไป หากเรานั้นคิดไว้คนเดียว

(เพลง จับมือกันไว้ / ธงไชย แมคอินไตย์: 35)

ถึงวันที่มองฟ้า กว่าดาว ได้ตั้งใจ อยากจะบอกใครสักคน

(เพลง อยากจะบอกใครสักคน / ไมโคร: 27)

แรงกำลังนั้นยังไม่แกร่ง ไม่มีแรงจะไขว่คว้าดาว

(เพลง มือขวาสามัคคี / รวมศิลปิน: 260)

ที่ปลายอุโมงค์ ยังพอมองเห็นแสงสว่าง

(เพลง ความหวังยังสวย / กบ Taxi: 305)

2.5 อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับอุปสรรค

หากใจเธอมันล้ามันเหนื่อย เหนื่อยจนเกินจะไหว หากตัวเธอเองไม่รู้จะส่งไปให้ใคร

(เพลง ฉันรับไว้เอง / Peter Corp Dyrendal: 285)

ส่งมาให้ฉัน ฉันรับไว้เอง ฉันรับไว้เอง เหนื่อยก็แบ่งฉัน แบ่งกันดีไหม

(เพลง ฉันรับไว้เอง / Peter Corp Dyrendal: 285)

ฉันขอไว้เลย เมื่อใดที่เธอไหวหวั่น รู้ไว้แล้วกัน ส่งมาทางนี้

(เพลง ฉันรับไว้เอง / Peter Corp Dyrendal: 285)

ฝ่าทางชีวิต ทุกข์ภัยผจญ ฝ่าลมและฝนก็โดยลำพัง

(เพลง เรามีเรา / จิตติมา สุตสุนทร: 51)

ผ่านร้อน ผ่านหนาว เธอสร้างมันตามความฝันจนเกิดวันนี้

(เพลง กล่อมพ่อ / น้องแพท น้องพีช พุทธินันท์: 329)

2.6 อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับใจ

ฉันคือเด็กผู้หญิง ที่หัวใจฝังอยู่กับฝัน

(เพลง เด็กหญิงข้างหน้าต่าง / ณัฐชา สวัสดิ์รักเกียรติ: 306)

จะฝากดวงใจ และคอยห่วงใยซึ่งกันและกัน

(เพลง แบ่งฝันให้กัน / จิตติมา สุตสุนทร: 165)

ฝากส่งใจไป ในเวลาที่เธอทุกข์ใจ

(เพลง ฝากส่งใจไป / ธงไชย แมคอินไตย์: 136)

เราอาจจะดูว่าแสนจะไกล แต่ใจให้กันมา

(เพลง ฝากส่งใจไป / ธงไชย แมคอินไตย์: 136)

2.7 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับสิ่งตามธรรมชาติ

เพียงแค่เฝ้ามองดวงดารา แสงสวยส่อง จันมองเพลิดตา ฟ้าไม่เคยเก่า ฟ้ายังมีรักและพลังใจ
ฟ้าจะอยู่ข้างเราตลอดไป ตะวันลับไป แต่ยังมีแสงดาว ส่องสว่างกระจ่างทุกคราว ยามเศร้า
คราวไหน คราวเกิดท้อใจให้ระอา เหนงามองหม่นไว้คนนำพา ฟ้ายังมองเรา

(เพลง ฟ้ายังมองเรา / นันทิดา แก้วบัวสาย: 57)

มันยังไม่ถึงคิว ที่ฟ้าจะตัดสิน มันคงต่อคิวกันมากมาย คงยังไม่ถึงคราว ให้ฟ้าเช็กบิลไป คงมี
วันหนึ่งที่ต้องใช้กรรม

(เพลง มันยังไม่ถึงคิว / เสาวลักษณ์ ลีละบุตร: 342)

เมื่อฟ้าได้ลิขิต กระชากรชีวิตนับแสน

(เพลง อีกไม่นาน / ธงไชย แมคอินไตย์: 143)

เก่งแต่สร้างกรรม แต่ได้ดีเกินใคร อย่าเพิ่งไปโกรธฟ้า เรื่องราวต้องดูกันให้นานๆ

(เพลง มันยังไม่ถึงคิว / เสาวลักษณ์ ลีละบุตร: 342)

ดวงดาวสายรุ้งจะเป็นเพื่อนเรา ความหอยเหงาก็ไม่เจอะเจอ

(เพลง หนูอยากเป็นอะไร / ธงไชย แมคอินไตย์: 116)

ที่ตรงนี้นั้นมีฉันไม้มี่รมเงาให้นอนสบายพักผ่อน ลมไม่แรง แสงแดดไม่ร้อน มีฟ้าเอาไว้
ห่มนอน และรักแท้จริงใจ

(เพลง พักตรงนี้ / ธงไชย แมคอินไตย์: 59)

3. บทเพลงที่มีความหมายเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

3.1 อุปลักษณ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

เรารู้พ่อต้องเหนื่อยสักเพียงไปไหน ต้องลำบากใจกายไม่เคยสิ้น เพราะพ่อรู้พ่อคือ พลัง
แห่งแผ่นดิน ให้เราพออยู่พอกินกันไป

(เพลง ของขวัญจากกอนดิน / ธงไชย แมคอินไตย์: 128)

หากจะหาของขวัญ ให้พ่อสักกล่อง เราทั้งสอง จะพร้อมกันได้ไหม ช่วยกันทำความดี ให้พ่อ
ได้สุขใจ ไม่ต้องเหนื่อยเกินไป อย่างที่แล้มา

(เพลง ของขวัญจากกอนดิน / ธงไชย แมคอินไตย์: 128)

นานมาแล้ว พ่อได้ปลูกต้นไม้ไว้ให้เรา เพื่อวันหนึ่งจะบังลมหนาว และคอยเป็นร่มเงา ปลูก
ไว้เพื่อพวกเราทุกๆ คน

(เพลง ต้นไม้ของพ่อ / ธงไชย แมคอินไตย์: 129)

พ่อใช้เหงื่อแทนน้ำรดลงไป เพื่อให้ผลิดอกใบออกผล ให้เราทุกคน เติบโตอย่างร่มเย็น
ในบ้านเรา

(เพลง ต้นไม้ของพ่อ / ธงไชย แมคอินไตย์: 129)

3.2 อุปลักษณ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับประชาชน

จนวันนี้ ได้เงาแห่งต้นไม้ต้นใหญ่ ถูกได้อยู่ได้คอยอาศัย แผ่นดินยังกว้างไกล แต่เหมือนว่า
หัวใจพ่อกว้างกว่า

(เพลง ต้นไม้ของพ่อ / ธงไชย แมคอินไตย์: 129)

ถูกที่เกิดตรงนี้นั้นยังอยู่ และยังอยู่เพื่อคอยรักษา จะรวมใจเข้ามา จะมีเพียงสัญญาในหัวใจ

(เพลง ต้นไม้ของพ่อ / ธงไชย แมคอินไตย์: 129)

เราทุกคนก็เหมือนกอนดินแค่ก้อนหนึ่ง เพราะบางไรค์ไร่ความหมาย อ่อนแอเหมือน
โคลน ไหลไปตามทางเรื่อยไป เมื่อน้ำแห้งไปก็แตกกระแหง

(เพลง ของขวัญจากกอนดิน / ธงไชย แมคอินไตย์: 128)

มีพลังเพียงแค่แรงเดียวที่ยึดเรา เหนียวรั้งเราไว้ให้กล้าแข็ง รวมผู้คนมากมายให้ทรงพลัง
แข็งแรง รวมเม็ดดินทุกเม็ดให้เป็นแผ่นดิน

(เพลง ของขวัญจากกอนดิน / ธงไชย แมคอินไตย์: 128)

3.3 อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับประเทศ

พ่อใช้เหงื่อแทนน้ำรดลงไป เพื่อให้ผลดอกใบออกผล ให้เราทุกคน เติบโตอย่างร่มเย็นใน
บ้านเรา

(เพลง ดันไม้ของพ่อ / ธงไชย แมคอินไตย์: 129)

3.4 อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับประโยชน์ที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเพื่อประเทศ

นานมาแล้ว พ่อได้ปลูกต้นไม้ไว้ให้เรา เพื่อวันหนึ่งจะบังลมหนาว และคอยเป็นร่มเงา ปลูก
ไว้เพื่อพวกเราทุกคน

(เพลง ดันไม้ของพ่อ / ธงไชย แมคอินไตย์: 129)

ผ่านมาแล้วห้าสิบปี ต้นไม้นั้นสูงใหญ่ ลมแรงเท่าไรก็บรรเทา ออกผลให้เก็บกิน แดกใบ
เพื่อให้ร่มเงา และคอยดูแลเรา ให้เรายังมีวันต่อไป

(เพลง ดันไม้ของพ่อ / ธงไชย แมคอินไตย์: 129)

จากวันนี้สักหมื่นปี ต้นไม้ที่พ่อปลูก ต้องสวยต้องงดงาม และยิ่งใหญ่ สืบสานและติดตาม
จากรอยที่พ่อตั้งใจ เหงื่อเราจะเทไปจากหัวใจ เหงื่อเราจะเทไป ให้ต้นไม้ของพ่อยังคงงาม

(เพลง ดันไม้ของพ่อ / ธงไชย แมคอินไตย์: 129)

3.5 อุปถัมภ์เชิงมนโพนธ์เกี่ยวกับปัญหาของประเทศ

นานมาแล้ว พ่อได้ปลูกต้นไม้ไว้ให้เรา เพื่อวันหนึ่งจะบังลมหนาว

(เพลง ดันไม้ของพ่อ / ธงไชย แมคอินไตย์: 129)

ผ่านมาแล้ว ห้าสิบปี ต้นไม้นั้นสูงใหญ่ ลมแรงเท่าไรก็บรรเทา ออกผลให้เก็บกิน แดกใบ
เพื่อให้ร่มเงา คอยดูแลเรา ให้เรายังมีวันต่อไป

(เพลง ดันไม้ของพ่อ / ธงไชย แมคอินไตย์: 129)

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล

นางสาวอันธิกา ดิษฐกิจ

วัน เดือน ปี ที่เกิด

วันที่ 18 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2528

สถานที่เกิด

จังหวัดนนทบุรี

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

